

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

**ÇOCUK EVLERİ HİZMET MODELİ KAPSAMINDA OLAN
LİSE ÖĞRENCİSİ ÇOCUKLARIN
AKADEMİK BAŞARI BİLEŞENLERİNİN KEŞFEDİLMESİ**

Kenan KABAKULAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKÇAY

KONYA-2019

S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Kenan KABAKULAK tarafından savunulan bu çalışma, jürimiz tarafından Sosyal Hizmet Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Juri Başkanı

Dr. Öğr. Üyesi Doğa BAŞER
Selçuk Üniversitesi

İmza

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKÇAY
Selçuk Üniversitesi

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Demet AKARÇAY ULUTAŞ
KTO Karatay Üniversitesi

İmza

ONAY:

Bu tez, Selçuk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki juri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu.....tarih ve.....sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Çocuk Evleri Hizmet Modeli kapsamında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarı durumları ve akademik başarılarını etkileyen bileşenler araştırılmıştır. Gerçekleştirilen çalışmada ulaşılan literatür göz önüne alındığında korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarıları üzerine çalışmaların var olduğu fakat doğrudan çocuk evlerinde kalan çocukların daha da özelde çocuk evlerinde kalan lise öğrencisi çocukların akademik başarılarını ele alan herhangi bir çalışmanın bulunmadığı tespit edilmiştir. Doğrudan çocuk evlerinde kalan lise öğrencisi çocukların akademik başarılarını odak olan bu çalışmanın benzeri çalışmaları ülkemizde arttırmasını ve bu alanda çalışan insanlara örnek teşkil etmesini temenni etmekteyim.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, çalışma hayatımda iki yıl birlikte paylaşımlarda bulunma imkânı bulduğum ve çalışmanın araştırma sahası içerisinde yer alan Hatay Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğüne bağlı çocuk evlerinde kalmakta olan çocuklar başta olmak üzere birlikte görev yaptığım ve araştırmanın saha çalışması sürecinde kolaylaştırıcılığıyla çalışmaya katkıda bulunan Kuruluş Müdür Vekili Mehmet SÖNMEZ'e, idareci ve meslek elemanları başta olmak üzere tüm kuruluş personeline teşekkür ederim.

Çalışmanın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ayağındaki kısmının gerçekleştirilmesi için gerekli olan izinlerin alınması sürecindeki yol göstericilikleri ve kolaylaştırıcılıkları nedeniyle Hatay Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü Ali SANDIKÇI başta olmak üzere İl Müdürlüğü idarecilerine ve personeline; şu an birlikte görev yaptığım ve tez çalışma sürecinde tezime yoğunlaşabilmem konusunda desteğini esirgemeyen Antakya Sosyal Hizmet Merkezi Müdür Vekili Memet GAZİ başta olmak üzere kuruluş idarecilerine ve mesai arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Çalışmanın Milli Eğitim Bakanlığı ayağındaki kısmının gerçekleştirilmesi için gerekli olan izinlerin alınması sürecindeki yol göstericilikleri ve kolaylaştırıcılıkları nedeniyle ortaokul döneminden öğretmenim İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Ahmet TECİMEN başta olmak üzere İl Müdürlüğü idarecilerine, personeline ve araştırmaya katılan okul idarecilerine ve öğretmenlerine teşekkür ederim.

Çalışmanın başlangıç sürecinde değerli bilgilerini benimle paylaşan ve görüşme formlarının geliştirilmesinde bana destek olan sağlık problemleri nedeniyle danışmanlığımı bırakmak zorunda kalan değerli danışman hocam Prof. Dr. Özlem KARAKUŞ'a acil şifa dileğiyle; danışmanlığımı üstlendiği andan itibaren çalışmamda yeni bir sayfa açmamı sağlayan, çalışmamın her aşamasında yanımda olan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bana her zaman yol gösteren, kolaylaştırıcılığıyla çalışmaya her seferinde daha fazla motive olmamda ve çalışmamı tamamlamamda büyük emeği olan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKÇAY'a teşekkür ederim.

Tez savunma sınavı jürisinde yer alarak yapıcı eleştiri, görüş ve önerileriyle çalışmamı geliştirmeme katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Doğa BAŞER ve Dr. Öğr. Üyesi Demet AKARÇAY ULUTAŞ'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimine başlamam konusunda beni teşvik edip süreç içerisinde ihtiyaç duyduğumda desteğini esirgemeyen hocam Doç. Dr. Ömer Miraç YAMAN'a, yüksek lisans eğitimi sürecinde kendisinden ders aldığım ve tez çalışmamın ilerleyen sürecinde desteğini esirgemeyen hocam Prof. Dr. Aliye MAVİLİ'ye, tez çalışmam sürecinde desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Aysegül Şükran ÖZ'e ve Dr. Öğr. Üyesi İdris KAYA'ya teşekkür ederim.

Tez çalışma sürecindeki yoğunluğum nedeniyle beni anlayışla karşılayan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Hatay Şubesi Yönetim Kurulunda birlikte görev yaptığımız sevgili meslektaşlarım Şube Başkanı Özge SABAHOĞLU ve yönetim kurulu üyeleri Ahmet SERT, Aynur MARANGOZ, Özgür ÜREGEN başta olmak üzere derneğimiz üyesi meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimine başlamam konusunda beni teşvik edip süreç içerisinde çalışmamı tamamlamam konusunda beni motive eden Dayım Dr. Öğr. Üyesi Mahir TİMUR başta olmak üzere beni anlayışla karşılayan geniş aile üyelerime ve tezimin son sürecinde tezimi okuyarak geri bildirimlerde bulunan kuzenim Psikolojik Danışman Mehmet Ali TANCI'ya teşekkür ederim.

Tez çalışması süreci boyunca beni motive eden arkadaşlarıma, maddi ve manevi anlamda hiçbir zaman desteğini esirgemeyen çok kıymetli AİLE'me sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Kenan KABAKULAK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÇİZELGELER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	viii
ÖZET	ix
SUMMARY	x
1.GİRİŞ	1
1.1. Çocuk, Korunma İhtiyacı olan Çocuk ve Akademik Başarı Kavramları	2
1.2. Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar ve Akademik Başarıları Üzerine Ülkemizdeki Uygulamaların Tarihçesi	3
1.3. Ülkemizde Korunma İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Sunulan Bakım Hizmetleri ve Çocuk Evleri Hizmet Modeli.....	6
1.3.1. Çocuk Evleri Hizmet Modeli ve Akademik Başarı İlişkisi	9
1.4. Çocuklardaki Gelişimsel Özellikler	13
1.4.1. 0-5 Yaş Arası Gelişimsel Özellikler	14
1.4.2. 6-12 Yaş Arası Gelişimsel Özellikler	15
1.4.3. 13-18 Yaş Arası Gelişimsel Özellikler	16
1.5. Koruma ve Bakım Altında Olan Çocukların Akademik Başarıları Üzerine Dünyada ve Ülkemizde Yapılan Çalışmalar	17
1.6. Araştırmanın Kuramsal Dayanağı Sosyal Hizmette Sistem ve Ekolojik Sistem Yaklaşımları	20
1.6.1. Sistem Yaklaşımı	20
1.6.2. Ekolojik Sistem Yaklaşımı	21
2. GEREÇ VE YÖNTEM	23
2.1. Araştırmanın Amacı	23
2.2. Araştırmanın Önemi	24
2.3. Araştırmanın Modeli	24
2.4. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri	25
2.5. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	26
2.6. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği	30
2.7. Araştırma Verilerinin Analizi.....	33
3.RAŞTIRMANIN BULGULARI	35
3.1. Akademik Başarı Kavramlarına İlişkin Algılar.....	36
3.1.1. Akademik Başarı Kavramının Tanımlanması.....	36

3.1.2. Başarılı Öğrenci Kavramının Tanımlanması	39
3.1.3. Çocukların Akademik Başarı Seviyesine İlişkin Görüşler	41
3.2. Akademik Başarıda Çocuk Kaynaklı Bileşenler	44
3.2.1. Çocukların Kişilik Özelliklerinin Etkisi Üzerine Görüşler.....	44
3.2.2. Çocukların Akademik Başarının Önemi Konusundaki Farkındalık Durumu	49
3.2.3. Çocukların Akademik Başarıya İlişkin Motivasyon Durumu	51
3.3. Akademik Başarıda Aile Kaynaklı Bileşenler.....	53
3.3.1. Çocukların Aile İlişkilerinin Etkisi.....	53
3.3.2. Kuruluş-Aile İşbirliği ve Etkileşiminin Etkisi	58
3.4. Akademik Başarıda Kuruluş Kaynaklı Bileşenler.....	59
3.4.1. Çocuk Evlerinin Fiziki Yapısının Etkisi.....	60
3.4.2. Kurumsal İşleyişin Etkisi Üzerine Görüşler	63
Ders Başarısını Arttırmaya Yönelik Çalışmaların Etkisi Üzerine Görüşler ...	63
Sosyal –Kültürel-Sanatsal-Sportif Faaliyetlerin Etkisi Üzerine Görüşler	66
Kurumsal Etkinliklerin Etkisi Üzerine Görüşler.....	69
Korumacı Yaklaşımın Çocuk Katılımını Engellemesinin Etkisi Üzerine Görüşler.....	70
Çocuk Evi Birleştirmelerinin ve Kapatmalarının Etkisi Üzerine Görüşler.....	74
Çocuk Evlerine Çocuk Tertiplerinin ve Çocukların Uyumunun Etkisi Üzerine Görüşler.....	75
3.4.3. Kuruluş Kültürünün Etkisi Üzerine Görüşler	78
3.4.4. Kuruluş Personelinin Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler.....	80
Bakım Elemanlarının Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler	81
Ev Sorumlularının Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler	84
Sosyal Servis Meslek Elemanlarının Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler.....	88
İdarecilerin Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler	92
3.4.5. Kuruluş Personelinin Akademik Başarı Konusundaki Farkındalık Durumu	95
3.4.6. Kuruluş-Sosyal Çevre İşbirliğinin ve Etkileşiminin Etkisi Üzerine Görüşler	98
3.5. Akademik Başarıda Okul Kaynaklı Bileşenler.....	101
3.5.1. Okulun Etkisi Üzerine Görüşler	102
3.5.2. Okul Personelinin Çocukların Özel Durumlarının Farkında Olmasının Etkisi Üzerine Görüşler	104

3.5.3. Okul Personelinin Çocuklara Yaklaşımının Etkisi Üzerine Görüşler	105
3.5.4. Okul Personelinin Çocuk Evleri Hizmet Modeli ile Bakım Hizmeti Modelleri Hakkındaki Farkındalığının Etkisi	107
3.5.5. Okuldaki Uygulamaların Etkisi Üzerine Görüşler: İlk Hafta Tanışmaları ve Veli Toplantıları	110
3.5.6. Kuruluş-Okul İşbirliği ve Etkileşiminin Etkisi Üzerine Görüşler	112
3.6. Akademik Başarıda Çocuk Koruma Alanındaki Pozitif Haklar Bileşeni	114
3.6.1. Okul Devamsızlığı Süresinin Arttırılabilmesinin Etkisi Üzerine Görüşler	115
3.6.2. MEB Bursundan Faydalanma Hakkının Etkisi Üzerine Görüşler	117
3.6.3. MEB'e Bağlı Özel Okullardan ve Kurslardan Ücretsiz Faydalanma Hakkının Etkisi Üzerine Görüşler	120
3.6.4. İşe Yerleştirilme/İstihdam (Memuriyet) Hakkının Etkisi Üzerine Görüşler	128
4. TARTIŞMA	136
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	145
5.1. Sonuç	145
5.2. Öneriler	154
6. KAYNAKLAR	163
7. EKLER.....	167
EK A: BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	167
EK B: ÇOCUK EVİNDE KALAN ÇOCUKLARIN TANITIM BİLGİ FORMU	168
EK C: ÇOCUK GÖRÜŞME FORMU	170
EK Ç: ÇOCUK EVLERİ KOORDİNASYON MERKEZİ PERSONELİ GÖRÜŞME FORMU	172
EK D: OKUL PERSONELİ GÖRÜŞME FORMU (İdareci, Okul Rehber Öğretmeni, Sınıf Rehber Öğretmeni-Branş Öğretmeni)	174
EK E: ARAŞTIRMA İZİNLERİ.....	176
Araştırma İzni 1	176
Araştırma İzni 2	177
EK F: ETİK KURUL İZİNİ	178
EK G: DANIŞMAN DEĞİŞİKLİĞİ YAZISI	179
8. ÖZGEÇMİŞ.....	181

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1: Katılımcı Çocuklara İlişkin Tanıtıcı Bilgiler Tablosu	27
Çizelge 2: Katılımcı Kuruluş Personeline İlişkin Tanıtıcı Bilgiler Tablosu	29
Çizelge 3: Katılımcı Okul Personeline İlişkin Tanıtıcı Bilgiler Tablosu	30
Çizelge 4: Araştırma Sonucunda Ulaşılan Ana ve Alt Temalar Tablosu.....	35

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AÇSHB	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASDEP	: Aile Sosyal Destek Programı
BESYO	: Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu
ÇEKOM	: Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi
ÇHGM	: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ÇODEM	: Çocuk Destek Merkezi
ÇOKİM	: Çocuk Koruma, İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SSYB	: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti

ÖZET
T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**Çocuk Evleri Hizmet Modeli Kapsamında olan
Lise Öğrencisi Çocukların
Akademik Başarı Bileşenlerinin Keşfedilmesi
Kenan KABAKULAK**

**Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ/KONYA-2019**

Korunma ihtiyacı olan çocukların koruma ve bakım hizmetlerinin sağlanması kadar geleceğe hazırlanması da önem taşımaktadır. Bir çocuğun geleceğe hazırlanmasının yolu da hiç kuşkusuz eğitim-öğretimden yani akademik anlamda sağlanacak başarıdan geçmektedir. Bu durum bakım altında olan çocukların akademik başarı seviyelerini ortaya koymayı, akademik başarılarını etkileyen bileşenleri belirlemeyi, akademik başarıyı hem çocukların bakım altında oldukları kuruluşları hem de öğrenim gördükleri okulları sürece dâhil ederek arttıracak çalışmaları planlamayı ve gerçekleştirmeyi gerektirmektedir.

Bu araştırma da, çocuk evleri hizmet modeli kapsamında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarı durumlarının tespit edilmesi ve akademik başarı durumlarını etkileyen bileşenlerin belirlenip nasıl bir etkilerinin olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Hatay ilindeki çocuk evlerinde fiilen kalmakta olan 15 lise öğrencisi çocuk, çocukların korunma ve bakım altında olduğu kuruluşun 13 personeli ve okudukları okuldaki çocuklarla ilgili idareciler ve öğretmenlerden 5'i çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda çocuklarla, çocukların bakım altında oldukları kuruluş personeliyle ve eğitim-öğretim gördükleri okuldaki okul personeliyle yarı yapılandırılmış görüşme formları üzerinden yüz yüze olacak şekilde görüşmeler gerçekleştirilerek nitel veriler elde edilmiştir. Elde edilen nitel verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; çocuklar için kapsayıcı bir akademik başarı kavramı arayışında olduğu, çocukların çoğunluğunun akademik başarı seviyesinin yetersiz olduğu, akademik başarıya olumlu etki bakımından çocuk kaynaklı bileşenlerin yetersiz kaldığı, çocuk evlerinin fiziki yapısının olumlu etki de bulunabilecek özelliklere sahip olduğu, kuruluş kültürü içerisinde akademik başarının etkisinin zayıf kaldığı, akademik başarı odaklı gerçekleştirilen uygulamalar ve mesleki çalışmaların yetersiz kaldığı, kuruluş ve okul personelinin çeşitli nedenlerle yetersiz kaldıkları, kuruluş-okul/aile/sosyal çevre işbirliğinin artırılması gerektiği, çocuklar, kuruluş ve okul personelinin akademik başarı konusundaki farkındalığının zayıf kaldığı, çocuklara sağlanan pozitif hakların akademik başarı odaklı olmadığından yetersiz kaldığı ve amacına hizmet edemediği, en nihayetinde çeşitli ve akademik başarı kültürü odaklı bakım hizmeti modellerinin geliştirilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı; Başarılı Çocuk, Çocuk Evleri; Çocuk Refahı; Korunma İhtiyacı olan Çocuk.

SUMMARY

REPUBLIC of TURKEY
SELÇUK UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES INSTITUTE

Exploring The Components Of Academic Success Of High School Students Under The Child Homes Service Model

Kenan KABAKULAK
Department of social work
MASTER THESIS/ KONYA-2019

Preparing children for the future is as important as providing protection and care services for children in need of protection. The way to prepare a child for the future is undoubtedly education and training, which means academic success. This requires identifying the levels of academic achievement of children in care, identifying the components that affect their academic achievement, and planning and carrying out studies that will increase academic achievement by involving both children's institutions and schools in which they are educated.

In this research, it is aimed to determine the academic success of high school students who are in the scope of children's home service model and to determine the components that affect their academic success and to determine the effects of these. In this context, 15 high school students who are actually staying in children's homes in Hatay province, 13 staff of the institution where children are under protection and care and 5 of the administrators and teachers related to the children in the school they participated in were included in the study. For the purpose of the research, qualitative data were obtained through face-to-face interviews with children, the staff of the institutions where the children were cared for and the school staff in the school where they were educated. Descriptive analysis technique was used in the analysis of the qualitative data obtained.

According to the findings; the search for an inclusive academic achievement concept for children, the majority of children have insufficient academic achievement level, inadequate components of children in terms of positive impact on academic achievement, the physical structure of children's houses may have positive effects, and the effect of academic achievement within the organizational culture remains weak, applications and professional studies focused on academic success are inadequate, institution and school staff are inadequate for various reasons, cooperation between school/family/social environment should be increased, awareness of children, organization and school personnel about academic success remains weak that it is inadequate because it is not success-oriented and cannot serve its purpose. current service models should be developed.

Keywords: *Academic Success; Child Homes; Child Welfare; Child Who Need to Be Protected; Successful Child.*

1. GİRİŞ

Çocuk refahı alanı içerisinde yer alan korunma ihtiyacı olan çocuklar toplumumuzda geçmişten günümüze her zaman önemini korumuş ve bu konu üzerine çeşitli çalışmalar toplumsal dayanışmanın sağlanması adına gerek devlet gerekse de sivil toplum kuruluşları aracılığıyla her daim yapılmıştır. Çocuk refahı alanı bütüncül yapısı gereği birden çok kamu kurum ve kuruluşu ile sivil toplum kuruluşlarının çalışma yaptığı bir alan olmakla birlikte özellikle korunma ihtiyacı olan çocuklar konusunda devletin kamusal anlamdaki sorumluluğundan dolayı gerçekleştirilen çalışmalar günümüzde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yürütülmektedir.

Korunma ihtiyacı olan çocukların korunma ve bakım hizmetlerinin sağlanması kadar geleceğe hazırlanması da önem taşımaktadır. Bir çocuğun geleceğe hazırlanmasının yolu da hiç kuşkusuz eğitim-öğretimden yani akademik anlamda sağlanacak başarıdan geçmektedir. Bu durum çocukların bakım ihtiyaçlarının karşılanması sürecinde akademik başarı seviyelerinin yükseltilmesinin hedeflenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmanın birinci bölümünde çocuk kavramı, korunma ihtiyacı olan çocuk kavramı, akademik başarı kavramı, korunma ihtiyacı olan çocuklar ve akademik başarıları üzerine ülkemizdeki uygulamaların tarihçesi, ülkemizde korunma ihtiyacı olan çocuklara yönelik sunulan bakım hizmetleri ve çocuk evleri hizmet modeli, çocuk evleri hizmet modeli ve akademik başarı ilişkisi, çocuklardaki gelişimsel özellikler, korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarıları üzerine dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalar ve araştırmanın kuramsal dayanağı sosyal hizmette sistem ve ekolojik sistem yaklaşımları konularında bilgi verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmanın amacı, önemi, modeli, yapıldığı yer ve özellikleri, evren ve örnekleme, veri toplama tekniği, veri toplama araçlarının geliştirilmesinde izlenen prosedür ve toplanan verilerin analiz tekniği hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde çocuk evlerinde kalmakta olan lise öğrencisi çocuklar, kuruluş ve okul personelinde elde edilen veriler analiz edilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde çocuk evlerinde kalmakta olan lise öğrencisi çocuklar, kuruluş ve okul personelinde elde

edilen çocukların akademik başarı durumlarına ilişkin bulgular ulusal ve uluslararası araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak tartışılmıştır. Çalışmanın beşinci bölümünde ise araştırmadan elde edilen sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

1.1. Çocuk, Korunma İhtiyacı olan Çocuk ve Akademik Başarı Kavramları

Bir toplumun geleceğinin şekillenmesinde ve refah seviyesinin yüksek olmasında o toplum içinde yaşayan çocukların refah seviyesi ve bununla bağlantılı olarak ihtiyacı olan çocuğun korunması en büyük etkenlerden biridir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda (2005) çocuk, "Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlanmakta iken korunma ihtiyacı olan çocuk, "bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk" olarak tanımlanmaktadır. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda (1983) ise korunma ihtiyacı olan çocuk, "beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup ana veya babasız, ana ve babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuk" olarak tanımlanmaktadır.

Çalışma ile irdelenecek olan akademik başarı ve başarısızlık kavramlarının tanımlanması bu kavramların çalışmadaki karşılığının belirlenmesi adına önem taşımaktadır. Akademik başarı, "bireyin devinisel (psiko-motor) ve duyuşsal gelişiminin dışında kalan, bütün program alanlarındaki davranış değişimleri" olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan 2006, Keskin ve Sezgin 2009, Abay ve Keleşoğlu 2011, İşler 2016). Özgüven'e (1998) göre akademik başarı, "okul ortamında belirli bir dersten, akademik veya sosyal programlardan bireyin ne derece yararlandığının bir ölçüsü"dür (Birtıl 2011). Erkal'a (2013) göre ise, "öğrencilerin herhangi bir kurumdan mezun oldukları zaman sergilemiş oldukları performansın rakamsal olarak nota dönüşmüş hali"dir (Abay ve Keleşoğlu 2011).

Akademik başarısızlık kavramı "bir akademik programdaki derslerden öğrencinin aldığı notların ya da puanların ortalamasının belirli bir değerin altında olması" olarak tanımlandığı (Özgüven 1998 akt. Birtıl 2011) gibi "öğrencinin

gözlemlenen performansı ile tahmin edilen performansı arasındaki farklılık” olarak da tanımlanmaktadır (Tatlılıoğlu ve Sorgun RAM 2016). Akademik başarısızlık, sınıf tekrarı yapma veya eğitim-öğretimi yarıda bırakmanın ötesinde sınıfta kalmadan öğrenimini tamamlayan çocukların akademik sorunlarını da kapsayan bir kavram olarak ele alınmaktadır (Abay ve Keleşoğlu 2011).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nde lise öğrencileri için akademik başarı kavramı öğrenci başarısı adı altında ele alınarak “Öğrencilerin başarısının; öğretim programı öğrenme kazanımları esas alınarak dersin özelliğine göre yazılı sınavlar, uygulamalı sınavlar, performans çalışmaları ve projeler ile işletmelerde beceri eğitiminde/stajda alınan puanlara göre tespit edileceği” belirtilmiştir. Sınav, performans çalışması, proje ve uygulamaların 100 tam puan üzerinden değerlendirilerek 0-49,99 arası puan değerinin derece olarak karşılığının “Geçmez”, 50,00-59,99 arası puan değerinin derece olarak karşılığının “Geçer”, 60,00-69,99 arası puan değerinin derece olarak karşılığının “Orta”, 70,00-84,99 arası puan değerinin derece olarak karşılığının “iyi”, 85,00-100 arası puan değerinin derece olarak karşılığının “Pekiyi” olduğu belirtilmiştir.

Akademik başarı-başarısızlık kavramını ele alıp inceleyen, üzerine çalışmalar gerçekteşiren sosyal hizmet alanlarından okul sosyal hizmeti alanı eğitim öğretime devam eden çocukların okul performansına ve başarısına etki eden biyopsikososyal faktörleri odak almaktadır (Özbesler ve Duyan 2009). Eğitim-öğretim sistemindeki problemler ve okulların toplumsal sorunları gidermesine dair beklentilerin karşılanmasında okul sistemi içerisinde akademik başarı odaklı çalışacak sosyal hizmet disiplini ve mesleğinin çocuk refahı özellikle de korunma ihtiyacı olan çocuklar özelindeki deneyimi büyük önem arz etmektedir (Zastrow 2013).

1.2. Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar ve Akademik Başarıları Üzerine Ülkemizdeki Uygulamaların Tarihçesi

Korunma ihtiyacı olan çocuklar konusunda toplumumuzda her daim gerek toplumsal dayanışma gerek devlet tarafından sorumluluk alınarak çeşitli kurum ve kuruluşlar aracılığıyla hizmetlerde bulunulmuştur. Korunmaya ihtiyacı olan çocuklar yani eski tabirle yetim çocuklar gibi dezavantajlı gruba giren kişileri korumak amacıyla oluşturulan ve toplumsal dayanışma anlayışıyla çalışan vakıfların tarihsel

gelişim sürecine bakıldığında bazı kaynaklarda bu tip kurumlaşmaların kökeninin Orta Asya'ya kadar gittiğinden bahsedilmekle birlikte 12. Yüzyıl da yerleşik yaşamla birlikte kuruldukları kabul edilmektedir (Tomanbay 2013, Şeker 2012). Bu kapsamda vakıflar, korunma ihtiyacı olan çocuklara sosyal yardımlaşma, sosyal hizmet ve sosyal güvenlik mekanizmaları olarak Selçuklu Devleti döneminde ve Osmanlı Devleti Döneminde de kendini geliştirerek çeşitli şekillerde hizmet sunmuştur (Kongar 1972, Özdemir 2009). Osmanlı Devleti döneminde korunma ihtiyacı olan çocuklar vakıflarla birlikte doğrudan devlet kurumları tarafından da korunma altına alınmış ve desteklenmiştir. Bu doğrultuda II. Abdülhamit Döneminde 1902'de kurulan Darülhayr-ı Ali, Irzahane/Kreş (0-4 yaş) ve İttihad ve Terakkinin desteğiyle kurulan Darüleytamlar aracılığıyla korunma ihtiyacı olan çocukların korunması ve bakımı kurumsal olarak karşılanmaya başlanmıştır (Çavuşoğlu 2005, Özdemir 2009, Şeker 2012). Ülkemiz açısından özellikle korunma ve bakım ihtiyacı olan çocuklar olmak üzere çocuk refahı alanında çok önemli bir yeri olan sosyal hizmet kurumlarından bir tanesi de Himaye-i Etfal Cemiyeti'dir. İlk olarak 1908 yılında Kırklareli'nde mahalli düzeyde kurulan ve çalışmalarını Balkan Savaşları'na kadar devam ettiren Himaye-i Etfal Cemiyeti, Darülhayr-ı Ali ve Darüleytamların bina ve maddi gibi yetersizlikleri nedeniyle (Özkan 2006) kapatılmasıyla İstanbul Himaye-i Etfal Cemiyeti ile 1917'de merkezi İstanbul olmak üzere birleştirilerek ulusal düzeyde hizmet vermeye başlamıştır. Milli mücadeleyle birlikte 1921 yılında Ankara'da ulusal düzeyde teşkilatlı yeni bir Himaye-i Etfal Cemiyeti kurularak korunma ve bakım ihtiyacı olan çocuklara hizmet vermeye başlamıştır. 1934 yılında Mustafa Kemal Atatürk tarafından adı Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu olarak değiştirilen Himaye-i Etfal Cemiyeti 26.11.1937'de kamu yararına çalışan dernek olarak kabul edilmiştir. 1961 (1 Ocak-31 Ağustos) yılında çıkarılan 35 sayılı Kanun ile Kurum'un idare heyetinin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından atanarak yürütülmesi uygun görülmüştür. 1980 yılında karşılaşılan maddi ve idari buhran nedeniyle kurum 05.05.1981'de Milli Güvenlik Konseyince feshedilerek Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı (SSYB)'na bağlanmıştır. 27.05.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu bütün kuruluşları, mal varlıkları ve çalışanlarıyla oluşturulan bu yeni kuruma devir olmuştur. Böylece kurum SSYB'nin idaresinde kamu tüzel kişiliğine sahip katma bütçeli bir kurum halini almıştır (Yaman ve ark. 2015). 18.03.1989 tarih ve 356 No'lu KHK ile SSYB'ye bağlı olan SHÇEK doğrudan Başbakanlığa

bağlanmıştır. SHÇEK bir ihtisas kurumu niteliğinde ve hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşu olarak hizmet vermiştir (Kahramanoğlu 1991). 14.03.1991 tarihli ve 3703 sayılı kanunla önceki KHK kesinleştirilerek kuruma bağlı yüksek idari görevler Başbakan'ın görevlendirdiği Devlet Bakanlarından biri tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır (Çengelci 1998). Tarihsel sürece bakıldığında toplumumuz içerisinde her daim var olan çocuk refahı ile bağlantılı korunma ihtiyacı olan çocuklara kurumsal hizmet sunma çalışmaları günümüzde 03.06.2011 tarih ve 633 Sayılı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile bakanlık tarafından bir bütün olarak ele alınmakta ve bakanlığa bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Anayasamızın birinci kısmında belirtildiği üzere Türkiye Cumhuriyetinin niteliklerinden biri Sosyal Devlet ilkesidir. Sosyal devlet olmanın gerekleri kapsamında devletin görevleri anayasamızın üçüncü bölümündeki Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler başlığı altında ele alınmıştır (Özateş 2009). Bu bölümdeki ilk madde de -anayasamızın 41. Maddesi- ailenin huzur ve refahı ile özellikle annenin ve çocukların korunması, bunun için gerekli tedbirlerin alınması, çocukların yüksek yararları gereği korunma ve bakımdan yararlandırılmaları, bu kapsamda teşkilat kurulması konusunda devlete çeşitli görevler yüklenmiştir (T.C. Anayasası 1982). Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen çocuk refahı hizmetleri alanındaki görevler ile çocuklara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesi, koordine edilmesi, politikalarının ve stratejilerinin koordinasyonu, uygulanması, izlenmesi, değerlendirilmesi gibi çeşitli kuruluş bakımı modellerinden aile odaklı hizmet modellerini kapsayacak şekilde geniş bir yelpaze de ele alınmaktadır (AÇSHB KHK 2011).

Korunma ihtiyacı olan çocukların korunma ve bakımları ile birlikte aynı zamanda eğitimlerinin de en iyi şekilde karşılanması için tarihsel süreçte çeşitli kurumsal çalışmalarda bulunduğu görülmektedir. Korunma ihtiyacı olan çocukların korunma ve bakım ile eğitim ihtiyacına yönelik kurumsal olarak hizmet veren tarihsel süreçteki ilk sivil toplum hareketi olan “Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye” yani günümüzdeki adıyla “Darüşşafaka Cemiyeti” adındaki dernek 30 Mart 1863 tarihli padişah fermanıyla yoksul ve yetim çocukların eğitim-öğretimine katkı sağlamak amacıyla kurulmuştur. Günümüzde anne veya babası vefat etmiş olup maddi durumu

iyi olmayan çocukları bünyesinde barındıran Darüşşafaka Cemiyeti çağa ayak uyduran ve yenilikleri kovalayan sivil toplum yapılanmasıyla korunma ihtiyacı olan çocukların eğitim ihtiyaçlarıyla birlikte korunma ve bakımlarının karşılandığı kurumsal bir yapı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir (Darüşşafaka Cemiyeti 2017). Tarihsel süreçte korunma ihtiyacı olan çocukların eğitimine destek olan kurumsal çabalara bir diğer örnek olarak 14 Aralık 1908'de İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından kurulan Osmanlı Fukaraperver Cemiyeti ve bu cemiyete bağlı olarak faaliyet gösteren şube niteliğindeki dernekler gösterilebilir. Merkezi devlet tarafından sunulan sosyal hizmetleri destekleyici faaliyetlerde bulunan bu cemiyete bağlı "Eyüb Sultan ve Civarı Fukaraperver Cemiyet-i Hayriyesi" ile "Topkapı Fukaraperver Cemiyeti" yoksul çocukların eğitimi; hasta, yaşlı, kimsesiz dul ve yetimlerin bakımı; dilencilikle mücadele gibi sosyal hizmet alanlarında faaliyette bulunmuştur (Özdemir 2009).

1.3. Ülkemizde Korunma İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Sunulan Bakım Hizmetleri ve Çocuk Evleri Hizmet Modeli

Bir toplumun kalkınmasındaki en önemli faktör nitelikli ve akademik anlamda başarılı insan gücüdür (Keskin ve Sezgin 2009). Buradan hareketle çocuk refahı alanında korunma ve bakım ihtiyacı olan çocuklara alternatif hizmet modelleri sunarak onları en iyi şekilde geleceğe hazırlamaya ve topluma faydalı birer birey olarak yetiştirmeye çalışan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün bünyesindeki kuruluşlardaki çocukların akademik başarısını arttırmaya önem vermesi bir gereklilik ve kaçınılmaz bir realitedir.

Çalışmada ele alınan akademik başarı kavramının tanımlanması ve bu alanda yapılan çalışmaların literatür analizi yapılmadan önce yakın zamanda uygulanmış olup şuan yerini farklı hizmet modellerine bırakan kuruluş odaklı bakım hizmeti modellerine ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün bünyesinde korunma ve bakım altında bulunan çocuklara sunulan hizmet modellerine değinilmesi çocuk evleri hizmet modelinin kapsamının anlaşılmasını ve hizmet modelleri arasındaki öneminin ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda (1983), ilgili diğer çocuk refahı mevzuatlarında ve ilgili alan yazında korunma ihtiyacı olan çocuklara hizmet veren kuruluş odaklı ve aile odaklı sosyal hizmet modelleri aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

- Çocuk Yuvaları; “0 - 12 yaş arası korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik veya iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşları”dır (Sosyal Hizmetler Kanunu 1983).
- Yetiştirme Yurtları; “13 - 18 yaş arası korunmaya ihtiyacı olan çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşları”dır (Sosyal Hizmetler Kanunu 1983).
- Çocuk Destek Merkezleri; “Suça sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlerin, bu ihtiyaçları giderilinceye kadar geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı, bu süre içinde aile, yakın çevre ve toplum ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü; çocukların mağduriyet, suça sürüklenme, yaş ve cinsiyet durumuna göre ayrı ayrı yapılandırılan veya ihtisaslaştırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşları”dır (Sosyal Hizmetler Kanunu 1983).
- Çocuk Evleri Sitesi; “Korunma ihtiyacı olan 0-18 yaş arası en fazla 12 çocuğun üçer kişilik odalarda kaldığı, çocukların yaşlarına uygun gelişim ihtiyaçları dikkate alınarak site içerisinde inşa edilen, müstakil villa tipi evlerden oluşan aile ortamına benzer yapı ve ilişki sisteminde hizmet veren yatılı sosyal hizmet kuruluşları”dır (AÇSHB 2017).
- Çocuk Koruma, İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi (ÇOKİM); “Korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında mahkeme kararı alınıncaya ve/veya uygun hizmet modeli belirleninceye kadar barınma ve temel gereksinimleri karşılanmak üzere hizmet veren birimler”dir (AÇSHB ÇHGM 2012a, AÇSHB 2017).

- Koruyucu Aile Hizmet Modeli; Mahkemece korunma kararı alınan korunma ihtiyacı olan çocuğun bakımının ve yetiştirilmesinin kurumda çalışan meslek elemanlarının denetimi ve gözetimi altında çocuğun anne-baba ya da vasisi dışındaki bir koruyucu aile/kişi tarafından gönüllü olarak veya ödeme karşılığında gerçekleştirildiği aile odaklı hizmet modeli”dir (Sosyal Hizmetler Kanunu 1983, AÇSHB ÇHGM 2012b).
- Evlat Edindirme Hizmet Modeli; Çocuğu olmayan veya biyolojik yoldan çocuk sahibi olmayı istemeyen veya çocuğu olduğu halde biyolojik yol dışında bir çocuk sahibi olmayı isteyen kişilerin, mevzuat (Türk Medeni Kanunu, Aile Hukuku) çerçevesinde aile dışından bir çocuğu düzgün soy bağından miras ilişkisi hükümlerine varacak şekilde tüm hukuksal kurumları oluşturularak kendi ailelerine katması sürecini ve durumunu içeren aile odaklı sosyal hizmet modelidir (Tomanbay 1999).
- Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti Modeli; Haklarında bakım tedbiri kararı verilerek sosyal hizmet modellerinden yararlandırılmakta olup desteklendikleri takdirde ailesi veya yakınları yanına haklarındaki bakım tedbiri kararı kaldırılarak verilebilecek çocuklara, ekonomik yoksunlukları nedeniyle desteklenmedikleri takdirde korunmaya muhtaç duruma düşecek olanlardan haklarında bakım tedbiri kararı alınmaksızın ailesi veya yakınları tarafından bakılabilecek çocuklara, haklarında korunma/bakım tedbiri kararı alınmış olup reşit olarak sosyal hizmet kuruluşlarından ayrılan gençlere yapılan sosyal ve ekonomik destek hizmetleri ve evlenme yardımını içeren aile odaklı hizmet modelidir (AÇSHB ÇHGM 2015a, AÇSHB ÇHGM 2015b).

Aile odaklı ve kuruluş odaklı hizmet modelleri gerek Avrupa ülkelerinde gerek ülkemizde çocuk refahının sağlanması amacıyla öncelikle aileye sosyal ve ekonomik destek sağlama, şartların uygun olmadığı durumda evlat edindirme, koruyucu aile veya kuruluş bakımlarından uygun olanının belirlenmesi şeklinde uygulanmaktadır (Erdal 2014).

1.3.1. Çocuk Evleri Hizmet Modeli ve Akademik Başarı İlişkisi

Çocuk evleri hizmet modelinden haklarında 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu (SHK) kapsamında korunma kararı ya da 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) kapsamında bakım tedbiri kararı verilen 0-18 yaş arasındaki çocuklar psiko-sosyal durumlarına uygun olması koşuluyla yararlandırılmaktadır. 2828 sayılı SHK 22. Maddesinde korunma kararının “Korunmaya ihtiyacı olan çocukların reşit oluncaya kadar Kanun’un hükümlerine göre Kurumca kurulan sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre yetkili ve görevli mahkemece alınacağı” belirtilmiştir (SHK 1983, SHÇEK 2008). 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler başlıklı ikinci bölümündeki 5. Maddesinde koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirler olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin 1. Fıkrasının c) bendinde bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine yönelik tedbir kararı olarak açıklanmıştır. Kanununun 10. maddesinde ise bakım tedbiri kararının 633 sayılı KHK ile mülga edilip görevleri günümüzde Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından icra edilen Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından, kendisine intikal eden olaylarda gerekli önlemler derhâl alınarak çocuğun, resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilerek gerçekleştirileceği belirtilmiştir (ÇKK 2005). Bu kapsam da ülkemizde korunma ihtiyacı olan çocuklar psiko-sosyal ve sağlık durumları göz önüne alınan bir değerlendirme sonucunda 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 3.f. maddesinde tanımlanan kuruluş bakım modelleri ve 23. Maddesinde belirtilen Koruyucu Aile bakım modelinde korunma ve bakım hizmetinden faydalandırılmaktadır. (SHK 1983).

Çocuk Evleri, her ilin sosyal, kültürel açıdan çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde tercihen il merkezinde okul ve hastanelere yakın apartman dairesi veya müstakil dairelerde 0-18 yaşlar arasındaki korunma ihtiyacı olan 5 ile 8 çocuğun kaldığı ev birimleridir. Çocuk evleri hizmet modeli, 0-18 yaş arası korunma ihtiyacı

olan çocukları korumak, bir iş veya meslek sahibi yapmak, izlemek ve desteklemekle görevli ve yükümlü olarak faaliyetlerini bu doğrultuda gerçekleştirir (SHK 1983, SHÇEK 2008).

Çocuk evlerinin illerde planlanması, açılış ve işleyişine ilişkin her türlü işlemler ile harcamaların yapılması, takibi, denetlenmesi ve çocuk evleri arasındaki koordinasyonun sağlanması her ilde oluşturulan Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir (SHÇEK 2008). Çocuk evlerinin ilçelerde açılması halinde, varsa ilçe sosyal hizmetler müdürlüğü, çocuk evleri koordinasyon merkezi ile gerekli koordinasyonu sağlar; ilçe sosyal hizmetler müdürlüğünün olmaması halinde, ihtiyaca göre çocuk evi koordinasyon merkezine bağlı olarak hizmet verecek irtibat bürosu oluşturulur veya çocuk evi sorumlularından bir kişi koordinasyon merkezi ile gerekli irtibatı sağlamak amacıyla görevlendirilir (SHÇEK 2011).

Çocuk evlerine özellikle aile odaklı hizmet modellerinden faydalandırılmayan çocukların yerleştirilmesi esas olmakla birlikte süreç içerisinde gerçekleştirilecek olan mesleki çalışmalar ile bu çocukların aile odaklı hizmet modellerinden faydandırılmasına çalışılır. Çocuk evlerine yerleştirilecek çocukların cinsiyet, yaş, kardeş olma ve kardeş olma durumu haricinde aynı evde kalması uygun görülen en küçük ile en büyük çocuk arasındaki yaş farkının en fazla üç yaş olma, ağır ruhsal veya zihinsel engeli olmama, sürekli bakım ve tedavi gerektiren sağlık sorununun bulunmaması ve ev yaşamına uyum sağlayabilme durumları dikkate alınarak tertipleri yapılır (SHÇEK 2011).

Çocuk evleri çalışma usul ve esasları hakkında yönetmeliğin 2. maddesinde “0-18 yaş arası korunma ihtiyacı olan çocukları korumak, bir iş veya meslek sahibi yapmak, izlemek ve desteklemekle görevli ve yükümlü olma” çocuk evleri hizmet modelinin bir görevi olarak belirtilmiştir. Çocukların bir iş veya meslek sahibi olmasının günümüzdeki karşılığı eğitim ve öğretim hayatı içerisinde yer alıp gösterdikleri akademik başarıları sonucunda belirli alanda elde ettikleri beceriler ve yetkinlikler ile şekillenmektedir. Çocuk evleri hizmet modelinin tabi olduğu mevzuatlar çerçevesinde akademik başarıya etki eden çeşitli faktörlerin ele alınması konun açıklığa kavuşturulmasına katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda mevzuat çerçevesinde ele alınan tüm görev ve faaliyetlerin bütüncül bir bakış açısının

etkisiyle çocukların akademik başarısında bir etken olduğu açık olmakla birlikte akademik başarıda daha belirgin bir etken olan görevler ve faaliyetlerin bulunduğu da görülmektedir (SHÇEK 2008).

Çocuklarla doğrudan ve sürekli etkileşim içinde olan bakım elemanlarına ilgili yönetmelikte sadece bakım görevinin yüklendiği görülmektedir. Bakım elemanlarının, kız meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri ile fakülte, yüksekokul veya sağlık meslek liselerinin hemşirelik bölümü mezunları veya lise mezunu olup, çocuk bakımı konusunda sertifika sahibi olanlar arasından seçilebileceği, 4 yıllık fakülte mezunlarından pedagojik formasyon almış veya çocuk bakımı konusunda sertifika sahibi olanların çocuk evlerinde bakım elemanı/bakıcı anne olarak görev yapabileceği belirtilmiştir (SHÇEK 2011).

Meslek elemanlarına ve bakım elemanlarına akademik başarıya etki edebilecek görevler ilgili yönetmelik (2008) ve genelgedeki (2011) karşılığı bakımından değerlendirildiğinde doğrudan ve sürekli olarak çocuklarla iletişim içinde olan bakım elemanlarına yüklenen görevlerin dolaylı olarak etki edebilecek görevler olduğu görülmektedir. Esas görevlerin mesleki unvan fark etmeksizin görevlendirilen çocuk evi sorumlularına ve öğretmenlere doğrudan eğitim ve öğretim programları ve okul işbirliğine yönelik görevler yüklenmekle birlikte psikolog ve çocuk gelişimci meslek elemanlarına ise mesleki çalışmalarla akademik başarıya etki edecek görevlerin yüklendiği görülmektedir. Sosyal çalışmacıların ise gerçekleştirdikleri mesleki çalışmalarla çocukların yetiştirilmesine katkıda bulunacak şekilde yani dolaylı olarak etki edecek görevlerinin bulunduğu görülmektedir.

Çocuk evlerinin fiziki yapısı içerisinde akademik başarıya etki edecek bir etken olan çalışma alanları için “okul grubu çocukların odalarında çocukların rahat hareket etmelerini engellemeyecek ölçüde bir çalışma masası ve kitaplık yer alması” gerektiği belirtilmiştir (SHÇEK 2008).

Yirmi dört saat esasına göre faaliyet yürütülen ve en fazla üç personelin görevlendirilebildiği her bir çocuk evinde personelin çalışma gün ve saatlerinin çocukların günlük yaşamları doğrultusunda aylık olarak düzenleneceği bayram ve tatil günleri ile sosyal etkinliklerin düzenlendiği günlerde çocuk evi sorumlusunun gerekli gördüğü personeli görevlendirebileceği belirtilmiştir (SHÇEK 2011).

Çocukların akademik başarılarında önemli bir etken olan kurs, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerden faydalandırılmaları ilgili yönetmeliğin 16. maddesinde “Çocukların gelişim, öğrenim ve meslek edinmeye yönelik olarak kamu veya özel kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenecek her türlü kurslara, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere çocuğun ilgi ve ihtiyacına göre katılmalarının sağlanır. Kurslar ve kurslara katılacak çocuklar çocuk evi sorumlusunun teklifi ile koordinasyon merkezi tarafından belirlenir. Çocukların her türlü kurs ve malzeme giderleri Genel Müdürlükçe gönderilen ödenekten karşılanır.” şeklinde açıklanmıştır (SHÇEK 2008). Bu maddenin çocuk evlerinde kalan çocukların akademik başarılarına etki etme noktasındaki önemi doğrultusunda ilgili genelgenin (2011) 5. maddesinde çocuklara sağlanacak her çeşit kurs imkânı ve donatısal imkân ile yapılacak çalışmalar ayrıca detaylandırılmıştır. Çocukların akademik başarılarına ve gelişimlerine etki eden etkinlikler için ortaya çıkan ek masrafların ve eğitim öğretim giderlerinin ilgili yönetmeliğin (2008) 18.(ç). ve 22. maddesinde nasıl, hangi kalemlerde ve koşullarda karşılanacağı açıklanmıştır. İlgili genelge incelendiğinde 4.c. maddesinde “Çocukların bağımsız veya refakatçi eşliğinde saatlik veya gününbirlik (kurs,arkadaş ziyareti,tiyatro..vs) gidebileceği yer ile görüşebileceği kişilerle (ailesi dışında) çocuk evi sorumlusunun izni ve çocuk evi günlüğüne çocuğun izinli gideceği kişi/adres bilgileri ve izin süresi işlenerek” gidebileceği belirtilerek çocukların bireysel olarak akademik başarı uğraşı içerisinde bulunabilecekleri etkinliklerin önünün açıldığı görülmektedir (SHÇEK 2011).

Çocukların akademik başarılarında çocuk evi içerisindeki yaşantıya ve toplumsal hayata uyum sağlamalarının ve durumlarına uygun hizmet modelinden yararlandırılmalarının da önemli bir yeri bulunmaktadır. Çocuk evlerine kabulü yapılacak çocukların ve kalan çocuklardan uyum sorunu yaşayan çocukların rehabilitasyon süreciyle ilgili olarak il içi yapılacak nakillerde izlenecek süreç Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulanması Hakkındaki Genelge (2011)’nin 4.a. ve 4.b. maddelerinde ele alınmıştır. Çocukların yaşadıkları ve yaşayabilecekleri uyum sorunu nedeniyle ve diğer nedenlerle il dışına gerçekleştirilecek olan tertip ve nakillerde izlenecek süreç ise ilgili yönetmeliğin (2008) 25. maddesinde detaylandırılmıştır.

Çocukların akademik başarılarına etki etme noktasında gönüllü çalışmalar ilgili genelgenin (2011) 4.(i). maddesi kapsamında değerlendirilebilecektir. Yine akademik başarıya öğretmen ziyaretleri ve rol model çalışmaları kapsamında katkıda bulunabilecek olan misafir kabulleri yönetmeliğin (2008) 29. maddesinde “Koordinasyon merkezinin ve çocuk evi sorumlusunun işbirliği dâhilinde misafir kabulü yapılır. Bu ziyaretler toplumsal yaşamdaki bir aile ziyareti şeklinde gerçekleştirilir.” şeklinde belirtilmiştir.

Çocuk evleri hizmet modelini şekillendiren ilgili mevzuat incelendiğinde hizmet modeli içerisinde akademik başarıyı arttırmaya yönelik uygulamaları gerçekleştirebilecek düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Fakat bu düzenlemelerin hizmet modeli içerisinde ne ölçüde ve nasıl gerçekleştirildiği kuruluşun yapılanması ve dinamikleriyle kendine karşılık bulabilmektedir.

1.4. Çocuklardaki Gelişimsel Özellikler

İnsan gelişimi, etkisi ömür boyu devam eden çok boyutlu ve kompleks bir gelişim sürecidir. Bu gelişim süreci biyolojik, çevrenin etkisiyle şekillenen ve biyolojik yapı ile çevresel özelliklerin etkileşimde olduğu üç farklı açıdan ele alınmaktadır (Cüceloğlu 2011).

Gelişimsel özellikler Freud’un psikoanalitik, Erikson’un psikososyal ve Piaget’in bilişsel gelişim kuramları çerçevesinde açıklanmaya çalışılacaktır. Psikoanalitik görüş cinsellik ve saldırganlık güduları ile çevredeki davranışları insan gelişiminin odağına koymuştur. Buna göre hayatın ilk senelerinde edinilen özellikler güçlü ve değişime karşı dirençlidir. Çocuğun kişilik yapısını birbiriyle bağlantılı olan her adımdaki etkileşim biçimlendirir. Psikososyal gelişim kuramı, gelişimin adımlardan meydana geldiğini benimsemekle birlikte kişinin cinsel gelişimine karşılık sosyal gelişimini odak alır. Kurama göre her adımda çocuğun ihtiyaçları ve toplumun çocuktan istekleri değişkenlik gösterir. Çocuğun bağımsızlık yönelimiyle bakım verenlerin denetleme yönelimi bağlamındaki etkileşim çocuğun yetişkin dönemindeki kişilik özelliklerini şekillendiren bir dengeye ulaşır. Bilişsel gelişim kuramı, olgunlaşma ve öğrenmeyle birlikte çocuğun çevresiyle aktif olduğu sürekli bir paylaşım içerisinde olmasını odağına alır. Bu şekilde bilişsel gelişimin yönü ve

seviyesi belirlenir. Bilişsel gelişim kuramı da gelişim sürecinin birbirini izleyen ve birbiriyle bağlantılı adımlardan oluştuğunu kabul eder (Cüceloğlu 2011).

1.4.1. 0-5 Yaş Arası Gelişimsel Özellikler

0-2 yaş aralığı olan erken çocukluk döneminde, insan doğumuyla birlikte sahip olduğu çevresini keşfetme çabasını hareketli ve renkli nesnelere gerçekleştirir. 9. ve 10. aylardan itibaren çocuk elleriyle gerçekleştirdiği aktivitelerle fiziksel hareketliliğini kazanır. Zihinsel gelişimin evrelerinden biri olan objelerin değişmezliğini fark ederek elde eder. Bebeğin beslenme ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması sırasında bakım veren ile geliştirdiği yakın ilişkiye dayanan bağ temel güven duygusunun oluşmasını sağlar. Bu duygu bebeğin istenen davranışları edinmesinde bir etken olarak karşımıza çıkar. Yapılan araştırmalar da bu duyguyu içselleştirememiş bebeklerin ilerde ruhsal ve davranışsal bozukluklar gösterdikleri ve zayıf sosyal ilişkilere sahip olabilecekleri belirtilmiştir. 2-5 yaş aralığı olan ilk çocukluk döneminde çocuğun fiziksel hareketliliği, ince el becerilerini temel düzeyde kullanabilme başlar. 2-4 yaş aralığında konuşma dillerindeki incelikler öğrenilir, uzun ve karmaşık cümleler kullanılmaya başlanır. Yaş dönemi sonuna doğru erken-geç, uzak-yakın, az-çok gibi kavramlar yaş dönemine orantılı olarak algılanabilir. Toplumsal normlar ve gelişim evreleri oyunlar ve oyuncaklar aracılığıyla tamamlanır. Aile üyelerinin eylemleriyle şekillenen davranışlar vicdan ve değer şamasını oluşmasına katkı sağlar (Sayar ve Dinç 2011).

Freud'un psikoseksüel gelişim aşamalarına göre; 0-1 yaş aralığı olan oral aşamada uyarılmanın odak noktasında ağız yer alır ve çocuğu süttten kesmek oldukça güçtür. 2-3 yaş aralığı olan anal aşamada uyarılmanın odak noktasında anüs yer alır ve tuvalet kullanma alışkanlığı kazanmanın önemli olduğu bir evredir. 4-5 yaş aralığı olan fallik aşama da uyarılmanın odak noktasında cinsel uzuvlar yer alır ve hem cinsinden olan bakım verenle özdeşleşmek esastır (Cüceloğlu 2011).

Erikson'un psikososyal gelişim aşamalarına göre çocuk her dönemde olumlu ve karşıtı olumsuz özelliklerden birini kazanımları doğrultusunda elde etmektedir. 0-1 yaş aralığında olan temel güvene karşı güvensizlik aşamasında bebek bakım veren kişiyle güven ilişkisine dayanan bağlar geliştirmelidir. 2-3 yaş aralığında olan bağımsızlığa karşı utanma ve kuşku aşamasında bağımsızlık kazanmaya çalışan çocuğa tuvalet kullanma alışkanlığı kazandırılmazsa çocukta utanma ve kendinden

şüphe etme duygusu gelişir. 4-5 yaş aralığında olan girişimciliğe karşı suçluluk duygusu aşamasında kendine güveni yüksek ve saldırgan olan çocukta hem cinsi bakım verenle çatışma suçluluk duygu durumunu geliştirebilir (Arslan 2008, Cüceloğlu 2011, Aykul 2019).

Piaget'in bilişsel gelişim aşamalarına göre; 0-2 yaş aralığında olan duyuşal-hareketsel aşamada bebek çevresiyle olan iletişimini duyu organları ve oyuncak gibi ilgisini çekecek nesnelere aracılığıyla kurduğu etkileşimle gerçekleştirir. 2-6 yaş aralığında olan operasyon (işlem) öncesi aşamada çocuk mental imgeler ya da sözcükler aracılığıyla dış obje ve vakaları temsil eder. Fakat akıl yürütmeyi objelerin görünüşlerine ve hareketlerine endeksli olarak gerçekleştirir (Cüceloğlu 2011).

1.4.2. 6-12 Yaş Arası Gelişimsel Özellikler

Freud'un psikoseksüel gelişim aşamalarına göre 6-12 yaş aralığı olan örtük aşamada cinsel enerji kontrol altındadır ve kişinin kendisini savunma kanallarını geliştirmesi esastır (Cüceloğlu 2011).

Erikson'un psikososyal gelişim aşamalarına göre 6-12 yaş aralığında olan başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu aşamasında çocuğun içinde bulunduğu dönemin gerektirdiği okuma, yazma ve bisiklet sürme gibi toplumun kendisinden beklediği işlevleri gerçekleştirmesi gereklidir. Bu işlevleri gerçekleştirememesi halinde bu durum kendisi üzerinde aşağılık hissiyatı geliştirmesine yol açabilir (Arslan 2008, Cüceloğlu 2011, Aykul 2019).

Piaget'in bilişsel gelişim aşamalarına göre; 6-12 yaş aralığında olan somut işlemsel aşamada çocuk düşüncenin soyutlaştırılmasına yönelik olarak en kayda değer adımı bu aşamada harekete geçirir. Yaşantıları doğrultusunda dört işlem, sıralama ve gruplama gibi zihinsel işlemleri olarak gerçekleştirebilir (Cüceloğlu 2011).

Okula başlamanın önemli olduğu çocukluk dönemidir. Çocuğun yaşam evreninde temel figürler olan ebeveyne okul öğretmenini de eklenmiştir. Çocuğun sosyal, duyuşal ve ahlaki tutumlarının şekillenmesinde okul belirgin bir role sahiptir. Çocuğun ilgi alanları çok boyutlu olup kavrama ve gözlem becerileri hızla gelişmektedir. Çocuğun özerklik, sorun çözme ve sözel iletişim yeteneği gelişmiştir. Fiziksel güç bir önceki döneme göre iki kat gelişmiştir. Çocuklar bu dönemi başlatan

okul başlangıcında bireysel oyunları tercih ederken sosyalleşmeleriyle birlikte 9-10 yaşlarında grup oyunlarına yönelirler. Çocuklar sosyal ilişkilerinde genellikle dışa açıktırlar ve grupça oynan oyunlarının etkisiyle toplumsal kuralları idrak etme kabiliyetleri gelişmiştir. Yine 9-10 yaşlarıyla birlikte çocuklar kendi cinsinden arkadaşlarıyla bir araya gelerek grupça oyunlar oynarlar. Okul çağında çocuklar yetişkinlerin değerlerine önem vererek ailelerin beklentilerine yönelik eylemlerde bulunurlar. 6-7 yaşlarında kendilerine uygulanan yaptırımların gerçekleştirdikleri eylemlerin amacı doğrultusunda olmasını beklerler. 7-8 yaşlarının akabinde çocuk, farkında olarak gerçekleştirilen suçun kazara gerçekleştirilen suçtan daha ağır yaptırımının olması gerektiğinin bilincindedir (Sayar ve Dinç 2011).

1.4.3. 13-18 Yaş Arası Gelişimsel Özellikler

Çalışmanın odak noktasında yer alan çocukların yaş grubuna hitap etmesi ve ergenlik dönemi olarak adlandırılan dönem olması bakımından bu bölüm daha hassas bir konumda bulunmaktadır. Freud'un psikoseksüel gelişim aşamalarına göre; 13-18 yaş aralığı olan genital aşamada cinsel uzuvlar yeniden uyarılmanın odak noktasına taşınmıştır. En önemli görev de olgun cinsel ilişkiler geliştirmek olmuştur. (Cüceloğlu 2011).

Erikson'un psikososyal gelişim aşamalarına göre; 13-18 yaş aralığında olan kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası aşamasında genç sıfatıyla adlandırılmaya başlanan çocuk cinsel ve mesleki kimlik kazanımını gerçekleştirmeye yönelik değer arayışı içerisinde olmalıdır (Arslan 2008, Cüceloğlu 2011, Aykul 2019).

Piaget'in bilişsel gelişim aşamalarına göre; 13-18 yaş aralığında olan formel işlemsel aşamada çocuk soyut ve karmaşık mental işlemleri kullanarak problemlere sistematik bir anlayışla yaklaşabilir. Objelere endeksli olmadan soyut kavramları ve sembolleri kullanabilir. Fakat her yetişkinde bu seviyeye varamayabilir (Cüceloğlu 2011).

Ergenlik döneminin (11-22 yaş) de içerisinde yer aldığı bu dönem hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimleri kapsayan bir bunalım ve kriz dönemidir. Genç sıfatını kazanan çocuk fiziksel değişimlerine uyum sağlama arayışıyla birlikte kimlik kazanma ve yetişkinler dünyasına adım adım erişme çabasıdadır. Bu dönemde ergen ailesinin sevgi ve desteğini arasa da ailesiyle ilişkilerini özerkliğinin

önünde engel olarak görmekte ve arkadaşlık ilişkilerini ön plana çıkılmaktadır. Çocuğun dönem içerisindeki tüm süreçlerin moda mod ilerlemeyip bireysel farklılıkların yaşanabileceği konusunda bilinçlendirilmesi ergenin kaygı düzeyini minimum seviyeye indirecek önemli bir araçtır. Bu dönemde görev bilinci ve eğlence arasında ikilemelerde kalındığından akademik başarıda tutarsızlıklar yaşanabilir. Bu tip durumların önlenmesi için gencin kendine, topluma ve insanlığa değer katacağına yönelik hedeflerle motive edilebilmesi gerekir. (Sayar ve Dinç 2011).

1.5. Koruma ve Bakım Altında Olan Çocukların Akademik Başarıları Üzerine Dünyada ve Ülkemizde Yapılan Çalışmalar

Konuyla ilişkili olarak yapılan çalışmalara bakıldığında korunma ihtiyacı olan çocukların akademik başarı durumları ile ilişkili olarak yapılan çalışmaların eğitim-öğretim sürecindeki diğer çocukların akademik başarı durumlarına nazaran daha az yer aldığı görülmektedir. Bu kapsamda Bırtıl (2011) tarafından Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarısızlık Nedenlerine ilişkin yapılan çalışmada kişisel ve motive olamama kaynaklı, aile ve çevre kaynaklı, okul ortamı kaynaklı çeşitli faktörlerin akademik başarısızlıkta etken olduğu sonucuna varılmıştır. Abay ve Keleşoğlu (2016) tarafından gerçekleştirilen Okul Sosyal Hizmeti Perspektifinden Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi adlı çalışma neticesinde öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile cinsiyet, sınıf kademesi, anne babaların evlilik durumu ve kardeş sayısı değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu; öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile ailede engelli birisi olup-olmama durumuna göre anlamlı bir ilişki olmadığı bulguları edinilmiştir. Yıldırım (2000) tarafından yapılan Lise İkinci Sınıf Öğrencileri İle Yapılan Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı Ve Sosyal Destek Adlı Çalışma neticesinde öğretmen desteğinin, aile desteğinin, yalnızlık ve sınav kaygısı değişkenlerinin akademik başarıyı manidar olarak yordadığı, arkadaş desteğinin ise yordamadığı bulgularına varılmıştır. Durmuşçelebi (2013) tarafından gerçekleştirilen Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğrenci Başarısını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi (Erciyes Üniversitesi Örneği) adlı çalışmada öğrencilerin akademik başarılarının öğrenim gördükleri fakülte, bölüm ve kendi cinsiyetlerine

göre farklılık gösterdiği, öğretim elemanlarının cinsiyetine göre bir farklılık göstermediği belirtilmiştir.

Doğrudan korunma ihtiyacı olan çocuklar üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında Karabekir (2010) tarafından yapılan Yetiştirme Yurtları Örneğinde Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Hizmet Değerlerini Mesleki Uygulamalarına Aktarışı adlı yüksek lisans tezi çalışmasında sosyal hizmet uzmanları tarafından korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarılarını ve okul ortamı ilişkisini ele alan ve etkileyen çok çeşitli faktörlerin olduğu belirtilmiştir. Bunlar; okulların çocukları almak istememesi, öğretmenlerin çocuklara gereksiz yere kızması veya hoşgörü göstermesi, okul ve kuruluştaki görevlilerin karşılıklı olarak birbirini suçlaması, çocukların bakım altında olduklarını gizlemeye çalışmaları, çocukların bakım altında olmalarını mazeret olarak kullanmaları, bakım altında olan çocuklar için kuruluş personelinin not yükseltme girişimleri veya öğretmenlerin bu durumlarından dolayı yüksek not vermesi, hemşirelerin devamsızlık için sevk vermeleri, kuruluş personelinin veli toplantılarına katılmaması veya katılmaktan çekinmesi, öğretmenlerin hak etmediği halde bakım altında olan çocukları bir üst sınıfa geçirmeleri, okul öğretmenlerinin kuruluş bakımı konusundaki bilgi eksikliği ve bunun etkisiyle kuruluştaki görevli öğretmenlerin çocuklara ders anlattıklarını sanması, bakım altında olan çocukların akademik başarısızlıklarının çocuklar ve kuruluş personeli tarafından kabullenilmesi, kuruluştaki ders çalışma ortamı sıkıntısı, bakım altında olan çocuklara iş hakkı tanıyan 3413 sayılı yasanın çocukların kendilerini ders çalışmaya motive etmesindeki olumsuz etkisi, çocukların birebir ilgi alamaması, okuldaki öğretmenlerin çocuklara ilgisizliği, etüt uygulamaları sorunu, personel yetersizliği, okul ve kuruluş tarafından okul devamsızlığına göz yumulması, okuldaki psikolojik danışman ve rehber öğretmenler ile sınıf öğretmenlerinin yoğunluk vb. gerekçelerle çocuklarla bire bir olarak ilgilenememesi, bakım altında olan çocukların okul takiplerinin genellikle kuruluştaki görevli öğretmenler tarafından gerçekleştirilmesi sosyal hizmet uzmanının nadir olarak etütleri düzenlemek için çalışmakla birlikte iş yoğunluğu vb. gerekçelerle çocuklarla birebir çalışmalar gerçekleştirememesi, okulda yaşanan belli başlı olumsuz davranışlar olarak öğretmene saygısızlık, kıyafet kurallarına uymama, derslerine çalışmama gibi davranışların görülmesi bunun dışında gençlerin okul gruplaşmaları gibi olumsuz davranışların olumsuz görülmemesi gibi faktörlerdir.

Durualp ve Çiçekçioğlu'nun (2013) erkek yetiştirme yurdunda korunma ve bakım altında olan ergen çocuklarla yaptığı çalışmadaki çocukların öğrenim gördükleri okullardan yola çıkarak akademik durumlarına bakıldığında araştırma da yer alan ergen çocukların % 78,7'sinin eğitim-öğretime devam ettiği bunlardan % 61,7'sinin Meslek Lisesinde eğitim-öğretim gördüğü, % 17'sinin ilköğretime devam ettiği, eğitim-öğretime devam edenlerin %36,4'ünün (akademik başarı düşüklüğü, okula devamlılık sorunları ve dersi dinlemekte güçlük gibi) akademik sorunlar yaşadığı, %95,7'sinin yakın arkadaşının olduğu, %61,7'sinin dört-altı yıldır korunma ve bakım altında olduğu, %46,8'inin arkadaşlık ilişkilerindeki memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Benli (1998) tarafından yapılan yetiştirme yurdu öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri adlı çalışma ile yetiştirme yurdu öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerinin, öğretmen ve öğrencilere göre farklı değerlendirildiği; yetiştirme yurdu öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerinin daha çok kişisel kaynaklı olduğu; yetiştirme yurdu öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerinin, yurttan kalan öğrencilerin cinsiyetine, öğrenim gördüğü okul düzeyine ve yurttan kaldıkları süreye göre pek çok değişken açısından farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Korunma ihtiyacı olan çocukların akademik anlamda yaşadığı sıkıntılar ülkemizde olduğu gibi dünyanın birçok ülkesinde karşılaşılan bir durum olarak gerçekleştirilen çalışmalarla kendini göstermektedir. Bu kapsamda ABD'de Vera Institute of Justice (2004) tarafından yapılan çalışma da yetiştirme yurtlarında korunma ve bakım altında olan çocukların akademik yaşamdaki durumlarının ve akademik yaşamda karşılaştıkları sorunların kuruluş bakımını sonrasında yaşadıklarını etkileyen en önemli etken olduğu, korunma altında olan çocukların akademik yaşamda önemli derecede sıkıntılar yaşadıkları, diğer öğrencilere kıyasla okul devamsızlıklarının daha çok olduğu, akademik başarılarının daha düşük olduğu, disiplin problemleriyle daha çok karşılaştıkları, okul idarecilerinin ve öğretmenlerinin konunun tam olarak farkında olmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Aynı şekilde ABD'de Christian (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarılarının akranlarıyla karşılaştırıldığında daha düşük seviyede olduğu bulgusuna varılmıştır (Bakırcı 2014). Kaliforniya Üniversitesi Sosyal Hizmetler Araştırma Merkezi tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise korunma ve bakım altında olan çocukların akademik

başarı seviyelerinin düşük olduğu üzerinde durulmuş ve bu akademik başarısızlığa müdahale edilme noktasında çocukların korunma ve bakım altında olduğu kuruluş ile eğitim-öğretim gördükleri okulların ortak çalışmalar gerçekleştirmelerinin gerektiği belirtilmiştir (Choice ve diğ. 2001 akt. Bakırcı 2014).

Korunma ihtiyacı olup çocuk evleri hizmet modelinden yararlandırılan çocuklarla ilişkili olarak Başer (2013) tarafından yapılan “Çocuk Refahı Alanında Yeni Hizmet Modeli Çocuk Evleri” adlı çalışmada bu hizmet modelinden yararlandırılan çocukların akademik başarıları kuruluş bakımı öncesi, diğer kuruluşlarda bakım altında olunan dönemdeki ve çocuk evlerindeki başarı durumları karşılaştırılarak ele alınmıştır. Buna göre; çocuk evleri hizmet modelinden yararlandırılan çocukların başarı seviyesinin, korunma ve bakım altında olup okul öncesi dönemde olan çocukların okula başlamasının ve başarılarının yüksek olmasının da etkisiyle diğer durumlardaki çocukların başarısına kıyasla daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat Yıldırım (2013) tarafından yapılan “Çocuk Evinde Kalan Çocukların İlişki Dinamikleri: İzmir Örneği” adlı doktora tezi çalışmasında da Çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmakta olan 30 lise öğrencisinden 23’ünün Meslek Lisesi öğrencisi, 4’ünün Anadolu Lisesi öğrencisi, 3’ünün ise Açık Lise öğrencisi olduğu; çocuk evleri hizmet modelinden yararlanan çocukların hepsinin eğitim-öğretim içerisinde yer almasına karşın akademik başarı seviyelerinin hala çok üst düzeylere taşınmadığı bulgusuna varılmıştır.

1.6. Araştırmanın Kuramsal Dayanağı Sosyal Hizmette Sistem ve Ekolojik Sistem Yaklaşımları

1.6.1. Sistem Yaklaşımı

Sosyal hizmette 1960’lı yıllardan itibaren insan davranışını anlamlandırmada sistem yaklaşımı kullanılmaktadır. Sosyal hizmette 1920’lerden 1960’lara kadar insan davranışını değerlendirmede Sigmund Freud’un geliştirdiği, müracaatçıların hasta olarak adlandırıldığı medikal model tercih edilmiştir. Medikal model duygusal ve davranışsal problemleri ruhsal hastalık (şizofreni, psikotik vb.) olarak değerlendirmekte ve kişinin iç yaşantılarına endeksli olarak ele almaktadır. 1960’lı yıllarla birlikte medikal modelin sağladığı kazanımlar sorgulanmaya başlanmıştır. Müracaatçının problemlerinde kendi iç koşulları kadar kendisi dışındaki çevresel

koşulların etkili olduğunun farkına varılmıştır. Böylece sosyal hizmetin terapi anlayışı müracaatçı için sistemleri değiştirmeyi amaçlayan reform yaklaşımına doğru bir yönelim göstermiştir (Zastrow 2013).

Janchill (1969) sistemi, “belirli görevleri yerine getirme kapasitesine sahip, aralarında karşılıklı bağlantılar olan elemanlar bütünü” olarak adlandırılmaktadır. Sistem kuramını ise “bir bütün ve bütünün parçaları arasındaki ilişkileri anlamaya yarayan düşünce yolu” olarak adlandırmaktadır (Baykara Acar ve Acar 2002).

Sosyal hizmette sistem yaklaşımının kullanılmasının temelinde Bertalanffy'nin genel sistem kuramı yer almaktadır. Genel sistem kuramı, bütün organizmaların alt sistemlerden oluşan sistemin parçaları olduğunu savunmaktadır. Kuramın sosyal sistemlerle ilgili yapısı biyolojik ya da teknik sistemlerden daha az gelişmiş olmasına rağmen gruplar, aileler ve toplumlar gibi sosyal sistemlere de uygulanabilecek düzeyde olduğu belirtilmektedir (Payne 1997, Akt. Baykara Acar ve Acar 2002).

Sistem yaklaşımı, müracaatçının yaşamındaki etkileşimleri dikkate alarak müracaatçının var olan sorunlarının görünmeyen yönlerini bulmaya çalışır (Zastrow 2013). Bunu gerçekleştirirken de neden-sonuç ilişkilendirmesi yerine bireyi ve olguyu karşılıklı etkileşim içerisinde ele alır (Duyan 2010).

İnsan gereksinimini parçası olduğu ve etkileşim içerisinde yer aldığı aile, küçük grup, toplum, okul ve sosyal kuruluşlar gibi sistemler şekillendirir. Bu ve benzeri sistemlerin şekillendirdiği insan içinde yer aldığı üst sistemlerden bağımsız olarak ele alınamaz (Johnson 1998, akt. Duyan 2010).

1.6.2. Ekolojik Sistem Yaklaşımı

Ekolojik sistem yaklaşımı, alt sistemlerin sınırları ve dengesi üzerinde duran sistem yaklaşımından farklı olarak sistemlerin çevreleri ile etkileşimleri üzerinde durmaktadır (Baykara Acar ve Acar 2002).

Ekolojik model, doğa bilimlerinden uyarlanarak sosyal hizmette insan davranışını anlamlandırmada kullanılmıştır. Bronfenbrenner'in (1979) ekolojik modelinde ekolojik çevre, bireyle ve birbirleriyle bağlantılı olarak etkileşim içinde olan sistemler olarak ele alınmaktadır. Burada çevre içinde yer alınan mekândan öte

geniş sistemler olan doğa sisteminden aile, eğitim, din, sosyal hizmetler, mal ve hizmetler sistemi gibi birçok farklı sistemi işaret etmektedir (Duyan ve ark. 2008).

Ekolojik yaklaşım, bireyler ile etkileşimlerini koruyamadıkları sistemler üzerinde durarak sosyal hizmetin rehabilitasyon ve sosyal reform bağlamlarını bütünleştirmektedir. Yaklaşım, iç ve dış etkenlere birlikte yoğunlaşıp bireylerin çevrelerine aktif katılımcılar olarak etkili olmaları üzerinde durmaktadır (Zastrow, 2013). Duyan'a (2010) göre bireyin doğuştan sahip olduğu kişilik özellikleri ve çevrenin sunduğu imkânlardan elde ettiği kazanımları karakterini oluşturur. Ekolojik yaklaşımda birey, fiziksel ve duygusal özellikler, geçmiş yaşantı ve sosyal çevre bütünlüğü içerisinde ele alınır.

Ekolojik yaklaşım, bireyin ihtiyaçları ve çevrenin taşıdığı özellikler arasında uyumun sağlanabilmesi için var olan durumlarla mücadele etme kapasitesini artırma uğraşısı içindedir. Bu doğrultuda gelişen "çevresi içinde birey kavramsallaştırması" da ekolojik yaklaşımın üzerinde durduğu konulardandır. Bu kavramsallaştırmayla sosyal hizmet birbirinden farklı üç alan üzerinde yoğunlaşabilmektedir. Bunlardan ilki, birey üzerinde yoğunlaşarak bireyin sorununu çözme, sorunla baş edebilme ve gelişim düzeyini arttırmaya çalışılabilir. İkincisi, birey ve etkileşim içinde olduğu sistemler üzerinde yoğunlaşarak kaynaklar, hizmetler ve olanaklarla birey arasında arabuluculuk yapılabilir. Üçüncüsü, var olan sistemler üzerinde yoğunlaşarak bireyin ihtiyaçlarını daha işlevsel bir biçimde gidermek için değişimi (reformu) gerçekleştirme yolları araştırılabilir (Zastrow, 2013).

Ekolojik yaklaşım bireyi ve aileyi yaşamın bir evresinden diğerine geçerken geçici sorunlar ve ihtiyaçlarla karşılaşan müracaatçılar olarak kabul eder. Sosyal yaşam içindeki değişimlere adapte olunmasıyla bu sorunlara da çözüm üretilebileceğini belirtir. Çocuğun birlikte ders çalışmayı öğrenmesi, okulunu değiştirmesi, okuduğu okuldan mezun olması, ergenliğe uyum durumu ve kişinin yeni bir işe başlaması (Zastrow 2013) araştırma konusundaki yaşanabilecek değişimlerden bir kaçıdır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, yapıldığı yer ve özellikleri, modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama tekniği, verilerin analizi, süresi, olanakları ve etiği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının çocuk evleri hizmet modeli kapsamında korunma ve bakım altında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarı durumlarının, akademik başarı durumlarını etkileyen bileşenlerin neler olduğunun ve bu bileşenlerin akademik başarıyı nasıl etkilediğinin çocukların, kuruluş ve okul personelinin görüşleriyle araştırılmasıdır. Söz konusu bu çalışmanın alt amaçları ise aşağıda sıralı halde verilen sorulara yanıtlar bulmaktır. Bu sorular şu şekilde sıralanmaktadır:

- Çocuk evleri hizmet modeli kapsamında olan lise öğrencisi çocuklar açısından akademik başarı kavramı nasıl algılanmaktadır?
- Çocuk evleri hizmet modeli kapsamında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarılarında çocuk kaynaklı bileşenlerin nasıl bir etkisi vardır?
- Çocuk evleri hizmet modeli kapsamında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarılarında aile kaynaklı bileşenlerin nasıl bir etkisi vardır?
- Çocuk evleri hizmet modeli kapsamında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarılarında kuruluş kaynaklı bileşenlerin nasıl bir etkisi vardır?
- Çocuk evleri hizmet modeli kapsamında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarılarında okul kaynaklı bileşenlerin nasıl bir etkisi vardır?
- Çocuk evleri hizmet modeli kapsamında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarılarında çocuk koruma alanındaki pozitif hakların nasıl bir etkisi vardır?

2.2. Araştırmanın Önemi

Yapılan alışmalar incelendiğinde korunma ve bakım altında olan çocuklar ile ilgili ortaya çıkan tablo çocukların genellikle akademik anlamda sorunlar yaşadığını ve akademik başarılarının düşük olduğunu göstermektedir (Karabekir 2010). Bu durumun ocuk evleri hizmet modelinden yararlanan çocuklar üzerine yapılan çalışmalarda dolaylı olarak ele alınan akademik başarı durumları üzerinde de geçerli olduğu görölmektedir.

Çalışmanın ocukların akademik başarı durumlarının arttırılmasına, akademik başarı durumlarını etkileyen bileşenlerin belirlenmesine; çocukların akademik başarılarının arttırılması konusunda farkındalık yaratılması adına çocukların, korunma ve bakım altında oldukları kuruluşun ve kuruluş çalışanlarının, çocukların eğitim-öğretim gördükleri okuldaki öğretmen ve idarecilerin sorumluluklarının neler olduğunun belirlenmesine, sosyal hizmet disiplini ve mesleğinin korunma ve bakım altında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarısındaki öneminin anlaşılmasına katkıda bulunacağı düşünölmektedir. Literatürde doğrudan ocuk evlerinde korunma ve bakım altında kalan çocukların daha da özelde lise öğrencisi çocukların akademik başarıları üzerine bir çalışmaya denk gelinmemiştir. Var olan çalışmalarda akademik başarı konusunun başlık olarak alındığı ve değerlendirmeye tabi tutulduğu tespit edilmiştir. Bu da çalışmanın alandaki konumu itibariyle özgünlüğünü ortaya koymakla birlikte ocuk evlerinde kalan lise öğrencileri özelinde korunma ve bakım altında kalan çocukların akademik başarılarına doğrudan etki etme fırsatı sağlamaktadır.

2.3. Araştırmanın Modeli

Çalışmada Hatay ilinde korunma ve bakım altında olup ocuk Evleri Hizmet Modelinden yararlanan lise öğrencisi çocukların akademik başarı durumlarını etkileyen bileşenlerin neler olduğunun ve nasıl bir etkisinin olduğunun anlaşılması amaçlanmıştır. Araştırmada ocukların akademik başarı bileşenlerinin katılımcıların deneyimlerinden yola çıkarak keşfedilmesi hedeflendiğinden nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin uygulandığı, algıların ve vakaların hayatın olağan akışında ortaya

konmasını içeren bir sürecin izlendiği araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek 2006 akt. Çetin 2016). Akçay (2016) da nitel araştırma yönteminin araştırma içerisinde yer alan katılımcıların çalışılan konudaki hayat tecrübelerini anlamlandırmaya ve keşfetmeye odaklandığını belirtmektedir. Yaman (2013) ise nitel araştırma yönteminin sayısal veriler elde etmenin ötesinde kişilerin sayısal verilere indirgenemeyecek öznel deneyimlerini olduğu gibi açığa çıkarması bakımından önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Çalışmada araştırma sahasının sınırlı olmasından dolayı konuyla ilgili katılımcıların detaylı ve derinlikli görüşlerine ihtiyaç duyulduğundan katılımcılarla 5'er sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme ile araştırmacı yüz yüze görüştüğü kişiye önceden belirlediği konuyla ilgili ana, yan veya alt soruları görüşmenin akışına bağlı olarak sorarak esnek ve ayrıntılara ulaşabilecek bir görüşme gerçekleştirmiştir (İşler, 2016). Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerle ve araştırmacının gözlemleriyle elde edilen araştırma verileri kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

2.4. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırmanın yürütüldüğü Hatay Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü taşra da Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı olarak merkezi örgütlenmede ise Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Araştırmanın kuruluşla ilgili olan safhası Hatay Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü'nün koordinesinde kuruluşun, çocukların ve kuruluş personelinin uygunluk durumuna bağlı olarak lise öğrencisi çocukların kaldıkları çocuk evlerinde ve koordinasyon merkezinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çocukların okuduğu okullardaki öğretmenler ve idareciler ile olan görüşmeler safhası personelin görev yaptığı Hatay ilindeki birbirinden farklı iki mesleki ve teknik anadolu lisesi, bir anadolu lisesi ve bir özel temel lise olmak üzere birbirinden farklı biri özel, üçü devlet lisesi toplam dört lise de gerçekleştirilmiştir.

Hatay Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezine bağlı olarak 10'u Antakya ilçesinde 6'sı İskenderun ilçesinde olmak üzere toplam 16 çocuk evi bulunmaktadır.

Bu çocuk evlerinin tamamının açılışı kiralama usulüyle gerçekleştirilmiş olup klima, doğalgaz ve merkezi katı yakıt sistemiyle ısıtılan üç oda bir salon ve diğer donatılardan oluşmaktadır. Çocuk evlerinin her birinde maksimum altı çocuk olmak üzere toplam çocuk kapasitesi doksan altı olup kayıtlı çocuk bakımından maksimum kapasiteye yakın çalışılmaktadır.

2.5. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun Hatay Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü olarak belirlenmesinde araştırmacının çalışmayı tasarladığı dönemde kuruluştaki görev yapıyor olması etkili olmuştur. Araştırmacının mesleki çalışmalarını gerçekleştirdiği süreçte doğrudan şahit olduğu akademik başarı ve başarısızlığa ilişkin çeşitli bulgular kendisini böyle bir çalışma yapmaya yöneltmiştir. Araştırmacının kuruluştaki görev yaptığı süreçte çalışmanın odak noktasında yer alan çocuklar ve kuruluş personeliyle geliştirdiği güvene dayalı ilişkinin çalışmadan güvenilir sonuçlar elde edilmesini sağlayacağı öngörülmüştür. Araştırma modeli nitel araştırma yöntemi olup yarı yapılandırılmış görüşmelere dayanmaktadır. Bu nedenle lise öğrenci grubundaki çocukların alt yaş gruplarındaki çocuklara kıyasla kendini daha iyi ifade edebileceği ve çalışmanın bu şekilde amacına ulaşacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın çalışma grubunu saha çalışmasının gerçekleştirildiği tarihler arasında çocuk evlerinde fiilen kalmakta olan 30 lise öğrencisi çocuktan okul türleri ve sınıfları dikkate alınarak çeşitlilik gözetilerek belirlenen 15 çocuk; mesleği, görevi ve görev süresi dikkate alınarak çeşitlilik gözetilerek belirlenen 13 kuruluş personeli ile görev yaptıkları okul türü ve görevi dikkate alınarak çeşitlilik gözetilerek belirlenen 5 okul personeli oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında görüşülen çalışma grubuna ait tanıtıcı bilgileri içeren tablolar aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 1: Katılımcı Çocuklara İlişkin Tanıtıcı Bilgiler Tablosu.

	Katılımcı	Cinsiyet	Sınıf
1	EÇ1	E	10
2	EÇ2	E	11
3	EÇ3	E	12
4	EÇ4	E	10
5	EÇ5	E	10
6	EÇ6	E	10
7	EÇ7	E	9
8	EÇ8	E	10
9	EÇ9	E	9
10	KÇ1	K	9
11	KÇ2	K	12
12	KÇ3	K	12
13	KÇ4	K	12
14	KÇ5	K	10
15	KÇ6	K	10

EÇ: Erkek Çocuk, KÇ: Kız Çocuk.

Çalışma sahasının sahip olduğu özelliklerin anlaşılmasında örneklem içerisinde yer alan katılımcı çocukların demografik özelliklerinin bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Fakat bu özelliklerin toplu olarak yukarıdaki tablo içerisinde verilmesi çocukların gizliliğinin korunması etik ilkesini ihlal edebileceğinden tablo sınırlı sayıdaki veriden oluşturulmuştur. Örneklemin sahip olduğu özelliklerin daha iyi anlaşılması adına çocukların gizliliğinin korunmasına dikkat edilerek elde edilen bazı tanıtıcı bilgilerin paylaşılmasının gerektiği düşünülmüştür. Bu veriler;

- Örneklem içerisinde yer alan 15 çocuktan 9'u erkek çocuk ve 6'sı kız çocuktur.
- Örneklem içerisinde yer alan 15 çocuktan 3'ü dokuzuncu, 7'si onuncu, 1'i on birinci ve 4'ü on ikinci sınıftır.
- Örneklem içerisinde yer alan 15 çocuktan 1'i özel lise olmak üzere 3'ünün Anadolu Lisesi, 2'si özel olmak üzere 10'unun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve 2'sinin Özel Temel Lise türünde eğitim-öğretime devam etmektedir.
- Örneklem içerisinde yer alan 15 çocuktan 7'sinin not ortalaması 85-100 puan, 1'inin not ortalaması 70-85 puan, 4'ünün not ortalaması 60-70 puan, 1'inin not ortalaması 50-60 puan, 2'sinin not ortalaması 0-50 puan aralığındadır.

- 85-100 puan aralığında not ortalaması olan 7 çocuktan 1'i 6zel olmak 6zere 3'6 Anadolu Lisesi, 2'si 6zel olmak 6zere 4'6 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 6ğrencisidir.

70-85 puan aralığında not ortalaması olan 1 ocuk 6zel Temel Lise 6ğrencisidir.

60-70 puan aralığında not ortalaması olan 4 çocuktan 1'i 6zel Temel Lise ve 3'6 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 6ğrencisidir.

50-60 puan aralığında not ortalaması olan 1 ocuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 6ğrencisidir.

0-50 puan aralığında not ortalaması olan 2 ocuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 6ğrencisidir.

Çizelge 2: Katılımcı Kuruluş Personeline (KP) İlişkin Tanıtıcı Bilgiler Tablosu.

Katılımcı-Cinsiyet	Yaş	Unvan	Görev	Meslekteki-Kuruluştaki Hizmet Sür.	Mezuniyet Derecesi	Kaç Evi Var	Evden Kaç Yıl	Medeni Durum
KPE1	27	Okul Öncesi Öğrt.	Ev Sorumlusu	5 yıl-2 yıl	Lisans	2	2 yıl	Evli
KPE2	40	Beden Eğitimi Öğrt.	İdareci	19 yıl-3 yıl	Lisans			Evli
KPK3	27	Sosyal Çalışmacı	Ev Sorumlusu	5 yıl-2 yıl	Lisans	2	1'i 2 yıl 1'i 1 ay	Bekar
KPK4	45	İşletme Mezunu	Bakım Elemanı	9 yıl-7 yıl	Lisans	1	9 ay	Evli
KPK5	35	--	Bakım Elemanı	12 yıl-5 yıl	Lise	1		Evli
KPK6	31	--	Bakım Elemanı	15 yıl-15 yıl	Lise	1	3 ay	Evli
KPK7	37	Çocuk Gelişimi	Bakım Elemanı	5 yıl-4 yıl	Ön Lisans	1	3 yıl	Bekar
KPE8	29	Okul Öncesi Öğrt.	Ev Sorumlusu	5 yıl-2 yıl	Lisans	2	1 yıl	Evli
KPK9	37	--	Bakım Elemanı	9 yıl-6 yıl	Lise	1	3 yıl	Evli
KPK10	38	İnşaat Teknikeri	Bakım Elemanı	10 yıl-10 yıl	Ön Lisans	1	6 ay	Evli
KPK11	32	Çocuk Çalışmacı	Ev Sorumlusu	8 yıl-2 yıl	Lisans	2	7 ay	Evli
KPK12	29	Psikolog	Sosyal Servis Mes. El.	6 yıl-5 yıl	Lisans			Bekar
KPE13	45	Sosyal Çalışmacı	Sosyal Servis Mes. El.	20 yıl-3 yıl	Lisans			Evli

KPE: Kuruluş Personeli Erkek, KPK: Kuruluş Personeli Kadın.

Çizelge 3: Katılımcı Okul Personeline (OP) İlişkin Tanıtıcı Bilgiler Tablosu.

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Lise Türü	Unvan/Görev	Meslekteki Hizmet Süresi	Okuldaki Hizmet Süresi	Mezuniyet Derecesi
OP1	E	25	MTAL	Rehber Öğretmen	1 yıl	1 yıl	Lisans
OP2	K	23	Özel Temel Lise	Rehber Öğretmen-İdareci	8 ay	8 ay	Lisans
OP3	E	46	MTAL	Rehber Öğretmen	23 yıl	17 yıl	Lisans
OP4	K	38	Anadolu Lisesi	Sınıf Rehber Öğrt. Matematik Öğrt.	10 yıl	3 yıl	Tezsiz Y. Lisans
OP5	E	40	MTAL	İdareci	19 yıl	12 yıl	Lisans
OP6	K	46	MTAL	İdareci	23 yıl	21 yıl	Lisans

2.6. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği

Araştırmada veri toplama aracı olarak çocuklara 15 maddeden oluşan tanıtım bilgi formu ve 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu, kuruluş personeline ve okul personeline ise 5'er sorudan oluşan kişileri tanıtıcı bilgileri de içeren yarı yapılandırılmış görüşme formları yüz yüze görüşme tekniğiyle uygulanmıştır. Çocukların mahremiyetine ve gizliliğine dikkat edilerek araştırmacının daha önce iki yıl çalıştığı kuruluş sosyal servisindeki deneyimleri doğrultusundaki gözlemleri de araştırma konusu doğrultusunda veri toplamada kullanılmıştır.

Araştırmada, ilk olarak korunma ve bakım altında olan çocukların içinde buldukları psiko-sosyal durumun anlaşılması adına çocuklara 15 maddeden oluşan Çocuk Tanıtım Bilgi Formu (Ek B) ve 5 sorudan oluşan Akademik Başarı Durumu Çocuk Görüşme Formu (Ek C) uygulanmıştır. İkinci olarak çocukların korunma ve bakım altında oldukları kuruluştaki idareci, sosyal servisteki veya ev sorumlusu olarak görev yapan meslek elemanlarına (Psikolog, Sosyal Çalışmacı, Çocuk Gelişimci, Öğretmen) ve bakım elemanlarına katılımcıyı tanıtıcı bilgileri de içeren 5 soruluk Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Personel Görüşme Formu (Ek Ç) uygulanmıştır. Üçüncü olarak ise çocukların okudukları lisedeki çocuklarla ilgili olduğu belirlenen idarecilere, psikolojik danışman ve rehber öğretmenlere, branş

öğretmeni sınıf rehber öğretmenlerine katılımcıyı tanıtıcı demografik bilgileri de içeren 5 soruluk Okul Personeli Görüşme Formu (Ek D) uygulanmıştır.

Çocuk Tanıtım Bilgi Formları görüşmeler sırasında çocuklardan bilgi alınarak doldurulurken çocuklardan alınan bilgilerde tereddüde düşen durumlarda dosya bilgilerinden yararlanılarak doğrudan araştırmacı tarafından doldurulmuştur. Çocuk Tanıtım Bilgi Formu ilgili alan yazın taraması, Hatay Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Okul başarı, Devam ve Takip Komisyonlarınca da kullanılmak üzere meslek elemanı komisyon üyelerinin komisyon toplantılarındaki şifai görüşleri ve tavsiyeleri de dikkate alınarak araştırmacılar tarafından araştırma konusu doğrultusunda uyarlanarak hazırlanmıştır.

Veri toplama araçları içerisinde yer alan yarı yapılandırılmış görüşme yöntemine uygun olarak hazırlanan görüşme formları ilgili alanyazın taraması sonucunda ulaşılan akademik başarı temalı psikososyal disiplinlerin literatüründe yer alan çalışmalardan ve araştırmacıların alandaki deneyimlerinden yararlanılarak araştırmacılar (daha önceki tez danışmanı Prof. Dr. Özlem KARAKUŞ ile birlikte) tarafından araştırma konusu doğrultusunda uyarlanarak hazırlanmıştır. Veri toplama araçlarının araştırma konusu doğrultusunda geliştirilmesinde esinlenen kaynaklar; Aykara'nın (2010) Kaynaştırma eğitimi sürecindeki bedensel engelli öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler ve okul sosyal hizmeti adlı yüksek lisans tezi, Bakırcı'nın (2014) Yetiştirme yurdunda kalan çocukların eğitim problemleri: değerler eğitimi ile ilişkili bir değerlendirme adlı araştırma makalesi, Başer'in (2013) Çocuk refahı alanında yeni hizmet modeli "Çocuk Evleri" adlı yüksek lisans tezi, Bırtıl'ın (2011) Kız meslek lisesi öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerinin veri madenciliği tekniği ile analizi adlı yüksek lisans tezi, Çetin'in (2016) İlkokul öğrencilerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisine ilişkin görüşleri adlı Yüksek Lisans Tezi, Elmacı (2016)'nın Koruma altındaki çocukların korunmasında okulun rolüne ilişkin öğretmenlerin, yöneticilerin ve alandaki uzmanların görüşleri adlı doktora tezi, İşler (2016)'in Anadolu liselerinde akademik başarının artırılmasına yönelik yönetici ve öğretmen görüşleri adlı yüksek lisans tezi, Yıldırım (2013)'in Çocuk evinde kalan çocukların ilişki dinamikleri: İzmir örneği adlı doktora tezidir.

Veri toplama araçlarından Çocuk Tanıtım Bilgi Formu ilk olarak 15 maddeden, Akademik Başarı Durumu Çocuk Görüşme Formu ilk olarak 12 sorudan, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Personel Görüşme Formu katılımcıyı tanıtıcı bilgileri de içerecek şekilde ilk olarak 12 sorudan, Okul Personeli Görüşme Formu katılımcıyı tanıtıcı bilgileri de içerecek şekilde ilk olarak 13 sorudan oluşacak şekilde tasarlanmıştır. Hazırlanan soru formları görüşlerine başvurulmak üzere alanında (Sosyal Hizmet, Sosyoloji, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Özel Eğitim) yetkin akademisyenlere mail olarak gönderilmiştir. Maile dönüş yapan 4 akademisyenden ilki “çalışma içerisindeki veri sayısının doktora çalışması niteliğinde olduğunu, görüşme formlarındaki soru sayısının fazla olduğunu, çalışmanın çok kapsamlı olduğunu, soru formlarında belirtilenler doğrultusunda düzenlemelerin yapılması ve bakanlıktan gerekli izinlerin alınması durumunda kapsamlı bir çalışmanın gerçekleştirilebileceğini” belirtmiştir. İkincisi “çalışma içerisinde çok fazla veri olduğunu, bazı soruların birleştirilerek veya kısaltılarak formların revize edilip kullanılabilmesini” belirtmiştir. Üçüncüsü “soru formlarının çok uzun olduğunu, bu kadar verinin toplanmasının analiz edilmesinin, analiz edilip sentezlenmesinin ve yorumlanmasının çok zor olduğunu, çalışmanın kapsamının sadece çocuk veya okul örneğinde daraltılabileceğini, veri toplama aracının mümkünse iki - üç sayfayı geçmemesi gerektiğini (mesela bir görüşme formu bir de demografik bilgiler gibi), görüşme formlarının yüz yüze yapılacağı için soru sayısının 4-5 ile sınırlandırılması gerektiğini” belirtmiştir. Dördüncüsü ise “tanıtım bilgi formunda rumuz kullanılabilmesini, görüşme formlarındaki soruların güzel tasarlandığını fakat çok uzun olduklarını, görüşme formlarındaki sorularda olumlu ve olumsuz ilişkinin irdelenmesine yönelik soru formlarının kullanılması gerektiğini bu doğrultuda formların revize edilip kullanılabilmesini” belirtmiştir.

Bu uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından Akademik Başarı Durumu Çocuk Görüşme Formu (Ek C) 5 sorudan, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Personel Görüşme Formu (Ek Ç) katılımcıyı tanıtıcı bilgileri de içerecek şekilde 5 sorudan, Okul Personeli Görüşme Formu (Ek D) katılımcıyı tanıtıcı bilgileri de içerecek şekilde 5 sorudan oluşacak ve çalışma eklerinde yer aldığı şekilde revize edilerek tasarlanmıştır.

2.7. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırma neticesinde elde edilen verilerin analiz edilmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda altı ana temaya ulaşılmıştır. Katılımcıların araştırmacı ile akademik başarı durumlarına ve akademik başarı durumlarını etkileyen bileşenlere ilişkin ifade ettikleri görüşler elde edilen verilerin daha önceden belirlenen ve araştırma sürecinde ortaya çıkan başlıklara göre özetlendiği ve yorumlandığı betimsel analiz yöntemiyle (Çetin 2016) analiz edilmiştir. Betimsel analiz yönteminde, araştırmacı görüşme sırasında veya gözlemlerine dayanarak elde ettiği görüşleri doğrudan alıntılanarak dikkat çekecek şekilde yansıtmıştır (Altunışık ve ark. 2010).

Araştırmada kullanılan betimsel analizin dört aşaması bulunmaktadır. Analizin ilk aşamasında araştırmanın sorularından, kavramsal yapısından ya da görüşmede ve gözlemede bulunulan içerikten hareketle araştırmada elde edilecek verilerin analizi için çerçeve oluşturulur. İkinci aşamasında, ilk aşamada belirlenen çerçeve doğrultusunda elde edilen verilerin okuması ve değerlendirmesi yapılır. Bu aşamada verilerin tanımlama amacıyla tasnifi yapılır. Üçüncü aşamada bir önceki aşamada düzenlenen veriler tanımlanarak ilgili yerlerde direk alıntılarla desteklenir. Son aşama olan yorumlama aşamasında daha önce tanımlanan bulgular açıklanır, birbirleriyle ilişkilendirilir ve anlamlandırılır. Bulgular arasındaki neden sonuç ilişkisinin açıklanması ve ihtiyaç halinde farklılıkların vurgulanması yapılan yorumu güçlendirir (Yıldırım ve şimşek 2013).

2.8. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın saha çalışmaları kısmına başlanılmadan önce Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 27.02.2019 tarih ve 2019/73 Karar No'lu Etik Kurul Onayı (Ek F) alınmıştır. Görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formları için yukarda detaylı olarak belirtildiği şekilde alanında yetkin farklı bölümlerdeki akademisyenlerden uzman görüşü alınmıştır. Araştırmanın uygulanacağı alanlar için Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından 01.04.2019 tarih ve E.827518 sayılı makam oluru (Ek E Araştırma İzni 1); Hatay Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 08.05.2019 tarih ve E.9091820 sayılı makam oluru (Ek E Araştırma İzni 2) alınmıştır. Ayrıca tüm katılımcılara katılımın gönüllülük esaslı olduğu bilgisi

verilerek Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu (Ek A) ile araştırmaya katılımları konusunda sözlü ve yazılı onam alınmıştır. Araştırmacının daha önce Hatay Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde görev yapmış olması, kuruluş işleyişini bilmesi ve araştırmanın odak noktası olan çocuklarla ve kuruluş personeli ile önceden geliştirdiği etik ilkelere dayanan güven ilişkisi araştırmanın gerçekleştirilmesinde kolaylaştırıcı bir faktör olmuştur.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

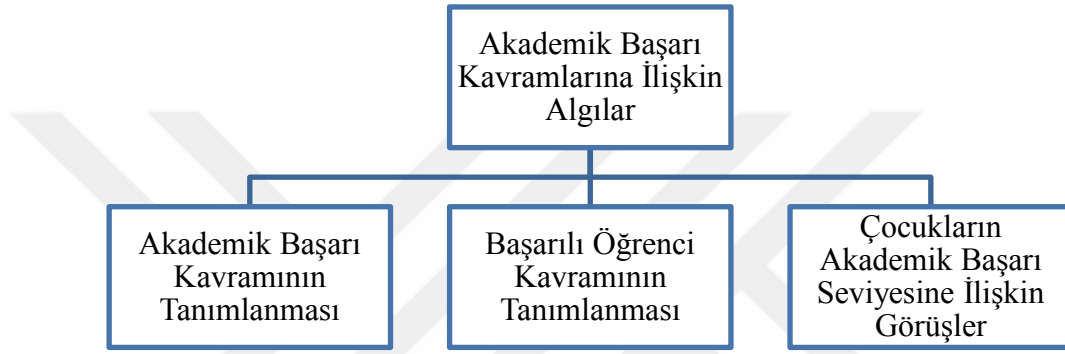
Bu bölüm de çocuk evlerinde koruma ve bakım altında kalan lise öğrencisi çocukların akademik başarı durumları ve akademik başarı durumunu etkileyen bileşenler analiz edilerek elde edilen veriler altı ana tema ve ana temalar altındaki alt temalar doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Çizelge 4: Araştırma Sonucunda Ulaşılan Ana ve Alt Temalar Tablosu.

Sıra	Ana Temalar	Alt Temalar
1	Akademik Başarı Kavramlarına İlişkin Algılar	Akademik Başarı Kavramı
		Başarılı Öğrenci Kavramı
		Çocukların Akademik Başarı Seviyesi
2	Akademik Başarıda Çocuk Kaynaklı Bileşenler	Çocukların Kişilik Özelliklerinin Etkisi
		Çocukların Akademik Başarısının Önemi Konusundaki Farkındalık Durumu
		Çocukların Akademik Başarıya İlişkin Motivasyon Durumu
3	Akademik Başarıda Aile Kaynaklı Bileşenler	Çocukların Aile İlişkilerinin Etkisi
		Kuruluş-Aile İşbirliği ve Etkileşiminin Etkisi
4	Akademik Başarıda Kuruluş Kaynaklı Bileşenler	Çocuk Evlerinin Fiziki Yapısının Etkisi
		Kurumsal İşleyişinin Etkisi
		Kuruluş Kültürünün Etkisi
		Kuruluş Personelinin Niteliği ve Etkisi
		Kuruluş Personelinin Akademik Başarı Konusundaki Farkındalık Durumu
		Kuruluş-Sosyal Çevre İşbirliğinin ve Etkileşiminin Etkisi
5	Akademik Başarıda Okul Kaynaklı Bileşenler	Okulun Etkisi
		Okul Personelinin Çocukların Özel Durumlarının Farkında Olmasının Etkisi
		Okul Personelinin Çocuklara Yaklaşımının Etkisi
		Okul Personelinin Çocuk Evleri Hizmet Modeli ile Bakım Hizmeti Modelleri Hakkındaki Farkındalığının Etkisi
		Okuldaki Uygulamaların Etkisi
		Kuruluş-Okul İşbirliği ve Etkileşiminin Etkisi
6	Akademik Başarıda Çocuk Koruma Alanındaki Pozitif Haklar Bileşeni	Okul Devamsızlığı Süresinin Arttırılabilmesinin Etkisi
		MEB Bursundan Faydalanma Hakkının Etkisi
		MEB'e Bağlı Özel Okullardan ve Kurslardan Ücretsiz Faydalanma Hakkının Etkisi
		İşe Yerleştirilme/İstihdam (Memuriyet) Hakkının Etkisi

3.1. Akademik Başarı Kavramlarına İlişkin Algılar

Bir insanın geleceğe sağlam adımlarla hazırlanmasının hiç şüphesiz temelinde yer alan kavramlardan biri olan akademik başarı kavramının çocuk, kuruluş ve okul personelinden oluşan katılımcı grubu tarafından nasıl algılandığı araştırmanın odağında yer almaktadır. Akademik başarı kavramına ilişkin algılar akademik başarının tanımlanması, başarılı öğrenci kavramının tanımlanması, çocukların akademik başarı seviyesine ilişkin görüşler başlıkları altında anlaşılmaya çalışılmaktadır.

3.1.1. Akademik Başarı Kavramının Tanımlanması

Akademik başarı kavramının araştırma kapsamındaki katılımcılar tarafından nasıl tanımlandığı kavrama yönelik algının ve katılımcıların beklentilerinin anlaşılması adına önem taşımaktadır.

Akademik başarı kavramının en kabul gören tanımlamalarından olan okul ders/not başarısı temelli tanımlama araştırmaya katılan çocuk, kuruluş ve okul personeli katılımcıların ortak olarak tercih ettikleri bir tanımlama olmuştur:

Akademik başarı bana göre okuldaki ders çalışmaya bağlı olarak bir yılın sonunda oluşan not ortalamasıdır (EÇ6).

Akademik başarı derslerde başarılı olmak işte dersler esnasında hocayı dinleyip eve geldikten sonra tekrar yaptıktan sonra yazılı ortalaması gerek deneme sınavlarında yapılan derecelerde doğru yanıışlarda belli bir başarı sağlamak (EÇ1).

Akademik başarı çocukların okul dersleri ile ilgili göstermiş oldukları performanstır (KPE2).

Akademik başarı çocukların okul ortamındaki okul ve derslerle ilgili olan notları puanlarıdır (KPK3).

... Genelde akademik başarı deyince benim aklıma not bakımından başarılı yani belirlenen sınırın üzerinde ise akademik anlamda başarılı anlamına geliyor (OP2).

Akademik başarı kavramı çocuklar ve okul personeli tarafından kişilerin başarılı oldukları alanlar doğrultusunda kişilere endeksli olarak belirli bir alan, konu veya dalda başarılı olmak olarak tanımlanmıştır:

Akademik başarı kişinin kendini yeterli hissetmesi olabilir ders anlamında ya da ne bileyim çok iyi olduğu bir şey de olabilir (KÇ4).

Bana göre akademik başarı kendini geliştirmek. Kişi neyde iyiyse neyi istiyorsa hangi konuda başarılı olmak istiyorsa o konuda (KÇ2).

Akademik başarı bir kişinin bir dalda bir konuda başarı göstermesi kendini göstermesidir (EÇ5).

Akademik başarı bana göre bir insanın ilgi alanında kendi hoşuna giden bir alanla ilgili en üst seviyeye gelmesidir (OP5).

Akademik başarı kavramını çocukların doğrudan kendi başarılı oldukları sosyal kültürel sanatsal ve sportif alanlardaki başarılarına indirgeyerek tanımladıkları görülmüştür:

... akademik başarı deyince hep dersler gelmez sportif da olur yani Ben masa tenisinde 3.lük, 2.lik ve 1.lik aldığım oldu. Geçen sene hatta 3 olmuştuk. Öyle de bir akademik başarıımız var (EÇ2).

Akademik başarı kişinin elde ettiği başarıdır. Yani eğitim öğretimdeki ve ekstra dışarıda mesela gittiği yazılım kursundaki başarıda kabul edilebilir (EÇ3).

Akademik başarı kendi yaptığım başarı yani okulda yaptığım başarılar satranç gibi (EÇ4).

Akademik başarı çalışmak bence insan ne kadar çalışırsa o konuda o kadar iyi olur. Mesela bazı insanlar sağlık sektöründe iyi olur bazıları resimde iyi olur. Ona göre değişir (KÇ5).

Akademik başarı kavramının anadolu lisesi öğrencisi olan EÇ2 ve kuruluş personeli tarafından geleceğe dair bir hayat kazanımı, hedeflerine ulaşma ve kendine bir yer edinme olarak da tanımlandığı görülmüştür:

Akademik başarı geleceğimiz için önemli adımlar atıyoruz akademik başarılarımız ile misalen nereye gideceğimizi kendimiz karar veriyoruz ve ona göre çalışıyoruz bir hedef koyuyoruz kendimizi insanlara yani insanların bize daha iyi davranmasını sağlar akademik başarı insanların gözünde bir şeyimiz olur saygınlığımız değerimiz olur akademik başarıımız ile beraber ... (EÇ2).

Akademik başarı insanların çalışarak başararak geldikleri belirli bir seviyedir (KPK10).

Akademik başarı çocukların yaşamış olduğu hayat aslında yani eğitim seviyeleri, oldukları ortam, yaşam kalitesi budur (KPK5).

... Akademik başarı kişinin derslerinde okulunda kendini geliştirmesi hedefine ulaşması anlamına gelir (KPK11).

Ev sorumlusu olarak görev yapan KPE1 kavramın tanımlanmasında okul derslerinin yanı sıra davranış faktörünü ele alarak; MTAL Rehber Öğretmeni OP1 ise meslek lisesi olmalarının etkisiyle mesleki beceriyi, sosyal uyumu ve gelişimini içerecek şekilde bütüncül bir bakış açısıyla ve Anadolu lisesi sınıf rehber öğretmeni ve matematik branşı öğretmeni OP4 akademik başarı kavramını nota, belirli bir derste not başarısına indirgemenin ötesinde olduğuna vurgu yaparak tanımlama yapmışlardır:

Akademik başarı derslerinde ve davranışlarında çocukların başarılı olmasıdır. Akademik başarıyı sadece ders olarak nitelendirmek bence yetersiz bir tanım olur (KPE1).

Akademik başarı, bir öğrencinin hem derslerdeki performansı aynı zamanda okula uyumu arkadaşlarına ve çevresine uyumu yani hem akademik hem sosyal hem de bilişsel gelişimlerinin aynı anda ilerletebilmesidir. Meslek Liseleri için mesleki dersleri akademik başarıya dahil edebiliriz ama bana göre birinci öncelik her zaman için eğitimidir... (OP1).

Akademik başarı, bence not değildir kesinlikle not olduğunu düşünmüyorum. Yazılının bir ölçüt olduğuna kesinlikle inanmıyorum. ... ama maalesef bir ortayol izlemek zorundayız. Sonuçta bir kurum burası sınav olmak zorunda...(OP4).

Çocukların akademik başarı üzerine yaptıkları tanımlamalardan kendi başarılı oldukları birbirinden farklı alanlara dayanan algılarının olduğu ve bir kavram arayışında oldukları anlaşılmaktadır. Kuruluş personelinin akademik başarı üzerine yaptıkları tanımlamaların ağırlıklı olarak okul ders/not başarısı temelli olduğu farklı olarak akademik başarıda davranış faktörünün de vurgulandığı görülmektedir. Okul personeli akademik başarı üzerine yaptıkları tanımlamaları ve açıklamaları araştırmaya katılan çocuk ve kuruluş personelinden farklı olarak nota, belirli bir derste not başarısına indirgemenin ötesinde çocukların sosyal uyumunu ve gelişimini ele alarak açıklamaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcıların tanımlamalarından akademik başarı kavramının benzerliklerle birlikte her insanın biricikliği ve kendi yaşam süzgecine göre farklılıklar taşıdığı da görülmektedir. Kavram katılımcılar tarafından genel

kabule paralel bir şekilde okuldaki ders yani not başarısı olarak algılandığı gibi kişinin yaşamındaki belirli bir alanda başarılı olması şeklinde de algılanmaktadır. Katılımcıların tanımlamalarından akademik başarı kavramına yönelik kapsamlı bir algının olduğu ve kapsayıcı bir kavram arayışında olduğu anlaşılmaktadır.

3.1.2. Başarılı Öğrenci Kavramının Tanımlanması

Araştırma içerisinde yer alan katılımcıların akademik başarı kavramı konusundaki algılarının anlaşılmasına yönelik olarak sorgulanan bir diğer kavram başarılı öğrenci kavramı olmuştur.

Başarılı öğrenci kavramını kuruluş personeli akademik başarı kavramının en kabul gören tanımlamalarından olan okul ders/not başarısı temelli tanımlarken çocuklar ve kuruluş personeli KPK7 ek olarak ders çalışma temelli olarak da tanımlamaktadır:

Başarılı öğrenci, okulda verilen eğitimde iyi performans gösteren çocuklar yani akademik anlamda iyi başarı gösteren çocuklardır (KPE2).

Başarılı öğrenci kendinden bekleneni verebilendir. Normalde yani nasıl bir çocuktan bir ebeveynin bekleyeceği şey nedir çocuğun okulunda başarılı olabilmesi derslerini düzenli bir şekilde takip ediyor olması ve öğrenebiliyor olması (KPE13).

Başarılı öğrenci derslerine çalışan okula düzenli gidip gelen derslerine düzenli çalışan ortalaması yüksek olan kişidir (EÇ6).

Başarılı öğrenci ders çalışan tekrar tekrar yapan notları yüksek derslerde başarılı olandır (EÇ7).

Başarılı öğrenci veya çocuk düzenli ders çalışması gereken tertipli düzenli olan kitaplarına değer verendir (KPK7).

Başarılı öğrenci kavramı araştırmaya katılan çocuklar, kuruluş personeli KPK11 ve okul personeli OP2 tarafından genel kabulden farklı olarak “hedefler doğrultusunda mücadele etme” temelinde de tanımlanmıştır:

Başarılı öğrenci aklına koyduğunu yapan kişidir. Anlamadığı bir konu olduğunda direktip öğrenene kadar direnen öğrencidir (KÇ5).

Başarılı öğrenci çalışma isteği olan kendisine bir hedefler koyan ve onları gerçekleştirmeye çalışan öğrencidir (EÇ2).

Başarılı öğrenci azimli öğrencidir hırslı yılmayan. Ben başarılı değilim bence çabuk yılıyorum pes ediyorum... (KÇ2).

Başarılı öğrenci hedeflerini ulaşabilen kendini geliştirebilen öğrencidir (KPK11).

Başarılı çocuk kendi hedefini belirlemiş ve kendi hedefini başarabilen öğrenci bence başarılı çocuktur (OP2).

Kuruluş ve okul personelinin başarılı öğrenci kavramını ders başarısı ile sınırlandırmayarak daha geniş bir perspektiften sosyal hayatın dinamizmiyle bütünleştirerek ve çok yönlü olarak tanımladıkları görülmüştür:

Bana göre sportif anlamda da sosyal etkinlik anlamında da artı ders anlamında da başarılı olan çocuk akademik başarılı çocuktur (KPE8).

Başarılı öğrenci, derslerdeki performansı, okula, arkadaşlarına ve çevresine uyumlu olup akademik, sosyal, bilişsel gelişimlerini aynı anda ilerletebilen öğrencidir (OP1).

Başarılı öğrenci ülkesini seven, ülkesine faydalı olabilecek olan, bilgisini ülke hizmeti ve çevresindeki insanlar için en iyi şekilde kullanabilen öğrencidir (OP5).

Başarılı öğrenci, kendini ifade edebiliyorsa, kendi işini doğru yapıp toplum tarafından kabul görüyorsa, sosyal yaşam becerilerini yerine getiren çocuktur (OP3).

Kuruluş personeli ve okul personeli OP4 başarılı öğrenci kavramını ders/not başarısının ötesinde “bireysel yeterlilik, farkındalık ve sorumluluk” temelinde tanımlamaktadır:

Başarılı öğrenci sorumluluğunu bilen kendini bilen öğrencidir (KPK5).

Başarılı öğrenci en başta kendini hayati hazırlayabilendir (KPK10).

Başarılı öğrenci akademik başarıya ek olarak okuduğunu anlayabilen yorumlayabilen düşünebilen üretebilen daha geniş perspektifte sadece okul ortamında öğrendikleriyle kısıtlı olmayan çalışan uğraşan kişidir (KPK3).

Başarılı öğrenci bence kendi işini kendi yapabilen kendi başına öğrenebilen öğrenci kendine yetebilen öğrenci başarılıdır diye düşünüyorum...Bence sorumluluğunu yapabilen öğrenci başarılıdır. Ben bunu sadece not olarak görmüyorum...(OP4).

Başarılı öğrenci kavramının katılımcılar tarafından nasıl algılandığına bakıldığında akademik başarı kavramında olduğu gibi esas olarak ders/not başarısı temelli bir tanımlamanın olduğu özellikle çocukların ek olarak ders çalışmanın da etkisini tanımlamalarında vurguladıkları görülmüştür. Çocuk, kuruluş ve okul personeli olmak üzere her kategoriden katılımcının ise öğrencinin başarısında hedefleri doğrultusunda mücadelenin önemini vurguladığı görülmüştür. Katılımcılardan kuruluş ve okul personelinin ise başarılı öğrenci kavramını ders/not başarısının ötesinde geniş bir perspektiften sosyal hayatın dinamizmiyle

bütünleştirerek ve çok yönlü olma ile bireysel yeterlilik, farkındalık ve sorumluluk temelinde tanımladıkları görülmüştür.

3.1.3. Çocukların Akademik Başarı Seviyesine İlişkin Görüşler

Araştırmanın odağında yer alan çocukların akademik başarı durumlarının katılımcılar tarafından nasıl algılandığının anlaşılması adına çocukların akademik başarı seviyelerine ilişkin çocukların, kuruluş ve okul personelinin görüşleri aşağıda benzerlikleri ve farklılıkları ele alınacak şekilde vurgulanmıştır.

Çocuk evlerinde kalan çocukların akademik başarı seviyesi katılımcılardan çocuklar ve kuruluş personeli tarafından genel olarak birbirinden değişken ve farklı seviyelerde olduğu şeklinde ve genel olarak seviyenin yeterli olmadığı vurgulanarak değerlendirilmektedir:

Çocuk evlerinde kalan çocukların akademik başarısı genel olarak Bence ikiye ayrılıyor. Çünkü bir böyle hepsi imkânları çok iyi kullanabilen iyi yerlere gelmek isteyenler var. Bir de ne bileyim devletin imkânlarını hiç kullanamayan... (KÇ4).

... hani ortanın altında olan da var ortanın üstünde olanlarda var ama çok iyi değil şu an son sınıfta olanlar iyi seviyede ama ondan küçük dekiler bence değil... (KÇ3).

Çocuk evlerindeki çocukların akademik başarısı bazılarının ki çok iyi bazılarının ki ortada ... (EÇ7).

Çocuk evlerindeki çocuklarımızın akademik başarı seviyeleri çok değişik kategorilerde değerlendirilebilir. Mesela çok alt seviyede akademik başarısı olan çocuklarımız da var üst seviyede var yani çok dağınık bir şey gösteriyor. Her seviyeden çocuğumuz var diyebiliriz. Biz alt ve orta seviyede olan çocuklarımızın seviyelerini tabii ki yeterli bulmuyoruz. Çünkü sağlanan imkânlar ve aldıkları eğitim bize daha başarılı olmaları gerektiğini işaret ediyor. O anlamda bu başarı seviyesini yükseltmemiz gerektiğini düşünüyorum (KPE2).

Çocukların akademik başarı seviyesi, katılımcılardan çocukların, kuruluş ve okul personelinin birçoğu tarafından direkt olarak düşük olarak ve seviyenin yeterli olmadığı vurgulanarak değerlendirilmektedir. Özellikle MTAL rehber öğretmeni OP3 çocukların akademik başarı seviyesini sınıf geçme başarısına endeksleyerek çok düşük ve doğal olarak da yeterli görmediğini belirterek değerlendirmektedir:

Çocuk evlerinde kalan çocukların genelde bilmiyorum artık tesadüf mü ama derslerinin çoğu hepsi kötü. Bu da tabii ki yeterli değil çünkü genelde çocuklar kızlar yani hepimiz çoğumuz hatta. Buradan çıkınca iş olanağı

olduğu için kimse ders çalışmaya yönelmiyor. Bu yüzden ders başarısı düşük oluyor (KÇ6).

... nasıl diyeyim bu ev 6 kişilik bir ev. Sadece bir kişi çıkıyor mesela içinden iyi. Bir ya da iki. Düşük de olabilir düşük de bence şu an toplansa 10 kişi taş çatlarsa 20 kişi çıkar 100 çocuktan iyi ve biraz başarılı olan düşük diyebiliriz o yüzden... (KÇ2).

Çocuk evlerinde kalan çocukların akademik başarısı genel olarak çok düşüktür. Tabii ki yeterli değildir. Ne yapılabilir bilemiyorum ama gerek yaşam koşulları gerek geldikleri ortam bunda etkilidir(KPK3).

Çocuk evlerinde bakım altında olan çocukların akademik başarı seviyesi çok düşük istenilen seviyede değil. Seviyeyi kesinlikle yeterli bulmuyorum. Öğrenci potansiyeli genellikle sorunlu ve sıkıntılı sınıfları geçme anlamında yeterli bir başarıda değiller. (OP3).

Ev sorumlusu KPE8’de çocukların akademik başarı seviyesini “çocukların yetersiz ve çok güç geliştirilen akademik temelleri ile ebeveyn olmamasıyla” bağdaştırarak düşük olarak değerlendirmektedir.

Çocuk evlerinde koruma ve bakım altında olan çocukların akademik başarı seviyesi genel olarak yaşanmışlıklardan dolayı çocuklar düşük bir başarı da geliyorlar. Biz her ne kadar ders olarak yüklensek de çocukların bir tarafı eksik olduğu için ve temel noktasında ilkokuldan bu yana okula doğru düzgün gitmedikleri için ya da okula mantıklı bir şekilde gönderilmedikleri için bilinçli anne baba ya sahip olmadıkları için özenle çocuklar yetişmedikleri için boş bir levha gibi geliyorlar. En önemli faktör ortaokul lisede temelin üzerine bir şeyler koyuyor ama o temel en son çöküyor (KPE8).

Çocukların akademik başarı seviyesi, katılımcılardan çocuklar ve kuruluş personeli bakım elemanları tarafından orta olarak değerlendirilip çeşitli nedenlerden ötürü yeterli bulmayan değerlendirmelerde bulunmaktadır:

Çocuk evlerinin akademik başarısı şu an için orta seviyededir. Bu seviyeyi bizim açımızdan yeterli bulmuyorum çocukların çoğu ders çalışmıyor... (EÇ6).

Çocuk evlerindeki çocukların akademik başarı seviyesi bence orta derecededir. Benim seviyem ortanın bir üstü çok iyi sayılmaz ama iyi yani güzel. Ben kendi seviyemi yeterli bulmuyorum daha iyisi olabilir elbette. Çalışsak çok daha iyi yapabiliriz. Çocuk evlerinde kalan çocuklar için de seviye yeterli değil. Çalışsak daha iyi yerlere yani yapabiliriz herkes çalışsa daha iyi yapar ama niye çalışmıyor bilmem. Nedeni mesela verilen hak memurluk falan ondan da olabilir (EÇ2).

Çocuk evlerinde kalan çocukların akademik başarı seviyesi orta seviyededir. Bu seviye bence yeterli değildir. Çocuklar bir taraftan aileden ayrı olsa da kendilerine her imkânı sunuluyor. Ama aile faktörü olmadığı için belki bundan dolayı belki çocuklar daha başarılı olacaklar Biz elimizden geleni yapıyoruz ama ne kadar olsa bir aile sevgisini veremiyoruz ya da daha

önceki hallerinde yaşam tarzları ile alakalı olarak ya da belki de biz verimli olamıyoruz. Her çocuğa her annenin de verimli olacağını düşünmüyorum ben (KPK7).

Çocuk evlerinde kalan çocukların akademik başarı seviyesini orta düzeyde buluyorum. Çok fazla değil yani. Bu seviye yeterli değil daha da yükseltilebilir aslında şöyle çocuklar yalnızca bizimle diyalog halindedir. Biz ne kadar söylesek de onlara öğüt gibi geliyor ama dışarıdan hocaların olsun belki bir müdür beyin bile onlarla oturup konuşması o başarıyı bir kat daha arttırabilir (KPK10).

Çocukların akademik başarı seviyesi, MTAL idarecisi OP5 ile Özel Temel Lise rehber öğretmeni OP2 tarafından çocuklardan ve kuruluş personelinden farklı bir kategori de düşükle orta arası olarak ve doğal olarak da yeterli görmediklerini belirterek değerlendirilmektedir:

Çocuk evlerinde kalan okulumuz öğrencisi çocukların akademik başarı seviyesi %40-50 civarı şöyle 3 tane öğrenci varsa bir tanesi 50'nin üzerindedir 55-60 civarı ikisi 50'nin altındadır yani düşükle orta arası diyebiliriz. Bu seviyenin bence bu çocuklarımız için yüzde yetmiş civarı olması lazım ... Öğrencilerin başarısı yetersiz kendi başarıları yetersiz (OP5).

Çocuk evlerinde kalan çocukların akademik başarı seviyesi ortaya biraz yakın yani orta ile düşük arasında diyebilirim. Bu seviye yeterli değil yani mesela şu an evde kalan öğrencilerimizden biri lise son öğrencisi 12. Sınıf ve bu örneğin üniversiteye geçebilmek için henüz yeterli bir seviyede değil. Bu çocuğumuz başlarda çok iyi ve istekliydi de şu sıralar o kadar istekli değil (OP2).

Anadolu lisesi öğrencisi olan çocuklar ve öğretmenleri Anadolu lisesinde okuyan çocukların akademik başarı seviyelerinin yüksek olduğunu ama bunun daha da geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedirler:

Ben kendi başarı seviyemi yüksek görüyorum. Bence yeterli ama daha da çok katmam gerek. Kendi ilerdeki hayatım için ne kadar çok iyi bir yaşam istiyorsam o kadar çalışmam lazım (EÇ1).

Ben kendi seviyemi şöyle diyeyim bu ayrımı yapmak istemiyorum ama Anadolu lisesi ve meslek lisesi ayrımı var kurumda Anadolu lisesinde okuyan 1-2 kişi var en fazla ben de Anadolu lisesinde okuyorum o yüzden biraz daha yüksek görüyorum akademik başarıyı. Benim akademik başarıyı iyi ama çok daha iyi olabilirim. (KÇ3).

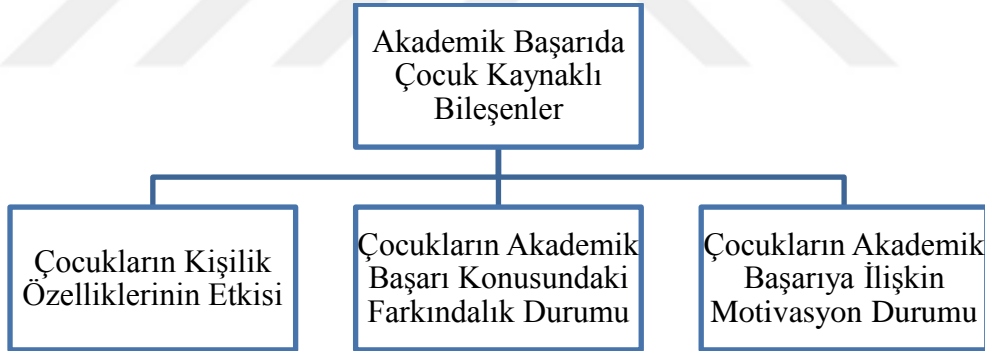
Çocuk evlerinde kalan okulumuz öğrencisi çocuğun akademik başarısı gayet iyi yani derece olarak çok iyi diye değerlendirecek olursak ben çok iyi olduğunu düşünürüm...Ama bu çocuk tabii ki daha da iyi olabilir. Burası için yeterli kurtarıyor kendini yani öyle söyleyeyim (OP4).

Katılımcılar çocuk evleri hizmet modelindeki çocuk sayısının fazla olması ve çocukların çeşitli özelliklere sahip olmasını göz önüne alarak akademik başarı

seviyesinin farklı seviyelerde olmakla birlikte bu seviyenin yeterli olmadığını belirtmektedir. Çocuk, kuruluş ve okul personeli katılımcıların birçoğu akademik başarı seviyesinin direkt olarak düşük olduğunu ve seviyenin yeterli olmadığını vurgulamıştır. Okul personeli katılımcılardan bazıları akademik başarı seviyesini yeterli olmamakla birlikte düşükle orta arası olarak vurgulamıştır. Özellikle Anadolu lisesinde okuyan akademik başarı seviyesi yüksek olan çocuklar ve bu çocukların öğretmenleri akademik başarı seviyelerinin yüksek olduğunu ama daha da geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

3.2. Akademik Başarıda Çocuk Kaynaklı Bileşenler

Bir kişinin akademik başarı durumunda belirleyici olan ve akademik başarıya doğrudan etki ed eden bileşenlerden biri bileşen kişinin kendisinden kaynaklı olan bileşenlerdir. Bu kapsamda konu başlığı olan akademik başarıda çocuk kaynaklı bileşenler başlığı altında araştırma da elde edilen veriler sonucunda ulaşılan çocukların kişisel özelliklerinin etkisi, çocukların akademik başarıya ilişkin eğitim durumu ve motivasyon durumu bileşenleri ele alınacaktır.

3.2.1. Çocukların Kişilik Özelliklerinin Etkisi Üzerine Görüşler

Çocukların kişilik özellikleri akademik başarılarının şekillenmesinde belirleyici olan bir bileşendir. Araştırma kapsamındaki çocuk, kuruluş ve okul personeli katılımcılar çocukların farklı kişilik yapıları nedeniyle çok farklı kişilik özelliklerine sahip olduğunu belirtmektedir.

Akademik başarıyı olumsuz etkileyen kişilik özelliklerini çocuklar; ders çalışmak istemenin içinden gelmeme, canı sıkılıp odaklanamama, agresif olma, yaşanan olaylara takılıp kalma, yaşanan olaylardan çabuk etkilenme, yaşadıklarının etkisiyle aşırı duygusal olma, sevgi hissetme ihtiyacı olma, yaşadıklarının etkisiyle

kendisini yalnız hissetme, çekingen olma, değişken bir ruh halinin olması, sabırsız olma, çabuk sinirlenebilme, anlık olarak kendini kontrol edememe, özgüven eksikliği hissetme, utanma, geçmişinde çok üzölmüş ve şiddet görmüş olma, başkaları tarafından ezilme, küçömsenme, kendini yetersiz görme, her şeyden kolay etkilenme, geçmiş yaşantılardan dolayı donup kalabilme, çabuk yılma, pes etme, psikolojisi düzgün olmama, sıkıntılarını kimseye açamama ve içinde yaşama, mutsuz olsa da mutlu davranma, kendilerine zarar verebilme, kolaylıkla moral ve motivasyon kaybetme olarak belirtmektedir. Kuruluş personeli; odaklanamama, olumsuz örneklerden çok çabuk etkilenme, çok fazla travmatik olay yaşamış olma, aile sevgisi arama, aile sevgisini içselleştirememe, bastırılmış duygulara sahip olma, terk edilmişlik duygusu, istenmeyenlik/reddedilmişlik duygusu, geçmişin izlerinden kopamama olarak belirtmektedir. Okul personeli ise kendisinin kötü biri olarak göröldüğü hissiyatı, görünür olma, beğenilme ve ilgi görme isteğı, davranış problemleri gösterme, birbirini koruma kollama hissiyatı, kendini tehdit altında hissetme, kendini ezdirmeme çabası içinde olma, uyum sorunu yaşama, zeka seviyesinin düşük olması, içinde bulunulan durumu kabullenememe, çok çabuk etkilenme, çok fazla sorumluk yüklenme hissiyatı, isyan etme özelliğı, yaşantısına kızgın ve üzgün olma hissiyatı, çok değişken ruh haline sahip olma, moralini çabuk bozma, sık şikayette bulunma ve tepkili olma, kendini baskı ya da stres halinde hissetme, fevri tutum takınma, sinirli ve öfkeli tavır sergileme, eziklik hissetme, sevgiye ihtiyacı olma, gıpta etme, yaşamdan kopma, tamamen mutlu olamama, kullanılma hissiyatı, git-geller gösterme, travmalar yaşamış olma, okuldan kaçma davranışı sergileme, silik tip olma, pasif olma, çekingen olma, bir takım söylemlerde bulunabilme olarak belirtmektedir:

Ben istemediğim için akademik başarıım düşük benim içimden gelmiyor Bunun nedenini bilmiyorum. Bazen böyle tam odak oluyorum mesela bir konuyla ilgili canım sıkıldığında gidiyor (EÇ7).

...başka sıkıntılar da var tabii ki çocukların tam anlamıyla kendilerini derslerine ve okuluna odaklayamaması da var (KPK11).

...ben nasıl desem biraz agresif bir insan olduğum için bir de bir tanesi bir şey der okul şey olmaz çok kötü bir hale gelir (KÇ6).

...Bizim yurttan yani çocuk evinde kimsenin psikolojisi düzgün değil yani çocuklar bir olay olduğunda kimseye açmıyor. Daha çok içinde yaşıyor. Ama yine de mutlu davranırsanız biz. Biz de artık bir rutin haline geldi bu durum. Mesela ben moralim düşük olduğu zaman kafamı derse vururum ben. Ama herkeste aynı etki olmuyor bazıları kendilerine zarar verir (KÇ5).

Önce olumsuzdan başlayayım ne kadar ben desem de geçmişte yaşadıklarını takmıyorum desem de illa bazen takılıyor ders çalışıyorsun bir anda yaşadıkların kötü şeyler aklıma geliyor. Bu birazcık kötü olumsuz etkileyebiliyor yani duygusal yapıyor seni olumsuz olarak bu var. Bir de hani bazen şey diyorsun şu an ailemle olsaydım. Bir sevgi hissetmek istiyor insan bazen (KÇ3).

... Okulda seminer günleri gibi bu kişiler getiriliyor ama ben orada biraz çekingen olduğum için soru soramıyorum tam olarak faydalanamıyorum kurum bünyesinde olmasını isterim bunun (KÇ3).

... Kendi kişilik yapımdan yani ben biraz sabırsızım belki bu şey olarak kişilik olarak etkileyebilir. Bir de çok çabuk sinirlenebiliyorum kendime hakim olamıyorum mesela o açıdan sinirlendiğim için akademik başarı mı o an için olumsuz etkileyebiliyor (KÇ4).

Kişilik olarak mesela özgüven eksikliği hocam kesinlikle olumsuz etkiliyor. Mesela bir konuyu anlamadığında sormak için utanıyor. Niye özgüven eksikliği hissediyoruz. Çünkü biz çok üzüldük yurttan şiddet olsun hep ezildik yani böyle bir üstümüz olsun hep ezildi yani bizi o da aynı şartlarda kalıyor ama o bizden büyüktü diye bizi eziyordu. Hem büyükler hem de bakıcılar eziyordu. Büyüklere bakıcılar göz yumuyor ... daha iyisini yapa yapa yıktım aştım ben bunu. Kişilerin aşırı duygusal olması da bir etken mesela her şeyden kolay etkilenebiliyorlar. Mesela ailevi bir konu açıldı çocuk donup kalıyor ve bu da beni çok etkiliyordu (KÇ2).

... Ben başarılı değilim bence çabuk yıtıyorum pes ediyorum. Çünkü her şeyden çok etkileniyorum çabuk etkileniyorum. Mesela bir şey olsun hemen etkilenirim böyle direkt motivasyonumu düşürürüm olumsuz olarak. Böyle motivasyonum düşük olduğunda kimseden bir destek almıyorum kendi kendime üzülüyorum hep içime atıyorum (KÇ2).

Ev içerisinde yaşayan çocukların kişilikleri, karakterleri çok farklı, çocuklar çok ayrı dünyalardan, çok ayrı olaylardan, vakalardan gelmiş çocuklar aynı evde toplanıyor. Arada iyileri varsa bile akademik anlamda çok iyi olsalar bile olumsuz örnekleri çok çabuk alabiliyorlar bu olumsuz bir sebep olabilir (KPK3).

... Her insanın her çocuğun doğal olarak aradığı ve beklediği şey ebeveyn oradan o sıcaklık bizim çocuklarda maalesef yok. O ruhu kazanamıyorlar o ruhu benimseyemiyorlar o ruhu içlerine alamıyorlar. Çünkü içlerinde her ne kadar örtmeye çalışsalar da bir terk edilmişlik duygusu var. İstenmeyenlik duygu durumu yaşamaktalar. O duygu her zaman içlerinde var... (KPE13).

...Bir gün öğrenci dedi ki herkes benim kötü biri olduğumu düşünüyor dedi. ... (OP1).

... Çocuklarımızın birbirini koruma kollama gereksinimi hissetmesiydi. O biraz arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkiliyordu. Yani kapalı grup gibi ve kendilerini bir tehdit altında hisseden ve kendilerini ezdirmeme çalışan bir yapı ve düşünce içerisindeydiler. Hâlbuki öyle bir durum yoktu fakat o hassasiyetlerini anladık. Daha sonrasında da böyle bir tehdit yönelimi olmadığını onlar da görünce daha olumlu bir ilişki kurmaya başladılar şuan arkadaşlarıyla olumlu ilişkilere sahipler (OP1).

... Zeka seviyesi üst düzeyde olan akademik başarısı iyi oluyor alt sınırdaki olan düşük oluyor engellilik durumu olan yok şu an. Mesela bir çocuğumuzu

örnek vermek gerekirse zeka anlamında alt sınırdaki olan 9. sınıftaki bir çocuğumuzun akademik başarısı yok, derslerle alakası yok. Bunun dışındaki her şeyle alakası var. Örnek verdiğimiz bu öğrencinin ders başarısı düşük şu anki koşullarda okul destekli olsa da bu öğrencimizin sınıfı geçeceğini sanmıyorum... (OP5).

...Bu biraz da içinde bulunulan durumu kabullenmişlik ile ilgili bence ikisi kabul etmiş gibiler ve hiçbir şekilde bunun sıkıntısını yaşadıklarını görmüyor ama 12. sınıftaki çocuğumuz için olumsuz bir etki yaratmış durumda (OP2).

... akademik başarısı evdeki durumuna yurtda yaşadığı sorunlara bağlı olarak değişen bir çocuk bu çok etkileniyor çok normal yaşına göre çok olgun bir çocuk yaşına göre çok fazla sorumluluk yüklendiğini hissediyor kendine.....çok sıkıntılı bir öğrencide değil çok iyi bir öğrenci ... Yani kendisi bunu çok rahat toparla ya bilen bir çocuk...(OP4).

... Akli başında bir çocuk ama ne kadar deseniz de yaş gereği ister istemez etkilenir. Çünkü bazen isyan ettiği de oluyor bittim artık diye geldiği günlerde oluyor yani... ama çok kızgın üzgün aileye karşı yani yaşadığı şeyler azbuz şeyler değil herkesin kaldırabileceği şeyler değil...(OP4).

... Etrafındaki olaylara karşı çok duyarlı yaşanan haksızlıklara gelemeyen bir çocuk tahammül edemiyor böyle haksızlık olduğunda hak etmediği bir şey ona söylendiğinde kullanılmaması hissi bunlar onu olumsuz etkiliyor (OP4).

Kişisel kaynaklı faktörler, çocukların geçmiş yaşantılarındaki duygu durumları, git-geller, travmalar akademik başarıda etkili ama en azından sınıf geçme potansiyelinde olmaları bekleniyor... Çocuklar kendini gösterme çabasında, ortaya bir takım söylemlerle çıkma, okuldan kaçan öğrenci olma, öğretmenlere yakın olarak adının ön planda olma, sınıf başkanı, temsilci olma isteği gibi bunun tam tersi yüz seksen derece olan silik tip, pasif, çekingen –derslerde dahil- öğrenciler de var. Önceki tipte biraz sınıf geçirim hedefi de var (OP3).

... Özellikle bu gençlerde bütün ergenlerden daha fazla olarak koruma altında olan çocuklar ne kadar sağlanmaya çalışırsa da bir aileden uzak olduğu için görünmek ve beğenilmek ilgi görmek istiyorlar. Bunu olumlu yollardan yapamayınca veyahut yetişkinlerden göremeyince akranlardan görmek istiyorlar o da daha çok davranış problemleri ile oluyor... (OP1).

Akademik başarıyı olumlu etkileyen kişilik özelliklerini çocuklar; yaşantıları nedeniyle azimli olma, geçmiş yaşantılardan ders çıkarma ve yaşadıkları olumsuzluklara olumlu yönlerden bakabilme olarak belirtmektedir. Kuruluş personeli; bilgiye istekli ve hevesli olma, başarıyı tatmış olma, hedefleri olma, bilinçli olma, verileni alabilme, kendi hayatını değerlendirebilme yetisine sahip olma, geçmişe sünger çekebilme, mantıklı kararlar alma, eğitimi kabullenebilme ve eğitime iştirak edebilme olarak belirtmektedir. Okul personeli ise olgun davranma, sosyal faaliyetlerde aktif olma, içinde bulunulan durumu kabullenme, olgun

davranabilme, kendinin farkına varabilme, sevilen biri olma, hırslı olma, beyefendi olma olarak belirtmektedir:

Kendi açımdan söylüyorum mesela hep iyi olmalıyım daha iyi olmalıyım çünkü ben tekim yalnızım o yüzden daha iyi olmalıyım dediğim oluyor kendimi ders çalışırken mesela sıkılıyorum diyelim kendine gel sen iyi olmalısın daha çok çalışmalısın diğerlerinden farkın olmalı gibi oluyor. Evet annem babam teyzem akrabalarım var ama bir yerden sonra onlar olmayacak tek başıma olacağım (KÇ3).

Yani moral olarak kişinin kendini düşürmemesi lazım. Mesela ailesinin yanında olmadığı için ailem yanımda olsaydı daha iyi olurdu gibi düşüncelerden ziyade çalışarak hem kendimi hem ailemi kurtarabilirim gibi bir düşünceye sahip olabilirler. Çocuk evlerinde benim ruh halim iyi yani iyi aile ortamı herkes için böyle olması gerekir bence. 6 kişi kalıyor bir evde ideal bence (EÇ3).

Kişisel anlamda çocuk zaten istekli ise sizin çocuk için çok bir teşvike ihtiyacımız yok çocuk zaten bunu talep ediyor. Mesela kurs talep ediyor sizden birebir ders talep ediyor. Hani o yüzden çocuğun istekli olması okumaya hevesli olması akademik başarısını arttırıp üniversite okumak istemesi üniversiteye gitme talebinin olması gibi şeyler akademik başarıyı arttırır (KPK12).

Kişisel özellik olarak çocuğun bilinçli yani aslında bilinçli olması ya da verilene alması ya da kendi hayatını değerlendirmesi ve ideal sahibi olması Yani bir idealinin olması bir yere ulaşmak istemesi önemli bunda da bence etraflarındaki doğru rol modeller önemli oluyor. Ya da kişisel özellik yani çocuk başarabildiğini gördükçe daha fazla yapma isteği de oluyor o da önemli diye düşünüyorum (KPK12).

Kendisinin de bir anlatma ihtiyacı var ve bir yansıtma mekanizması mı diyeceğim çocuk okulumuzdaki her türlü sosyal faaliyette çok başarılı sınıfta akademik başarı olarak çok iyi bir şekilde. Belki de kendini ispatlama çabasında bilemiyorum ya da başka bir arayış da olabilir belki kendini o yönde mutlu hissediyor olabilir belki... kendisi gerçekten çok olgun davranıyor. Yani bazen onu dinlediğimde hayretler içinde ne mutlu sana farkındasın bunların diyorum ne mutlu ki farkında ve ona göre kendine bir yol çizebiliyor...sınıfta da sevilen bir öğrenci arkadaşları arasında da takdir gören bir öğrenci (OP4).

... Ama kişisel olarak çok beyefendi takdir ettiğim bir öğrenci kendini yetiştirmiş farkındalığı çok iyi etrafındaki olayları çok objektif analiz edebilen bir çocuk yani açıkçası çok farklı koşullarda yaşamış olmasını isterdim ben (OP4).

Akademik başarıda olumlu veya olumsuz etken olmaktan öte kullanılan kanala ve çocuktaki karşılığına göre etken olan kişilik özelliklerinin olduğu da belirtilmektedir. Bunları çocuklar ve kuruluş personelinin bazıları yakın arkadaşlıklar kurmama/kuramama, kendi içine kapanık olma ve bir alanda kendini ispat etme uğraşısı içinde olma ve başarı elde edip edememiş olma olarak belirtmektedir.

... Mahallede arkadaş da aramıyorum arayış içine girmiyorum arkadaşta ihtiyacım yok okulda arkadaşlarımla aram çok iyi. Bu benden de kaynaklı mahallede arkadaşımın olmaması (KÇ5).

Ben normalde hep içine kapanık bir insan oldum ondan dolayı yani tek çalışırım dersime falan hep öyle oluyordu. Benim yaşıtım varsa onlarla da çalışıyorum aynı sınıfta denksek (EÇ2).

... kimi zaman içine kapanık oluyor kimi zaman açık oluyor içine kapandığı dönemde kimisi ders çalışabiliyor. Arkadaşlarıyla irtibatı kesiyor deftere kitaba gömülüyor. Kimi de tamamen hiçbir şey yapmıyor dünyadan kopuyor ergenlerin yaptığı şeyler (KPK7).

Akademik başarıyı etkileyen kişisel faktörler bakacak olursak çocuklar özellikle herhangi bir konuda kendini ispat edebiliyorsa özellikle ergenlik dönemindeki çocuklar o dönemdeki psikolojik sorunlarını daha kolay atlatabiliyorlar. Fakat çocuk kendisini herhangi bir konuda ispatlayamazsa ders anlamında başarısızsa sportif konularda kendini kanıtlayamazsa bir özel yeteneği yoksa sanatsal vesaire veya kitap okumayı falan sevmiyorsa kendine küçük bir dünya kuramıyorsa çocuk genel itibarıyla o dönemini ve yaşantılarını olumsuz yaşantılarını zor atlatıyor. Bu da çocuğun psikolojisine olumsuz yansıyor (KPE1).

Araştırma kapsamındaki her kategoriden katılımcıların büyük çoğunluğu çocukların kişilik özelliklerinin akademik başarılarını ağırlıklı olarak olumsuz olarak etkilediğini belirtmiştir. Çocuklardan, kuruluş personelinden ve okul personelinden oluşan bazı katılımcıların çocukların akademik başarılarını olumlu etkileyen az sayıda kişisel özelliklerinin olduğunu vurguladıkları görülmüştür. Çocuk ve kuruluş personelinden oluşan bazı katılımcılar da çocukların akademik başarılarında çocuklar üzerinde buldukları karşılığa bağlı olarak etki eden kişilik özelliklerinin olduğunu belirtmiştir.

3.2.2. Çocukların Akademik Başarının Önemi Konusundaki Farkındalık Durumu

Çocukların akademik başarının önemi konusundaki farkındalık durumu akademik başarılarının şekillenmesinde belirleyici bir bileşendir. Çocukların akademik başarılarının önemi konusundaki farkındalıklarını bu konuda yapılan çalışmalar etkilemektedir.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan çocukların büyük bir çoğunluğu aşağıdaki görüşlerde özetlendiği şekilde çocukların akademik başarı ve önemi odaklı herhangi bir eğitim almadığını aldıysa da hatırlamamaktadır. Bu konuyla ilgili olarak bakım elemanlarıyla ve ev sorumlularıyla görüştiklerini, birebir görüşmeler şeklinde

ve toplu olarak yapılacak bu tip çalışmaların yapılması gerektiğini ve faydalı olabileceğini belirtmektedir. Kuruluş personelinin KPE13 ve KPK4 ise çocukların paylaşımlarına paralel olarak bu konudaki çalışmaların rutin olarak yapılmadığını ve bu tip çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmektedir:

Eğitim öğretim hayatın boyunca akademik başarı üzerine herhangi bir ders seminer eğitim almadım (EÇ3).

Almadım ders çalışmaya göre almadım sadece neyi var büyüklerimin anlattıklarını biliyorum yani bakıcı annelerimizin, eski ev sorumlularımızın. Yapılmışsa da çağırıldığımı hatırlamıyorum. Bizi genelde de boş şeylere çağırdıkları için yok çocuk hakları Komitesi yok bilmem ne... Ben bu tip çalışmaların yapılması gerektiğini düşünüyorum. Seminerler ne kadar çok olursa o kadar çok farkındalık olur (EÇ1).

Akademik başarının önemi üzerine herhangi bir eğitim seminer vesaire hiç almadım. Belki de almışım da hiç hatırlamıyorum. Ben pek dinlemiyorum öyle şeyleri. Bu tip seminerler oluyor sanki oluyordu ama hatırlamıyorum. Dinleyen için önem veren için Bu çalışmalar etkili olabilir ama bence konferanslar boş ya gerçekten. Yani bilmediğimiz bir konu hakkında bizi bilgilendireceklerse birebir olarak yapılacak çalışmalar etkili olabilir ama normal böyle konferansmış bunlar çok sıkıcı şeyler kimse dinlemiyor ki. Yani farklı açılardan bakabileceğini düşünen kişilerin olduğunu sanmıyorum yurtta yok yani toplasanız kaç tane insan çıkar ki şurada (KÇ4).

Sosyal servis tarafından seminer tarzı çalışmalar zaman zaman yapılıyor rutin diyemeyiz dönemsel dönemsel bir yoğunluk oluyor ondan sonra bir gevşeme oluyor yani bu iş böyle gidiyor onda da bir eksiklik var yani evet. Bu işlerde sabit olunması gerekiyorsa gerçekten personel sıkıntısı en başta devreye çıkıyor göz önüne çıkıyor (KPE13).

... bu çocuklar için de mesela ders başarısı nasıl artırılır ben duymadım açıkçası böyle bir eğitim verildiğini görmedim de çocuklarla çalışıyorum. Yani bizim çocuklar boş bırakılmamalı sürekli onlara eğitimler verilmeli. Mesela sadece dönem başlarında böyle eğitimlerin verilmesi bizim çocuklara yetmez. Bizim gibi bu çocuklara da sık sık tekrar olacak şekilde yapılmalı ve çocukları bir şeyler kamçılmalı yani sadece bizde olmuyor (KPK4)

Araştırma kapsamında görüşme yapılan çocuklardan sadece EÇ6 ve KÇ2 akademik başarı ve önemi odaklı eğitim aldıklarını, bu eğitimin kendileri için faydalı olduğunu, belirli aralıklarla rutin olarak yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Akademik başarıyı arttırmaya yönelik olarak daha önce kurumumuzda eğitim almıştım diye hatırlıyorum dışarıdan bir hoca gelmişti diye hatırlıyorum TEOG dönemiydi sanırım bunun ders çalışma konusunda ve tercihlerim konusunda bir şeyler kattığını söyleyebilirim. Ders çalışma hissiyatını edinmem açısından olumlu olduğunu söyleyebilirim. (EÇ6).

Akademik başarı üzerine İl Müdürlüğünde olmuş da aslında yalan olmasın toplu olarak erkek yurdu da vardı sanki. Bu eğitimin faydalı olduğunu düşünüyorum gerçekleri hatırlatıyor iyiydi yani Ama bence kısa süreler

içinde tekrar tekrar tekrar yapılması gerekiyordu bence her dönem başı yapılabilir 3 ayda 1 olabilir En azından her dönem başı bir hatırlatma yönlendirme olarak olması gerekiyor... (KÇ2).

Araştırma kapsamındaki çocuk ve kuruluş personeli katılımcıların paylaşımlarından çocukların akademik başarılarının önemi konusundaki farkındalık durumlarının geliştirilmesine yönelik olarak süreklilik taşımayan çalışmaların nadir olarak yapıldığı ve yapılan çalışmaların kalıcı bir etki yaratma konusunda yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Yapılan paylaşımlardan bu konuda rutin olarak çalışmalar yapılması gerektiği ve yapılan çalışmaların akademik başarıya etki bakımından olumlu olduğuna ve olabileceğine vurgu yapıldığı görülmüştür.

3.2.3. Çocukların Akademik Başarıya İlişkin Motivasyon Durumu

Çocukların akademik başarılarını etkileyen en önemli bileşenlerden biri de kendilerini bu konuda motive etmeleridir. Çocukların kendilerini akademik anlamda başarılı olmaya motive edebildikleri oranda başarılı olabilecekleri bir gerçekliktir. Burada çocukların kendilerini nasıl motive ettikleri ve bu motivasyonlarının akademik başarılarına nasıl etki ettiğinin anlaşılması önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan çocukların büyük çoğunluğu EÇ7'in özetlediği üzere ders çalışmaya ve akademik başarılarını arttırmaya yönelik olarak kendilerini motive edemediğini belirtmektedir. Bu konu da EÇ7 daha önce gerçekleştirilen akademik başarı odaklı seminerin kısa bir süre kendisini motive ettiğini ve bu tip çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmektedir:

Akademik başarının önemi konusunda bir eğitim düzenlenmişti. Aslında o benim için biraz faydalı olmuştu hocam 1 2 hafta ders çalışsam gelmişti. Sonra saldım hocam bu olayı. Ben ders çalışmak için kendimi motive edemiyorum böyle dönem dönem tekrar edilirse olabilir. Ben kendi şahsıma konuşuyorum olur (EÇ7).

Araştırma kapsamında görüşme yapılan çocuklardan bazıları ders çalışmaya ve akademik başarılarını arttırmaya yönelik motivasyon kaynaklarının daha önceki yaşantılarından çıkarmış oldukları hayat tecrübelerinin, ailelerine faydalı olabilme düşüncesinin, hedeflerine ve hayallerine ulaşabilme isteğinin, ders çalışmayı sıkıntılarından kaçış yeri olarak görmenin olduğunu ve motivasyon sağlama konusunda çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmektedirler:

Kendimi motive konusunda her zaman geçmişini düşünüyorum ben. Geçmişini düşünüyorum gelecekte o geçmişten uzaklaşmak istiyorum hani mesela kendi annemden babamdan görmediğim sevgiyi ben gelecekte nasıl yansıtabilirim şimdi mesela annem babam neden ayrıldı. Maddi sıkıntılardan dolayı ya da ne bileyim yaptıkları pisliklerden dolayı ben bunları yapmadığım zaman mutlu olacağımı düşünüyorum. Çünkü onlar yapınca mutsuz oldu. Ben geçmişini düşünerek hareket ettiğim için beni de motive ediyor yani bir de bazı şeyleri gördüğüm için beni daha çok motive ediyor yani. Bazı şeyler derken aile içindeki yurda gelmeden önce dışarıda kalmam olsun annesiz babasız büyümek tüm zorlukları gördüğüm için. Diğer çocuklar içinde dediğim gibi seminer yapmaları lazım yani seminerler düzenlenmesi lazım bu konuda ya da birebir konuşulması lazım birebir ilgilenilmesi lazım bence (EÇ1).

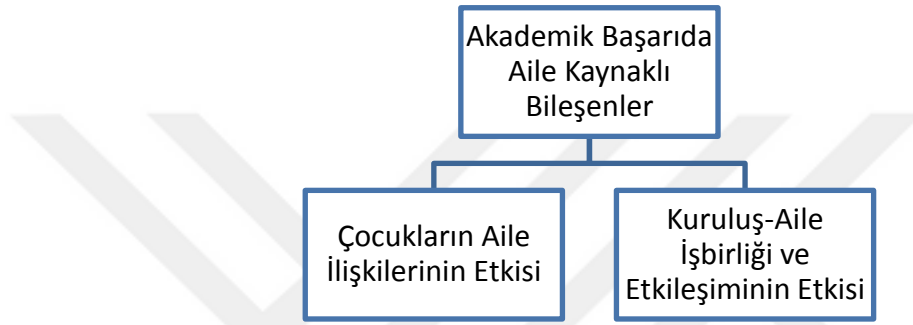
Ders çalışma konusunda hani böyle insanın bir hayali olur değil mi gelecekle ilgili bir hayali yani ailemi yanıma alayım olsun ya da ne bileyim mutlu olayım ya da insan sevdiği mesleği yapmak ister Onun gibi düşünerek kendimi motive ediyorum. Bir de bir sıkıntı yaşadığımda kaçmak için kendimi ders çalışarak motive ediyorum... Mesela ben moralim düşük olduğu zaman kafamı derse vururum ben. Ama herkeste aynı etki olmuyor bazıları kendilerine zarar verir (KÇ5).

... Yani ders çalışmayı bir şart olarak değil de bir hayata atılma yöntemi olduğunu belirtmek daha iyi olur misalen ben okula neden gidiyorum diye sorarsanız bir çocuğa ben bu hayata atılmak için gidiyorum der okula ama yani bunu misalen bir üniversiteye gitmekle daha güzel bir hayatın olduğunu bilmem daha iyi olur. Motivasyonumu hedeflerim doğrultusunda hareket ederek sağlıyorum hedefim Hukuk okumak Onun için kendi kendimi motive ediyorum ve arkadaşlarım ya da öğretmenimiz geldiği zaman ne olmak istiyorsun diye sorduğu zaman ve seni o yönde hazırlamaya çalışıyor. Bu hedefimi kendim Bir de çevrem Yani ben araştırarak bunu buldum araştırarak herkes bunu yapar ben isteyerek yaptım (EÇ2).

Araştırma kapsamındaki çocuk katılımcıların görüşlerinden genel olarak akademik başarıya ilişkin motivasyon sağlamada yetersiz kaldıklarını, süreç içerisinde yapılan mesleki çalışmaların motivasyon sağlamaya olumlu etki ettiğini, bu konuda mesleki çalışmaların yapılmasının olumlu etkilediğini ve etkileyebileceğini vurguladıkları görülmüştür. Akademik başarı edinme çabası içinde olan çocuklar motivasyon kaynaklarını daha önceki yaşantılarından çıkarmış oldukları hayat tecrübeleri, ailelerine faydalı olabilme düşüncesi, hedeflerine ve hayallerine ulaşabilme isteği ve ders çalışmayı sıkıntılarından kaçış yeri olarak görme olarak belirtmişlerdir. Yapılan paylaşımlardan çocukların akademik başarı konusunda kendilerini motive ettikleri oranda akademik başarılarının yüksek olduğu anlaşılmıştır.

3.3. Akademik Başarıda Aile Kaynaklı Bileşenler

Aile bir çocuğun akademik başarısını şekillendiren ilk kurumdur. Çocuğun ailesinden aldığı eğitim ve ailesinin eğitim konusundaki ilgisi çocuğun ilerdeki yaşamda göstereceği akademik başarısına etkisi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda konu başlığı olan akademik başarıda aile kaynaklı bileşenler başlığı altında araştırma da elde edilen veriler sonucunda ulaşılan çocukların aile ilişkilerinin etkisi, kuruluş-aile işbirliği ve etkileşiminin etkisi bileşenleri ele alınacaktır.

3.3.1. Çocukların Aile İlişkilerinin Etkisi

Bir çocuğun akademik başarısını şekillendiren ilk kurum olan aile içerisindeki ilişkilerin sağlıklı olması akademik başarı üzerinde olumlu etki edebilecekken ilişkilerin sağlıklı olması ise olumsuz etki edebilecektir. Bu durum aile ilişkilerinin çalışma kapsamındaki çocuklar üzerindeki etkisinin anlaşılmasını gerekli kılmaktadır.

Araştırma kapsamında görüşülen çocuklardan EÇ6 ve KÇ5 yaşantılarına rağmen ailelerinin akademik başarılarında herhangi bir olumsuzluk yaratmadığını belirtmektedir. Araştırmacının saha deneyimleri göz önüne alındığında her iki çocuğunda dönem dönem aile üyeleriyle yaşadığı sorunlar nedeniyle sıkıntılı dönemler geçirmesine ve kısmen de olsa okul başarılarının etkilendiğinin gözlemlenmiş olmasına rağmen çocukların bu tutumunun ailelerini olumsuz bir etken olarak göstermekten kaçınma davranışı sergilemeleri ile ilişkili olduğunu düşündürmektedir:

Ailemin akademik başarıya olumsuz etkisi olmadığını düşünüyorum ailemle ilgili yaşadıklarım olumsuzlukların ders çalışma motivasyonumu etkilediğini düşünüyorum. (EÇ6).

Ailemle ilgili olarak hiçbir sıkıntım yok. Onlar zaten beni sürekli ders çalışmaya teşvik ediyorlar. Ailemle ilgili bir konuda sıkıntı yaşamıyorum. Ailemin olumlu etkilediğini düşünüyorum. Mesela psikolojim bozuk olduğunda kendimi derse veriyorum böyle bir yöntem izliyorum (KÇ5).

Araştırma kapsamında görüşülen çocuk ve kuruluş personeli katılımcılar aile üyelerinin gerek geçmiş dönemde yaşananları hatırlatarak gerekse çocuklarla devam eden ilişkilerinde çocukları olumsuz etkilemelerinden ve ailelerin yaşantılarındaki olumsuzlukları çocuklara yansıtılmalarından dolayı akademik başarılarının olumsuz etkilenmesinde bir etken olduğunu belirtmektedir:

... ben ailemde iken de atletizm antrenmanlarına gidiyordum. Hani buraya geldim babam sürekli orada aramız kötü olmasına rağmen gitmemi hep istiyordu. Ben buraya geldikten sonra hep devam etmek istedim. Müdür de izin verdi. Sonra işte farklı farklı olaylar ablamın daha yeni evlenmiş olmasına rağmen olumsuz yaşantısı falan babamın kuruma gelip benimle tehditkâr konuşması falan olumsuz etkiledi. Mesela babamın hareketleri falan hani geçen kuruma geldi saçma sapan konuştu. Derste sırf sürekli onları düşündüğüm için beni olumsuz etkiliyor (KÇ6).

Aile ile ilgili olarak olumsuz etkileyen faktörler var tabii ki mesela benim babamın alkol problemi var. Bazen alkol alıp da beni arayabiliyor. Mesela telefonda konuşuyor yaşadığımız geçmişte yaşadığımız olumsuz şeyleri yaşanan şeyleri hatırlatıyor. Mesela o an ders çalışıyorsam bütün hevesim kaçıyor isteksiz olabiliyorum moralim bozuluyor... (KÇ4).

... çocuğun biyolojik ailesini esas alarak irdeleyecek olursak kurum deneyimlerime dayanarak her ne kadar olumlu ailelerimiz olsa da bunun yüzde doksandan fazlasının olumsuz aile modelleri olduğundan çocukların eğitim durumlarına ailelerin olumsuz etkilerinin olduğunu söyleyebilirim. Bu da çalıştığımız hizmet grubundaki ailelerin özelliklerinden kaynaklanmaktadır... (KPE2)

Çocuğun ailesi ile ilişkisi kimi zaman iyi olabiliyor kimi zaman da kötü olabiliyor. Bu da akademik başarıyı şöyle etkiliyor çocuğun aile ile telefon görüşmelerinde ailesindeki bir olay telefonla çocuğa yansıtılıyor. Çocuğun ertesi gün sınavı var zaten ailenin durumu ortada zaten aile çocuğun sınavı var yok pek önemsediyini sanmıyorum. Bu açıdan kötü etkileyebiliyor kimi zaman. Kimi zaman da güzel bir haber verebiliyor ya da birebir görüştüğü zaman çocuk bazen eve geliyor çok mutlu bazen çok mutsuz yine bir olay yaşamış anne yok gelmiş baba yok gelmiş kızmış niye ben burada kalıyorum yani çocuklar açısından çok da iyi bir şey değil (KPK7).

Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcılardan sadece çocuklar aile üyelerinin olumlu etkilerine yönelik paylaşımlarda bulunmaktadır. Yapılan paylaşımlara bakıldığında çocukların kardeşlerinin ön plana çıktığı, kardeşleri tarafından teşvik edilmenin, onlara rol model olup ilerleyen süreçte kardeşlerini yanına alma düşüncesinin, ebeveynlerinden masum olduğuna inandığıyla bir hayat kurma fikrinin olduğu görülmektedir. Okul personeli OP4 ise çocuklardan kendi

öğrencisinin ailesi olarak tanımladığı kardeşlerine karşı yüklendiği sorumluluğun etkisiyle kendisine yansıtılan ailevi sorunlardan dolayı ders çalışmaya odaklanamamasını ve akademik başarıya önem veren çocuğun bu durumun kendisinde yarattığı suçluluk psikolojisiyle ortaya çıkan iç huzursuzluğunu şu şekilde ifade etmektedir:

Olumlu olarak mesela kardeşlerime örnek olmak istiyorum daha iyi yerlere gelip onları da yanıma almak istiyorum. Bu beni teşvik ediyor biraz ders çalışmaya daha istekli daha gayretli oluyorum bu açıdan olumlu oluyor (KÇ4).

Benim abilerim var ailem olarak onlar beni her zaman destekler. Her zaman misalen kitap ihtiyacım olur Kitaplarımı zaten kurum karşılıyor ek olarak kendileri alır bana hep baskı yaparlar bana ders çalışmam için öyle oluyor hep olumlu yönde etkileri oluyor...(EÇ2).

... Bir annem var mesela annemi düşünüyorum ders çalışırken ona güzel bir hayat yaşatmak için çalışıyorum. Yani ailem için yaşıyorum ben. Ailem için çalışıyorum onları düşünüyorum...(EÇ5).

Kendisi duygusal olarak ailesine karşı çok sorumlu hissediyor daha doğrusu bir kardeşi olduğunu anlattı bana anne kardeşini alıp Adana'ya gitmiş bildiğim bu yani o çocuk da kardeşinin kendi yaşadığı sıkıntıları yaşamasını istemediği için kardeşini almak istiyor. Yani bir anne baba rolüne bürünmüş çocuk. 1. dönem özellikle bunun çok sıkıntısını yaşadı defalarca ders çalışmadığı için oturup ağladığını biliyorum çünkü benim tek kurtuluş yolum var okuyup bir iş sahibi olabilmek ancak bu şekilde kendime kardeşlerime yardımcı olabilirim. Bunu başarmak için ders çalışmam gerekiyor. Ama işte abisinin annesinin babasının ona yansıttığı sorunlardan kaynaklı ders çalışmadığından dolayı çok şikâyet ediyor...(OP4).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılardan çocuk KÇ3 ve kuruluş personeli KPE8 geçmiş dönem aile yanındaki yaşantılarındaki koşullar ve imkânsızlıklar bakımından çocukların akademik başarısının olumsuz etkilendiğini belirtmektedir:

Ben birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar ilçe yatılı okulunda okudum okul birincisi olarak mezun oldum. Lisede İl merkezine geldim okulun yurdunda kalıyordum sadece hafta sonları ailemin yanına eve gidiyordum. Çocuk evlerine geldiğimde 11. Sınıftım ben kendi evimde iken çok ders çalışma olanağı bulamıyordum açıkçası yani evin en büyük kızımı anneme yardım etmek olsun ev işleri olsun tamam akşam ders çalışabiliyorsun ama buradaki gibi değil... Onun haricinde mesela benim babam çiftçi belki de bana bu kadar kaynak sunamayacaktı... (KÇ3).

Akademik başarı seviyesi genel olarak yaşanmışlıklardan dolayı çocuklar düşük bir başarı da geliyorlar. Biz her ne kadar ders olarak yüklensek de çocukların bir tarafı eksik olduğu için ve temel noktasında ilkokuldan bu yana okula doğru düzgün gitmedikleri için ya da okula mantıklı bir şekilde gönderilmedikleri için bilinçli anne baba ya sahip olmadıkları için özenle

çocuklar yetişmedikleri için boş bir levha gibi geliyorlar. En önemli faktör ortaokul lisede temelin üzerine bir şeyler koyuluyor ama o temel en son çöküyor (KPE8).

Kuruluş ve okul personeli katılımcılar aileleriyle görüşen çocukların ve aileleri yanına izinli olarak giden çocukların izin dönüşlerinde adaptasyon sorunu yaşadıklarını ve ailelerin çocuklara karşı bulunduğu yersiz vaatlerin çocukların hayal kırıklığı yaşayarak bu durumun akademik başarıya da etki eden olumsuz etkilenmelere yol açtığını belirtmektedir. Çocuk KÇ3 ise aile yanına izinli gitme sürecinin bulunulan şartları karşılaştırma fırsatı vermesi bakımından olumlu etkisinin olduğunu belirtmektedir:

Ailenin çocuk evlerinde kalan çocukların okuldaki akademik başarısında bence hiçbir etkisi yok. Aksine daha da kötü etkileri oluyor. Çocuklar ailesiyle görüştüğünde daha da kötü oluyor yani 15 tatillerinden yaz tatillerinde sonra çocuğu bir türlü toparlayamıyorum. Çocuğu bir daha ders çalışmaya ya da başka şeylere yönlendiremiyoruz. Benim şahsi fikrim çocuklar daha kötü etkileniyor aileden geldikten sonra ya da görüştükten sonra (KPE8).

Bizde olan çocukların birçoğunun ailesi var. Ben ailelerin genel itibariyle çocuğa olumsuz katkısı olduğunu görüyorum. Aileler çoğu zaman çocuklarını nasıl olur da kandırırız düşüncesinde olduklarını gördüm. Aileler çocukların birçoğuna yersiz vaatlerde bulunuyorlar. Ben seni şu ay alacağım. O ay geliyor bekliyor çocuklar bir hayal kırıklığına uğruyorlar sonra tekrar ediyorlar. Şu zaman alamadım bir süre sonra alacağım çocuk sürekli bir beklenti içerisinde sürekli bir hayal kırıklığı ile yeniden hayata başlıyor. Ben bunun karşılayabilecek olanda karşılayamayacak olan ailenin de kurum bakımına alınmış bir çocuğun tekrardan almak gönlü istese de alamıyor olabilir. Veyahut da almak istemeyip çocuğu bu vaatlerle kandıran ailelerimiz de var ama ne olursa olsun çocuklarımızın aileden dönüşü olumsuz oluyor. Çünkü neden çocuğumuz kendisini tekrardan toparlamaya çalışıyor çocuk ev sorumlusuna bakım elemanına artık kimle ne kadar iyi bir diyalog kurmuş olursa olsun güvenirse güvensin ne kadar arasında sağlam bir bağ oluşturursa oluştursun anne babası her zaman o çocuğun anne babası çocuk her zaman anne babasının söylediğine inanıyor (KPE1).

Ailenin etkisi genelde olumsuz oluyor biraz şöyle açabilirim aslında yazın ailesine gidip per perişan halde dönen çocuklarımız oluyor yani bulunduğu noktadan daha da geriye gitme durumuyla karşılaşabiliyoruz yani çocukların hatıraları bile yeterli olabiliyor bazen bu geriye dönüşlerde (OPI).

... izine gittiğim zaman görüyorum o izin meselesi çok güzel bir şey yani tamamlıyorsun kendini onun dışında yaşadıklarını bir gözden geçiriyorsun oda birazcık şey yapıyor...Yani aileye özlem duyduğumda ders çalışmayı bırakma gibi bir etki olmuyor zaten yatılı okulda büyüdüğüm için bir alışkanlığım var (KÇ3).

Kuruluş ve okul personeli katılımcılar ile çocuk KÇ2 sağlıklı aile bağlarını devam ettirmeyen ve geçmişte yaşadığı olumsuzlukların etkisinden kendisini soyutlayabilen çocukların akademik başarısının olumlu etkilendiğini, ailenin varlığı ve yokluğu arasında ikilem içinde olan, arayış içerisinde olan çocukların ise bu durumdan olumsuz etkilendiklerini gözlemlediklerini belirtmektedir:

Çocukların akademik başarılarında aile bağları bence bir değişken çocuğun ailesinden kopuk bir yaşantısı varsa kendi ayakları üzerinde durabilmek için çok daha fazla çaba sarf eden çocuk var (KPK12).

Hani sünger çekebilen çocuklarımız da var ama o geçmişin kötü izleriyle olumsuz izleri ile birlikte yaşayan çocuklarımız da var. Yani aile duygusu kuvvetli olan çocuklarda bu travmalar atlatılmış değildir diyebiliriz. Aile duygusu zayıf olan çocuklar daha rahat atlattıyor diyebiliriz...(KPE13).

... ailenin var olması çocuğun gönlünde böyle bir boşluk hissi. Var ama yok ailesi. Yani öyle bir durumda çocuk sürekli olarak kötü olarak etkileniyor. Aklının sürekli orada olmasını ama ne yapacağım ki ders çalışmayı benim ailem yok zaten gibisinden düşünmesini sağlıyor... Bizim çocuklar da annesi veya babası olmayan çocuk sayısı çok azdır. Genelde toplumumuzda zaten ekonomik yetersizlikten dolayı herkes çocuğunu bırakma peşinde olduğu için şu anda kurum içerisinde annesi babası sağ olan çocuklar kalmaktadır. Bunun tabii ki boşanmışlık ekonomik süreç yeni bir aile kurulması falan filan etkileri vardır o yüzden alınmıştır çocuk ama şimdi çocuk ister istemez kendini kötü hissediyor. Benim annem var babam da var. Ben neden buradayım diyor tüm aklını da buna yoruyor. Ben niye ders çalışayım ben niye burada kalayım gibisinden kendi kendine kuruyor sürekli. Bu durum zaman içinde bence daha da kötüye gidiyor. Çocuklar zaten ben buradan çıkınca memur olacağım niye ders çalışayım getirdiği için. Ailede onu birleştiriyor çocuğun burada kalmasını istiyor kurumdan çıkmasını istemiyor bu durumda tabii ki çocukların akademik başarısını kötü etkiliyor (KPE8).

12. sınıftaki çocuğumuzla ilgili olarak sanırım ailesi ile ilgili bilgilere sürekli ulaşmaya çalışıyor ... bu onu çok etkiledi benim gözlediğim kadarıyla. Bu sene başındaki durumuyla şu anki durumu aynı değil. Ailesi sürekli kafasını kurcalıyor sürekli E-okuldan bir şeylere bakmak istiyor. Ama diğer iki çocuğumuz için böyle bir duruma hiç rastlamadım. Bu yüzden bu durum ikisinin başarısında bir etki yaratmıyor. Bu biraz da bulunulan durumu kabullenmişlik ile ilgili bence ikisi kabul etmiş gibiler ve hiçbir şekilde bunun sıkıntısını yaşadıklarını görmüyorum ve bu duruşlarını her zaman takdir ediyorum (OP2).

Aile ile ilgili faktörler genellikle akademik başarıyı olumsuz etkiledi çünkü ben hep şöyle düşündüm üzülüyordum yani buradayım dedim ki belki kendi ailem de olsaydım annem ve babam başında olsaydı falan daha çok ders çalışabilirdim veya daha iyi olabilirdim hem psikolojik açıdan hem de böyle onların yönlendirmesiyle daha iyi olabilirdi yani hep aklıma bu gelmiştir. Beni aramaları gerçekten olumsuz etkiliyor çünkü tam unutupyorsun böyle kendine yeni bir hayat açıyorsun bir anda böyle arıyor diyorlar ki görüşmek istiyor benim görüşmek istemediğimi biliyorlar ve birçok kişinin yani bunu söylemeleri bile üzüyor insanı. Ben onların yanında olmak istemem zaten yani hayatım böyle olmasaydı da yani babam vefat etmeseydi tabii ki böyle

düşününce de diyorsun. Öyle olsa burada olmasaydım böyle olmazdı yine çalışamazdım. Görüşme açısından veya diğer türlü beni olumsuz etkiliyor. Çünkü ben hiçbir şey hissetmiyorum ilk zamanlar görüşüyordum ama 4 yaşından beri buraya gelmişim unutmuşum küçüklüğümde her şeyi kötü şeyler hatırlıyorum. Yani dayak filan annemle ilgili hep dövdüğünü hatırlıyorum böyle hep olumsuz şeyler babam çok iyiydi. Öyle işte gelip sarılıyor ya mesela annem böyle hiçbir şey hissetmiyorum. Hani üzülüyor ağlıyor ya böyle ben bir duygu hissetmiyorum bu çok etkiliyordu beni niye böyleyim hakkı var sonuçta 9 ay karnında taşımış. Bu da beni olumsuz etkiliyor. Yıllar geçse de ben de değişen bir şey yok sadece vicdan azabı çekmek gibi bir şey oluyor. Hani ona bakma yükümlülüğü olarak (KÇ2).

Araştırma kapsamında görüşülen her kategoriden katılımcılar çalışılan hizmet grubundaki ailelerin profili göz önüne alındığında aile ilişkilerinin akademik başarıyı ağırlıklı olarak olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Araştırma kapsamındaki çocuklar kardeşleriyle olan aile ilişkilerinin akademik başarılarını olumlu etkilediğini belirtmekte iken okul personeli ise zaman zaman bu bağında olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Araştırma kapsamındaki katılımcıların paylaşımlarından akademik başarı uğraşısı içinde olan çocukların aile ilişkileri bakımından içinde buldukları mevcut durumu kabullenen ve buna göre hareket eden çocuklar olduğu anlaşılmıştır.

3.3.2. Kuruluş-Aile İşbirliği ve Etkileşiminin Etkisi

Kuruluş-aile iş birliği çocuklara sunulan hizmet modelinin önemli bir parçası olmakla birlikte kuruluş aile arasında gerçekleştirilecek olan işbirliği çocukların aileleri olan ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde geliştirilmesine yön verebilecektir.

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılardan çocuklar KÇ4 ve EÇ1 ailelerinin kuruluşla diyaloglarının olmaması nedeniyle kuruluş aile işbirliğinin kendileri için bir anlam taşımadığını vurgulamaktadır. Araştırmacının kuruluş deneyimi ışığında bu durumda hiç kuşkusuz ailelerin farklı il ve ilçelerde olmasının ve çocuklarla çok sık fiziksel iletişime geçecek mesafede olmamalarının etkisi bulunmaktadır:

Kuruluşla aile işbirliğinin akademik başarıya etkisi yok bence çünkü ailem pek görüşmüyor kurumla. Sadece babam birebir benimle görüşüyor (KÇ4).

Kuruluşla ailem arasında benim açımdan bir etkileşim yok (EÇ1).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılardan çocuklar ve kuruluş personeli kuruluş aile işbirliğinin çocukların özellikle sağlıksız yapıda olan ailelerinin olumsuz etkisinin önlenerek çocukların akademik başarılarını etkilemede

önemli olduğunu ve bu iş birliğini arttırmaya yönelik olarak çalışmalar yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar:

Mesela ailem geldiği zaman psikologla sosyal çalışmacıyla görüşüyorlar. Aileme kendi adıma söylüyorum mesela bu kızın ders çalışması için böyle şeyler lazım. Sizin de bu şekilde katkıda bulunmanız gerekiyor diye görüşülüyor ailemle (KÇ3).

Ailenin kuruluşla işbirliğinin akademik başarı üzerinde bence etkisi var. Mesela görüşmek istediklerinde hani bunu bana ben istemediğim için bildirmemeleri gerekiyor. Çünkü görüşmek istemiyorum üzüyor. Bu da beni öğrendikçe mesela arıyorlar şu gelmiş bu gelmiş görüşmek istiyor musun diye (KÇ2).

Kuruluşla aile arasında bir işbirliği kesinlikle olmalı ama çok bilinçli aile yapısına sahip değiliz aslında. Biraz alt sosyo ekonomik düzey alt okuma düzeyi vesaire düşününce okusun yani çocuğun lise bitirmesi büyük bir kazanım olarak değerlendiriliyor. Kesinlikle bence aileler bilinçlendirilmeli bu konularda seminerler verilmeli çocukları üzerinde etkili olan ailelerde var. Onlar da çocukları teşvik edebilir daha fazla çocuk kazanabiliriz çok daha iyi yerlere gelebilir çocuklarımız (KPK12).

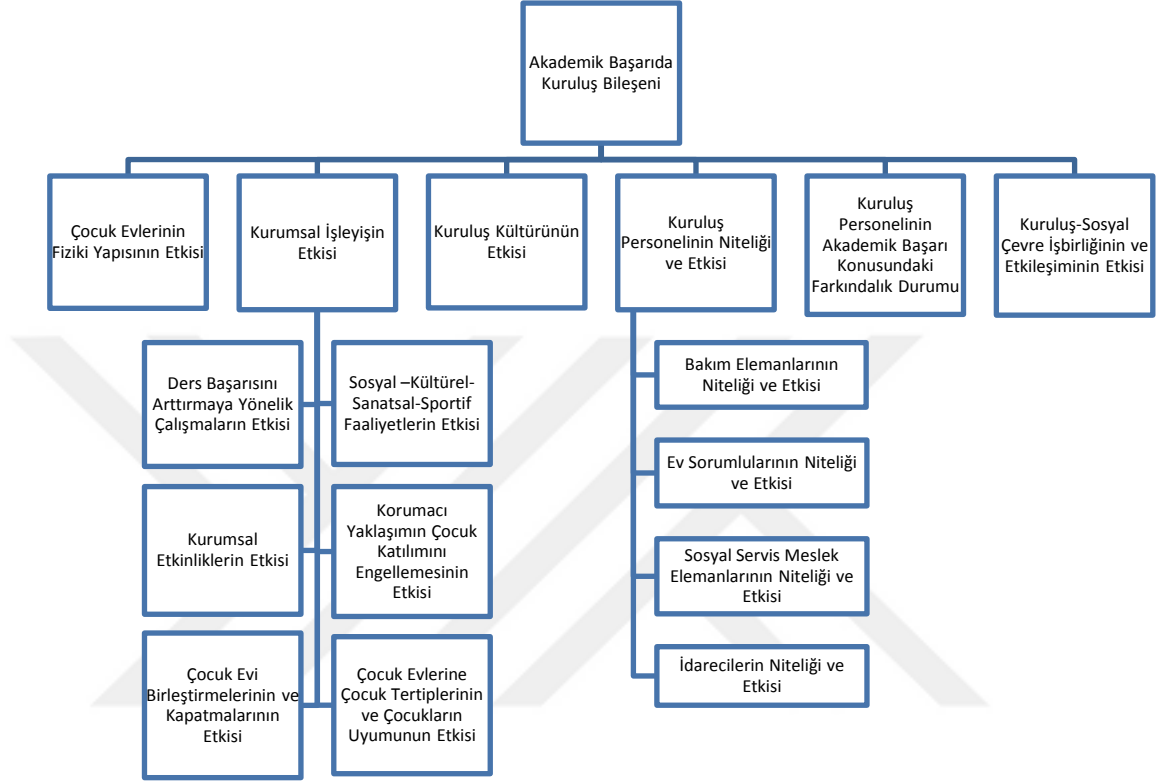
Bizde ki aile yapısını değerlendirdiğiniz zaman olumlu bir etkiden bahsedemeyiz zaten sağlıklı aile ilişkileri olumsuz ebeveyn koşulları toplum tarafından dışlanmış bir yapı bu yapıları besleyen bir aile profiliniz olduğu için çocuğun akademik başarısında olumlu yönde gelişme sağlamaları mümkün veyahutta yeterli değil. Aileleri tamamen suçlamak doğru bir mentalite değildir ama böyle bir baktığın zaman aile yapılarını göz önüne getirip değerlendirme yaptığın zaman zaten parçalanmış aile yapısıyla karşı karşıyasın sosyal çevreden soyutlanmış bir aile yapısıyla karşı karşıyasın psikolojik olarak yetersizliklerinden dolayı sorunlar yaşayan insan yapısı doğal olarak çocuğu olumsuz etkileyecektir. Orada üstün bir başarı veyahutta çocukların onların yanında daha iyi bir şekilde yetişmesini düşünüyor olmak biraz yeterli bir düşünce yapısı değildir. Ama aile ortamı sağlayacakmışki çocuğun iç huzurunu sağlamış olacaktır (KPE13).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların paylaşımlarından kuruluş aile işbirliği ve etkileşiminin çok sınırlı seviyede olduğu, işbirliğini sağlamada sosyal servisin önemli bir rol üstlendiği, bu işbirliğinin akademik başarıya olumlu etki etme konusunda yetersiz kaldığı ve iş birliğini arttırmaya yönelik olarak mesleki çalışmalar yapılması gerektiği anlaşılmıştır.

3.4. Akademik Başarıda Kuruluş Kaynaklı Bileşenler

Kuruluş, gerçekleştirdiği çalışmalarla çocukların asgari refah seviyesinde toplumsal hayatın içinde yaşamalarını ve gelecek hayata hazırlanmasını organize etmesi bakımından hizmet modelinden yararlanan çocuklar için çok büyük önem taşımaktadır. Günümüz koşullarında gerek dünyada gerek ülkemizde çocukların

toplumsal hayatın içinde yer alıp kendini idame ettirmesinin en kabul edilir yolu eğitim ve öğretim içerisinde gösterdikleri akademik başarıları ile şekillenmektedir. Bu kapsamda çalışmanın bu başlığında akademik başarıda önemli bir etken olan kuruluş bileşenlerinin etkisi anlaşılmaya çalışılacaktır.

3.4.1. Çocuk Evlerinin Fiziki Yapısının Etkisi

Çocuk evlerinin fiziki yapısı çocukların yaşam kalitesi açısından önemli olduğu kadar akademik başarıda da önemli bir unsurdur. Nitekim çocuk evleri çalışma usul ve esasları hakkında yönetmeliğin (2008) 14.1.(ç) maddesinde de çocuk evlerinin fiziki yapı içerisinde akademik başarıya etki edecek bir etken olan çalışma alanları için “okul grubu çocukların odalarında çocukların rahat hareket etmelerini engellemeyecek ölçüde bir çalışma masası ve kitaplık yer alması” gerektiği belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan hem çocuklar hem kuruluş personeli hem de okul personeli çocuk evlerindeki fiziki koşulların akademik başarı açısından yeterli düzeyde olduğunu vurgulamaktadır:

Fiziki yapı, bence yeterli yani internet bağlantısı da var mesela bir odada 2 kişi kalıyoruz odada iki kişinin kalması iyi daha fazla kişi olsa belki sorun çıkabilir kızlar arasında ama 2 kişi olunca daha normal oluyor. Odada 2 kişiyiz çalışma masamız var kullanıyoruz yeterli sorun çıkmıyor onun dersi bitince ben çalışıyorum (KÇ6).

...her odada tek kişinin kalması daha güzel olurdu. Her odada çalışma masasının olması yeterli bilgisayardan teknolojiden internetten çocuk evi içerisinde faydalanabiliyoruz (EÇ5).

Çocuk evlerinin fiziki yapısı akademik başarıya etkisi açısından çok iyi %100 çok iyi yani hiç kesinlikle ters yönde etkileyecek bir şey yok odaları ayrı, çalışma saatleri ona göre düzenlenmiş ihtiyaçları karşılıyor. Defter kitap olsun test olsun masaları var. Tamamen bir çalışma odasında çalışabilecek bir seviye var. Çalışma masalarından bilgisayarlarına kadar (KPK10).

...Şöyle bildiğim çocukların ders çalışma imkânı veyahut diğer fiziki ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli. apartman dairelerinde kaldıklarını biliyorum. Açıkçası bu evlerin gizliliğine saygı duyuyorum. Çocuklarda çok bilgi vermek istemiyorlar... Ama imkân olarak ihtiyaç olarak bir eksiklerinin olmadığını gözlemliyoruz. Sorduğumuz zamanda da yeterli olduğuna dair cevaplar alıyoruz fiziki yapıyı olumlu ve destekleyici buluyorum (OP1).

Çocuk evlerindeki fiziki koşullarla ilgili değerlendirmelerde bulunan bazı çocuk ve kuruluş personeli katılımcılar da çocuk evlerindeki fiziki koşulların sahip olduğu akademik başarıya etki eden olumlu özellikleri diğer kuruluş bakım modelleri ve çocuğun ailesi ile birlikte yaşıyor olma durumu ile karşılaştırarak ifade etmiştir:

Çocuk evleri hizmet modelinin akademik başarıya etkisi bakımından değerlendirecek olursak çocuk evlerinde olmak bence daha mantıklı çünkü ev sistemi ev ortamı ev ortamında daha iyi çalışabiliyorsun. Yurtta kaldığında 20 Kişiyile kalıyorsun şu an 6 kişi ile kalıyoruz arada çok fark var düzen olsun oda sistemi olsun her şey farklı bence (KÇ4).

... Ailede kaldığında bile yani çok çok iyi bir durum olmadığı sürece o kadar çocuğa hiçbir aile tek tek oda veremez. 6 kişi kalıyoruz ve altı tane oda olması bence mümkün değil ve ben yatılı kaldığım için mesela İlkokuldayken bizim kaldığımız odada her odada 36 kişi kalıyorduk biz. Her odada bir masa var ama her odada kalan kişi yanında kalan kişiyle mesela benim yanımdaki arkadaşım da sınava hazırlanıyor o yüzden etkilenmiyoruz yardımcı oluyoruz mesela ben bazen salona geliyorum o mutfığa gidiyor ya da orada çalışıyor nerede daha rahat çalışıyorsa oraya gidiyoruz sıkıntı olmuyor (KÇ3).

Bence çocuk evlerinde kalan çocukların diğer kuruluşlarda kalan çocuklara göre bir tık daha akademik olarak başarılı olması gerekiyor. Çünkü biliyorsunuz eski erkek yurdunda böyle herkes iki kişiye bir oda ya da herkesin böyle kendi bireysel çalışma masası dolabı interneti yok. Çocuk evlerinde bu var ama bunu değerlendirebilen çocuk yok. Genelde her çocuğa bir masa düşüyor bir masa düşmese bile zaten mutfak masası var. Oturma odasında masa var. Yani her çocuğun kendi bireysel olarak çalışabileceği bir alan var çocuk evlerinde (KPE8).

Çocuk evlerinin fiziki yapısının bakım altında olan çocuklarımızın akademik başarısına olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü ekonomik koşullarla ilgili olarak aile yanında büyüyen çocuklara kıyasla aile yanındaki her çocuğun kendine ait odası ve çalışma masası olmayabiliyor. Fiziki yapı olarak çocuk evlerinin bu standartları sağladığını düşünüyorum. Fiziki yapının kitaplıklar, sağlanan eğitim materyalleri-kaynak kitap, internet ve teknolojiye erişimin de sağlandığı göz önüne alındığında gayet iyi olduğunu düşünüyorum (KPE2).

Çocuk evlerindeki fiziki koşullarla ilgili değerlendirmelerde bulunan bazı çocuk katılımcılar çocukların sosyal hayatın dinamizmi içerisinde yer aldığını göstermesi bakımından olumlu olmakla birlikte akademik başarılarına olumsuz etki edebilen donatısal anlamda ve komşuluk ilişkilerinde yaşanan sıkıntıların olduğunu belirtmektedir:

Çocuk evlerinin fiziki yapısını değerlendirecek olursak ders çalışacak bir ortamımız var o iyi. Mesela 3 odamız var her odada 2 kişi kalıyor rahat çalışma masaları var yeterli bence ders çalışacak bir ortamımız var aslında ama internetimiz olmadığı yani sorunlu olduğu için kaynak bulmakta biraz zorlanıyoruz (KÇ5).

Ev güzel ders çalışabilme fiziki olarak evet uygun bir tek şey sıkıntı oluyor mesela orta kattayız biz üst katımız var. Üst kattakiler ses yapıyor genelde gerçekten çok yapıyorlar uyarıyoruz ama onların da küçük çocukları var o yüzden bir şey diyemiyorlar bu biraz etkiliyor onun dışında kötü bir şey yok yani...(KÇ3).

Çocuk evinin fiziki yapısı üzerine görüşlerine başvuru alan idareci ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu çocuk evlerinin fiziki yapısı hakkında tam anlamıyla bilgi sahibi olmadıklarını, kulaktan dolma bilgilerinin olduğunu fakat evin fiziksel yapısı ile ilgili olarak kendilerine çocuklardan yansıyan herhangi bir olumsuz paylaşım olmadığını belirtmektedirler:

Çocuk evlerinin fiziki yapısının akademik başarıya etkisini hiç gitmediğim için görmediğim için söylendiği kadarıyla duyduğumuz kadarıyla güzel olduğunu tahmin ediyorum yeterli olduğunu tahmin ediyorum. Duyduklarımız kadarıyla çocukların 3 veya 4 kişi kaldıkları bir bakıcının olduğu her türlü ihtiyaçlarının karşılandığı bilgisini alıyoruz ama bizzat görmedik (OP5).

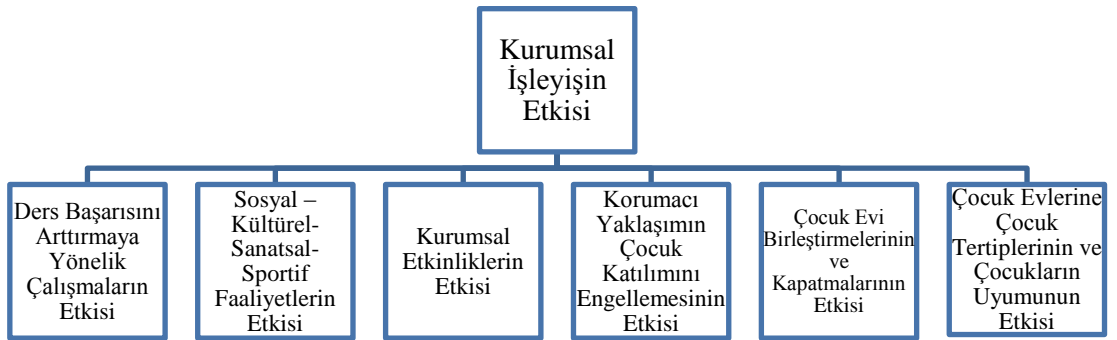
... Yani evler işte ben merak ettiğim için sordum kendisini kişilerin durumuna göre belki yaş grubuna göre değişebiliyor. Mesela ben iki kişilik odada kalıyorum dedi. Ev mesela 3 artı 1 ise 6 7 öğrenci alınıyordur... Fiziki Yapı ile ilgili olumsuz hiçbir şikayet duymadım ben öğrencimizden fiziki yapıda sıkıntı yok (OP4).

Araştırma kapsamında görüşülen her kategoriden katılımcılar çocuk evlerinin fiziksel yapısı ve gerek diğer kuruluş bakım modelleri gerekse çocuğun aile yanında

yaşama durumunda ikamet edebileceği evin fiziksel koşullarını dikkate alarak yaptıkları değerlendirmelerde fiziksel yapının akademik başarıyı olumlu etkileyebilecek özelliklere sahip olduğunu belirtmiştir. Fiziksel yapıdan kaynaklı olarak akademik başarıya olumsuz etki eden paylaşımların sosyal hayat içerisinde yer alabilecek olan donatısal aksaklıkların ve olumsuz komşuluk ilişkilerinin olduğu görülmüştür. Fiziki yapıya yönelik paylaşımlar sırasında okul personelinin bu konudaki bilgi seviyesinin kulaktan dolma bilgilerle çok sınırlı seviyede olduğu dikkati çeken bir husus olarak karşımıza çıkmıştır.

3.4.2. Kurumsal İşleyişin Etkisi Üzerine Görüşler

Kurumsal işleyiş gerçekleştirilen iş ve işlemlerin çocukların yaşam planına, bireysel özelliklerine, ilgi alanlarına ve katılımlarına akademik başarıyı da içine alacak şekilde etki etmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu kapsamda konu başlığında aşağıdaki tabloda da yer alan ders başarısını arttırmaya yönelik çalışmaların etkisi, sosyal-kültürel-sanatsal-sportif faaliyetlerin etkisi, kurumsal etkinliklerin etkisi, korumacı yaklaşımın çocuk katılımını engellemesinin etkisi, çocuk evi birleştirmelerinin ve kapatmalarının etkisi, çocuk evlerine çocuk tertiplerinin ve çocukların uyumunun etkisi alt başlıkları çerçevesinde kurumsal işleyişin akademik başarıdaki etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır.

Ders Başarısını Arttırmaya Yönelik Çalışmaların Etkisi Üzerine Görüşler

Ders başarısını arttırmaya yönelik olarak yapılacak çalışmalar özel durumlarından dolayı kurum bakımında olan çocukların eksikliklerinin giderilerek kendilerini geliştirip akranlarıyla eşit seviyeye gelmelerine ve akademik başarılarını arttırmalarına doğrudan katkı yapabilecektir.

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılar EÇ7 ve KÇ6'nın özetlediği gibi ders başarısını arttırmaya yönelik olarak her türlü kaynak kitap, özel takviye kursu ve özel ders alınmasına kuruluşun destek olduğunu bunun olumlu olduğunu belirtmektedir:

Olumlu olarak etkileyen dersane ve özel ders almam var hoca geliyor matematik hocası. Kaynak kitap sağlanması da var (EÇ3).

Ben dershaneye gidiyorum Kurum beni dershaneye yazdırdı. Buda çok büyük bir etki kiminin ailesi belki gönderemeyecekti belki benimde ailem gönderemeyecekti. Özel derste alıyorum ben bu sene fizik ve matematik dersi bunun da bana baya büyük katkısı oluyor (KÇ3).

Araştırma kapsamında görüşülen EÇ3 ile kuruluş personeli KPK10 ders başarısını arttırmaya yönelik olarak her türlü kaynak kitap, özel takviye kursu ve özel ders alınmasına kuruluşun destek olduğunu bunun olumlu olduğunu belirtmekle birlikte lise son veya lise 3'te bu imkânların sağlanmasının biraz geç olduğunu belirtmektedir. Özellikle ders çalışma çabası içinde olan çocuklara lise 1'den itibaren özel ders ve kurs verilmeye başlanması gerektiğini belirtmektedirler:

Yani mesela bize kurs falan biraz geç tutuldu. Bence lise başında olması gereken şeyler bunlar. Çünkü birçok konu var sınavda çıkacak ve hepsini bir yılda ya da 2 yılda kısa bir sürede halledemiyorum. Uzun sürdüğü için daha erken olması daha iyi olur. Özel hocayla dersanelerle olabilir (EÇ3).

Akademik anlamda bir sıkıntı yok çocuklar orta son ve lise sondakiler etütlere özel derslere gidebiliyorlar ara sınıflar gitmiyor. Bence ara sınıflarda gitmeli ek ders alması gereken çocuklarımız var. Çünkü aslında o başarı var onda ama o eksiklikten dolayı yapamıyorlar desteklenmeleri gerekiyor onların. Yani o çocukların daha önce gitmeleri gerekiyor. Çünkü tam sınav senesi aslında geç kalınmış oluyor (KPK10).

Araştırma kapsamında görüşülen çocuklardan KÇ2 özellikle özel ders verilmesinin gönüllük esasına dayalı olarak yürütüldüğünü gönüllü öğretmenlerin zor bulunduğunu ama bulunması gerektiğini ve bunun faydalı olduğunu belirtmektedir:

Özel ders verme anlamında gönüllü öğretmenler arttırılabilir çok zor bulundu mesela hani artık insanlar mı gelmek istemiyor böyle gönüllü öğretmen olarak bilmiyorum ama bulunması gerekiyor özel ders verilmesi için. TEOG öğrencilerini veya üniversite sınavına girecek öğrencilere verilebilir...(KÇ2).

KPK12 ise bu konuda özel derslerin böyle bir ödeme kalemi olmadığını, gönüllülük esasına dayandığını, kurs imkanının da sağlanan kontenjan dâhilinde gerçekleştirilebildiğini fakat kontenjandan farklı hizmet modellerinin de

faydalandığını, özel kurslar için de ayrı bir ödeme kalemi olmadığını ve çocukların gönderilmesinde sıkıntı yaşanabildiğini belirtmektedir:

Birebir özel ders ayarladığımız çocuklarımız var. Bu biraz da gönüllülük esasına çünkü böyle bir ödeme sistemi olmadığı için bir matematik öğretmeni mesela 3 tane çocuğa başarılı olan 3 tane çocuğa ya da matematik dersine ihtiyaç duyan 3 tane çocuğa gönüllü olarak ders verebiliyor. Çocuk evine gidiyor vesaire özel ders anlamında böyle şeyler yapabiliyoruz açıkçası. Bunların daha fazla arttırılması bence önemli. Ya da işte kurs imkanları sağlanabilir şimdi yine ödeme ile ilgili bir sıkıntı olduğu için çocukların bunlardan ücretsiz yararlanabileceği kurslar bizim belli bir kontenjanımız var ama bazen yetmeye biliyor ya da farklı çocuklarda yararlanabildiği için bizim çocuklarımız eksik kalabiliyor farklı derken işte şehit gazi yakını çocuklar ya da farklı bir kuruluştaki hizmet modelinden yararlanan çocuklar yararlanabiliyor (KPK12).

Araştırma kapsamında görüşülen çocuklardan KÇ2, kuruluş personeli KPK3 ve Rehber Öğretmen OP3 ders başarısını arttırmak için kuruluş bünyesinde veya uygun olması durumunda ev içinde toplu olarak kursların/derslerin düzenlenmesi gerektiğini, özellikle çocuk evi içinde gerçekleştirilecek olan bu çalışmaların bakım elemanlarının destek olma konusunda yetersiz olmasından dolayı önemli olduğu belirtilmektedir:

Mesela yurttan örnek vereyim Biz yurttaki çok güzel çalışıyorduk zorunluydu zorunlu etüt vardı mesela şu saatte geçilecek ödev yapılacak kapanıyordu kapılar mesela bu güzeldi bence insan kendini zorunda hissediyordu ve zaten hayatımız için de gerçekten Hep ders çalışmamız gerekiyor burada yaşayanların özellikle. Yurttayken mesela resim hocası geliyordu her türlü etkinlik vardı öyle hocalar geliyordu ders çalışma saatlerinde soru çözümleri olabiliyordu Grup sorumluları vardı etüt zaten branşları da vardı hocalar iyiydi yani ilgileniyorlardı. Çocuk evinde hoca olmuyor yani anneler de zaten yetersiz pek şey yapmıyorlar yardım gibi doğal olarak...(KÇ2).

Kurum içi etütler olabilir kurum dışı değil çocukları gruplara bölerek sınıflara ya da var olan düzeylerine göre yapılabilir. Yani şu an bir evimize üniversiteye hazırlanan çocuklarımız için bir fizik hocası ve matematik hocası özel ders vermek için geliyor ama bu yeterli değil daha alt seviyedeki çocuklar için de yapılmalı bu ama durum içerisinde düzenlenince daha verimli olduğunu düşünüyorum. Hocanın kuruma gelmesi ya da bizim gözümüzün önünde olması özel ders tarzında etütler ya da kurum içi etütler daha faydalı olabilir. Yani bu ek ders karşılığında personel desteği ile veya kurum içi personel desteği ile temin edilebilir(KPK3).

Kurumsal işleyişten kaynaklı olumsuz bir durum olduğunu düşünmüyorum. Kurumun çocuklara yönelik olarak kendi bünyesinde kursların açılması gerekir (OP3).

Katılımcıların paylaşımlarından ders başarısını arttırmaya yönelik olarak yapılan çalışmaların akademik başarıyı arttırmaya olumlu katkı sağladığı fakat bu çalışmaların ortaokul son sınıf, lise üç veya lise son sınıfta sağlandığı anlaşılmıştır.

Sosyal –Kültürel-Sanatsal-Sportif Faaliyetlerin Etkisi Üzerine Görüşler

Sosyal-kültürel-sanatsal-sportif faaliyetler çocukların özellikle ders temelli akademik başarısını farklı alanlarda çeşitlendirerek yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına katkı sağlayabilmesi bakımından önem taşımaktadır. Çocukların bu alanlarda aktif olarak yer alması hem ufuklarının genişlemesine hem de hayata karşı olan bakışlarında değişiklik yaratmalarında katkı sağlayabilecektir. Nitekim Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmeliğin 16. maddesinde “Çocukların gelişim, öğrenim ve meslek edinmeye yönelik olarak kamu veya özel kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenecek her türlü kurslara, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere çocuğun ilgi ve ihtiyacına göre katılmalarının sağlanır. Kurslar ve kurslara katılacak çocuklar çocuk evi sorumlusunun teklifi ile koordinasyon merkezi tarafından belirlenir. Çocukların her türlü kurs ve malzeme giderleri Genel Müdürlükçe gönderilen ödenekten karşılanır.” şeklinde açıklanarak konunun önemi vurgulanmaktadır.

Araştırma kapsamında görüşülen çocuklar ve kuruluş personeli çocukların sosyal ve kültürel geziler kapsamında rehberler eşliğinde müze, tarihi yer ve şehir gezileri gerçekleştirdiğini belirtmektedir. Bu gezilerin herkese açık kamp şeklinde de olabildiğini ve aile yanında kalan çocuklarla karma şekilde gerçekleştirilip birbirleriyle gerçekleştirdikleri paylaşımlarla birbirlerinin yaşamlarıyla ilgili fikir sahibi olduklarını; sportif etkinlikler kapsamında ilgi alanlarına göre masa tenisi, futbol ve voleybol dallarında çalışmalar gerçekleştirdiğini; sanatsal anlamda müzik kursundan aktif olarak faydalandıklarını belirtmektedir:

Sporda yönlendirirler bize her zaman masa tenisi maçları olsun falan biz hep götürdüler hep bir başarımız olması için misalen akademik başarı deyince hep dersler gelmez sportif de olur yani. Ben masa tenisinde 3.lük 2.lik ve 1.lik aldığımız oldu geçen sene. hatta 3. olmuştuk öyle de bir akademik başarımız var masa tenisinden hep konuştuğumuz insanlar var (EÇ2).

Sosyal kültürel anlamda çocukların enerjilerini boşaltmaları sportif etkinlik kazanmaları bakımından çok iyiyiz çok şehir gezdik çok yer gezdik tanıtık çocuklara sadece akademik anlamda biraz kötüyüz. Sportif anlamda da başarılı olduğumuz alanlar var mesela masa tenisi çok iyiyiz. Futbol

takımlarında çocuklarımız var Voleybol takımlarımız var çocuklarımız bu konularda gayet istekliler (KPE1).

... Mesela biz Konya'ya gitmiştik kışın Mevlana Haftası'nda falan öyle ama akademik bir katkısı yok o sadece eğlenmek için. Müze gezileri falan oluyor güzel evet o açıdan çok iyi rehberde tutuldu. Yapılıyor öyle geziler (KÇ3).

Müzik kursu yapılıyor voleybol kursu yapılıyor sportif etkinlikler yapılmaya çalışılıyor. Kamplar oluyor o dönemlerde şehir dışlarında kültürel tarihi gezilerde yapılıyor. Bu bence eğlence açısından iyi de akademik başarıya etkisi bakımından pek bir etkisi olmadığını düşünmüyorum... (KÇ4).

Sosyal kültürel etkinlikler yapılıyor yani bunlar daha önce sizinle birlikte de gitmiştik tarihi yerler geziliyor kültürlerimiz geziliyor o yörenin yemeklerini falan yiyorduk hatta. Mesela dışarıdaki insanlarla da beraber biz bir kampa gidiyoruz o insanlar mesela değişik yerlerden geliyorlar. Onların ne tür zorluklarla yaşadığını falan onlarla beraber konuşuyoruz bu yönden de iyi oluyor yani (EÇ2).

Katılımcılar bu alanda yapılan çalışmalardan özellikle masa tenisinde çocuklardan ulusal seviyede başarılar elde edenlerin olduğunu, çocukların gayretli olduğunu, antrenör olma isteği olanların olduğunu, başarıların çocukları mutlu ettiğini, öz güven kazanmalarını ve enerjilerini olumlu yönde harcamalarını sağladığını belirtmektedir.

Ben mesela masa tenisi ile ilgileniyorum ileride antrenör olmayı düşünüyorum bunun için kursa gidiyorum antrenmanlara gidiyorum kendimi geliştirmeye çalışıyorum (EÇ6).

Çocuklar sportif olarak da aktifler şu an. Masa tenisi oynuyorlar mesela maçlara gidiyorlar. Bunlar çocukları gerçekten hem mutlu ediyor hem de kendilerine aslında özgüvenleri geliyor. Herkesin içinde bir şeyi elde etmeye çalışıyor çocuklar (KPK5).

Çocuklarımızın her biri en az bir sportif sanatsal etkinlikte yer almaktadır. Özellikle masa tenisinde çok başarılı Türkiye derecesi elde etmiş çocuklarımız bulunmaktadır. Bir alanda başarı etme elde etmenin de akademik başarıya etkili olacağını söyleyebiliriz (KPE2).

Yapılan çalışmaların çocuklar ve kuruluş personeli arasında gerçekleştirilen paylaşımlarla çocuklarla güven bağının geliştirilmesinde ve ön yargının kırılmasında etken olduğu belirtilmektedir:

Sosyal kültürel etkinlikler çocukların hocayla ve birbiriyle vakit geçirip birbirini tanıması açısından güzel oluyor. Yani sosyal servisle ev sorumlusu ile vakit geçirmesi çocuğun belki olabileceği önyargısını kırması açısından güven duyabilmesi açısından yaşanacak etkileşimle faydalı olabilir diyorum (KPK7).

Araştırma kapsamında görüşülen çocuklar KÇ5, KÇ4 ve EÇ1 ile Rehber Öğretmen OP3 ise bu anlamda çalışmalar yapılmadığını belirtmiştir. Çocuklar KÇ5

ve EÇ1 gerçekleştirilen etkinliklerin beklenti ve istekleri doğrultusunda olmadığını ve etkinliklerde çeşitliliğin sağlanmayıp kendilerinin geçirildiğini ve sınırlandırıldığını belirtmektedir. Çocuklar bu tip etkinliklerle çocukların kendilerini farklı alanlarda geliştirebileceğini, farklı alanlarda etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerektiğini böylece belki de kendilerinin farkında olmadığı alanlardaki yeteneklerin farkına varabileceklerini belirtmektedirler. Rehber Öğretmen OP3 ise spor dalında aktifliğin spor kültürü ve arkadaşlıklar edinme bakımından önemli olduğunu vurgulamaktadır:

Yani benim istediğim kurslar yapılmıyor. Mesela ben sanat yönüne daha çok dönüğüm ama ben ne zaman bir istekte bulunsam geçiriliyorum. Daha önce masa tenisinde ödül aldım Ama şu an devam etmiyorum. Sıkıldım istemediğim bir spor dalıydı. Sosyal kültürel anlamda bir şey yapılmasını istemiyorum şu an. (KÇ5).

Sosyal kültürel anlamda akademik başarıyla ilgili herhangi bir şey yapılmıyor bence. Yapılabilir bence mesela ders başarısı düşük olup da sanatsal açıdan ya da ne bileyim bir yeteneği olan şarkı söylemeyi seviyor mesela kendini o alanda geliştirebilir. Ya da konservatuar okuyabilir veya resimde iyidir resim öğretmenliği okuyabilir o şekilde kendini geliştirebilir. (KÇ4).

Çocuklardan bir spor dalında aktif olan yok diye biliyorum. Spor kültürünü yaşamaları gerektiğini düşünüyorum. bir dalda uzmanlaşmalar bile olumlu arkadaşlıklar edinebilirler (OP3)

Katılımcılardan EÇ1 gerçekleştirilen etkinliklerin profesyonel şekilde olmaktan öte gündelik faaliyetler şeklinde olduğunu belirtmektedir.

Sportif etkinliklerin aslında akademik başarıya etkisi var ama bu kurumda yapılmıyor sportif etkinlik. Mesela ne yapıyor masa tenisi var müdürümüz masa tenişi olduğu için herkes ona gidiyor. Voleybol var gidiyoruz mahalle şeyi gibi oynuyoruz yani badminton futbol kaldırıldı oynamıyoruz kalktı eskiden vardı. Bence bunlar olmalı akademik başarıyı da etkiler. Çocuk strese girmişse ders çalış çalış hafta içi cuma günü bir futbol maçı olsa ya da kurs olsa ya da haftada iki gün bir kursu olsa çocuk hem stresini atar hemde daha dinç olur. Yani bir spor dalında başarılı olur ve bu sayede de derste olmasa da o spor dalında kendini geliştirebilir. Ben daha önce iki sene futbol oynadım şu an okul takımında voleybol oynuyorum. Ben aslında lisans çıkartmak da istiyorum işte ama hoca ben öğretirim sana diyor. Ben diyorum Büyük şehrin takımına bir takıma gitmek istiyorum seçmelerine falan diye ama ben öğreteceğim sana ben şöyle yapacağım E sen sürekli kendini koyduğun zaman sıkılır insan ya göndermiyorlar işte Yani hiçbir şekilde. Ama bir olumsuz olay olsun direk çağırıp hemen azarlarlar yani. Gönderdikleri yok ilgilendikleri yok yani (EÇ1).

Katılımcıların paylaşımlarından gerçekleştirilen sosyal-kültürel-sanatsal-sportif-beceri faaliyetlerinin olumlu etkileri olmakla birlikte çocukların taleplerinin

ötesinde kuruluşun imkânları doğrultusunda belirli alanlarda gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

Kurumsal Etkinliklerin Etkisi Üzerine Görüşler

Kurumsal etkinlikler çocukların toplumsal hayata uyumunu sağlaması, ufuklarını genişletmeleri, nezaket ve görgü kurallarını edinmeleri bakımından önemlidir. Fakat bu etkinliklerin bu önemi kadar gerçekleştirilme zamanları ve süreleri de çocukların akademik başarısına etki etme bakımından önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında görüşülen çocuklar kuruluş tarafından düzenlenen etkinliklerin nadir olsa da okul saatinde düzenlendiğini, sınava hazırlık kurslarının olduğu yaz döneminde düzenlendiğini ve katılımının zorunlu tutulduğunu, düzenlenen bazı etkinliklere kuruluş olarak toplu katılımın sağlandığını ve çocukların da evde refakatsiz kalamadığını, düzenlenen etkinliklerin çok sıklıkla ve uzun süreli olarak ders çalışma saatlerinde düzenlendiğini belirtmektedir. Bu nedenlerin derslerini dolayısıyla da akademik başarılarını olumsuz anlamda etkilediğini belirtmektedirler:

Çok fazla olmuyor okulla ilgili ama geçen tesadüf oldu mesela tek anladığım derslerde gelip alındım kızlarla birlikte müzeye gidecektik. Bütün kızlar toplandık Arkeoloji Müzesine gidildi yarım gün. Onun dışında hastaneye falan gidiyoruz o zamanlar öyle oluyor (KÇ6).

... Sınava yönelik hazırlanmaya da başladık hatta yarın kursum var kursa gideceğim okulda yaz tatiline girmiş olmama rağmen ilk gün kurslar var. Kurum bünyesinde üniversitede düzenlenen kampa katılacağım dan 2 hafta kurslara gidemeyeceğim geri kalacağım. Kursum olduğunu söyledim Antakya'da açık ev kalmayacakmış. Sınava zaten daha erken çalışıyoruz telafleri edilir daha hocam (EÇ2).

Kurumsal işleyişine etkisi açısından kurumlarda çok fazla etkinlik oluyor. Ve biz de gitmek zorunda oluyoruz genelde. Mesela ne bileyim bir yemek oldu yemek daveti oldu yemeğe gidiyoruz Mesela benim o gün çok önemli bir sınavım var ama evde tek başımıza kalmadığımız toplu bir şekilde gitmemiz gerektiği için mecburen gitmek zorunda kalıyoruz Ben de o yüzden eksik kalıyorum o gün ne yapacaksam (KÇ4).

Kurumsal işleyiş bakımından olumsuz olarak etkinlikler var. Çok sık ayarlanması mesela ders çalışılacak saatte. Yani bu etkinliklerin olması güzel bir şey aslında ama süresi çok uzun sürüyor. Mesela bir bir buçuk saat en fazla 2 saat olabilir ama 3 saat 4 saat çok uzun süreler bunlar özellikle sınava hazırlanan bizler için (EÇ3).

Olumsuz yönleri istediğin gibi mesela ders çalışamıyorum yani şöyle istediğin gibi mesela biz Ramazan ayındayız şu an Ramazan ayında olduğumuz için Mesela ben 10 gibi falan yani iftardan sonra iftari yaptıktan

sonra ben normalde kütüphaneye gidip ders çalışmak istiyorum. Ama yani zaman kısıtlı mesela sekiz buçukta iftar falan yapıyoruz kütüphaneye gidene kadar 9 oluyor izin var yani ama 11'e kadar. Bu biraz daha geniş tutulabilir ki bence imkanları bir yandan kısıtlı bir yandan yeterli kendi çalışma alanımız var (EÇ3).

Katılımcılardan sınıf Rehber Öğretmeni ve Matematik Öğretmeni S. de öğrencisiyle yaptığı paylaşımlardan yola çıkarak çocukların bu paylaşımlarını destekler nitelikte akademik anlamda başarılı olan çocuk evlerinde kalan öğrencisinin sınav döneminde de dahil örnek olmasından dolayı resmi tören ve kutlamalara katılımının zorunlu tutulduğunu ve çocuğun aksi yönde bir fikir beyan etmesi durumunda da sorun yaratan kişi olarak algılandığını belirtmektedir:

Ben en çok bu çocukla ilgili olarak bu çocuğun buraya kazanmış olmasından dolayı sadece bütün resmi törenlerde kullanılıyor olmasından rahatsızım çocuğun en büyük şikayeti bu bana sınavı oluyor bir Yaşlılar Haftası oluyor bir huzurevi ziyareti oluyor yani illaki ben valinin yanında görünmek zorunda mıyım şehir dışı gezisi oluyor sınav haftası beni götürmek için yani çok fazla ısrar ediliyor diyor ve Buna tepki gösterdiğim de sürekli ben sıkıntı yaratan çocukmuşum gibi algılanmak istemiyorum diyor (OP4).

Katılımcılardan kuruluş personeli KPK12 ise bu paylaşımlardan farklı olarak düzenlenen etkinliklerin çocukların akademik başarısını olumlu olduğunu herhangi bir olumsuz etkisi olmadığını belirtmektedir:

Kurumsal etkinliklerin akademik başarıyı etkilediğini düşünmüyorum olumsuz anlamda bir etkisi olmadığını genel olarak olumlu olduğunu hani çok fazla yüksek anlamda bir olumsuzluktan bahsedemeyiz ama olumsuz bir etkisi olduğunu da düşünmüyorum. Ders çalışmayı etkilediğini düşünmüyorum. Çocuklar gayet buna yani ders çalışmaya teşvik ediliyor... (KPK12).

Katılımcıların paylaşımlarından düzenlenen etkinliklerin toplu olarak gerçekleştirilmesi ve bürokratik anlayış içerisinde çocukların biricikliğinin göz ardı edilip isteklerinin dikkate alınmamasından dolayı akademik başarılarının olumsuz etkilenebildiği anlaşılmıştır.

Korumacı Yaklaşımın Çocuk Katılımını Engellemesinin Etkisi Üzerine Görüşler

Yaşanan olumsuz vakalardan elde edilen deneyimler çocukların olumsuz durumlarla karşılaşmasının önüne geçilmesi adına korumacı bir yaklaşım sergilenerek çocuk katılımının önüne geçebilmektedir. Bu durumda çocuklar

üzerinde anlaşılama ve baskı altında olma hissiyatına yol açarak çocukları olumsuz etkileyebilmektedir.

Okul Rehber Öğretmeni OP1 kuruluş işleyişinde çocuklara geleneksel bakış açısıyla aşırı korumacı bir yaklaşımla yaklaşıldığını, özellikle kız çocuklarının hesap verme sisteminin etkisiyle sorun çıkmaması adına vaka durumlarında sınırlandırılarak risk ve insiyatif alınmadığını, bunun da çocuklar tarafından baskı olarak algılanabildiğini belirtmektedir:

... Koordinasyon birazcık zayıf kalıyor ve fiziki olarak olmasa da birazcık başka mahrum bırakma diğer ceza yöntemleri ile bizdeki öğrencileri terbiye etmeye çalışıyorlar şeklinde gözlemledim. Yani açıkçası bazı davranış sorunu yaşadığımız öğrencilerde bunu nasıl çözebiliriz diye sorduğumuzda veya konuştuğumuzda genellikle seni okuldan alırsın veya işte böyle yapma tarzında ve ufak tehditler ederek süreci yönetmeye çalışıyorlar (OP1).

... Daha böyle geleneksel bakış açısıyla yaklaşıyorlar olaya. Mesela bana göre 15 16 yaşlarında ki bir kızın veya bir ergenin erkek arkadaşının ya da kız arkadaşının gönül ilişkisinin olması bence normaldir eğer sağlıklı çerçeve içerisinde yani bir istismar riski yoksa olabilir. Kişilik ve duygusal gelişimlerini olumlu etkiler yani zaten literatürde bunu söyler eğer zarar veren bir durum yoksa olumludur. Ama bu zarar veren bir durum yoksa kısmı malumunuz bir risk de barındırır, vakayı gözlemek izlemek takip etmek yerine işte bahsettiğimiz aman başımıza bir iş gelmesin mantığıyla böyle bir duruma sanki direk bir istismar vakasıymış gibi yaklaşıyor ve çocuk ondan sonra baskı altına alınıyor yani baskı derken yanlış anlaşılmasın. İşte çocuk dışarıya çıkma izni konusunda sınırlandırılıyor (OP1).

Kuruluş personeli KPE8'in yaptığı paylaşımdan da çocuklara karşı aşırı korumacı şekilde yaklaşılmasıyla çocuğun ders başarısını etkileyecek okul kursundan yararlandırılmadığı anlaşılmaktadır:

...normal servis imkânı olmadığı için o kurslara biz çocukların çok fazla katılımını sağlayamıyoruz. Özellikle küçük yaş grubu çocuklar için, lise grubu için benim şu an zaten iki tane liselim var okul uzak olduğu için ne tür bir sonuç vereceğini bilmediğimden gönderemiyorum açıkçası (KPE8)

Araştırma kapsamında görüşülen çocuklardan KÇ5 uygulanan korumacı yaklaşımın daha önce yaşanan olumsuzluklardan dolayı kendileri üzerinde hapis hayatı etkisi yarattığını ve KÇ2 ise arkadaş çevrelerinden soyutladığını belirtmektedir:

Kurumun kuralları bir nebze hapis hayatı sürüyoruz. O yüzden yapacak bir şey yok. Ya ders çalışırsın ya temizlik yaparsın. Yapacak bir şey yok o yüzden ders çalışmaya olumlu etki yapıyor bu da. Sadece hafta sonu bir kere dışarı çıkıyoruz o da müzik kursumuz var. Onun dışında zaten hafta sonu dışarı çıkma iznimiz yok alıyorsa ailelerimiz alıyor bizi hafta sonları. Herkes

aynı şeye konuluyor kurunun yanında yaş da yanıyor. Mesela daha önce çocukların yaşadığı bazı olumsuzluklardan dolayı böyle yapılıyor. Ve bana verilen sözler yerine getirilmiyor mesela geçen sene notlarım düştüğü zaman bana eğer notlarını tekrar düzene koyarsan ve eskisi gibi olursan sana telefonunu ve dışarıya çıkma izinlerini geri vereceğiz demişlerdi ama bunu ertelediler yani verirlerse eskiye döneceğimi düşünmüyorum. Çünkü insan hatasından ders çıkartır. Ben de hatamdan ders çıkardım. (KÇ5).

... arkadaşlar bugün bir yere gidelim diyorlar ama burada kaldığımı bilmedikleri için diyemiyorum da yalan da söylemiyorum izin vermezler gibisinden öyle oluyor. O zamanlar böyle dışarı çıkış iznimiz liselilere şu an olduğu gibi yoktu o yüzden öyle bir duruma karşılaşmıştım...(KÇ2).

Araştırma kapsamında görüşülen çocuklardan EÇ1 kuruluş işleyişi ile ilgili olarak son dönemde beklenti ve taleplerinin anlaşılmasına yönelik bir iletişim kanalının olmadığını, ön yargularla hareket edildiğini ve yapılan çalışmalarda çocukların beklenti ve taleplerinin alınmadığını, çocuklar arasında cinsiyete dayalı abartılı bir ayırım yapıldığını, çocukların yaşları da göz ardı edilerek inanç ve siyasi görüşle ilgili konularda ve uygulamalarda baskı yapıldığını bununda kendisini olumsuz etkilediğini belirtmektedir:

İdare bakımından ortaokuldaki yani daha doğrusu 8. Sınıfa kadarki dönem çok iyiydi. Hem disiplin olsun işte verilen ahlak terbiye kuralları olsun çok da baskı görmedim açıkçası ama anneler konusunda bakıcılar konusunda gayet iyiydi bence en başından beri iyiydi. Şu an yeni gelen yöneticiler olsun çalışanlar olsun işte ev sorumluları falan olsun bence yetersizler yani. Çocukları anlamaya yönelik çalışmıyorlar. Daha çok hani kendi bildiklerini yada ne bileyim birbirlerinden duydukları şeyle mesela bir çocuğun geçmişte yaptığı hataları duyarak geliyorlar. Mesela o çocuğa karşı bir ön yargıyla yaklaşıyorlar. İdarecilerin yaptıkları çalışmalar bence yetersiz çünkü daha çok dine dayalı şeyler yapılıyor...İşte voleybol açılacak dediler sadece kızlara yönelik yaptılar erkeklerin fikrini sormadan daha da çok. Bir de kız erkek ayrımı yapıp hani bunu çok abarttıklarını düşünüyorum ben bu konuda. Çocuklardan hiçbir şekilde fikir alınmıyor önemsenmiyor ben önemsendiğini görmedim yani 11 senedir buradayım bir kere önemsendiğini görmedim bu konuda (EÇ1).

Özellikle din konusunda ya da ne bileyim siyasi inanç konusunda çok fazla baskı yapmaları çok kötü etkiliyor yani. Siyasi dini veya ne bileyim herhangi bir düşüncede ve dini anlamda özellikle baskı yapmaları çok fena etkiliyor. Bence sürekli yoktu bilmiyorum yani ya da ben yeni yeni fark ediyorum ama yoktu yani bu kadar baskı yoktu. Benim okul zamanlarımda bile ya da ne bileyim yazılı haftaların da bile zorla bir şey yaptırma çabasındalar hani böyle yok işte şunu yapacaksın namaz kılacaksın iş yok işte gideceksin namaza gideceksin. Mesela yazın bildiğimiz halde kuran kursuna gidiyoruz. Evin içinde de toplu olarak namaza gitme konusunda da sürekli uyarıyorlar yani ev sorumluları. İdareciler tarafından onlara şey veriliyor. Onları da uyguluyor. Bence önceden ev sorumluları daha iyiydi daha kaliteliydi. Hani en azından bizim açımızdan da bakabiliyorlardı ama yeni gelenler için öyle demeyeceğim şimdi birkaç kişi dışında çocukların halinden anlayan yok herkes kendi bildiğini yapma çabasında hani ben bilirim havasında. Bu

durumda ev sorumlumun mesleğinin bir etkisinin olduğunu da düşünmüyorum. Bence kendilerini geliştirsınler daha çok çocuk endeksli çalışsınlar idare endeksli değil. Yani resmiyete göre çalışmasınlar her şeyi yani çünkü resmiyette de bu kadar değildir. Çok baskıcı bir politika izliyorlar. Mesela insanların ne bileyim hak ve özgürlüklerine saygılı olmaları lazım ya da dini inançlarına ya da ne bileyim siyasi görüşlerine herhangi bir şey yani. Burada çünkü herkes aynı yaşta değil herkes küçük değil burada. 17 yaşında çocukta var on sekizine giren sınavdan dolayı burada kalan çocukta var (EÇ1).

Araştırma kapsamında görüşülen çocuklardan KÇ2' de beklenti ve taleplerinin anlaşılmayıp dikkate alınmadığını, yazın Kur'an-ı Kerim okuma kursuna gitmesinin zorunlu tutulduğunu ve daha önce kendisi istemediği halde akrabaları yanında koruyucu aile hizmetinden yararlandırıldığını, sürecin olumsuz sonuçlandığını akrabalarına gittiği bu süreç sonunda da okul değişiklikleri vs. nedeniyle ders başarısında da düşüş yaşadığını belirtmektedir.

... Bu yazın Kur'an kursu konusundan açılmıştı işte kızlar oraya giderken uygun giyinmiyorlardı. Erkekler falan vardı. Hani o a maç için gidilmiyordu. Amaç oraya gidip Kur'an okumak ama herkesin aklı fikri başka şeydeydi. Ben de ortamda bulunmak istemedim. Hoca da bana dedi ki gideceksin zorunlusun. Yoksa seni ablana veririm ben de dedim ki benim 1 senem kalmış zaten stajım var. Adana'ya gidip uyum sağlayamam dedim. Çok da meraklı değilim burada kalmaya dedim. Bu şekilde evim değişti bu da beni olumsuz etkiledi bunu bir neden olarak göstermem yanlış tabii ki de ama öyle gerçekten(KÇ2).

Ben istemediğim halde dedemgile gittim koruyucu aile olarak çünkü o dönemki müdürümüz bana dedi ki ya dedene ya da başka bir aileye koruyucu aile olarak gidersin. O yüzden ben de dedemgile seçmek zorunda kaldım. Kendi canım kanım Sonuçta o yüzden. Ama istemiyordum gitmeyi Hatta geldiler geri gönderdim ... Ben Koruyucu aile gittiğimde onları da benimsedim aslında ama düzgün bir aile değillerdi. Dedemgilde ben çok sorun yaşadım Dayılarım vardı hani böyle çok takıntılılardı böyle gerçekten bıçak çekmeye falan kalktılar bana her gün ağlıyordum böyle aynı okula gittik yani aramızda 2 yaş filan vardı dayımla üvey hep problem yaşadım onunla öyle oldu. Dedem dışında başka koruyucu aileye tanımadığım birine yabancı birine gitmeye korktuğum için hiç gitmek istemedim nasıl gideyim hiç tanımadığım bir aileye. Ben 1. sınıftan 6. Sınıfa kadar aynı okuldaydım okulum değiştikten sonra derslerimde düşüş oldu özellikle dedemgile gittim koruyucu aile olarak o çok etkiledi hem psikolojik açıdan hem de ders açısından düştü yani derslerim Ben onları hiç tanıımıyordum Bu da benim ders başarıımı düşürdü. Bir buçuk sene Dedemgilde koruyucu aile olarak kaldım. Derslerin zaten orada gerçekten bayağı düştü. Takdir aldım da ama sınırda yani. Daha sonra buraya tekrar geldim. Burada daha iyi oldu derslerim biraz yine sarsıldım da TEOG sınavına girecektim zaten o süreçte yine çok düşük bir puan almadım çok şükür çok iyi ders çalışmadım ama çünkü biraz alışma süreci vardı (KÇ2).

Sınıf Rehber Öğretmeni ve Matematik Öğretmeni OP4 ise kuruluştaki kalan öğrencisinin paylaşımları doğrultusunda kuruluş çalışanlarının kuruluşun hizmet

grubundaki çocukların özelliklerine hakim olan mesleklerden seçilmesi gerektiğini ve çocuğun istek ve taleplerinin anlaşılması odaklı yetiştirilmesi yerine bir baskıyla yetiştirilmesi durumunda derslerinde ve hayatında kopuş yaşayabileceğini belirtmektedir:

Sonuçta torpille gelip atanan insanlar var ne iş yaptığını bilmediği halde gelenler var. Mesela ben öğretmenim beni tutun başhekim yapın hastaneye gibi olan insanlardan dolayı çocuk şikayetçi yani bu her kurumda var ama bunlar özel çocuklar bunlar ihtiyacı olan çocuklar bunların daha farklı yani buraya alınacak kişiler. Tamam öğretmeni ata. Çocuk lise 1 de yapmaz lise 2'de toparlar deriz, dershanede toparlar deriz özel ders alır bir şekilde toparlar deriz. Ama bu çocuktan sorumlu olan kişi eğer evde baskı yapıyorsa çocuk ilgi görmüyorsa bu onun her şeyini etkiler belki hayattan vazgeçer belki ders çalışmaktan vazgeçer. Bunlar riski edilecek mevzular değil diye düşünüyorum (OP4).

Çocuğumuz her şeyin kötü olduğundan bahsediyor Ama şunu söyledi bir ara onu yanlış söylemek istemem son yıllarda ciddi bozulma olduğunu söylüyor bana çocukluğunda yani şu an kendini tabii çok büyük görüyor ya lise 2 oldu çok çok iyiydi her şey diyor her şey çok iyiydi diyor son yıllarda gelen atanan kişiler müdürler dahil bizi anlamadıklarını düşünüyorum diyor herkesin torpille geldiğini ve bu işi bilmediğini düşünüyorum diyor bizim ihtiyaçlarımızı anlamadığını bilmediğini düşünüyorum diyor çocuğa yansıyan bu benim ondan edindiğim de bu. (OP4).

Katılımcıların paylaşımlarından özellikle kız çocuklarına karşı aşırı korumacı bir yaklaşımın olduğu bunun çocukların sosyal çevrelerinden soyutlanarak katılımlarının engellenmesine, çocukların anlamadığı ve baskı altında olduğu hissiyatına kapılmalarına yol açarak akademik başarıyı da etkileyecek olumsuz yaşanmışlıklara yol açtığı anlaşılmıştır.

Çocuk Evi Birleştirmelerinin ve Kapatmalarının Etkisi Üzerine Görüşler

Çocuk evi birleştirmeleri veya kapatmaları çocuk evinde kalan çocukların mevcut düzenlerinin değişmesine ve çocuk evine olan aidiyetlerini sorgulamasına yol açarak çocukları etkileyebilmektedir.

Katılımcılardan çocuk KÇ3 okul dönemleri çok sık olmasa da çeşitli nedenlerle meydana gelen farklı çocuk evlerindeki çocukların tek bir evde toplanması veya izin dönemlerinde mevcudu az olan evin mevcudu yükselene kadar kapatılıp bir başka evle birleştirilmesinin de kendisini etkilediğini belirtmektedir:

Olumsuz olarak bazen mesela bize yakın evlerde bir şey oluyor ve çocuklar buraya gelmek zorunda kalıyor. Mesela yani küçük çocuklar eve geliyorlar ve hani tamam küçükler onların tam oyun çağı oyun oynamak istiyorlar

falan çok küçükler zaten etkiliyorlar yani ister istemez. Onlar sadece değil diğer ev geldiğinde de öyle oluyor kalabalık bir ortamda zaten bence ders çalışılmaz. Ayrıca mesela ben izine gittim geldim eve geldim sekiz tane çocuk vardı normalde altı kişi çocuklar izne gidince mesela bu evde az kişi kalıyor. Ben gittiğimde bu evde üç kişi vardı bir evde üç kişi ile sadece olmuyor diğer evi kapatıyorlar. Diğer evdeki kızlar buraya geldiler. Ev kalabalıklaşınca tekrar açılıyor. Mesela bugün böyle sekiz kişiye doğru gideceğiz ama yarın diğer ev açılacak ve diğer evin kızları gidecek. Belki kısa süreli oluyor bu tip durumlar ama ister istemez etkilenebiliyoruz (KÇ3).

Çocuk EÇ2 de ilçe dışında düzenlenecek olan etkinlik nedeniyle çocuk evlerinin kapatılacak olmasından dolayı okulun hazırlık kursuna katılamayacak olması nedeniyle ev kapatmanın akademik başarıya etkisinin olumsuzluğundan bahsetmektedir:

... Kurum bünyesinde üniversitede düzenlenen kampa katılacağım dan 2 hafta kurslara gidemeyeceğim geri kalacağım. Kursum olduğunu söyledim Antakya'da açık ev kalmayacakmış (EÇ2).

Katılımcıların paylaşımlarından çocuk evindeki çocuk sayısının azalması, gerçekleştirilecek olan etkinlikler gibi nedenlerle nadir de olsa dönem dönem çocukların ev kapatılarak tek bir evde toplanabildiği bu durumun akademik başarıyı olumsuz etkileyecek olumsuz sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır.

Çocuk Evlerine Çocuk Tertiplerinin ve Çocukların Uyumunun Etkisi Üzerine Görüşler

Çocukların çocuk evlerine tertipleri ve uyum sağlama durumları kendilerinin uygun hizmet modelinden yararlandırılması bakımından önemli olduğu kadar ev içerisindeki diğer arkadaşları bakımından da önemlidir. Bu durum çocuk evinin düzenini ve işleyişini etkileyerek akademik başarıyı etkilemesi bakımından önem taşımaktadır.

Çocuklar gerçekleştirilen görüşmelerde psikiyatrik rahatsızlığı olup değişken ruh hali ve davranışlar sergileyen, çocuk evinden izinsiz ayrılma davranışını alışkanlık haline getiren, uyum sorunu yaşayan çocukların uyumlu çocuklar yanında onlardan olumlu etkilenip düzeleceği düşüncesiyle çocuk evine verilmesinin doğru olmadığını belirtmektedir. Uyum ve davranış sorunu yaşayan çocukların ev içindeki eylemleriyle uyumlu çocukların ev içi düzenini, ders çalışma konsantrasyonunu etkileyip akademik başarılarını olumsuz etkilediğini ve bu tip çocukların durumlarına uygun kuruluşa nakil edilmeleri gerektiğini vurgulamaktadırlar:

... Bir de eve uyumsuz kızlarının gelmesi de onlar da çok fazla etkiliyor. Evde sorun çıkararak ya da ne bileyim psikiyatrik sorunları olan kızlar genelde sorun yarattığında o gün ders çalışma isteğim kalmıyor. Çünkü evde sürekli problem çıkınca biz de huzursuz oluyoruz o yüzden olumsuz etkileniyoruz (KÇ4).

Uyumsuz kişilerin çocuk evlerinde bir kişi de olsa daha uygun bir yerde gidebilecekse daha uygun bir kuruluştaki kalması Bence daha doğru çünkü hani olumlu olanların olumsuz olanlardan etkilenmesi daha farklı tamam çoğunluk olumlu diye olumsuz da etkilenmiyor ki aksine daha kötü oluyordu kaldım diye diyorum. C. ile o çalışmıyor ne yaparsak yapalım çalışmıyor hocam (KÇ2).

... Çünkü gerçekten gittiğim evdeki kızların hiçbirinin dersle alakaları yok biri kendi kafasına göre müzik dinliyor her gün bir kavga bıçaklı şöyle böyle psikolojim bozuldu yani tamam ben o evde büyüğüm onları alttan alabilirim zaten pek evde durmuyorum dershanem vardı (KÇ2).

Araştırma kapsamında görüşülen kuruluş ve okul personelinin paylaşımları çocukların paylaşımlarına benzer olmakla birlikte özellikle uyum sağlama konusunda arada olan çocukların uyum sorunu yaşayan arkadaşından yani olumsuzdan etkilenmesinin daha çabuk olduğu ve bununla çok sık rastlanıldığını vurgulaması açısından önem taşımaktadır. Uyum sorunu yaşayan çocukların varlığı bu çocukların sorunlarıyla daha fazla ilgilenilip uyumlu çocukların ikinci planda bırakılmasına ve uyumlu çocuklarla paylaşımda bulunulup çocukların kendini özel hissetmesini ve aidiyet hissiyatını da zedeleyebilmektedir:

Ev içerisinde yaşayan çocukların kişilikleri, karakterleri çok farklı, çocuklar çok ayrı dünyalardan, çok ayrı olaylardan, vakalardan gelmiş çocuklar aynı evde toplanıyor. Arada iyileri varsa bile akademik anlamda çok iyi olsalar bile olumsuz örnekleri çok çabuk alabiliyorlar bu olumsuz bir sebep olabilir (KPK3).

Çocuk evlerinde daha çok toplumsal yaşama uyum sağlayan çocuklar seçilmeye çalışılıyor mevcut şartlarda tabii ilimizde farklı uyumsuz davranışlar gösteren ama farklı kuruluştaki nakli edilemeyen çocuklarda var. Onlarda çocuk evlerinde kalıyor genel olarak il dışı nakil zaten çok mevcut olmuyor il içi de mesela kız çocukları için söyleyeyim Bir Kız Yetiştirme Yurdu'nun olmaması yani çocuk uyumsuzsa bile mesela ilimizde çodem var İhtisas alanında değilse çocuk çocuk evine de uyumsuzsa yine çocuk çocuk evinde kalmaya devam ediyor. Farklı bir ile nakledilen çok az sayıda çocuk oldu 5 yıl içerisinde. Akademik başarıda burada olumsuz etkileniyor düşünün şöyle sürekli evden kaçan bir çocuk var. Dışarıdan olumsuz şeyler alıyıp getirebiliyor evin içerisine mesela bir sigara kullanımı gibi düşünelim. Yani bir bakıyorsunuz uyumu böyle arafta olan çok uyumlu da diyemeyeceğimiz çok uyumsuzda diyemeyeceğimiz bir çocukta daha olumsuza gidebiliyor yani uyumsuz çocukları kötü örnek alma daha fazla oluyor çocuklarda (KPK12).

Çocuk evlerinde kalan çocuğun yaşadığı ortamın akademik başarıyı olumsuz etkilediğini düşünüyorum yani benim öğrencimden edindiğim bu. Şimdi bu

çocuk evet Anadolu Lisesinde okuyor ama onun ev arkadaşı meslek lisesinde kötü davranışlara meyleden arkadaşları var kötü alışkanlıklar davranış demeyelim sigaradır alkoldür az çok belki siz bu işin içindesiniz siz bizden daha çok hâkimsiniz daha çok biliyorsunuz bunları bir evin içinde yaşananları o evin içinde yaşayan bilir bu böyle bir şey yani bunlardan Elbette etkileniyor çocuk. ... (Okul Personeli OP4., Sınıf Rehb. Öğrt. ve Matematik Öğrt., Anadolu Lisesi).

Çocuk ve kuruluş personeli katılımcılardan bazıları çocuk evlerine yapılan tertip ve uyum konusunda bir odada iki kişi kalması her ne kadar yeterli bulunsa da total de çocuk evinde kalan kişi sayısının fazla olduğunu ve bunun çocukların bireysel ilgi almalarını zorlaştırarak akademik başarıyı etkileyecek şekilde olumsuz etkilerinin olduğunu belirtmektedir:

... çocuk sayısı azaltılmalı çünkü ne kadar çok olursa ... akademik başarıya etkisi bakımından çok ses oluyor ne kadar kalabalık olursa o kadar ses oluyor. Bu durum küçük yaş grubu içinde yetişkin grubu içinde aynı ben ikisinde de kaldım. Bir odada iki kişinin kalması bence ideal (EÇ1).

Lise dönemi çocuklarını düşünürsek bir evde 6 kişinin kalması olumsuz olarak düşünüyorum çünkü çok fazla sayı şimdi bakınca şu an günümüzde hiçbir ebeveyn ya da sayısı az öyle söyleyelim 6 tane çocuk yapmıyor. Altısının akademik başarısıyla ilgilenebileceklerini de düşünmüyorum zaten normal ebeveynlerinde eşit seviyede olmayacaktır. Muhtemelen başarılı olan çocuk kendini daha ön planda çıkarıp daha fazla ilgi toplayacaktır ya da daha fazla ilgilenecektir düşük olan daha geride kalacaktır. Bu anlamda 6 tane çocuğun fiziksel yapı içerisinde kalması bence olumsuz da bir etken (KPK12).

Çocuk öyle her ne kadar fiziksel olarak ev olarak lanse edilse de ev olarak hazırlanmış bir model olsa da toplu çocuk olarak kalıyorlar her ne kadar altı çocuk dahi olsa bir nevi yurt ortamıdır. Kısımlara bölünmüş bölümleri ayrılmış çocuklar da o belli bölümler arasında yaşayan şeyler doğal olarak odada bir arkadaşı var. Ev içerisinde de kurallara uymak zorunda oldukları belirli prensipler var. Neye göre ev ortamına göre değil bir yurt ortamına göre yani yurt ortamından arındırılmış özelliği çok çocuk değil az çocuk olmaz onun haricinde ben fazla bir fark görmüyorum. Artıları var mı tabii ki var... (KPE13).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılardan özellikle kız çocukları çocuk evi içerisindeki çocukların çocuk evine uyum sağlama durumunun akademik başarıda önemli bir etken olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle kız çocuklarının bu yönde görüş bildirmeleri katılımcıların da vurguladığı görüşler ve araştırmacının saha deneyimi de göz önüne alınarak değerlendirildiğinde il içinde kız çocukları için sunulan hizmet modellerinin çeşitli olmayıp uyum sorunu yaşayan kız çocuklarının farklı hizmet modellerinden yararlandırılmasının güç olmasından kaynaklanmaktadır. Katılımcıların paylaşımlarından çocuk evlerinde kalan çocuk sayısının totalde fazla

olmasa da çocukların bireysel ilgi almalarını zorlaştıracak ve toplu yaşamını çağrıştıracak sayıda olmasından dolayı akademik başarı üzerinde de olumsuz etkilerinin olacak şekilde etkili olduğu anlaşılmıştır.

3.4.3. Kuruluş Kültürünün Etkisi Üzerine Görüşler

Kuruluşun zaman içinde gerçekleştirdiği uygulamalarla ortaya çıkan ve kuruluşa kurumsal bir kimlik kazandıran kuruluş kültürü içerisinde akademik başarı kavramının kendine bulduğu karşılık akademik başarıya olan bakışı şekillendirmede büyük öneme sahiptir. Bu durum kuruluş kültürü içerisinde akademik başarı kavramının kendine nasıl yer bulduğunun anlaşılmasını gerektirmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcılar çocuk evlerinde kuruluş kültürü olarak akademik başarıdan ziyade toplumsal hayata uyumun baskın olduğunu fakat kuruluşun çocuklardan akademik başarıyı da beklediğini belirtmektedir:

Kuruluş kültürü açısından çocuk evlerinde kalan çocukların terbiyeli ahlaklı çevresine saygılı ve derslerinde başarılı olması özellikle de öncelik ahlaklı olmak üzere derslerinde başarılı olması bizden istenmektedir.” (EÇ6).

Kuruluş kültürünün akademik başarıya etkisine baktığımızda akademik başarı şu an kuruluş kültürümüzde çok arkalara atılmış bir konu. Aslında birbiriyle bağlantılı olarak çocuk evlerinde genel itibarıyla ders başarısı diğer davranışlarını da etkiliyor çocuğun. Bir kere çocuğun boş vaktinin kalmaması çocuğun toplumsal hayata uyum sağlamasını kolaylaştırıyor. Genel itibarıyla eğitim öğretim sistemi ile öğütülmüş bir şekilde yetiştirilen çocuklar zaten topluma yararlı insanlar olarak ortaya çıkıyor ama bizim kuruluş kültürümüzde bu geri plana atılmış bir konu (KPE1).

Çocuk evlerinde toplumsal hayata katılmaya daha hazır olan çocukların yani daha çok uyum sağlayabilecek çocukların barındığını biliyorum. Yani yurttan kalan öğrencilerin belki daha travmatik yaşantılarının olduğu için bir süre orada rehabilite edilip daha sonra evlere çıkarılabildiğini biliyorum. O açıdan bir ödül sistemi değil de basamağın ikinci adımı gibi görüyorum. Çocuk evlerinden yararlanmada akademik başarıya dayalı bir yaklaşım olduğunu düşünmüyorum. Ve öyle de gözlemlemedim yani başarısı yüksek olanların çocuk evlerinde kalması gibi bir ön koşulun olmadığını fakat akademik başarı olursa da bu bizim için artıdır gibi değerlendiriliyor diye düşünüyorum (OP1).

Araştırmaya katılan katılımcılar diğer kuruluş bakım modellerine kıyasla akademik başarı seviyesinin daha iyi olmasına rağmen kuruluş kültüründe akademik başarı uğraşısı içinde olmanın hatta sınıf geçmenin de akademik başarı için yeterli bir ölçüt olarak kabul edilebildiğini belirtmektedir:

... Çocuk evlerinde okumak isteyenler kalıyor okuma isteği olanlar okuyanlar burada kalıyor ama okumayanlar gidiyor mesela hiç okumayan kalmadı burada. Akademik başarı düşük olabiliyor hatta sınıfta kalan biri hatta burada kalabiliyor ama okumak istiyor burada kalabiliyor (EÇ2).

...derslere etkisi olacağını bilseydim böyle yükseleceğini yükselme değil işte sınıf geçeyim takdir falan Önemli değil. Liseyi bitireyim asker olayım Allah'ın izniyle. (EÇ7).

... Çocuk evlerinde toplumsal uyumu ve akademik başarısı yüksek çocuklar kalır gibi bir algımız yok öyle bir şey kesinlikle yok. Yani çocuk evlerinde kalan çocukların diğer kuruluşlarda kalan çocuklara nazaran biraz daha akademik anlamda başarılı olduklarını söyleyebiliriz. Çocuk Destek Merkezi ve Erkek Yurduna kıyasla biraz daha iyi olduğu söylenebilir. Çoğu çocuğumuz için en azından sınıf geçsinler yeter diyoruz (KPK3).

Araştırmaya katılan katılımcılardan kuruluş personeli KPK12 kuruluşun kurumsal olarak akademik başarı kavramına her çocuktan üstün performans sergileme olarak yaklaşmadığını, her çocuğun durumuna bağlı olarak akademik başarısının ele alındığını, geliştirilmeye yönelik çalışıldığını ve akademik başarının kuruluştan hizmet alma veya farklı hizmet modellerine nakil edilme de çok belirgin olmamakla birlikte bir kriter olduğunu belirtmektedir:

Çocuğun okula devamı okula gitme isteğinin olması bence akademik başarıda önemli bir kriter benim için yani çocuğun illa bütün derslerinin iyi olması gerekmez ahlaki açıdan da ya da etik kuralları öğreniyor olması ve bazı şeyleri benimsemiş olması kişiliğini geliştirmiş olması aslında en önemli şey aslında tabii ki bunun yanında derslerinin çok iyi olması da ekstra bir durumdur ama akademik başarı sadece derslerin çok iyi olması anlamına gelmez benim için kuruluşun bakış açısı da böyle diyebiliriz kesinlikle. Bir çocuğun kurumda kalmasını veya nakledilmesini ders başarısı da etkiliyor mutlaka. Yani şöyle bir çocukla ilgili değerlendirme yaparken tek bir kısma odaklanmıyorsunuz. Çocuk başarılı mı değil mi ya da işte çocuğun olumsuz hangi davranışları var akademik başarısı iyi mi değil mi onların hepsi aslında kriter olarak var. Yani çok bariz bir şekilde şey yapılmamış olsa da ön planda tutulmamış olsa da bakarsanız alt maddeler arasında mevcut (KPK12).

Katılımcı KPK3 kuruluş kültürü içerisinde akademik başarı gösteren çocukların yeterli olmasa da ödüllendirilmesi uygulamasının yer aldığını belirtmektedir:

Kuruluş kültüründe akademik anlamda başarılı gösterenleri ödüllendirme tarzında davranışlar tutumlar sergilenebiliyor ama bu yeterli değil. Biraz daha fazla yüceltecek akademik başarısı yüksek olan çocukları daha özel daha ayrıcalıklı hissettirecek daha fazla şeyler yapılabilir bence. Mesela yaz döneminde yapılan etkinliklerde seviyede çok düşük olduğu için akademik başarıda ve yaz döneminde izinli verilmeyip çocuk evlerinde kalan çocuklarda da bunu değerlendirirsek sayı çok düşük olacağı için yaz dönemi etkinliklerinde böyle bir ödüllendirme yapılamıyor... (KPK3).

Araştırmaya katılan katılımcıların paylaşımlarından akademik başarının kuruluş kültürü içerisinde çok belirleyici olmamakla birlikte istenen bir kriter olarak yerinin olduğu anlaşılmıştır.

3.4.4. Kuruluş Personelinin Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler

Kuruluş personeli çocukların içinde buldukları durumun iyileştirilmesi ve refah içerisinde yaşamlarını idame ettirebilmesi için çocuklarla doğrudan çalışmalar yürütmektedirler. Çocuklar yapılan bu çalışmalarla kendini hayata hazırlamakta ve bir anlamda geleceklerini şekillendirmektedirler. Bir çocuğun kendisini geleceğe hazırlamasının en işlevsel yolunun da eğitim ve öğretimle sağlandığı açıktır. Bu doğrultuda çocuk evleri hizmet modelinden yararlanan çocukların refah içerisinde yaşayıp hayata hazırlanmaları için çocuk evleri çalışma usul ve esasları hakkında yönetmeliğin (SHÇEK 2008) ilgili maddelerinde kuruluş personeline bazı ortak ve mesleki unvanlarına göre de şekillenen farklı görevler yüklenmiştir.

Araştırma kapsamında görüşülen kuruluş personelinden KPE2 kuruluş personelinin etkisi ve niteliği bakımından her birinin farklı etkisi olduğunu, çocuklardan KÇ2 akademik başarı konusunda ev sorumlusu dışındaki kuruluş personelinin yeterli ilgiyi göstermediklerini, KPE13 personel niteliğinin yetersiz olduğunu ve Rehber Öğretmen OP1 ise bu konuda eksikliklerin olduğunu belirtmektedir:

Personelin akademik başarıya bence olumlu etkileri olmaları gerekiyor ama bence hocalar falan iyi yani ev sorumluları iyi ama mesela kurumdakilerin yeterli ilgiyi göstermediklerini düşünüyorum (KÇ2).

Çocukla ilgili çalışan meslek gruplarının her birinin eğitime farklı bir etkisi vardır (KPE2).

Çocuk evlerini personel niteliği bakımından değerlendirecek olursak açıkçası bu konuda eksikliklerin olduğunu düşünüyorum (OP1).

Personel niteliğinde çocuk evleri yapısında standartların yeterli olduğunu düşünmüyorum. Şimdi çocuk evlerinde çalışan insanların özellikle kendilerini bu çocuklara verebilmeleri lazım. Kendilerine bu çocukların düşünce yapısına onların var olduğu duygu durumlarına göre hareket edebilme yetisine sahip olmaları lazım. Belli standartlara göre personel alımı yapılıyor. Bakım personelinden itibaren üst kademeye doğru gittiğimiz zaman belirli standartlara göre alınan personelin çocuklarla ilişki durumlarının değerlendirildiğini düşünmüyorum. Yani standart taşıyorsun taşıdığın için işe alındın. Ama tabii ki çok olumsuz paylaşımlar olduğunu biliyoruz yaşıyoruz onlara göre işlemler yapıyoruz nasıl diyelim çocukla bağ kurmakta sağlam sıkıntısı olan insanlar oluyor sistem içerisinde bu tür

sıkıntılar zaman zaman karşımıza vaka olarak geliyor ister istemez çünkü uyumsuzluk ortaya çıkıyor var olan uyumsuzluk da değişik sorunlar ortaya çıkarıyor. Ruhsal olarak çocuk kendini eğitime veremiyor. Çünkü değişik faktörler çocuğu daha olumsuz etkiliyor ... Çocukta eksiklik oluyor çocukta zaten eksiklik var şimdi bizim çalıştığımız unsurlar eksiklik olan hayatında eksiklik olan özellikle çocuğun normal bir şekilde beslenmesini sağlayan şeylerin olmadığı bir ortamda çocuk yetiştirmeye çalışıyoruz doğal olarak işimiz zaten zor. Zor olan bir işi kapasitesi yeterliliği niteliği olmayan insanlarla yaptığın zaman başarı beklemek hayal üstü hayal olur. O çocuktan başarı beklemek hatadır (KPE13).

Kuruluş personelinin niteliğinin ve etkisinin akademik başarıdaki yerinin anlaşılması adına çocuklarla etkileşim halinde olan ve akademik başarılarına etki edebilecek olan bakım elemanlarının, ev sorumlularının, sosyal servis meslek elemanlarının ve idarecilerin niteliği ve etkisi ayrı başlıklar altında ele alınacaktır. Bu şekilde her personel grubunun akademik başarıdaki yeri ayrı ayrı ortaya çıkarılabilecektir.

Bakım Elemanlarının Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler

Çocuk evleri çalışma usul ve esasları hakkında yönetmeliğin 13.(2). maddesinde bakım elemanlarına akademik başarı konusunda doğrudan ve çok etkili bir görev yüklenmediği görülse de çocuk evleri hizmet modelindeki çalışma şekli göz önüne alındığında çocuklarla doğrudan ve sürekli olarak etkileşimde bulunmaları bakımından birçok konuda olduğu gibi çocukların akademik başarılarında da çok önemli bir yere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen her kategoriden katılımcılar bakım elemanlarının akademik başarı açısından çok önemli bir etken olduğunu belirtmektedir. Fakat kendilerine yüklenen anne rolü ve çocukların bakım ihtiyaçlarını karşılama rolü ile akademik başarıya ilişkin herhangi bir görev tanımlarının olmaması nedeniyle etkili olamadıklarını belirtmektedir:

Bakım elemanları benim ders çalışmama etki edemiyor. Benim bildiğim kadarıyla bakım elemanlarının görevi yemek yapmak evi temizlemek evin ihtiyaçlarını gidermek olduğundan katkı sağlamadıklarını düşünüyorum. Ders çalışma kuralımı ve zamanını ben kendim belirlediğim için onların yönlendirmesine bağlı kalmadan ben istediğimde geçip ders çalışabiliyorum. (EÇ6).

... o insanın içinde olan bir şeydir görev tanımının içerisinde çocuğun derslerini yaptırmak diye bir şey yoktur onun görevleri arasında yer almıyor ama o sorumluluğun üzerine alıp çocuğun eksik olduğu konularda yardımcı

olabilen annelerde var. Buda çocuğun başarısını otomatikmen etkiliyor...(KPE13).

Şöyle bakım elemanları genel olarak lise mezunu zaten sadece 1 tane ortaokul mezunu bakım elemanı var üniversite ve önlisans mezunu 5 tane bakım elemanı bulunmakta kuruluştaki yani bakınca aslında daha çok anne rolü üstlenmektedirler. Küçük yaş gruplarında bu çok etkili akademik başarıyı ödevleri birlikte yapmak vesaire zaten birçok bakım elemanının da o yaş grubunda çocukları olduğu için ama bir lise çocuğu için yeterli niteliklere sahip olduklarını çok düşünmüyorum açıkçası...(KPK12).

...diğer türlü ihtiyaçlarının fiziki ihtiyaçların, beslenme konusundaki ihtiyaçların, gayet yeterli iyi olduğunu çocukların bakımlarına önem verdiklerini, dışarıda beraber vakit geçirdiklerinde koruyup kullandıklarını biliyorum O açıdan olumlu yanlarının olduğunu söylemek isterim (OP1).

Araştırma kapsamında görüşülen çocuk ve kuruluş personeli katılımcılar yoğun olarak bakım elemanlarının çocukların akademik başarılarında çok önemli bir yere sahip olduğunu fakat bakım elemanlarının özellikle lise çağındaki çocukların akademik başarısına birebir ders çalışmayla destek olmaktan öte ders çalışmaya teşvik ederek ve yönlendirme yaparak etki edebildiklerini belirtmektedirler:

Bakım elemanlarının akademik başarıya iyi yönden etkisi var. Misalen etüte geçiyoruz. Onlar bizi teşvik ediyor etüte geçin etüt saatiniz geldi diye söylüyorlar. Bakım elemanlarımız misalen Türkçe öğretmeni vardı bir tane atanamamış Türkçe öğretmeni. O yardım ediyordu mesela derslerimize birebir olarak. Şu an sorsak yardım ediyorlar gene bu yeterli geliyor ama hepsi aynı şekilde değil ama. Yeterli olanlar genellikle üniversite mezunları oluyor. Yeterli olmayanlar genelde lise mezunu yeterli olamıyorlar ama yine de yardımcı olmaya çalışıyorlar (EÇ2).

Evdeki ablalar anneler derslerimizde daha çok teşvik ediyorlar çünkü hani bugün çalış çalış çalış mesela bizi teşvik ediyorlar. Birebir derse destek olma anlamında onların dönemine göre sistem bayağı değiştiği için onlar pek yardımcı olamıyorlar. Ama mesela performans ödevleri olsun ya da ne bileyim benim bir sanatla ilgili bir şey resim ile ilgili bir ödevim olsun yardım ediyorlar yani (KÇ4).

... bakım elemanı elinden geldiğince çocukların ödevleri veya işte sınavlarında yardımcı olabiliyor. Bakım elemanları çocuğun seviyesine bağlı olarak çocuk ilköğretim döneminde ise daha çok yardımcı olabiliyor lise düzeyinde maalesef çok yeterli olamıyorlar ... Etkileri sadece teşvik etme yönünde yani ders çalışın sınavlarına çalışın. Yoksa bunun dışında bir katkıları pek olamıyor, çocukların sorularını yanıtlayamıyorlar. Üniversite mezunu olan bir iki tane bakım elemanı var sanırım. Ama geneli yetersiz kalıyor derslere destek konusunda (KPK11).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılardan sadece birkaç çocuk KÇ6'nın özetlediği gibi bakım elemanlarının birlikte daha çok vakit geçirmelerine, güven ilişkisine, paylaşımda bulunmaya, moral ve motivasyonlarını sağlamalarına

katkıda bulunmalarına bağılı olarak akademik başarılarına etki ettiklerini ifade etmektedir:

Aslında bu kurumda en çok yetkiye müdürde sahip olsa en samimi olduğumuz kişiler evdeki ablalar çünkü onlarla bir günümüz geçiyor yani 24 saatte 1 nöbet değiştiriyorlar ama en çok onlardan etkileniyoruz. Biz çok samimiyiz ben kendi adıma konuşuyorum çok samimiyiz ve evin büyüklerinden biri olarak biri saygısızlık yaptığı zaman müdahalede bulunma ihtiyacı buluyorum çünkü gerçekten annemiz yerine koyuyoruz o açıdan ders açısından da yardımcı oluyorlar yani teşvik ediyorlar hadi kalk ders çalış yeter bu kadar dedikleri oluyor. Sohbet ediyoruz bazen canımız sıkın olduğunda zaten aynı evde yaşadığımız için hissediyorlar yani neyin var hadi gel oturup konuşalım oluyor iyi anlaşıyoruz yani...(KÇ3).

Araştırma kapsamında görüşülen bakım elemanlarının da içerisinde yer aldığı her kategorideki katılımcılardan bazıları bakım elemanı personelinin çocukların akademik başarılarında çok önemli bir yeri olduğunu belirtmektedir. Fakat katılımcılar bakım elemanlarının bu yerin hakkını vermede ders çalışmaya birebir destek olma, teşvik etme, yönlendirme, adapte etme, evin otoritesini sağlama gibi görevleri gerçekleştiremeyerek akademik başarıya olumlu etki etmede yetersiz kaldıklarını belirtmektedirler:

... hepsini genel olarak düşünürsek olumsuz hepsi öyle değil mesela bazıları bir kişi ders çalışacak ama diğer çocuk müzik dinliyor ses yapıyor. Onu susturamıyor. Onu bile dinlemiyor kız işte uygunsuz kişiler kaldığı için. Birebir ders çalışmada bakım elemanları yardımcı olamıyor. Çünkü hem çok kişiyiz hem de hani o şeyde değiller zor yani o yeterlilikte değiller etkileri derse teşvik etme de yani Kalkın ders çalışın boyutunda olabiliyor bize diyebiliyorlar. Tabii hepsi de böyle değil (KÇ2).

... Yardımcı olamıyorlar çünkü yardım edebilecekleri bir şey yok kendimiz geçip çalışmamız lazım. Mesela bilmediklerinden dolayı soru çözümlerimize yardımcı olamıyorlar (EÇ3).

Bakım elemanlarının bir evde etkisi çok çok önemli. Ben bakım elemanı olarak çalışan birçok çalışana nitelik açısından çok kalitesiz buluyorum. Çocukları okula eğitime yönlendirme ya da okuma şevki verme, eğitim kalitesini artırma yönelik hiçbir olumlu katkılarının olduğunu düşünmüyorum. Teşvik etme yönünde yok sadece kurallar boyutunda bir kural ne ise hani şu saatten şu saate çalışacaksınız. Bizim koyduğumuz kurallar üzerinde yani odaya salıyorlar. Onun dışında bir ilgilenme ekstra bir özveri gösterme çocukların sorularının çözümü, ödev hangi ödev yapıldı, ne verildi takip konusunda annelerimiz çok zayıf, anlatma öğretme yönlendirme teşvik etme konusunda çok zayıflar (KPK3).

Bakım elemanlarının etkisini ben düşük buluyorum. Yani bakım elemanları çok etkileyemiyorlar yani nasıl etkileyemiyorlar. Şöyle örnek vereyim mesela çocuk çalışmadı ya zaten çalışmıyor deyip geri atıyorlar kendilerini. Tam tersi onu nasıl çalıştırabilirim nasıl hayatın gerçekleriyle ileride baş başa kalacaklar onu anlatabilirim, okumaları gerektiğini anlatabilirim yok.

Çalışmıyor zaten bu kadar derslerine de zaten yardımcı olmuyorlar. İşte zaten çalışmıyor deyip her şey de kendilerini geri plana çekiyorlar. Bu biraz hazıra konmuşlukla özveri ile ilgili. Çünkü bilinmeyen konuda mesela ben kendimden örnek veriyorum. Mesela çocuk getiriyor ben bilmiyorsam şöyle diyorum sana yardımcı olabilirim ama yanlış bilgi verebilirim. Sen istersen bir hocana danış diyebiliyorum. Ama o biri zaten çalışmıyor ki, ne yapacağım bu kadar deyip özveri vermek istemiyorlar (KPK10).

Bakım elemanları konusunda öğrencilerin bana aktardığı konusunda bilgim var o da yanlış olabilir. Çok bir şey söylemek istemiyorum. Bildiğim kadarıyla bilimselden öte birazcık daha alaylı yani gündelik yaşamdan kendiliğinden gelişen kendi doğru bildikleriyle hareket edilen bir yapıda hareket edildiğini öğrencilerin beyanlarındaki izlenimlerimden söyleyebilirim. Yani bir davranış değişikliği veya krize müdahale konularında kendi yaşam tecrübelerinden elde ettikleri deneyimlerle hareket ettiklerini düşünüyorum ve gözlemliyorum...(OP1).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılar bakım elemanlarına akademik başarıya ilişkin herhangi görev yüklenmeyip sadece çocukların bakım ihtiyacının yüklendiğini bunun da akademik başarıya etki etme noktasında yetersiz kalınmasına neden olduğunu belirtmiştir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden bakım elemanlarının yetersizlikleri nedeniyle akademik başarıya birebir ders çalışma bağlamında ağırlıklı olarak etkisiz olmakla birlikte yeterliliği olan az sayıdaki bakım elemanın ise bu konuda etkili olabildiği anlaşılmıştır. Gerçekleştirilen görüşmelerden bakım elemanlarının genel olarak çocukların akademik başarısına doğrudan veya dolaylı olarak etki etme noktasında yeterliliğe sahip olmamaları nedeniyle olumlu etki edemedikleri anlaşılmıştır.

Ev Sorumlularının Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler

Çocuk evleri çalışma usul ve esasları hakkında yönetmeliğin 6.(2). maddesinde çocukların akademik başarılarına birebir ders çalıştırma dışında doğrudan etki edecek çok çeşitli görevler yüklenmiştir. Bu nedenle bu durumun uygulamada nasıl karşılık bulduğunun anlaşılması önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılan her kategoriden katılımcılar, ev sorumlularının akademik başarılarına okul dersleri ile ilgili yaptıkları görüşmeler, okul ders durumu ve devam takipleri, okulla ilgili işlemler, etüt ve ders çalışma programlarının hazırlanması, kurs, özel ders ve kaynak kitap ayarlanması ve süreklilik arz etmemekle birlikte çocukların talepleri veya belirlenen ihtiyaçları doğrultusunda ev sorumlusunun inisiyatifiyle nadir gerçekleştirilebilen kısa süreli birebir ders çalışmalarıyla etki edebildiğini belirtmektedir:

Ev sorumluları mesela bizim hocamız ona isteklerimizi söylüyoruz mesela hocam kitap ihtiyacımız var o da karşılamaya çalışıyor ya da müdüre iletiyor Yani bizim isteklerimizi çoğunu müdüre iletmede aracı gibi bir şey yani. Birebir ders yardımcı olma konusunda Yani biz pek bir şey yapmıyoruz Aslında istekte bulunmuyoruz ama ev sorumlumuz Tabii ki de diyor getirin diye mesela geometride sorularınız olursa getirin diyor ders anlamında yardımcı oluyor. Ama tabii ki bu aşırı anlamda olmuyor. Dolaylı olarak da okulumuza gelip hocalarımızla görüşerek veli toplantılarına falan katılarak okuldaki durumumuzu sormak için hocalarımızla konuşuyor bizimle konuşuyor bir sıkıntımız var mı yok mu diye eve sık sık gelip gidiyor Ev sorumlumuz (KÇ4).

Ev sorumluları tarafından birebir ders çalışma anlamında çok fazla zaman ayrılmıyor. Mesela çocuk o sırada derste ise gelip soruya bakıp bunu mu yapmadın tamam o kadar. Ders çalıştırma dışında ev sorumlularının çocukların kaderini etkileyecek işlerini iyi görüyorum o konuda özverili çalışıyorlar. Mesela çocukların okul takibini yapma, birebir zaman geçirme, devamsızlık takibi yapılıyor ama ders çalışmamayı bizler söylediğimiz zaman fark edebiliyorlar. Biz söylemediğimiz zaman çok fazla fark edilemiyor (KPK10).

Okula gelen kişilerin yani sorumlularının yeterince ilgilendiğini düşünüyorum. Ev sorumlularıyla genelde okuldaki davranışlarını ders durumlarını bu tip konuları görüşüyoruz. Ortalama ayda bir ziyaretler ev sorumluları tarafından yapılıyor. Gelen kişiyi kendisini tanıyoruz (OP5).

Araştırmaya katılan katılımcılar ev sorumlularının yüklenen çeşitli görev kaleminden dolayı ve akademik başarının bu kalemler arasında öncelikli olarak alınmasından ziyade çocukların uyumu öncelendiğinden çocukların birebir ders çalışmasına katkıda bulunamadığını belirtmektedir. Ayrıca katılımcılar ev sorumlularının sorun yaşayan öğrencilerin okul takipleri üzerine yoğunlaşmış diğerlerini geri planda bırakması nedeniyle de akademik başarıyı olumlu etkileme konusunda yetersiz kaldıklarını belirtmektedir:

Ev sorumlularının etkisi tabii ki de olumlu her geldiklerinde yani gelebildikleri kadar zaten haftada 2-3 defa gelebiliyorlar her gelişlerinde ile ilgili yönlendirme yapabiliyorlar her türlü şeyi de imkanı da sağlayabiliyorlar yani ders ister misin şuraya gönderelim mi filan hep yardım şeyi yaptılar yani. Zaman kısıtlı olduğundan dolayı birebir ders çalışma katkıları olmuyor. Gün içinde biz okulda oluyoruz okul çıkışımız da bizi gelip görebiliyorlar. Benim okuluma hiç gelmediler gelmiyorlar herhalde bir sorun çıkartmadığım için bu da beni üzüyor. Ben söylüyorum mesela bayıldığım da nasıl söyleyebilirdim. Ben hayatımda ilk defa bayılmıştım gelmediler. Bu bana çok dokunmuştu. Dönemde bir kere gelmediler. Ciddiyim bu konuda. Son iki ev sorumlusundan biri hiç gelmedi. Şu anki ev sorumlum dilekçe doldurmak için izin dilekçesi doldurmak için geldi. Ben yeterli görmüyorum (KÇ2).

Ev sorumluları genel olarak önceliği çocukların akademik başarısı olmadığı için bu konuya çok fazla adapte olduklarını düşünmüyorum. Yani şöyle çocuk evlerinde akademik başarı önceliğimiz değil genelde daha uyumlu

daha düzgün daha düzenli daha düzgün profilde çocuklar görmek istediğimiz için akademik başarı ahlak ve ahlaki değerlerden sonra gelmekte o yüzden akademik başarı belli başlı çocuklar dışında çok fazla önceliğimiz değil onun üzerine çok düşünüyoruz. Ev sorumlularının akademik başarıyla ilgilenmesini şu an zayıf görüyorum. Çünkü ev sorumlusunun buna ayıracak iş yükü babında ne vakti ne zamanı ne bir ortamı olmuyor açıkçası. O iş yoğunluğu ne bileyim işte fatura ödemeleri iaae ibate harçlık istekleri. Onun dışında Çocukların okul takipleri hocalarıyla görüşmeler kurumdaki işler bunlardan ötürü ya da çocukların ev ortamındaki ilişkileri kendi aralarındaki ilişkileri dışarıdaki ilişkileri sosyal çevresi okuldaki durumu vesaire bu ilişkilerin takibi çocukların akademik başarısının takibini zorlaştırmakta bence. Bu durum evden eve değişiklik gösterebiliyor Bu arada küçük yaş grubundaki bir evde bunun takibi belki daha kolay olabilir ama lise grubundaki bir evde bunun takibi çok zor (KPK3).

... Şöyle bir öğrencimizin sorumlusu farklıydı diğer ikisinin ki aynıydı. Daha sonra şu an herhalde üçünün de sorumlusu aynı kişi ama işte hangisi olduğunu tam hatırlamıyorum 2 sorumludan biri evet bayağı ilgileniyordu ama diğeri o kadar ilgilenmiyordu, yetersiz kalıyordu. Ama şu an ilgilenen kişi üçünün de sorumlusu (OP2).

Araştırmaya katılan bazı çocuk ve kuruluş personeli katılımcılar ev sorumlularıyla kurulan akademik başarıda da bir etken olan iletişimin ve bağın önemli olduğunu ve bu tutumun ev sorumlusuna bağlı olarak değişkenlik gösterebildiğini belirtmektedirler:

Daha önce kaldığım evdeki ev sorumlumu seviyordum ama biraz daha şeydi böyle soğuktu tamam geliyordu bir sorununuz var mı? Bir sıkıntınız var mı diye soruyordu derslerle ilgili işte okula uğruyordu en azından falan. Şimdiki ev sorumlum daha içten daha cana yakın hani biraz daha çok önemsiyor en ufak bir şey de. Geliyor her gün sohbet etmeye bir sıkıntınız var mı işte dershaneye ilgili okulla ilgili veya bir kitap ihtiyacınız var mı böyle abla kardeş gibi olduk yani (KÇ3).

Ev sorumlularının etkisi değişiyor işte mesela öncekiler çok iyiydi hani akademik açıdan sürekli kontrol ederlerdi ve sıkmazlardı bizi anlardı yani ama şimdi yeni gelenlerin birçoğu hepsi değil istisnalar var birçoğu daha çok baskıcı bir politika izliyorlar yani başka bir şey izledikleri yok bana göre. Hiç bir şekilde ben etkisi olduklarını düşünmüyorum tam tersi negatif etkileri var bence. Okulda benim önümde söylüyor hocalar hepsi örnek öğrenci olarak gösteriyorlar şu an okulda mesela hani bunu duymak kendilerine yeterli gelmiyor. Hani daha ne yapmak lazım bu evlerde tek benim okuluma gittikleri zaman gururla çıkıyorlar. Bu onları tatmin etmiyor sürekli açık arama peşindeler yani bir olay olduğu zaman gelip direk başa kakıyorlar fakat ne bileyim bir başarı falan duydukları zaman gelipte bir teşekkür ettikleri yok yani (EÇ1).

Ev sorumluları açısından bakacak olursak genç yaş gruplarının gençlerin orta yaş grubundakilere göre daha yakın dönemler olması bakımından çocukları daha iyi anlayabildiklerini söyleyebilirim. Çocuklar sanki genç ev sorumlularıyla daha iyi geçinebiliyorlar. Çünkü aynı diziyi bile takip ediyor olabilirler yani ortak noktaları fazla olabilir. Dönemleri çok yakın olduğu için anlaşmaları da daha kolay olabiliyor (KPK7).

Ev sorumlularının mesleğinin akademik başarıya etkisi konusunda çocuk EÇ10 ev sorumlusunun mesleğini akademik başarıda değişken bir faktör olarak görmediğini, kuruluş personeli branş bazlı öğretmenlerin daha ağırlıklı olmak üzere öğretmenlerin etkili olabileceğini fakat mevcut durumda ev sorumlusu olarak branş bazlı öğretmen bulunmadığı için etkilerinin özellikle lise grubu için diğer meslek grupları içinde geçerli olarak daha çok teşvik ve yönlendirme olarak olabildiğini, Rehber öğretmen OP1 ise branş öğretmenlerinin temel gelişim konusunda belirli bir alanda uzmanlaşmış olmalarından dolayı akademik anlamda katkı sağlayabilmelerine karşın temel gelişim konusunda sıkıntılar yaşanabileceğini öğretmen dışındaki meslek gruplarının çocukların temel gelişimine katkı bakımından önemli olduğunu belirtmektedir:

Ev sorumlumun mesleğinin öğretmen, sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci olmasının herhangi bir etkisi olduğunu düşünmüyorum. Bunun bir farkının olmadığını düşünüyorum bunun ev sorumlusunun akademik başarıya olan ilgisine bağlı olduğunu düşünüyorum. (EÇ6).

Ev sorumlularının farklı branşlarda seçilmesi söyle etkili olabilir. Branş bazında bir ev sorumlusu olursa yani bir matematik mezunu ev sorumlusu ya da işte ingilizce bölümü mezunu tabii ki bunun %100 etkisi olacaktır. Ama onun dışında lise grubunu değerlendirdiğimizde herhangi bir meslek grubu yani sosyal hizmet uzmanı, psikolog, çocuk gelişimci, sınıf öğretmeni arasında çok fark olduğunu düşünmüyorum (KPK11).

Ben aslında hemen hemen doğru kaynaklardan seçildiğini düşünüyorum. Öğretmen, çocuk gelişimci, psikolog, sosyal çalışmacı olması. Belki öğretmenlerin sınıf öğretmenlerini alıyorlar diye biliyorum diğer branşlardan olabilir mi bilemiyorum. Bence bu akademik başarıda diğer branşlara göre daha faydalı olabileceğini söyleyebilirim. Ama belki de imkânlar daha da yükselince sadece psikolog, psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı ve çocuk gelişimcilerin bu konuyla özelleşmiş eğitim alan kişilerin alınmasının daha iyi olacağını düşünüyorum. Öğretmenleri suçlamıyorum fakat öğretmenlerin aldığı eğitim bir dala bir branşa uzmanlaşma yönünde olduğu için sınıf öğretmenlerine ayrı tutmak koşuluyla çocukların temel gelişiminde eksiklikleri olabilir diye düşünüyorum (OP1).

Katılımcıların paylaşımlarından ev sorumlularının çocukların akademik başarısına etki etme noktasında okul dersleri ile ilgili yaptıkları görüşmeler, okul ders durumu ve devam takipleri, okulla ilgili işlemler, etüt ve ders çalışma programlarının hazırlanması, kurs, özel ders ve kaynak kitap ayarlanması ve süreklilik arz etmemekle birlikte çocukların talepleri veya belirlenen ihtiyaçları doğrultusunda ev sorumlusunun inisiyatifiyle nadir gerçekleştirilebilen kısa süreli birebir ders çalışmaları gibi uygulamalarla etkili oldukları anlaşılmıştır. Fakat çocuklarla birebir ders çalışma konusunda ev sorumlularına herhangi bir görevin yüklenmediği dikkati

çeken önemli bir konu olmuştur. Ev sorumlularının birden çok kalemde gerçekleştirdikleri iş yoğunluğu ve uyum sorunu yaşayan çocuklar üzerine yoğunlaşmalarından dolayı çocukların akademik başarılarını olumlu etkileme konusunda yetersiz kaldıkları anlaşılmıştır. Ev sorumluların çocuklarla kurdukları ilişki ağının çocukların akademik başarılarında bir etken olduğu ve bunun etkisinin standart olmayıp ev sorumlularına göre değişkenlik gösterebildiği görülmüştür. Ev sorumlularının mesleğinden öte akademik başarıya olan bakış açılarının ve akademik başarı konusundaki tutumlarının çocukların akademik başarısını etkilediği, öğretmen olan ev sorumlularının özellikle lise öğrencileri için branş bazlı öğretmen olmamaları ve genellikle farklı iş kalemlerine yönelmelerinden dolayı akademik başarıda belirgin bir fark yaratmadığı belirtilmiştir.

Sosyal Servis Meslek Elemanlarının Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler

Sosyal servis meslek elemanı olarak kuruluş bünyesinde sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci ve öğretmen gibi meslek elemanları görevlendirilebilmektedir. Sosyal servis meslek elemanları gerçekleştirecekleri mesleki çalışmalar başta olmak üzere akademik başarı odaklı bireysel görüşmeler ve akademik başarı odaklı seminer düzenleme ve organize etme gibi çalışmalarla çocukların akademik başarılarına katkıda bulunabileceklerdir. Nitekim çocuk evleri çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelikte de sosyal serviste görevlendirilebilecek olan meslek elemanlarına akademik başarıyı sağlamaya yönelik olarak unvanlarına göre çeşitli görevler verilmiştir.

Görüşme yapılan katılımcılar sosyal servisin genel olarak çocukların akademik başarılarına doğrudan bir etkisi olmadığını, akademik başarı odaklı görüşme yapılmadığını, önceliğin koruma ve bakım olduğundan çocukların uyum durumuyla ilgili olarak görüşmeler yapıldığını, akademik başarıyla ilişkili görüşmelere sorun vaka boyutuna ulaştığında müdahil olduğunu ve sosyal servisin çalışmalarını sorun odaklı olarak yürüttüğünü dile getirmektedir:

Sosyal servisin akademik başarıya sanmıyorum herhangi bir etkisi yok. Çünkü onları pek görmüyoruz ki zaten çünkü kurum içinde oldukları için evle pek bir bağlantıları yok. Sosyal servis akademik başarıyla ilgili olarak herhangi bir rutin görüşme de yapmadı açıkçası (KÇ4).

Sosyal servis akademik başarıya etkisi konusunda kesinlikle yetersiz. Akademik başarıda bir etkisi yok ne olumlu ne olumsuz aksine ama olumlu

etkileri olabilir çünkü sınava girecek öğrenciler var mesela onlar sınava girmeden önce onlara psikolojik olarak şey sağlayabilirlerdi hani şöyle yapabilirsiniz daha iyi olur. Önden bir hazırlık olarak bir konuşma yapabilirlerdi...(KÇ2).

Sosyal servisin şu an bulunduğumuz kuruluştaki akademik başarıya etkisi, hiçbir katkısı yok bence uzaktan yakından hiçbir bağlantı yok. Yani bu hiçbir zaman gündem maddesi haline bile gelmedi kurumda. Yani bu anlamda akademik başarı odaklı herhangi bir görüşme rutin bir görüşme kesinlikle yapılmıyor. Genelde işte asi çocukları davranış bozukluğu olan çocuklar problemlili çocuklar ve problem olduğunda zaten problem büyüdüğünde bir vakaya dönüştüğü zaman sosyal servis o zaman müdahale ediyor. Onun dışında çocuklarla özel birebir ya da işte ara ara rutin çok nadir de olsa bu yönde bir çalışma hiçbir şekilde olmadı olmuyor. Sosyal servis genelde ders başarısından ziyade o hiçbir zaman gündem maddemiz olmuyor. Çocuk evlerinde davranış bozukluğu, devamsızlık okula devamsızlık bu tarz durumlarda bunlar çok ciddi bir kronik bir sorun haline geldiği zaman bir vakaya dönüştüğü zaman devreye giriyor hem idare hem sosyal servis (KPK3).

Sosyal servis meslek elemanlarının akademik başarıya etkisi ne bakacak olursak yaşadıklarımız üzerinden bakacak olursak daha çok olumsuz olur. Çünkü sosyal servisin etkisi oluyordur ama daha çok davranış problemleri üzerine yöneliyorlar. Yani gözlemlediğim kadarıyla o günü idare etmeye çalışıyorlar. Bir sorun yaşandığında bunu nasıl hemen egale edebiliriz, nasıl bizden çıkabilir şeklinde çalışıyorlar. Bu bizde de olan bir şey çoğu kamu kurumunda olan bir şey suçlamıyorum kimseyi açıkçası aynı durum bizde de var biz de biraz sorun odaklıyız...(OP1).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılardan Çocuk EÇ5 ve kuruluş personelinin sosyal servis meslek elemanları sosyal servisin gerçekleştirdiği mesleki çalışmalarla doğrudan olmasa bile dolaylı olarak çocukların akademik başarılarındaki etkisini vurgulamaktadır. Özellikle sosyal servis meslek elemanları kuruluş personelinin paylaşımlarını doğrulamakla birlikte meslek ve bölüm seçimine ilişkin görüşmeleri düzenli olmasa bile ihtiyaç tespiti ve talep doğrultusunda gerçekleştirdiklerini, rol model çalışmaları organize ettiklerini, çocuklar hakkında diğer çalışanlarla yaptıkları paylaşımlarla sürekli ve rutin olmamakla birlikte gerek kendilerinin verdiği gerekse organize ettikleri seminerlerle dolaylı olarak akademik başarıya etki ettiklerini belirtmektedirler. Katılımcılar bu tip çalışmaların mevcut çalışma koşulları ve personel sayısı ile sürekli ve rutin olarak gerçekleştirilmesinin zor olduğunu vurgulamaktadırlar:

Herkes farklı toplumdaki farklı şehirlerden farklı yerin kültürünü alıp gelen çocuklar bunların psikolojik olarak da toparlanma süreçleri falan oluyor. Bu tabii derslerine ve akademik başarısına da yansıyor bir şekilde. Toparlanma sürecini aşması gerekiyor gelen çocuğun mental ve psikolojik olarak. Bu süreçte bize de elinden geldiği kadar sosyal servis tabii yardımcı oluyor bunun sonucunda çocuğun potansiyeli zamanla ortaya çıkıyor. Zaten

akademik başarısı olsun derse yatkınlığı olsun çocuğun iyi yönlerini ortaya çıkarmaya çalışıyorlar. Bu süreçten sonra zaten çocuk kendisi kendisini açıyor derslerde akademik başarıda... Bu da tabii ki de akademik başarıyı artırıyor diye düşünüyorum (EÇ5).

Sosyal servis olarak kendi adıma söyleyeyim sosyal servis çalışanı olan bir psikolog olarak işte çocuğun gelecekteki meslek seçimi anlamında görüşme yapıyorum ne yapmak istiyor. Eğer kararsızsa kendisini işte hangi alanda daha yeterli hissediyor ya da hangi dersleri daha iyi bölüm seçerken vesaire Bu anlamda yardımcı olmaya çalışıyorum. Bunun tabii ki çok düzenli olması mümkün değil. Çünkü dediğim gibi kuruluşun farklı işleyişinin olması farklı işlerin olmasından dolayı ama böyle taleple gelinmesi ya da çocuğun gerçekten kararsızlığını ayaküstü bir sohbette bile hissetmem doğrultusunda görüşme yapıyorum çocukla (KPK12).

Sosyal servis olarak dönemsel olarak meslek tanıtımı anlamında bireysel olarak da işte psikolog dışarıdan tanıdığın bir arkadaşım doktor tanıdığın varsa mühendis varsa kuruluşa davet edip küçük çaplı seminer meslek tanıtımı ne iş yaparlar nerelerde çalışabilir anlamında çocuklarla böyle çalışmalar yapıyoruz. Özellikle böyle üniversite sınavı sonrası tercih dönemine yakın yapılabilir rol model anlamında kişiler eve davet edilebiliyor. İşte banka müdürü biri geliyor işte kendi hayatından ailesinin yaşantısından falan bahsediyor çocuklarda biraz daha okumaya bir yerlere gelmeye kendi ayakları üzerinde durmaya teşvik edici davranışlar (KPK12).

Sosyal servis tarafından seminer tarzı çalışmalar zaman zaman yapılıyor rutin diyemeyiz dönemsel dönemsel bir yoğunluk oluyor ondan sonra bir gevşeme oluyor yani bu iş böyle gidiyor onda da bir eksiklik var yani evet. Bu işlerde sabit olunması gerekiyorsa gerçekten personel sıkıntısı en başta devreye çıkıyor göz önüne çıkıyor (KPE13).

Görüşme yapılan katılımcıların bazıları özellikle sosyal serviste görevli psikologun kuruluş yapılanması içinde yer alış şekliyle ilgili olarak kuruluşla olan bağdan dolayı kuruluşun işleyişi doğrultusunda hareket edebildiğini, kuruluştaki büro işlerinin yoğunluğundan ve bunların kendisinin de içerisinde yer aldığı sosyal servis personelinden yapılması istendiğinden nitelikli ve rutin görüşmelerin yapılamadığını, görüşmelerin süresinin kısa tutulmak zorunda kalındığını, çalışmaların sorun odaklı olarak gerçekleştirildiğini ve çocukların psikologdan tam anlamıyla faydalanamadıklarını belirtmektedir. Mevcut şartlar altında psikologun daha verimli çalışabilmesi için bağımsız bir ortam oluşturulması ve meslek elemanlarının görev ayrımının uygulamada da belirginleştirilmesi gerektiğini belirtmektedirler:

Sosyal servisin hiç bir etkisi yok. Tam tersi şu anki kurumda olanların hepsi negatif etki ediyor. Mesela bir psikologun ben yetersiz olduğunu düşünüyorum tam tersi psikoloji bozuyorlar yani çocuğu dinleyip şey yapacaklarına direk ceza politikasına giriyorlar. Defalarca ben olayla karşılaşıyorum. Ve defalarca da bunu hani en aza indirmeye çabasına girmesi gerektiği yerde bence birçok konuda da daha çok ceza verme politikasında ama bu kişiden kişiye de değişen bir şey bence kişisel bir

şekilde yapıyorlar. Sosyal çalışmacı da bence pasif yine yani pasif bence bilmiyorum hiç bir etkileri yok bence. Önceden iyimiydi yok ya bence değildi ben hiçbir etkisini görmedim. Dolaylı olarakta konferans vs. şeklinde de etkileri yok bence yapılmıyor çünkü (EÇ1).

Kurumda psikologa bence ihtiyaç yok. Psikolog kurumdan bağımsız olmalı. Çocukların psikologdan yeterince faydalanamadıkları, görüşmelerin yararlı olmadığı, görüşmek istemedikleri, kuruma bağlı olmanın çocukların kendilerini ifade etmesinde çekince duymalarına yol açtığı, kurumdaki idari yapının bir parçası gibi gördükleri için faydalanmadıkları, iletişimde rahat olmadıkları çocuklar tarafından çeşitli şekillerle tarafıma ifade edilmiştir (OP3).

Bir psikolog kurumun işleyişi içerisinde aradaki bağdan dolayı zamanla kuruma uygun bir tavır takınabiliyor. Evet mesela çocuğun yaş itibariyle yaptığı davranış normaldir. Ama bunun önüne geçemeyeceğiniz için tavizin tavizi doğuracağını düşündüğümüzden dolayı bazen çocuğa o anlamda telkinde ya da uyarıda bulunmanız gerekebiliyor. Ama genel olarak ben bir danışan alıyorsa o çocuğu bir aile yanında yaşıyor olsa ailede çocuğa da bu davranışın normal olduğunu söyleyebilirim ama kurum bakımında kalan bir çocuk için süreç çok daha farklı işliyor ister istemez kuruluşun prensipleri doğrultusunda bir değerlendirme yapıyorsunuz. Bence olması gereken objektif bir değerlendirmenin yapılması bunun içinde mevcut çalışma sistemi değişmeli. ... Psikoloji bilgilerimi kullanamam da süre kısıtlaması ortamın yetersiz olması genel olarak yapılan büro işlemleri vesaire yani bazen sıradan bir yazıyı bile sizin yazmanız gerekebiliyor. O yüzden bir çocukla görüşme sürenizden gidiyor. Aslında ortalama olarak 40 dakika görüşme yapacağınız süre 20 dakikaya inebiliyor bazen ya da sadece uyarı kısmıyla kesiyorsunuz. Çocuğun olumsuz bir davranışı var çocukla bunu neden yaptığı falan konuşuluyor bir de uyarıda bulunuyorsunuz süre zaten dolmuş oluyor. Daha önce rutin olarak görüşmeler yapmaya çalışıyordum. Ama şu anda çok fazla rutin olarak görüşme yapamıyorum. Bir problem doğrultusunda görüşüyorum çocuklarla şu an sorun odaklı çalışıyorum. Bunun nedeni de işlerin yoğun olması sosyal servis içinde iş yükünün fazla olması personel genel olarak 2 kişi sosyal serviste çalışılması ve sürekli iş yoğunluğunun artması. Bu çalışma sistemi içerisinde de bir psikoloğun objektif olarak çalışması çok da mümkün değil. Bunun sağlanması içinde psikolog için daha bağımsız bir ortam oluşturulabilir. Yani görev ayrımı yapılabilir...(KPK12).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların paylaşımlarından sosyal servisin akademik başarı odaklı olarak herhangi bir görevinin olmadığına yönelik bir algının olduğu anlaşılmıştır. Bu algı da özellikle sosyal servisin çocukların uyum durumunu sağlamayı öncelik almasının ve sorun odaklı çalışmalar üzerinden işlemlerini yürütmesinin etkili olduğu anlaşılmıştır. Sosyal servisin rutin olmamakla birlikte nadir olarak düzenlenen akademik başarı odaklı seminerlerde eğitimci veya organizatör olarak yer aldıkları fakat yapılan bu çalışmaların akademik başarıya olumlu etki etmede yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Sosyal serviste görevli personel sayısının yetersiz olması, sosyal servisin iş yoğunluğunun fazla olması, mesleki olmayan büro işlerinin sosyal servis meslek elemanları tarafından yapılması gibi

nedenlerden dolayı özellikle sosyal serviste görevli psikolog başta olmak üzere meslek elemanlarının çocuklarla rutin olarak gerçekleştirmesi gereken akademik başarı odaklı bireysel görüşme ve mesleki çalışmalarını gerçekleştiremediklerinden akademik başarıya olumlu etki etme bakımından yetersiz kaldıkları anlaşılmıştır.

İdarecilerin Niteliği ve Etkisi Üzerine Görüşler

İdareciler kuruluşa yön vermeleri ve kuruluşun işleyişini şekillendirmeleri bakımından akademik başarıda önemli bir yer taşımaktadırlar. İdarecilerin akademik başarı konusundaki tutumu hiç şüphesiz kuruluştaki kalan çocukların da akademik başarısını şekillendirecektir. Bu nedenle idarecilerin niteliği ve etkisinin çocuk evlerinde kalmakta olan çocukların akademik başarıları üzerindeki etkisi önem taşımaktadır.

İdarecilerin akademik başarı üzerine etkisi konusunda çocuk ve kuruluş personeli katılımcıların idarecilerin ayaküstü ve yüzeysel olarak yapılan akademik başarı odaklı görüşmelerle, özel okul, ders, kurs ve kaynak kitap ayarlanarak, ev içi huzursuzluklara müdahale ederek, çocuklarında bu çabaların karşılığını verme psikolojisine bürünmesiyle, faaliyetleri destekleyerek ve rol model olarak olumlu olduğuna yönelik paylaşımlarda bulunmuşlardır:

İdarecilerimizden müdür yardımcısı ile çok görüşemiyoruz ama müdürle evlerimiz yakın olduğu için en ufak şeyde hani mesaj atıyoruz. Ya da arıyoruz bir şekilde geliyor hallediyor. Ders konusunda olsun işte evde huzursuzluk olsun ya da ders çalışmamızı etkileyecek bir şey olduğunda direk müdahalede bulunuyor. Akademik başarı konusunda ilgili tabii bir ders anlatamaz ya da bir soru çözemez ama elinden geleni yapıyor bizim daha rahat çalışabilmemiz için (KÇ3).

İdarecilerin akademik başarıya etkisi dersane olsun özel ders olsun bizim için çok uğraşıyorlar Biz de onların çabalarını boşa çıkarmamak için biraz daha daha da böyle kendimizi geliştirelim onlara ne bileyim daha yüksek olalım falan diye düşünüyoruz (KÇ4).

İdareciler özel hoca ayarlanması, dersane ayarlanması gibi konularda genel olarak da yardımcı oluyorlar yani kaynak kitapları falan ayarlanıyor o şekilde destek oluyorlar (EÇ3).

Akademik başarı genel olarak idare tarafından da önemsenir ve takip ediliyor. Yani bu anlamda destekleniyor çocuklar. Gerekli olduğu zamanlarda müdür veya müdür yardımcısının da katılımıyla görüşmeler yapabiliyor (KPK12).

İdarecilerin akademik başarıya etkisine bakacak olursak ben bizim müdürümüzün çok çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Akademik başarıyı

sadece okulla alakalı düşünmediği için mesela çocukların spora yönlendirmesi ben müdürümüze de söyledim bunu çok memnunum çok mutluyum bu durumdan. Çünkü çocuk evinin içinde daha önceleri saçma sapan şarkılar dönüyordu böyle değişik değişik hiç bilmediğim duymadığım şeyler dönüyordu. Şu an çocuklar spora gittiği için onlar şu an hiç yok akademik başarıya da etkili oluyor bu mesela müdürümüziün sporcu kişiliğinin olması da etkili çünkü çocuk diyor ki ben en az lise diplomasını alayım milli futbolcu veya milli masa tenisçi milli güreşçi olurum. Bu konuşmalar dönüyor evin içinde (KPK7).

İdarecilerin akademik başarı üzerine etkisi konusunda çocuk ve kuruluş personeli katılımcılar kurumsal işleyişi idare ettirmeye çalışmaları ve çok çeşitli kalemlerle meşgul olunmasından dolayı ortaya çıkan iş yoğunluğu nedeniyle akademik başarıya etki bakımından yetersiz kaldıklarını belirtmektedir:

İdareciler bence yetersiz zaten yani idareden bir şey sağlandığını düşünmüyorum ben. Her anlamda yetersiz sosyal anlamda da yetersizler eğitim anlamında da yetersizler ya da ne bileyim öğretim anlamında da yetersizler hani bir şeye katkı olduklarını sanmıyorum. Sadece evin bakanlık tarafından verilen görevlerini yerine getiriyorlar. Bu kadar yani. Başka bir şey yaptıklarını düşünmüyorum ben (EÇ1).

Bizler meslek elemanları olarak ne kadar yetersiz kalıyorsak idare de o kadar yetersiz kalıyor çünkü o kadar konu var ki o kadar çok konu dağılıyor ki doğal olarak idarecilerin de olaya aktif olarak direkt olarak müdahale etme şansları kalmıyor yani kalamıyor daha doğrusu ellerinde değil. Normalde bizim idarecilerimize baktığınız zaman aşırı derecede özverili insanlar aşırı derecede çocuklarla yakından ilgilenmek isteyen insanlar. Çocuğun ahlaken de doğru düzgün yetişmesi için çaba harcıyor belli bir kültürü alması için de çaba harcıyor duygusal olarak beslenmesi için de çaba harcıyor akademik olarak da iyi olması için çaba harcıyor ama varolan yoğunluk her ne kadar dünya kadar özveri gösteriliyor olsa da yeterli gelmiyor. Çünkü konular çok fazla dağılıyor konular çok fazla dağıldığı zaman kişilerin bu sefer yetersizliği ortaya çıkıyor (KPE13).

Çocuk KÇ2 ise idarecilerin her türlü imkanı sağlmasına karşın evinin değiştirilerek davranış problemleri olan çocukların yanına gönderilmesinde etkin rol alarak kendisinin akademik başarısının düşmesine neden olduğunu belirtmektedir:

İdarecilerden müdür çok ilgili ama benim evime değiştirmekle mesela akademik başarı mı düşürdü hakkımı yediler ... Çünkü gerçekten gittiğim evdeki kızların hiçbirinin dersle alakaları yok biri kendi kafasına göre müzik dinliyor her gün bir kavga bıçaklı şöyle böyle psikolojim bozuldu yani tamam ben o evde büyüğüm onları alttan alabilirim zaten pek evde durmuyorum dershanem vardı. İdareciler her türlü imkanı sağlıyorlar ama evimi değiştirerek olumsuz etkileri oldu. (KÇ2).

İdarecilerin akademik başarı üzerine etkisi konusunda kuruluş ve okul personeli katılımcılar idarecilerin yaklaşımının önemli bir etken olduğunu, kuruluş personeli katılımcılar idarecilerin destekleyici ve teşvik edici tutumlarıyla olumlu

etkilediklerini, Rehber Öğretmen OP1 ise kuruluş idarecilerinin vakalar karşısında profesyonellikten ziyade klasik toplumsal roller üzerinden iletişim kurduğunu, disiplini önceliğini ve otorite sağlamanın gerekliliğine inandığını fakat süreç içerisinde çocukların beklenti ve taleplerini anlamaya yönelik bir tutumunda geliştirildiğini bununda çocuklar üzerinde daha olumlu sonuçlar gerçekleştirdiğini gözlemlediğini belirtmektedir:

İdareci çok önemli bizde de idarecimiz çok şükür iyi hem sportif hem de akademik başarı var biliyorsunuz. Bunların hepsi birlikte oluyor en azından birine bile destek verilince ya da şöyle söyleyeyim her şeye hayır denmediği sürece her türlü akademik başarıyı etkiliyorlar. Yani izin veren olumlu olarak bakan idareciler çocuklar üzerindeki akademik başarıyı sürekli olumlu etkilerler...(KPE8).

Benim gördüğüm çocuk evlerindeki idareci profili biraz tatlı sert baba rolünde çocuklara karşı. Bu da tatlılık ve sertliğin dengesine göre olumlu ve olumsuz etkileyebiliyor. Birebir görüştüğümüzde aslında idarecilerle kendisinin de ifadesi ben burada otoriteyim benden biraz korkmalılar o rolü oynamam gerekir bilinci ile hareket ediliyordu. Yani aslında olumlu bir yaklaşım olabilir. Son zamanlarda özellikle birazcık tatlı kısmı daha dinleyen empati kuran kısmının arttığını duydum öğrencilerden. Öyle olunca da daha olumlu etkiledi yani ben zaten anlatmaya çalıştım sürekli bağırarak kızarak veya sınır koyarak bir yere kadar oluyor. Belli bir yerden sonrasını aşamayıp çocuğu da hem kendimizden hem kurumdan soğuturuz diye söylemeye çalıştım. O zaman taviz vermeyelim taviz tavizi doğurur anlayışı vardı. Fakat daha sonrasında çocuğun da biraz kendini anlatmaya fırsat bulmasıyla daha yakın samimi bir ilişki olduğunu biliyorum. Okul için de geçerli çocuğun bizi sevmesi lazım saygı duyması lazım sadece saygı duyması bir yerden sonra onu yalana itecektir. Duygusal olarak kopuşu getirecektir yani sevdikleri sürece daha yakın hareket ediyorlar üzmemeye çalışıyorlar. Çünkü zannediyorum şu an o konuda daha olumlu adımların atıldığını gözlemliyorum bunun da başarıyı olumlu etkilediğini söyleyebilirim (OP1).

İdarecilerin akademik başarıdaki niteliği ve etkisi konusunda kuruluş personeli katılımcılar idarecilerin mesleğinin çok belirgin bir fark yaratmamakla birlikte eğitimci bir idarecinin eğitim süreçlerine mevzuat dâhil tüm yönleriyle daha fazla hakim olmasından dolayı olumlu anlamda etki edebildiğini belirtmektedirler. Fakat koruma ve bakım süreçlerine karşın eğitim süreçlerini öncelimenin de kurumsal işleyiş bakımından doğru olmayacağını idarecilerinde bu doğrultuda kuruluş işleyişine hâkim, çocukların dilinden anlayan ve ekip çalışmasına uygun kişilerle çeşitlendirilebileceğini vurgulamaktadırlar:

İdarecinin eğitimci olması değil de idareci olan kişinin çocukların akademik başarıyı önemsemesiyle ilgili olduğunu ve bunun içinde eğitimci olmaya gerek olmadığını düşünüyorum. Eğitimci idareci olmasıyla olmaması açısından çok bir fark olacağını düşünmüyorum. İdarecinin eğitimci olması

eğitim s¼reçlerini daha iyi bileceğinden alınacak tedbirler, imkânlar açısından gayretin artmasına katkısı olabilir (KPE2).

İdarecinin meslek grubu akademik başarıda doğrudan etkilidir diyemeyiz. İdareciler zaten üniversite mezunu hemen hemen bu konuda bilinçli olabilirler. Kurumun genel işleyişi açısından idarecinin sosyal hizmet uzmanı olan idarecilerin kurumu güzel topladıklarını belli noktalarda sadece akademik olarak söyleyemem ama değişik vakalarda daha mantıklı daha düzgün karar verdiklerini gördük. İdarecide sadece müdür değil müdür yardımcıları da bu şekilde farklı mesleklerden çeşitlendirilebilir diye düşünüyorum. Bu şekilde bir ekip çalışması oluşturulabilir. İdarecinin akademik başarıya bakışı çok önemli akademik başarıyı arttırma da yani sonuç itibarıyla idarecilerde personelinin bir şekilde işe motive ediyorlar. Nasıl çalışmalarını gerektiğini beklentilerini personeline aktarıyorlar. Personelde bir şekilde idarecilerin mantığına daha çok yaklaşıyorlar. Biraz da atasözlerimizin dediği gibi balık baştan kokar sözündeki gibi idareci nasılsa personel olarak hepimiz ona göre şekilleniyoruz (KPE1).

İdarecinin mesleğinden çok yani psikolog sosyal çalışmacı öğretmen olmasından çok tutumunun bakış açısının akademik başarıda çok etkili olduğunu düşünüyorum. Çocukları etkileyen o kurumun içini bilen çocukları iyi tanıyan çocukların dilinden anlayan birilerinin olması çok daha iyi (KPK10).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların paylaşımlarından idarecilerin akademik başarı konusundaki tutumunun önemli olduğu ve idarecilerin akademik başarıyı teşvik edici, destekleyici ve kaynak bulucu bir tutum içerisinde oldukları anlaşılmıştır. İdarecilerin birden fazla kalemle uğraşmalarından dolayı ortaya çıkan iş yoğunluğu nedeniyle akademik başarıyı olumlu etkilemede yetersiz kaldıkları anlaşılmıştır. Akademik başarıda idarecilerin yaklaşımının önemli bir etkisinin olduğu ve idarecilerin dönem dönem profesyonel bir yaklaşımdan uzaklaşarak klasik toplumsal roller üzerinden hareket ettikleri bunda olumsuz etkilerinin olduğuna yönelik katılımcıların algılarının bulunduğu anlaşılmıştır. Akademik başarıya etki noktasında idarecilerin mesleğinden ziyade akademik başarıya bakış açısının, kuruluş işleyişine hakim olmasının, çocuklarla ilişkisinin ve iletişiminin iyi olmasının esas olmakla birlikte eğitimci idarecilerin eğitim süreçlerine ve mevzuata hakim olması bakımından olumlu etki edebileceği anlaşılmıştır.

3.4.5. Kuruluş Personelinin Akademik Başarı Konusundaki Farkındalık Durumu

Kuruluş personelinin akademik başarı konusundaki farkındalık durumu çocukların akademik başarısına olumlu etki etme bakımından önem taşımaktadır. Kuruluş personelinin akademik başarı konusundaki farkındalığını eğitim-öğretim ve

iş hayatında bu konu da aldıkları spesifik eğitimlerin ve deneyimlerinin şekillendireceği açıktır.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcılar genel olarak koruma ve bakım altında olan çocukların akademik başarıları veya okul sosyal hizmeti üzerine eğitim ve iş hayatı sürecinde doğrudan herhangi bir eğitim almadıklarını, bu konuda bir çalışmanın olduğunu düşünmediklerini, öğretmen unvanlı personel pedagojik formasyon eğitimleri sırasında farklı konu başlıklarında olsa da bu konu başlığında doğrudan herhangi bir konu olmadığını, kuruluş personeli gibi çocuk katılımcılarda çalışma yapılmasının gerektiğini ve faydalı olacağını belirtmektedirler:

Eğitim öğretim hayatımca ne de iş hayatımda okul sosyal hizmeti veya koruma bakım altında olan çocukların eğitim durumları ile ilişkili herhangi bir ders, seminer aldığımı hatırlamıyorum...Uygulamalarımı okulda aldığım derslerden ziyade sahada kazandığım tecrübeler ile gerçekleştirdiğimi söyleyebilirim. Yani bu aslında bunun sahanın gerektirdiği koşullardan kaynaklı olduğunu düşünüyorum (KPE2).

... ben öğretmenim az çok bu konuyla ilgili pedagojik formasyondan da bilgim var. Üç branştan öğretmenim diğer hocalarımın ve benim de kesinlikle bir daha bir daha bu eğitimleri alması gerekir. Yani her dönemin başında ne yapılması gerektiği konusunda bilgilendirme rehberlik bilinçlendirme yapılması gerekir diye düşünüyorum. Pedagojik formasyon eğitimi kapsamında özel gereksinimli çocuklar için bir eğitim, bu başlık adı altında ders aldık ama özel çocuklardan kasıt zihinsel engelli çocuklar koruma bakım altında olan çocuklarla ilgili bir şey yok yani bilgilendirme amaçlı belli bazı şeyler var ama detaylandırılmamıştı diye hatırlıyorum, yanlış hatırlıyor olabilirim (KPE8)

Bu konuda herhangi bir özel eğitim alındığını düşünmüyorum. Yok yok almıyoruz. Sadece duymuş veyahut da bir şekilde irtibata geçmiş olan kişiler biliyor. Eğitim programlarında bir Sosyal Hizmetler diye bölümler var o bölümlerde o konuları işlemek için çalışan eğitimler falan var onlar öyle biliyorlar o bir türlü eğitim alınmıyor (KPE13).

Çocuk evlerinde kalan çocuklarla çalışanların kuruluş personelinin veya öğretmenlerinin akademik başarı konusundaki eğitimlerinin çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Lisans mezunuyuz sonuçta bizler ama başka işlerden dolayı çok da etkili olabildiğimizi düşünmüyorum akademik başarıya. Öğretmenlerin genel olarak bu konuda bilgi sahibi olduklarını düşünüyorum ama özel olarak bu konuda bir eğitim aldıklarını bu konuda bir girişim olduğunu düşünmüyorum. Bununla ilgili özel bir eğitim almadım. ama işte üniversitede aldığım motivasyonla ilgili ya da çocuk gelişimi ile ilgili şeyler var ama hani birebir akademik başarıyla akademik başarıyı arttırmaya dair bir şey değil. Hayır yok böyle bir eğitim almadım Bakanlığı'nda böyle bir eğitimi olmadı (KPK12).

Bu konuda eğitim çalışma hayatım boyunca özel bir eğitim almadım seminerlerimiz var ama sırf akademik başarı arttırmaya yönelik yok almadım. Başka bir konunun içinde ona da değinerek gidildi. Sırf akademik

başarılarını nasıl daha da yükseltebiliriz yapabiliriz o konuda almadık tam olarak (KPK10)

... Bence kesinlikle kurumda çalışanlara da yapılması gerekiyor bu tip çalışmalar çocukları yönlendirme açısından gerekli (KÇ2).

Araştırma kapsamında görüşme yapılan kuruluş personelinden ev sorumlusu KPK3 çalışma hayatında akademik başarı ve önemi odaklı eğitim aldığını verilen eğitimin uygulamayla örtüşmediğini ve uygulamada çocukların akademik başarılarından öte ahlak ve ahlaki değerleri kazanmalarının öncelik olduğu için bu konuda çok ciddi eğitimlerin verilmediğini belirtmektedir:

Eğitim ve çalışma hayatım sürecinde okul sosyal hizmeti veya bakım altında olan çocukların başarıları üzerine sanırım iş hayatımda bir eğitim aldım. Üniversitede almadım üniversitedeki eğitimimiz çok teorik. İş hayatında bir dönem İl Müdürlüğü tarafından verilen bir eğitime katılmışım. Ancak bu eğitimin şu anki uygulamada olan olaylarımızla bir bağlantısı yok oraya da yansıtıyoruz maalesef kullanamıyoruz o eğitimi (KPK3).

Çocuklar ile çalışanların akademik başarı konusunda herhangi bir özel eğitim alındığını düşünmüyorum. Bu konuda hakimiyetin çok zayıf olduğunu düşünüyorum. Öncelik zaten bu olmadığı için çocukların akademik başarıdan önce ahlak ve ahlaki değer kazanmaları önceliğimiz olduğu için. Bunun ötesinde çok ciddi bir eğitim de almadık bilmiyoruz (KPK3).

Araştırma kapsamında görüşme yapılan kuruluş personelinden bakım elemanları çalışma hayatında akademik başarı ve önemi odaklı seminerler aldıklarını, bunun faydalı olduğunu, bu tip çalışmaların belirli aralıklarla yapılması gerektiğini, ek olarak bakım elemanlarının bu konuda daha faydalı olabilmesi için sertifika sahibi olmaktan öte direkt çocuk bakımı ve yetiştirilmesi ile ilişkili bölümlerin mezunlarından olması gerektiği belirtilmektedir:

Seminer eğitim alıyoruz sürekli alıyoruz. Geçen sene Haziran Ağustos'ta iki defa gittim sanırım bir tanesi üniversiteden bir doçenti ismini hatırlamıyorum. Ben kendi adıma bile çok faydalandım sınavlarımda faydalı olmuştu. Bir kere de İl Müdürlüğünde Milli Eğitim'den bir hoca tarafından eğitim verilmişti. Ders çalışma üzerine bir eğitim verilmişti. Aklımda kalanlar bunların ikisi çok etkili olduklarını düşünüyorum. Hem çocuklara hem de bakım elemanlarına yapılması gerektiğini düşünüyorum bu tip eğitimlerin. Bu tip eğitimler her dönem başında yapılabilir. Bakım elemanları istemeyebilir ama ben faydası olduğuna inanıyorum (KPK7).

Akademik başarı üzerine biz çok sık eğitim alıyoruz seminer vesaire alıyoruz. Şahsen kendi adıma konuşsam aldığım bu eğitimleri uygulamalarıma yansıtmak için çaba sarf ediyorum. Çünkü bu benim için çok önemli. Ama şöyle ben bunun yapılması taraftarıyım şimdi biz çok sık eğitimler alıyoruz. Her konuda sürekli her yıl aynı eğitimleri alıyoruz. Ben istiyorum ki çocuklara da bir şeyler verilsin. Sürekli bakım elemanları toplanıp da eğitimler veriliyor... (KPK4)

Akademik başarı üzerine bir eğitim aldım. Bunu uygulamalarımızla yaptığımı düşünüyorum. Bence bakıcı annelerin sertifika sahibi değil de o bölümün mezunu olması gerekiyor Yani direkt üniversitede böyle bir bölümden mezun olması gerekiyor (KPK5).

Araştırmaya katılan katılımcıların paylaşımlarından kuruluş personelinin eğitim öğretim sürecinde akademik başarı odaklı olarak herhangi bir spesifik eğitim almadıkları ve iş hayatında ise kuruluş personelinden ağırlıklı olarak bakım elemanlarına yönelik olarak bu konuda spesifik eğitimlerin düzenlendiği, kuruluş personelinin bu konuda eğitim programlarının düzenlenmesi gerektiğine yönelik beklentilerinin olduğu anlaşılmıştır.

3.4.6. Kuruluş-Sosyal Çevre İşbirliğinin ve Etkileşiminin Etkisi Üzerine Görüşler

Kuruluş-sosyal çevre işbirliği ve etkileşimi çocukların toplumsal hayatın içinde olumlu veya olumsuz rol model örneklerinden etkilenecek hayata hazırlanabilmelerini sağlaması bakımından akademik başarıya da etki edebilmektedir. Kuruluş-sosyal çevre işbirliği ve etkileşiminde çocukların mahalledeki ve okuldaki arkadaşlık ilişkileri ile çocuk evinin bulunduğu apartmandaki ve mahalledeki komşuluk ilişkileri gibi birbiriyle bağlantılı ilişki sistemleri devreye girmektedir. Kuruluş-sosyal çevre işbirliği ve etkileşimi konusunda Hatay ili genelinde birbirinden farklı 16 çocuk evi bulunmasının etkisiyle çok farklı görüşlerin olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcılar çocukların akademik başarılarını da etkileyen edindikleri olumsuz arkadaşlığın çocuklar üzerindeki etkisini şu şekilde belirtmektedir:

Sosyal çevrenin edindiğimiz arkadaşlıkların etkisi var. Yani illa oluyor. Mesela benim okul dışından edindiğim arkadaşlar derslerimi etkiliyor ister istemez. Ama sonra fark edip uzaklaşıyorum ben. (KÇ6).

...Sosyal çevreleri yani mahallelerindeki akran grubu ile ilişkiler genel olarak zayıf yani olumlu ya da kendi yararına olacak tarzda ilişkiler gerçekleştirmediği için çocuklar akademik başarı ile pek bağlantılı olmuyor bu durum. Yani ilişkilerin sınırlı olmasını çevre ile mahalle ile olan ilişkilerini bir sınır veya seviyede tutmamasına ya da doğru bir seviyede sabitleme özelliğine ya da karakterine sahip olamamalarından kaynaklı diyebilirim...(KPK3).

...arkadaşlık ilişkileri bakımından arkadaş seçimine ket vuramayız ama iyi seçimler yapmaları konusunda yönlendirmeler yapıyoruz. Bu sene öğrenci

alimlerinin adrese dayalı olması okulun akademik başarısını olumsuz etkiledi. Öğrenciler çok çeşitli olumsuzluklar barındırıyor. Çocuk evleri çocuklarının da tercihleri doğrultusunda olumsuz etkilendiğini söyleyebiliriz (OP3).

Araştırmaya katılan katılımcılar çocukların akademik başarılarını da etkileyen edindikleri olumlu arkadaşlıkların çocuklar üzerindeki etkisini şu şekilde belirtmektedir:

İyi çalışkan arkadaşlar edinirseniz siz de onlara bakarak ben de çalışırım gibisinden düşünerek çalışmaya teşvik ediyor bence. Olumsuz sigara içen kötü alışkanlıkları olan ders çalışmayan olan ise olumsuz etkiler. Ben çalışkan arkadaşlar seçtiğim için kendime ben de çalışıyorum birbirimizi teşvik ediyoruz bence (EÇ3).

Okuldaki yakın arkadaşlarımla aram iyi ben zaten herkesle arkadaşlık yapmam zaten hocam Kaldığım yeri de herkese söylemem güvendiklerime söyledim...Okuldaki arkadaşlık ilişkilerim şu an iyi ama yeni yeni iyi olmaya başladı. Önceden çok çekingendim geçmişe bakılırsa öyleydi (KÇ2).

Okuldaki arkadaşlarımla tabii ki etkisi var. Okuldaki arkadaşlarımla iyiyim bunun da nedeni motivasyonum yüksek okulu severek gidiyorum okula. Arkadaşlarımda çocuk evlerinde kaldığımı biliyorlar. Bunu ben söyledim. Çünkü bence bu utanılacak bir şey değil insanların normal yaşadıkları şeyler mesela benim sınıfımda arkadaşlarım var annesi ölen veya ne bileyim annesi babası ayrı olan benimle aynı durumda olan insanlarda var. Bana karşı tepkileri de gayet normal (EÇ1).

Çocukların buldukları mahallede arkadaşlıkları oluyor çocuk bunlar sürekli yeni arkadaşlıklar kuruyorlar. Bunun akademik başarıya etkisi şöyle biz zaten evlerimizi o yüzden nezih mahallelerde seçmeye çalışıyoruz. Genelde akademik başarısı yüksek olan ailelerin çocuklarıyla arkadaşlık kurmasını sağlamak için mahalleleri düzgün seçiyoruz. En azından İskenderun için seçtiğimiz mahallelerdeki çocuklar biraz daha böyle bizim çocuklara etki ederek onların çalışmasını etkileyen sonuçlar doğuruyor. Komşuluk ilişkilerini şöyle görüyorum. Biz ne kadar sıcak olursak karşı tarafında o kadar sıcak tepkileri geliyor. Ama biz ketum durursak onlar da kötü davranıyor. Bizde komşuluk ilişkileri var. Mesela komşunun oğlunun 9. sınıf kitabını biz almıştık oda akademik başarıyı böyle etkiliyor (KPE8).

Çocuklarımızın okuldaki arkadaşlıkları iyi özellikle onuncu sınıfta olan çocuklarımız arkadaşlarıyla gayet iyiler...Okul arkadaşlarıyla etkileşimlerinden dolayı çocuk evlerindeki arkadaşlarıyla çok sık bir araya gelme durumları da yok yani uzak kalma gibi bir şey de yok ama denk geldiklerinde konuşuyorlar ama sürekli birlikte takılalım birlikte gezelim gibi bir şey yok aralarında farklı arkadaş çevrelerine sahipler (OP2).

Araştırmaya katılan katılımcılar genel olarak kuruluş-sosyal çevre işbirliği ve etkileşiminin içinde bulunan sosyal şartlar ve ülkenin iç dinamiklerinin kuruluşa yansmasıyla eskiye nazaran özellikle komşuluk ilişkilerinin daha sınırlı seviyede olduğunu belirtmektedir. Mahalle arkadaşlıklarının özellikle kız çocuklarında olmak

üzere olumsuz etkilenmeler nedeniyle sınırlı seviyede olduğunu, çocukların ev içerisinde birden çok yaşıtıyla kalmasının da etkisiyle yeni arkadaş arayışı içerisinde girmedğini fakat bu faktörlerin ilişki olmadığından akademik başarıda etken olmadığını ilişki olması durumunda ise etken olabileceğini düşündüklerini belirtmektedirler:

Sosyal çevrenin mesela mahallenin bence akademik başarıda bir etkisi yok. Kurumdan bize diyorlar komşularınızla iyi geçinin komşuluk ilişkilerinizi geliştirin. Komşuluk ilişkileri açıkçası apartman olduğu için biraz zor oluyor. Yani benim çocukluğumda biz hep öyle müstakil evlerde işte yolda mesela hep birbirimizi tanıyorduk ama burada kimse kimseyi tanımıyor alt üst komşu birbirini tanımıyor bir karşı komşumuz teyzeyi tanıyorum yıllardır o kadar başka kimseyi tanımıyorum. Komşuluk ilişkilerinin zayıf olması kurumdan kaynaklı bence çünkü bir aralar gidip gelmeleri yasakladılar sonra tekrar dediler yani dışarıdaki komşularım bize gelip gitmesi bizim bunlara gelip gitmemiz falan yasaklanmıştı yani. Bu bence FETÖ'den dolayı olabilir. Çünkü o dönem yasaklandı...(KÇ4).

... Mahallede aşağı inmemiz yasak olduğu için arkadaşlığımız yok. Yani yasak olmasında da belki kızlar falan çok toplu olmamız dikkat çekiyoruz olabilir mahallede pek tekin değil yani bu ev içinde diğer ev içinde aynı durum geçerli mahallede çok kötü serseri falan var korkunçlar zaten erkek evi yapacaklar bu evi (KÇ2).

...Daha öncesinde aşağıya iner dik top oynardık kendilerini çağırırdık hatta evlerine bile misafir olduğumuz oluyordu. Mesela Bizim müdürümüz bizim binadaydı çocuk evleri müdürümüz komşumuzdu. Onun kızıyla ben aynı yaşıyordum onunla beraber ders çalışıyorduk. Okuldaki arkadaşlarımla bir sosyal aktiviteler falan yapıyorduk hep geziyorduk birlikte kütüphaneye falan da gittiğimiz oluyordu birlikte olumlu etkileri var (EÇ2).

Sosyal çevre ile çok bir işbirliği yok ama mesela komşuluk ilişkileri vesaire anlamında var bunun da akademik başarıyı çok etkilediğini düşünmüyorum açıkçası. Şu an için komşuluk ilişkileri minimum seviyede bunun nedeni de ülkenin içinden geçtiği durumlardan dolayı artık komşuluk ilişkileri de yani biri ile ilgili bir sıkıntı var mı yok mu. hani bununla ilgili net araştırma yapamadığımız için o yüzden herkesi de çocuk evine kabul edemiyoruz. Bundan dolayı minimum seviyede hani geçmişten gelen halen de görüşülen uzun zamandan beri o evde kalan çocuk evi için demiyorum ama özellikle yeni tutulan evlerde daha da dikkat ediliyor (KPK12).

... Mahallede pek arkadaşlıklar olmuyor çünkü çocuklar mahalleye çıkamıyor ki bir parka çıkıyoruz. Onda da çocuklar ancak evdeki arkadaşlarıyla konuşabiliyorlar kız grubu için bu durum yani çocukların mahalleye çıkmaması yönünde bir sınırlandırma var kuruluştan gelen bir sınır çocukları korumak adına yani bunda mutlaka daha önce yaşanmış bir sıkıntı bir sorunun etkisi vardır. Onun üzerine bu sınırlandırmanın olduğunu düşünüyorum...(KPK10).

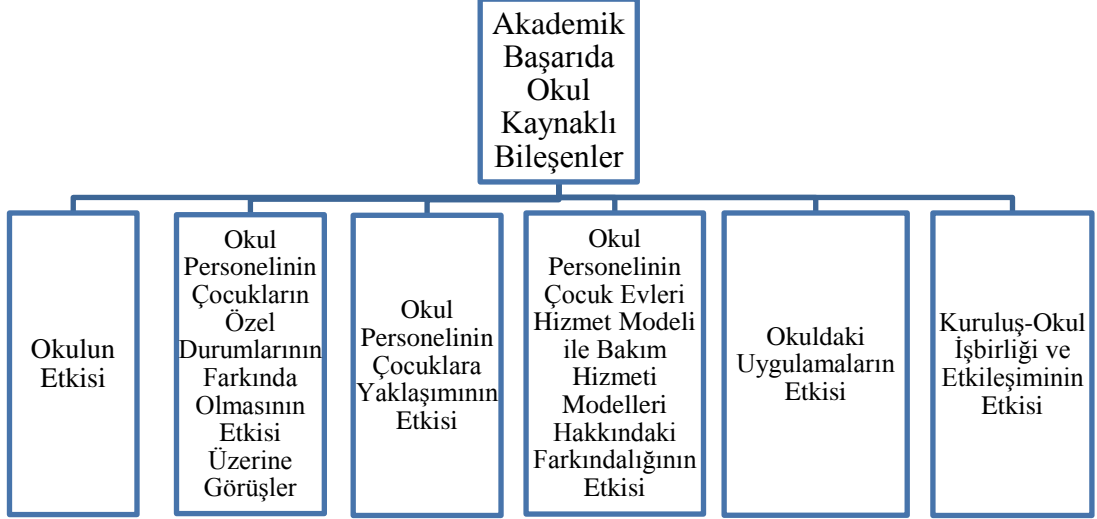
...Okuldaki arkadaşlıkları iletişimlerini genel olarak iyi. Mahallede arkadaş kurmamalarını evde sayılarının 6 kişi olmalarına, akran yaş grubunda olmalarına ve evin gizliliğine de bağlayabiliriz (KPK3).

... bizim okuldaki öğrencilerimizin şu an sosyal çevre ile ilişkisinin akademik durum ya da bazı davranış sorunları sebebiyle biraz daha kısıtlı olduğunu biliyorum. Ama sosyal çevre ile kurdukları her iletişim etkileşim yani çıkıp dışarıda bir hava alıp geri gelme bile onların hem moral motivasyonunu hem de başarılarını olumlu etkiliyor...Okulumuzdaki çocuk evlerinde kalan çocukların arkadaşlık ilişkilerini dalgalı yani inişli çıkışlı görüyorum. Bu iniş ve çıkışlara göre de çocukların akademik başarısını da arkadaşlık ilişkilerine göre değişkenlik gösterdiğini söyleyebilirim...Başka bir sorun da aslında üstesinden geldik diyebiliriz bu çocuk evlerinde kalan çocuklarımızın birbirini koruma kollama gereksinimi hissetmesiydi. O biraz arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkiliyordu. Yani kapalı grup gibi ve kendilerini bir tehdit altında hisseden ve kendilerini ezdirmeme çalışan bir yapı ve düşünce içerisindediler. Hâlbuki öyle bir durum yoktu fakat o hassasiyetlerini anladık. Daha sonrasında da böyle bir tehdit yönelimi olmadığını onlar da görünce daha olumlu bir ilişki kurmaya başladılar şuan arkadaşlarıyla olumlu ilişkilere sahipler (OPI).

Araştırmaya katılan katılımcıların paylaşımlarından kuruluş-sosyal çevre işbirliği ve etkileşiminde olumlu etkileşimlerin olduğu gibi az da olsa olumsuz etkileşimlerin olduğu, olumsuz etkileşimlerin önüne geçmek ve özellikle kız çocuklarını korumak adına çocukların sosyal çevreleriyle olan ilişkilerinin çeşitli nedenlerle sınırlandırılabilirdiği bunun da akademik başarıyı olumlu etkileme konusunda yetersiz kaldığı anlaşılmıştır.

3.5. Akademik Başarıda Okul Kaynaklı Bileşenler

Okul, kendisine yüklenen eğitim ve öğretim misyonuyla çocuklar için akademik başarı edinmenin en mümkün ve kabul edilebilir yolunu sunmaktadır. Eğitim ve öğretim hayatı içinde kendisine maksimum fayda sağlayacak şekilde yetişen bir çocuğun akademik başarı edinme çabası içinde olacağı ve akademik başarı elde edeceği de kaçınılmaz bir gerçekliktir. Çocukların akademik başarısında çok önemli bir etken olan okul bileşeni tablodaki başlıklar altında ele alınarak uygulamada nasıl karşılık bulduğu anlaşılmaya çalışılacaktır.

3.5.1. Okulun Etkisi Üzerine Görüşler

Çocukların okuduğu okul çocuklara verdiği eğitim ve öğretim ile çocukların hayatını şekillendirmesi bakımından gösterecekleri akademik başarılarında büyük bir önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcılar çocukların okudukları okulların akademik başarısındaki etkisinin okulların türüne ve bulunduğu çevreye göre değişkenlik gösterdiğini bu etki nedeniyle çocukların mevcut sınav sistemi doğrultusunda bunlara dikkat edilerek okullara kayıt edilmeye çalışıldığını belirtmektedir:

Okulun etkisine bakacak olursak tabii ki iyi bir okul şehrin iyi bir okulunun öğrencisi daha iyi oluyor. Biz de çocuk evlerimizde kalan çocuklarımızı şehirdeki daha iyi okullara yazmaya çalışıyoruz. Bu kayıta zaten lisedeki çocuklar sınav sistemine tabi olarak okullara kaydediliyor. Hiçbir çocuk kötü çevrelerin olduğu mahallelerde okullarda başarılı olamaz. Bu konuya dikkat ediyoruz ev kiralarken de okula gönderirken de bunlara dikkat ediyoruz (KPE1).

Çocuk KÇ4 ile MTAL Rehber Öğretmeni OP3 okuldaki öğrenci profilinin vasat olmasına bağlı olarak hocalarında isteksizleşmesiyle akademik başarının olumsuz etkilendiğini belirtmekte iken Anadolu Lisesi Öğretmeni OP4 ise kendisinin görev yaptığı okulda okuyan çocuk evleri öğrencisi çocuğun sahip olduğu okul kültürü ve hocaların ilgili olmasından dolayı bunun çocuğun akademik başarısını olumlu etkilediğini belirtmektedir:

Yani bizim okul için konuşuyorsak yok yani bence etkisi yok çünkü öğrenciler hep belli bir profilde. Yani herkes ders çalışmayacağı yani

herkes bu seneden düşünmüş işte mezuna kalacağım diye çünkü hiçbir gayeleri yok hocam yani istemiyorlar bir yerlere gelmek ya da çabalamıyorlar o çabayı göstermiyorlar. Hocalarda bu öğrencileri gördükçe isteksizleşiyor. Bence o yüzden yok yani. Hocaların etkisi olsa bence iyi olurdu yani bir öğrenciyi değiştirebiliyorsa (KÇ4).

Okulun akademik olarak potansiyeli düşük. Yüzde otuzu iyi potansiyele sahip. Çocuk evlerinden gelen çocuklarında yüzde otuz da olmasını bekliyoruz ama maalesef değil (OP3).

Bence büyük bir şans çocuk evlerinde kalan bu çocuğumuzun buraya gelmiş kazanmış olması. Ben kendi okulum olduğu için demiyorum ben buraya gelmeden önce de bu okulun algısı dışarıda çok farklıydı içine girdikten sonra bunu ben bir öğretmen olarak daha çok hissettim buradaki öğretmenlerimiz çok deneyimli kıymetli öğretmenler çok eskiden beri bu okuldalar ... Her anlamda ki hoşgörü öğrenciyi sahiplenme özellikle Müdür Bey'in öğrenciyi sahiplenme olayını çok az okulda gördüm yani kendi evladı olsa ancak bu kadar ilgilenir herhalde diye düşünüyorum... (OP4).

Katılımcılardan çocuk KÇ2 gündelik hayatta yaşanan toplumsal olaylara bağlı olarak veya çeşitli nedenlerle yapılan okul değişikliklerinin de ortaya çıkardığı alışma süreci ve akran grubu çatışmalarının akademik başarısını olumsuz etkilediğini belirtmektedir:

Liseye geçtim özel okuldaydım özel okulda olmam beni çok bozdu. Lise de direk özel okula gittim ben sağlık istiyordum ama 10 puanla kaçırmıştım hocam. Sağlık lisesine gittim. Özel okulumuz yani lisem kapandı. Okuldayken dersim durumum iyi de hep şişirme iyiydi yani sözlüler yükseliyordu hakkıyla almıyordu kimse biz yine çok şükür alıyorduk da almayan çok kişi vardı. Özel okulumuz FETÖ ya da dolandırıcılık ikisinden birinden kapandı. Devlet okuluna geçtiğimizde bayağı bir tepki aldık kendi hakkınızla gelmediniz filan dediler okulumu hiç sevmedim o yüzden. Okulda resmen ikili olduk böyle özel okuldan gelenler ve devlet okulu öğrencileri olarak. Bu süreçte ben ilk defa teşekkür aldım hep takdir alıyordum ilk defa geçiş yapınca teşekkür aldım. Çok üzüldüm. Bunda şişirme notlarının etkisi olduğunu düşünmüyorum. Ben zaten 1 sene özel okulda kaldım ve değiştirecektim zaten kapanmasaydı. Narlıca Anadolu Lisesi'ne geçecektim puanım yetiyordu benim. Bu süreç bir iki sene sürdü hocam. Bu sene biz iyi olduk 1 sene içinde kaynaştık biz düzeldi ama ben hala sevmiyorum iki gün gidiyordum ama onda bile şeydim (KÇ2).

Katılımcıların paylaşımlarından okulun türünün, bulunduğu sosyal çevrenin, öğrenci ile öğretmen profilinin ve çeşitli nedenlerle gerçekleştirilen okul değişikliklerinin ağırlıklı olarak çocukların akademik başarısını olumsuz etkilediği anlaşılmıştır.

3.5.2. Okul Personelinin Çocukların Özel Durumlarının Farkında Olmasının Etkisi Üzerine Görüşler

Çocuğun özel durumunun olduğunun bilinmesi çocukla kurulacak iletişimde ve çocuğa yaklaşımda sağlıklı iletişim kurulmasını sağlayarak çocuğun olumsuz etkilenmelerinin önüne geçilmesine dolayısıyla da akademik anlamda sıkıntıya yol açacak sorunların ortaya çıkmasını önleyecektir.

Araştırmaya katılan çocuklar ve kuruluş personeli KPE8 ile sınıf rehber öğretmeni ve matematik öğretmeni OP4 çocukların durumlarının çocukların tercihleri ve paylaşımları doğrultusunda genel olarak okuldaki sorumlu idareci, sınıf öğretmeni ve rehber öğretmeni tarafından bilindiğini belirtmektedirler. Çocuklardan EÇ1 ve Okul Öğretmeni OP4 ise çocuğun durumunun tercihi doğrultusunda okuldaki arkadaşları tarafından bilindiğini idareciler ve öğretmenlerinde durumu bildiğini fakat bunun çocuğa hissettirilmediğini belirtmektedir:

Benim durumumu okuldaki müdürüm rehber öğretmenim biliyor dersime giren öğretmenlerim bilmiyor. Neden söylemedin dersiniz belki başkası olsa söylerdi acındırırdı kendini falan ama ben söylemek istemiyorum. Çünkü belki de ona göre sözlü notu verecek ya da ona göre benimle ilgili olacak ben söylememeyi tercih ettim normal bir insanmışım gibi görsün yani orada kaldığım için ayrı bir ilgi gösterilmesini istemedim (KÇ3).

... Yani dersime girmeyen hoca bile bahsediyor yani. Öğretmenlerim de kuruluştan hocalarımın ziyaret etmesiyle biliyorlar yani kurumda kaldığımı. Çocuk evlerindeki bu şekliyle kaldığımı (EÇ1).

Okullarda genelde sınıf öğretmeni ve psikolojik danışmanlar çocuğun özel durumunu biliyor. Gerektiği zaman diğer öğretmenlere söylerler (KPE8).

Bu okulda bilmiyorum her öğrenci tanınıyor. Yani özellikle bizim şube öğretmenler kurul toplantıları olduğu zaman sınıfta özel durumu olan öğrenciler bütün öğretmenlere söylenir bilinir ve ona göre de tutum sergilenir. Ona hissettirmeden yapılacak yardım neyse yapılır ve bu kesinlikle gizli kalır yani bu okulun kültüründe ben bunu çok seviyorum. En çok takdir ettiğim şeylerden biridir bu benim burada... (OP4).

Katılımcıların paylaşımlarından çocukların içerisinde bulunduğu özel durumlarının genellikle okuldaki sorumlu idareci, sınıf öğretmeni ve rehber öğretmeni tarafından bilindiği anlaşılmıştır.

3.5.3. Okul Personelinin Çocuklara Yaklaşımının Etkisi Üzerine Görüşler

Okul personelinin çocuklara olan yaklaşımını hiç şüphesiz çocuklar hakkında sahip oldukları bilgi birikimi ve yaşanmışlar şekillendirmektedir. Okul personelinin çocuklara olan yaklaşımı çocukların eğitim öğretim süreci içerisinde yer alıp okulla kuracağı bağı doğrudan etkileyerek çocukların akademik başarısına etki etmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcılardan kuruluş personeli okul idareci ve öğretmenlerinin kuruluşta kalan çocuklara genel olarak çok iyi bir gözle bakmadıklarını, çocuklara sıkıntı ve problem gözüyle baktıklarını özellikle eski kuruluşların bölgesinde bulunan okullara bu nedenle kayıt yaptırmakta sıkıntılar yaşadıklarını, çocuklara zaten memur olacaklar gözüyle bakıp akademik başarılarını arka planda bırakıp okul içi davranışlarını önceliklediklerini, çocukları kolaylıkla etiketleyebildiklerini, buna karşılık aşırı koruyucu da olabildiklerini ve birebir ilgili de olabildiklerini belirtmektedir:

Okul personelinin kurumda kalan çocuklara bakış açısı konusunda sıkıntılar yaşıyoruz. Hatta bazı okullarda özellikle geçmişteki yuva tarzı koğuş tipi kuruluşlarımızın yakınında olan okullarımızda öğrenci kaydettirmek için zorlanıyoruz. Çünkü öyle bir bakış açısı var algı var milli eğitimdeki müdürler özellikle sanki bizden gelen çocuk illa sıkıntı olacak, hiçbir dediklerine uyumayacak, bütün kuralları hiçe sayacak, çok problemler yaşayacaklarını düşünüyorlar. Bunu iletişimle resmiyetle aşılabiliyor ama böyle bir algının olması çocuklarımız için bizim için iyi olmuyor. Motivasyonumuzu kırıyor bir sıkıntı olduğunda önce illa bizim çocuklar maalesef mağdur oluyor. Biz de ona göre okullar seçmeye çalışıyoruz açıkçası (KPE1).

Okul personelinin bakışı yani mevzuatla ilgili şey burada da geçerli okul idareci ya da öğretmenlerin de de aynı bilinç olduğu için yani bu çocuklar zaten öyle ya da böyle devlet memuru olacak, işe yerleştirileceklerini bildikleri için akademik başarı onlarca da çok önemli değil. Yani onların da önceliği bu değil onların her zaman için önceliği çocuğun okul içindeki davranışları oluyor. Çocuklara yaklaşımları kişiden kişiye idarecilerin idareciye öğretmenden öğretmeni değişiyor bu çocukları ne kadar zamandır tanıdıkları ya da hangi tip çocukla karşılıklarıyla ilgili olarak değişiyor. Kimisi çok acıyarak yaklaşabiliyor kimisi bu çocuklara karşı acımasız olabiliyor zaten kaybedilmiş birey olarak görenler de var (KPK11).

... Olumlularda var tabii ki çocuklar açısından Nasıl her şey olumsuz değilse eğitimler açısından da her şey olumsuz değil aşırı derecede koruyan öğretmen yapısı da idareci yapısı da var Bunlar mağdur çocuklardır bunları koruyalım bunları el üstünde tutalım diyen Eğitim yapısı da var (KPE13).

Katılımcılardan MTAL Rehber Öğretmeni OP1 ise okul personelinin genel olarak çocuklara potansiyel bir bela olarak yaklaşabildiğini zamanla bunun değişebileceği aynı da kalabildiğini, bir sorun üzerine iletişim kurduklarını, okulundaki idarecilerin samimi ve sıcak bir yaklaşımının olduğunu, birebir iletişim kurmaya çalıştıklarını ve en azından tanıdıklarını olumlu etkileşimlerin akademik başarıya olumlu etkisi olduğunu belirtmektedir:

Öğretmen ve idarecilerin koruma ve bakım altında olan çocuklara başlangıçta genel olarak potansiyel bir bela yaklaşımı var. Zamanla bu durum şekilleniyor yani ilk yaklaşım öyle olduğu için öyle de kalabiliyor. Fakat şu an daha olumlu birazcık aslında hata yapa yapa öğrendiğimiz bir yaklaşımla idareciler öğrencilerle iletişim kuruyorlar. Birazcık da sınıf içi düzenin bozulmasından korkarak başta tedirgin yaklaşıyorlar o tedirginlik aslında birazcık sorun yaratıyor. Fakat normal öğrenci gibi yaklaşıldığı zaman zaten normal bir öğrenci gibi dönüt alıyoruz. O da yeterli geliyor açıkçası ya da yeterli gelmese de olumlu adımlar atıyor diyebilirim... Okul idarecilerinin etkisi benim gördüğüm kadarıyla idarecilerimiz koruma altındaki çocuklara sıcak samimi yaklaşımla çalışıyorlar olumlu yaklaşımla çalışıyorlar. Özellikle birebir iletişim kurmaya çalışıyorlar. Bu konuda samimi olarak söyleyebilirim bunu en azından tanıyorlar. Gördükleri zaman nasılsın diye sora biliyorlar bir sorunun var mı diye soruyorlar. Sorun da yaşadıkları oluyor tabii ki yani kızdıkları da oluyor. Tabii ki normal sınırlar içerisinde ama ben bizim idarecilerimizin yaklaşımlarını yüzlerine karşı olan tutumlarını olumlu buluyorum(OP1).

Okul personeli ve çocuk katılımcılardan bazıları okul personelinin çocuklara karşı çocukları diğer arkadaşlarıyla kaynaştırmaya, anlamaya ve desteklemeye yönelik olumlu bir yaklaşımlarının olduğunu belirtmektedir:

Okulumdaki öğretmenler müdür ve müdür yardımcılarım bana karşı bilmiyorum çok iyiler iyi davranıyorlar yani kaldığım için değil oradaki yani hiçbir şekilde kural ihlali yapmadığını ve başarılı olduğum için hepsi severler yani o yüzden onların sevmesi ve destek çıkması daha da çok hırslanmamı ve motivasyonumu daha da çok artırıyor. Yani bana karşı hem kurumda kaldığım için hem de kurumda kalıp bu şekilde başarılı olduğum için ayrıca bir ilgileri var (EÇ1).

Okul müdürüm normalde sert bir insan ama bana iyi davranıyor yani ve bu milletin ilgisini çekiyor...(KÇ3).

Okul personeli, çocuklara iyi niyetli ve samimi, uyum sağlamaya yönelik olarak sınıf içerisinde başarılarını arttırmaya, yeri geldiğinde çıkışlarını tolere etmeye çalışarak pozitif bakış var. Davranış problemlerinin süreklilik arz etmesi halinde disiplin cezası uyguladığımız örneklerimiz var. Çocuklarımızdan biri de buna örnek. Çocuk evleri çocuklarını da en azından simaen bilirler. İdareciler çözüme yönelik olarak yardımcı olurlar (OP3).

Biz okulumuza gelen öğrenciden okul olarak çok memnunuz ben kendi adıma konuşayım ... Mesela ben açıkçası diyelim ki morali bozuk Ben onu hiçbir şekilde zorlamam sınava bile dahi almam Çünkü biliyorum Bu çocuk bunu

yapabilecek kapasitede yapacağına da inanıyorum ona da güveniyorum idare ederim. Bu anlamda ona her anlamda idarede güveniyor tanıyoruz biliyoruz... (OP4).

Okul personelinin etkisini bizim okulumuz üzerinden konuşursak Biz öğretmenler ve idareciler çocuklara gayet ılımlı yaklaşıyoruz. Bu ılımlılık yani öyle bir ayrımcılık yapmak ya da kayırma gibi değil. Hani hiçbir şekilde hiçbir önyargıyla yaklaşmıyor hiçbir hocamız o yüzden ben özellikle bu konuda okulumuza her türlü garanti verebilirim. Yani bir hassasiyetimiz var ama bu çocuklara belli edilmeden yapılıyor. Yine kendi okulumuz için idarecilerimizin bu kontenjandan faydalanarak okulumuza gelen çocuklara bakış açısına bakacak olursak olumsuz bir algı olmadığını söyleyebilirim. Hiç böyle olumsuz bir algı görmedim ama diğer kurumlarda böyle olumsuz bir algı olabilir mi bilmiyorum (OP2).

... Bakım altında olan çocuklara özel olarak dönem başından başlayarak rutin olarak rehberlik görüşmeleri yapıyor. Bunun dışında özel faaliyet yapılmasının biraz olumsuz sonuçlarının olacağını düşünüyorum hem çocuğun kendini kötü hissetmesi hem diğer arkadaşlarının dikkatini çekmesi yani bu tip çalışmaların kaynaştırma tarzında yapılması daha olumlu onu yapmaya çalışıyoruz. Ne kadar yapabiliyoruz bilmiyorum da dediğim gibi bu öğrencilerin takdir görme ilgi görme başarılı olduğunu hissetme ihtiyaçları işte grup çalışmalarına katarak ondan sonra projelerde falan rol almalarını sağlayarak gerçekleştirmeye çalışıyoruz (OP1).

Katılımcıların paylaşımlarından okul personelinin çocuklara yaklaşımının kayıt aşaması öncesinde çocuklar hakkındaki kalıplaşmış olumsuz yargıların da etkisiyle olumsuz olduğu süreç içerisinde kişilerin tutumlarına bağlı olarak çocukların yaşadığı olumsuz durumlar karşısında çok kolay değişebilse de genellikle çocukları okuldaki işleyişe etkin bir şekilde katmaya çalışan olumlu bir yaklaşım şeklinde olduğu anlaşılmıştır.

3.5.4. Okul Personelinin Çocuk Evleri Hizmet Modeli ile Bakım Hizmeti Modelleri Hakkındaki Farkındalığının Etkisi

Okuldaki idareci ve öğretmenlerin eğitim öğretim gören korunma ve bakım altında olan çocukların özel durumunun olduğunun, yararlandıkları hizmet modelinin özelliklerinin bilinmesi çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiğini belirleyerek akademik başarıya etki etmesi bakımından büyük öneme sahiptir.

Araştırmaya katılan çocuklar ve kuruluş personeli okuldaki idareci ve öğretmenlerin çocuk evleri hizmet modelini kendilerinden duydukları kadarıyla çok yüzeysel olarak bildiklerini, eski koğuş tipi hizmet modellerini akıllarına getirdiklerini ve çocukların sürekli bununla ilgili açıklama yapmak zorunda kaldığını bu durumda çocuklar üzerinde olumsuz etki ettiğini belirtmektedirler:

Çocuk evleri sistemini bu şekilde biliyorlar bence evde kaç kişi kaldığımızı apartman dairesi olduğunu biliyorlar. Hocalarından bir tanesi de çocuk evimize gelmişti benim meslek hocam derslerimize giriyordu Gelmek istediğini söyledi zorunda kaldığım biliyordu geldi işte kahvaltı yaptık falan birlikte kızlarla sohbet etti. Bu bence olumlu bir şey çünkü toplumsal bir şeyler kuruluyor (KÇ4).

Okuldaki hocaların çocuk evleri sistemini bence bilmiyorlar söylüyorduk hani öyle bir sistem mi varmış yani yuvada mı kalıyorsunuz diye söylüyorlardı Normal ev sistemi diyordum anlamıyorlardı. Bence bilmeleri gerekiyor çünkü herkesi aynı kefedeyi değerlendiriyorlar aynı kefeye koyuyorlar yurt çocuklara şöyle yurt çocukları böyle genel olarak öyle değil yani genel olarak Öyle olsa bile iyiler de var yani kötü gözle bakıyorlar çok yanlış Ben zaten çıktım da yani bundan sonra hiçbir çocuğa yapılmasını istemem. Yani yurt çocuğu çocuğu şöyle olur Yurt çocuğu böyle olur genel düşünce. Acıyarak bakıyorlar (KÇ2).

Çocuk evleri hizmet modelini çok bilmiyorlar herkesin kafasında bir çocuk esirgeme diye kalmış ve öyle biliniyor kimsesiz çocuklar olarak algılanıyorlar. Okuldan kuruluşu çocuk evini ziyarete gelme gelenler çok nadir olarak oluyor. Kuruluş işleyişine karışılmayacaksa müdahale olunmayacaksa Bence Bu tip ziyaretler olmalı en azından Kurumu veya işleyiş anlamaları açısından ya da Çocuklara bizim bakışımızı anlamaları açısından Bence önemli çok sık olmasından yana değilim ama hiç olmamasından iyidir (KPK12).

Araştırmaya katılan okul personeli ve idareciler genel olarak korunma ve bakım altında olan çocuklar için uygulanan hizmet ve kuruluş bakım modelleri ile çocuk evleri hizmet modeli hakkında ağırlıklı olarak tam manasıyla bilgi sahibi olmadıklarını belirtmektedir:

Devlet koruması ve bakım altında olan çocuklara sunulan hizmet modelleri hakkında pek bir bilgim yoktur. Çocuk evleri, koruyucu aileyi duydum tabii ama çalışmaya da başlayalı yaklaşık 8 ay olduğundan çok bir bilgim yok bu konularda henüz. Eğitim sürecinde de bu konularla ilgili olarak hiç eğitim almadık yani staj yerlerinde de pek rastlamadım. Okulumuzda devlet koruması ve bakım altında olan çocuklar var. Bu çocuklar kurumda kalıyorlar koruyucu ailede kalan öğrencimiz var. Bir de evlerde evde kalan da var sanırım çocuk evinde. Çocuk evlerinde kalan çocuklarımızın kimler olduğunu biliyorum. Yani bir kişinin çocuk evinde kaldığını biliyorum. Diğer ikisi sanırım kurumda kalıyorlar. Kurumda derken yani yurttan kalıyorlar. Tam olarak emin değilim bundan (OP2).

Devlet koruması ve bakım altında olan çocuklara sunulan hizmet modelleri hakkında Açıkçası çok fazla bilgim yok sadece bir öğrencimiz olduğu için ondan Duyduklarım kadarıyla biliyorum hiçbir bilgim yok desem daha doğru olur. Öğrencim den öğrendiğim şu belirli bir yaşa kadar yurtlarda kalıyorlar kendine bakabilecek yaşta olanlarsa çocuk evlerine alınıyor ve çocuk evlerinde gün içinde işte bir bayan tutuyormuş gün içinde yemeklerini ev temizliği mesela evin neye ihtiyacı varsa onlar yapılıyor. Akşam o bayan gidiyor biz kendimiz görüyoruz ihtiyaçlarımızı diyor. Artık bunun içeriğinde ne vardır çamaşır bulaşık temizlik herhalde değil mi bu kadar biliyorum onun dışında çok fazla bir şey bilmiyorum...Başka bildiğim model yok

yurtları duyuyoruz. Onun dışında hiçbir fikrim yok. Bir de Koruyucu aile yani şu bildiğimiz yani evlat edinmek isteyenler o bahsettiğiniz sanırım ondan da çok bir haberimiz yok yani çocuğu kendi alıp kendi manevi çocuğu olarak bakıp bakanları biliyoruz onu duyuyoruz evlat edinme olayının dışında herhalde Koruyucu aile. Okulumuzda koruma ve bakım altında olan bir kişiyi tanıyoruz yani 1 kişi var. Çocuk evlerinden yararlanıyor ... ben bu öğrenciyi tanıyana kadar kafamda böyle olumlu açıkçası çok fazla bir şey yoktu açık söyleyeyim. Mutlu olduklarını düşünmüyorum oralarda ki bu bir gerçek Ama bunların %100 mutlu olmalarını bekleyemeyiz (OP4).

Koruma ve bakım altında olan çocuklar için uygulanan hizmet modellerinden bilgim var bildiğim modeller Çocuk Evleri, Koruyucu Aile, Çocuk Destekleme Merkezi gibi modellerin olduğunu biliyorum. Okulumuzda devlet koruması altında olan çocuklarda var. Şu an çocuk evlerinden yararlanan öğrencilerimiz var. Daha önce yani bir dönem yurtlarda kalan 2 tane çocuğumuz vardı. Bunlar ÇODEM de kalıyordu. Onlar şu an okulumuza devam etmiyor (OP1).

Araştırma kapsamında görüşme yapılan idareci ve öğretmenlerin tamamı koruma ve bakım altında olan çocuklara sunulan hizmet modelleri, akademik başarılarının önemi veya okul sosyal hizmeti üzerine eğitim ve iş hayatı sürecinde doğrudan herhangi bir eğitim almadıklarını ve özellikle aldıkları pedagojik formasyon eğitimlerinde bu konu da doğrudan herhangi bir başlık olmadığını çocuklara eğitimlerindeki bağlantılı konulardaki çıkarımları ve hayat tecrübeleriyle yaklaştıklarını belirtmişlerdir. İdareci ve öğretmenler bu konuda önceliğin rehber öğretmenlerde olacak şekilde kendilerine ve hatta çocuklara yönelik olarak zorunlu katılım esaslı eğitim ve seminer programlarının düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedirler:

Okulumuzdaki öğretmen ve idarecilerin bu çocuklarımızın özel durumu için aldıkları özel bir eğitimin olduğunu düşünmüyorum. Ben Eğitim Fakültesi çıkışlı yeni mezun olan bir öğretmen olarak eğitim dönemimde pedagojik formasyon döneminde direk koruma bakım altında olan çocuklar için bu konu başlığı altında bir ders eğitim almadım. Mesela özel eğitim dersi aldım branşım ile bağlantılı olduğu için. Ama özellikle bu konu tabii ki dile getirilmiştir konuşulmuştur derslerde ama ayrıca bu konu hakkında bir konu başlığı altında ya da ders altında almadım alınmadı yani. Çalışma hayatımda da yok öyle bir seminer öğretmenlere bir eğitim gibi bir şeyle hiç karşılaşmadım. Bence kesinlikle bu konuda bir seminer eğitim olmalı yani okulumuzda öyle bir öğrenci olmasa bile bence alınmalı eğitim döneminde de çalışma hayatında da olabilir bu. Çalışma hayatında her sene yapılmalı bence en az 1 defa. Personeline okul personeline çalışanlara, belki çocuklara bu konuyla ilgili eğitimler verilmeli (OP2).

... herhangi bir özel eğitim yok. Her öğrenciye yaklaşıldığı gibi yaklaşıyor. Ben PDR'ci olmamdan dolayı travmatik aile çocuklarına yönelik olarak eğitim aldım. Sosyal hizmet modellerinin tanıtımına yönelik olarak iş ve eğitim hayatında eğitim yoktur. Buna yönelik olarak eğitimler

düzenlenebilir. PDR'ciler öncelik olmak üzere hizmet modelleri tanıtılabilir. Faydalı olacağını düşünüyorum (OP3).

...bu konuda eğitim alınmış mıdır ve özel bir bilinç var mıdır. Bence yoktur. Ama işte kendi pedagojik eğitimlerinden aldıkları bilgilerle bu çocuklara yaklaşıma çalışıyorlar. Öğretmenlerin aldığı pedagojik formasyon derslerinde bu konuda özel bir başlıkta eğitim verilmiyor. Yani illaki, bakım altında olan çocuklara yaklaşım ve müdahale konusunda bazı konular anlatılırken buna da değiniliyordur fakat özel bir başlık, ben kendi programımda hatırlamıyorum. Ama şöyle bir yerlerden bağlanabilir hiç yok da diyemem gelişim psikolojisi öğretilirken yani düzgün öğretiliyorsa bir çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarının ne olacağı da öğretiliyor. Bu çocuklarda da işte hangi ihtiyaçların karşılanamadığını biz kendimiz gözlemleyip ona göre de nasıl önlemler alabileceğimizi çıkarabilmeliyiz. İllaki şu çocuklara şöyle yaklaşılmalı denilmeli mi denilirse tabii ki faydalı olur ama öğretilmese de bir öğretmen bilmesi gereken bilgilerden bu çocuklardaki eksikliklerin ilgi, şefkat, kendini ispat etme kimlik bulma çabalarında ki eksiklikleri görüp ona göre müdahale edebilir etmeli yani (OP1).

Katılımcıların paylaşımlarından okul idareci ve öğretmenlerinin korunma ve bakım altında olan çocuklar için uygulanan hizmet ve kuruluş bakım modelleri hakkındaki bilgilerinin genel olarak kulaktan dolma, eksik, kısmen yanlış olduğu, bu konuda çalışma ve iş hayatında spesifik bir eğitim alınmadığı anlaşılmaktadır. Görüşmeler sırasında belirtilen görüşlerden okul idarecilerinin ve öğretmenlerin çocukların devlet koruması altında olduğunu bilmekle birlikte yararlandığı hizmet modelinin tam olarak bilinmediğine ve görüşme sırasında öğrenildiğine şahit olunmuştur.

3.5.5. Okuldaki Uygulamaların Etkisi Üzerine Görüşler: İlk Hafta Tanışmaları ve Veli Toplantıları

Araştırmaya katılan çocukların dile getirdiği konulardan biri de okulda uygulanan aileyle ilişkili toplu ve herkese açık uygulamalardır. Okuldaki uygulamalar çocukların okula karşı takınacakları tutumu ve okula karşı kendilerinde hissedecekleri aidiyet bağını şekillendirerek çocukların akademik başarılarına etki edebilmektedir.

Çocuklardan KÇ2 okul idarecilerinin ve öğretmenlerinin okulun ilk haftası gerçekleştirdiği toplu tanışmalarda durumunu söylemesi üzerine kendisine verilen tepkilerden duyduğu rahatsızlığı dile getirmekte ve bundan dolayı okulun ilk haftası okula gitmediğini belirtmektedir:

Ben yalan söyleyemem mesela annen baban ne iş yapıyor diye soruyorlar Mesela bu soruyla hep karşılaştım bu soru beni hep çok üzzerdi. Ben bir hafta okula geç giderdim mesela bu soru yüzünden ilk tanışma şeyi oluyor hocam gitmedim o yüzden okula yalan söyleyemiyorum bu soruyu sorduklarında doğruyu söylemek gerektiği için acıyacaklar. Zaten 1 senem kalmış dedim o gözle bakmasınlar dedim bu soruyu duymamak için ilk hafta okula gitmedim. Mesela ayağa kaldırıp böyle soruyorlar bu tip durumlarda ben çocuk evlerinde kaldığımı söyledim ... ilk haftalar gitmediğim için de hocalarıma söylemedim. Ne iş yaptıklarına dair belki en kolay memur ev hanımı diyebilirim ama yalan söylemediğim için söylemiyorum. Bu konuda ablamla onun ne dediği üzerine konuşup bir ara öyle de demiştim. Eski müdürümüzle de konuşmuştuk bana bizi söyle işte dedi memur de dedi hani öylesine öylesine Kim ne derse desin benim işte burada adımı falan da verebilirsin dedi. Özel okula gitmek istemediğim için öyle demişti. Yani İyi ki de gitmişim Çünkü kapandı Sonuçta yine devlet okuluna gittim (KÇ2).

Çocuklardan EÇ2 ise uzun süredir koruma ve bakım altında kalmasına bağlı olarak okulun ilk haftası gerçekleştirilen sınıf tanışma toplantılarından artık rahatsızlık duymadığını ve buna alıştığını belirtse de sınıf veli toplantıları için anne babanız gelsin çağrısından duyduğu rahatsızlığı dile getirmekte ve bu durumun moralini düşürerek kendisini olumsuz etkilediğini belirtmektedir:

Bana annen baban ne iş yapıyor diye sorulurdu Ben derdim işte Yurtta kalıyorum Çocuk Esirgeme Kurumu'ndayım çocuk evlerindeyim diye bu kendini tanıtırma sırasında oluyor genelde herkes ile tanışalım deniliyor ya öğretmenler ilk sınıfa girdiği zaman ilk tanışma falan oluyor o zaman söyleniyor. Yani ben bunları söylediğimde normal tepki alıyorum sonuçta 9 yıldır alıyorum bu tepkileri misalen ben çok okul gezdim bir sıkıntı olmuyor yani hiç olumsuz etkilenmedim ben bu durumdan. Ben de öyle bir etki yok. Misalen bir çizelge verilir işte ailenin yıllık kazancı gibi bir şey bunlar da yani yazamıyorsun öğretmene direkt veriyorsun öğretmen der ne çabuk bitirdin gibisinden söyleniyor yani o zaman da kendini açıklamak zorunda kalıyorsun zaten (EÇ2).

... diğer çocuklara senin velini çağıracağım derler senin de velini çağıracağım senin anneni babanı çağıracağım derler. Annen baban yarın gelsin derlerse yani bana bunun kötü yandan etkileri olur ama onların bilmesi yani senin öğretmenini çağıracağım demesi daha iyi olur. Yani senin anneni babanı çağıracağım demesi olumsuz etkiler yani (EÇ2)

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılardan çocuk KÇ2 ile Okul İdarecisi ve Rehber Öğretmeni OP2 okulda düzenlenen veli toplantılarına kuruluş personelinin katılımı konusunda sıkıntılar yaşandığını ve bu durumun çocukların arkadaşları yanında kendilerini eksik hissetmelerine yol açtığını belirtmektedir:

Hocam veli toplantıları bizden kimse gelmiyor söylüyoruz söylüyoruz yok hocanıza söyleyin biz burada kalıyoruz gibisinden deyin diyorlardı ama gerçekten çok kötü toplantı var herkesin velisi içerde arkadaşların soruyor. Seninki nerede hep yalan söylemek zorunda kalıyorsun işi var gelemes müsait değil gelmeyecekmiş öyle pek sevmez böyle şeyleri. Önceden de şimdi

de hiçbir kimse gelmedi toplantıma durumumu sormaya bile yılda bir kere (KÇ2).

...Veli toplantısı vardı. Ev sorumlusu katılmadı sanırım. Hani katılmış olsaydı belki denk gelip görüşebilirdik bu konuyu ev sorumlusu ile (OP2).

Katılımcıların paylaşımlarından okulda gerçekleştirilen uygulamalarda çocukların hassasiyetlerinin ve bir birey olarak varoluşlarının göz ardı edilebildiği anlaşılmıştır. Bu durumda çocukların okula karşı olan bağlarının ve okul içi ilişkilerinin zedelenmesine yol açarak akademik başarılarına olumsuz etki edebildiği anlaşılmıştır.

3.5.6. Kuruluş-Okul İşbirliği ve Etkileşiminin Etkisi Üzerine Görüşler

Kuruluş-okul işbirliği çocukların refah seviyesi içerisinde yaşaması ve toplumsal hayata hazır hale getirilmesini amaçlayan her iki birim içinde önemli bir unsurdur. Aynı hedefe ulaşmak isteyen iki farklı birim arasındaki iş birliğinin çocukların akademik başarısına doğrudan etki edeceği de göz ardı edilmemesi gereken bir gerçekliktir. Gerçekleştirilecek olan iş birliği çocukların mahremiyetleri gözetilerek özel durumlarının, güçlü ve zayıf yönlerinin paylaşılarak bireysel özelliklerine göre maksimum fayda alabilecekleri alanların keşfedilmesiyle akademik başarılarına doğrudan etki edebilecektir.

Araştırmaya katılan katılımcılar kuruluş-okul arasındaki iş birliği ve etkileşimin genel olarak ev sorumlularının gerçekleştirdiği ders durum takibi amaçlı okul ziyaretleriyle sınırlı kaldığını, bu ziyaretlerinde genelde devamsızlık ve davranış problemi odaklı olarak gerçekleştirildiğini, okuldan öğretmenlerin nadir olmakla birlikte ara sıra çocuk evlerini ziyaret ettiğini, nadir olarak da çocukların başarılı oldukları sportif etkinliklerin paylaşılması ve bunlar için izinlerin alınması sürecinde gerçekleştiğini belirtmektedirler:

Okulla kuruluş arasında işbirliği oluyor. Misalen yurttan söyleniyordu bu çocuğun sportif aktiviteleri var sportif aktivitelere yazın bu çocuğu. Biz ders veriyoruz gibisinden onlarda bizi masa tenisi turnuvası olduğunda yazıyordu okulumuz adına. Okulla kuruluş arasındaki işbirliği grup sorumlusu tarafından gerçekleşiyor. Çocuğumuzun nasıl dersleri nasıl falan diye soruyordu konuşuyordu. Ev sorumlusu dışında kurumla okul arasında iletişim çok fazla olmuyor. Öyle bir iletişim yok bence. Okuldan çocuk evine ziyaret amaçlı gelen oluyordu. Diğer arkadaşların öğretmenleri gelmişti kaçınıcı sınıfta olduğunu hatırlamıyorum ama gelenler olmuştu. Benim öğretmenlerimden gelmek isteyenler oldu ama gelmediler yani (EÇ2).

Kuruluşla okullar arasında bence işbirliği yok. Mesela kız devamsızlık yapıyor hoca gidiyor sildiriyor bu kadar yani ama gidip mesela bir hocanın öğretmenlerle müdürle konuşması gerekiyor. Bu kız böyle böyle hani alttan alırsanız diye. Bunlar yapılıyor da sorunlu kızlar için yapılıyor. Onlar da mesela kaçınca mesela okuldan kaçtı gitti devamsızlığını sildirecek o zaman. Ben rutin olarak her ay okula ziyaret yapıldığını düşünmüyorum bana yapılmadı yani ben kendi adıma konuşayım yılda bile yapılmıyor. Bir işbirliği varsa da bence düzenli değil. Okuldaki hocalarım ben küçükken bulunduğum çocuk evine geliyorlardı. Ama şu anda yok (KÇ2).

Kuruluşla okul arasında genel olarak ev sorumluları okul takibi yaptığı için kuruluş ve okul arasında ciddi bir iletişim var zaten okulda da çocukla ilgili bir sıkıntı varsa direk ev sorumlusu aranabiliyor ya da çocukla ilgili bir durum varsa görüşmek için ciddi anlamda bir iletişim var yani bir kopukluk yok. Genel olarak iletişim sorunlar üzerinden gerçekleşiyor sorunsuz olan bir çocuğun ya da akademik başarısı iyi düzeyde olan bir çocukla ilgili zaten okul sizinle çok iletişime geçmiyor Siz gittiğinizde evet çocukla ilgili konuşuyorsunuz ediyorsunuz ama okulun birebir bu çocuğunuz çok başarılı diye sizi araması ile çok karşılaşmadım genelde şikayet anlamında okulun bir iletişimi var. İdare veya sosyal servisin okulla şöyle bir iletişimi var öncelikli olarak ev sorumlusu zaten iletişim halinde ama ile ev sorumlusunun çözemediği bazı problemler olabiliyor işte çocuğun davranış problemleri olabiliyor farklı konularda vesaire bununla da ilgili biz bizzat ben rehber öğretmenle görüşme yapabiliyorum. Ya da okuldaki sınıf öğretmeni ile de görüşme yapıyorum. Bilgi alışverişi yapıyoruz ya da çocuğun bu davranışını nasıl giderebiliriz ne yapabiliriz nasıl olumluya çevirebiliriz kısmıyla ilgili görüşme yapıyorum. İdarenin de bu şekilde görüşmeleri olabiliyor. Okulun da bu yönde talepleri olabiliyor daha önce bir çocuğumuz hakkında da olmuştu (KPK12).

Okul kuruluş ilişkisinde şöyle bir durum var. Çocuk evi sorumlusunun ayda bir okul ziyareti yapıp çocukların ders ve davranış durumlarını takip etmesi gerekiyor. Yeni kayıt yapılan çocuklar için de öğretmenlerle ve idarecilerle tanışmak gerekiyor. Ben kendi adıma burada okul kuruluş işbirliğini sağlayabilmek için önemseydiğim bir konu çocuklarımızın öğretmenlerini çocuk evimizde misafir olarak ağırlamaya çalışıyorum ... (KPE1).

Okul kuruluş işbirliği bence hiç yok. Sadece not, devamsızlık, sınıf geçme konularında takipler yapılıyor. Bunlarda ev sorumluları tarafından yapılıyor ve ev sorumluları ilgililer. Fakat ilgili olmak geleceğe kazandırma imkanı sunulması bakımından yeterli mi bilemiyorum (OP3).

... ben koordinasyon merkezini de yurdu yani ÇODEM'ide ziyaret ettim. Çocukların kaldığı evi dediğim gibi gizlilik altında tutulduğu için ziyaret etmedim bu yönde de bir talebim olmadı. Gizlilik olduğundan dolayı ziyaret edebileceğimi bilmiyorum açıkçası. (OP1).

Yani bu öğrenciyi ben 2 yıldır tanıyorum. Sadece bir siz bir de geçen dönem birisi görüşmeye geldi...yani 2 yıl boyunca bu çocuk için bir defa kurumdan gelinmesini ben yeterli bulmuyorum. Buraya bir veli geldiği zaman ya da çocukla ilgili biri geldiği zaman mutlaka haberimiz olur yani görüşülmek istenen branşlardan biriyiz. Matematik olunca 6 saatlik bir ders yani duyardım diye diye düşünüyorum. Ev sorumlusu dışında bir işbirliği yok. İdare ve sosyal servis de hiç bir görüşmemiz olmadı yani bizim bu yönde bir ihtiyacımız olmadı ... Eğer ciddi bir problem varsa gidilmesi gereken bir

durum varsa rehberliğimiz pek çok öğrenci için gitti. Çocuğunuzla ilgili hiç böyle bir şey olmadı (OP4).

Katılımcıların paylaşımlarından okul-kuruluş arasında ev sorumlusu yani kuruluş üzerinden yürüyen çok düzenli olmayan, sorun odaklı olarak gelişen, başarılı ve sorunsuz olan çocukların ikinci planda kaldığı bir iş birliğinin olduğu anlaşılmıştır.

3.6. Akademik Başarıda Çocuk Koruma Alanındaki Pozitif Haklar Bileşeni

Çocuk koruma alanındaki pozitif haklar her ne kadar çocukların refahını arttırma amaçlı olsa da bu haklar çocuklar tarafından çeşitli nedenlerle yanlış yorumlanabilmekte ve sonuçları da olumlu olabileceği kadar olumsuz olabilmektedir.

Katılımcılar sağlanan pozitif haklarla çocukların olumsuz algılara kapıldığını, bundan dolayı da çocukların geleceğini etkileyebilecek olumsuz etkilenmelerin olduğunu olumlu kullanıldığında ise çocuklar açısından gelecekle ilgili adına faydalı sonuçlar doğurabildiği, bu hakların koşulsuz haklar olmasının önüne geçilmesi gerektiğini belirtmektedir:

Toplum içindeki davranışlarında falan dışarıdaki hareketlerinde koruma ve bakım altında oldukları için devlet koruması altında hani mesela bir şey yaptıklarında hani devlet benim arkamda diye nasıl desem fazla bir özgüven. Devlet arkalarında diye bir şey olmayacağını falan zannediyorlar. Ben öyle değilim ama öyle davranmıyorum (KÇ6).

Bizi şu anlamda eleştirmek lazım kurumda kalan çocukların hayatlarını çok kolaylaştırıyoruz. Aman dur sen yapma ben biz yaparız işte. Onların adına bazen kararlar veriyoruz. Mesela buradan çıkan bir çocuğun bağı kopmuyor. Çünkü biz çocuğa ev buluyoruz eşya buluyoruz, ev arkadaşı buluyoruz. Güvende olup olmadığını kontrol ediyoruz. Bunların hepsi iyi ama çocuğun kendi ayakları üzerinde durması ya da kendi hayatı ile ilgili kararlar almasına müdahale aslında bu ve sonrasında işte sosyal ekonomik destekle işe yerleşene kadar destekliyoruz sonrasında maaş almaya başlıyor. Yani bence bu durumların da değerlendirilmesi gerekiyor diye düşünüyorum. Evet bunlar iyi ama bu bazı çocuklar tarafından olumsuz olarak da nasıl olsa devlet her zaman benim yanımda mantığında bakıp kendi hayatları için şöyle bir bireyin kendi hayatı için çaba göstermesi lazım hazır sürekli hazır sunuyoruz biz çocuklara ve kolaycılığa alışıyorlar böylece çocuklar (KPK12).

Mevzuatla sağlanan haklar bakımından çocukların çabalama ihtiyacı duymadığını düşünüyorum. Diyorum ki 18 yaş bitti lise bitti, bitti yani. Şimdi biz Ankara'dan eğitime gelmişlerdi. O zaman bu çocukların hiç üniversite okumadan, kızlar da var birkaç tane erkeklerde varmış birkaç tane Spor Akademisi okuyan, yani çocuklar memur oluyorlar ders çalışmadan kitap okumadan eğitim düzeylerini yükseltmeden körü körüne böyle hani yaşayıp

gidiyorlar bitiriyorlar ve bir yerlere geliyorlar. Ve o çocuklar yarın bir gün şey oluyormuş hani biliyorsunuz bizim Bakanlığımız sürekli takiplerini yapıyor işlerinde başarılı olamıyorlar. Sosyal çevrelerinde başarılı olamıyorlar. Kredi borçlarına bir sürü borç yapıyorlar sıkıntıya giriyorlar yine bakanlığa hani ben sıkıntıya girdim şöyle oldu böyle oldu diye başvuruyorlar. Birçok işten atılanlar oluyor. Bunların hepsi zaten burada başlıyor kendileri için bir şey yapmıyor ki bu çocuklar o kitabı defteri okutamiyorsunuz. Ders çalışmazsanız bari kitap okutayım iki satır iki satır onu bile okutamıyorum ben çocuklara. Tabii biliyorsunuz bir yerde yaptırımınız bir yerde, televizyon izlemeye geçirmem diyorum geçirmezsen geçirme yatarım diyor bu kadar basit yani onlar için. O yüzden bence her şey altın tepsilerde sunulmamalı bu çocuklara ki akademik başarıları yükselsin bizim bu çocuklarımız yarın devletimizde çok farklı kadrolarda çalışacaklar bizim ülkemizin temel taşları bu çocuklar. O yüzden başarılı olmaları gerekiyor bence (KPK4, Bakım Elemanı)

Katılımcıların ifadeleri göz önüne alındığında çocuklara sağlanan pozitif hakların çocuklar üzerindeki etkisinin olumlu olmaktan öte olumsuz sonuçlar doğurabildiği anlaşılmıştır. Bu konu başlığında, yapılan çalışma sonucunda çocukların akademik başarısına etki ettiği belirlenen aşağıdaki tabloda belirtilen pozitif hakların çocukların akademik başarısında nasıl bir etkisinin olduğu anlaşılmalı çalışılacaktır.

3.6.1. Okul Devamsızlığı Süresinin Arttırılabilmesinin Etkisi Üzerine Görüşler

MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 36.(5). maddesindeki "...sosyal hizmet, emniyet ve asayiş birimlerinin resmî raporları doğrultusunda koruma ve bakım altına alınanlar ile tutuklu öğrencilerin özürsüz devamsızlık süresi 10 günü geçmemek kaydıyla toplam devamsızlık süresi 60 gün olarak uygulanır..." hükmüne istinaden kuruluş bakımı altında olan çocuklar için devamsızlık süresinin arttırılması işlemi uygulanmaktadır. Aslına bakıldığında koruma ve bakım altına alınan ve çeşitli olumsuz nedenlerden dolayı belirli bir dönem okula devam edemeyen veya devam etmesi risk unsuru oluşturan çocukların oluşabilecek mağduriyetlerinin önlenmesi

adına ders başarısı iyi olan çocuklar için bu maddenin uygulanması olumlu bir unsurdur.

Katılımcılardan E1 okul devamsızlığı süresinin arttırılmasının uygulama da çocuğu rehavete sürükleyerek ve kuruluş-okul işbirliğiyle devamsızlığının silineceğinin bilinerek okula devamlılık sağlamamaya yol açtığını doğal olarak da akademik başarıyı olumsuz etkilediğini belirtmektedir:

Devamsızlık hakkı bence olumsuz etkisi oluyor yine aynı şekilde rehavete düşürüyor çocuğu mesela kaç tane gördük çocuk 30 gün 40 gün gitmedi okula bizim evde de kalıyordu. Bu çocuk gitmedi çocuk kalması gerekirken ki cezası olsun hani bir şeyleri anlamaya çalışsın artık çünkü bir insana tokat atmadığın zaman o insan yanlışını bilemez. Ya da bir cezası olmadığı zaman hani sen sürekli geçiriyorsun zaten kurum beni geçiriyor kafasında çocuk buda ne olacak gitmesem de olur zaten yapmasam da olur okulu tamamen salmaya tamamıyla asmaya getiriyor bence (EÇ1).

Katılımcılardan KPE13 ve OP3 ise uygulamadaki durumu çocukların durumdan tamamen haberdar olması, sınıf tekrarı konusunda duyarsız tavır takınılması, okul ve kuruluş personelinin de çocukların devamsızlıktan sınıf tekrarı yapmaması yani devletin imkanları bir yıl daha kullanılmaması üzerinden açıklamaktadır:

Çocuğa ev sorumlusu diyor ki oğlum devamsızlık yapma devamsızlık niye yapıyorsun diyor zaten hocam diyor sınıfta kalma yok ki diyor niye kalayım kalsam ne olacak diyor. Çünkü alternatif var kalsa okumasa yaşı dolduktan sonra çocuk açıköğretimden devam edeceğini biliyor. Devamsızlıkla ilgili olarak çocuğun kalmaması için bizler ebeveyn olarak çünkü biz ebeveyn rolündeyiz aman diyoruz çocuklar şey olmasın devamsızlık sorun olmasın devamsızlıktan kalıyor olmasın çabası bu da olumlu bir çaba değil yani ben bunları olumlu görmüyorum yani (KPE13).

Devamsızlık hakkı, öğrencilerin yurttan izin alınacak deyip devamsızlık süresini aştığına denk geliyoruz. Bu da akademik başarıyı doğrudan etkiliyor. Çünkü çocuğun başarılı olması için derse gelmesi, dersi dinlemesi gerek. Normalde 10 gün devamsızlık hakkı var. Toplam 30 günü bulacak şekilde velinin yani yurt görevlisinin beyanı dahilinde çıkabiliyor. Devamsızlık hakkından yararlanma ve yeniden sınav yapılması çocukların sınıfta kalıp bir yıl daha devletin imkanları kullanılmaması için uygun olabilir (OP3).

Anadolu lisesi öğretmeni OP4 görüşme sırasında okul devamsızlığı süresinin arttırılabilmesi gibi bir uygulamadan haberi olmadığını şu ana kadar buna hiç ihtiyaç duymadığını, kendi okullarında okuyan öğrencilerinin de okul devamlılığının düzenli olup böyle bir talebinin hiç olmadığını belirtmiştir:

... Ben gelmeyen öğrenciye her gün sorarım ertesi gün okula geldiğinde niye gelmedin Hocam işte der karakolda ifade verdim ya da çok uykum vardı ders çalıştım gibi zaten devamsızlık hakkım var gibi. Ben mutlaka uyarırım o yüzden bizde bu ileriye taş olmuyor yani böyle bir sorun olmuyor ihtiyacı gerek duymadım o yüzden bilmiyorum. Çocuğumuz da bunu biliyor mu bilmiyorum. Hiç bunu dile getirmede kullanmadı da çocuk akli başında bir çocuk bunun suistimal eden bir tip değil. Farklı okul türlerinde durum farklı olabilir (OP4).

Araştırmaya katılan katılımcılar okul devamsızlığı süresinin arttırılabilmesi hakkının çocukların keyfi devamsızlıkları için de kullanılmasından dolayı akademik başarıya etkisinin olumsuz olduğunu belirtmişlerdir.

3.6.2. MEB Bursundan Faydalanma Hakkının Etkisi Üzerine Görüşler

MEB'e bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği (2016)'nin 10.(1).a) maddesindeki "Her yıl tespit edilen parasız yatılılık veya bursluluk kontenjanlarının %10'u 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamına giren öğrencilere ... ayrılır" hükmüne ve yönetmelikte bu çocukların akademik başarı durumlarına ilişkin herhangi bir ibare olmamasına bağlı olarak uygulama da kuruluş bakımı altında olan çocuklardan genel olarak sınava girenlerin tamamı bursluluk hakkından faydalanmaktadır. Bursun ailesiyle birlikte yaşayıp herhangi özel bir durumu olmayan çocuklara akademik başarı ve maddi durum endeksli olarak verilmesi akademik başarıya olumlu anlamda katkıda bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan çocuk ve kuruluş personeli katılımcılardan bazıları bursluluktan faydalanma hakkının çocuklar üzerindeki etkisinin özellikle EÇ1 ve KPE8'nde belirttiği gibi hakkaniyetin sağlanması ve akademik başarıya etkisi bakımından olumsuz olduğunu, çocuğu emek ve çaba harcamadan bir şeyler elde etmeye ve hazırcılığa alıştırmamanın temeli olduğunu belirtmektedir:

Bana göre burs hakkı da haksız mesela dışarıda bir sürü insan var bizden daha kötü durumda olan insanlar da var kuruma gelmeyip ailesi falan daha kötü durumda olan insanlar var. Bir şeyler emek ederek geliyorlar ama bizim burada yediğimiz önümüzde yemediğiniz arkamızda da sonuçta o bursu almasakta bir şey kaybetmeyiz yani verilen maaş da harçlık da yine aynı şekilde işte bayramı açlığı aylık gelen harçlık gibi. Mesela burs alması için öğrencinin sadece sınava girmesi yetiyor adını soyadını yazıp sallayıp çıkıyor yani bu kadar yani bursu alıyor. Buda işte yine çocuğu rehavete düşürüyor ve şükür sağlamıyor ya da diğer insanların halinden anlamıyor haksız kazanç oluyor bir nevi bu hani adaletli de görünmüyor. İlerdeki yaşamında da bu etkili olacak yani. Sanki hayatı böyle gidecekmiş gibi

düşünüyor artık burada kalanlar sürekli el bebek gül bebek yetiştirildiği için olayı gibi düşünün yani zannediyor ki hayatı boyunca böyle geçecek yattığı yerden para kazanacak diye düşünüyor. Küçüklüğünden itibaren çocuk (EÇ1).

Devlet bursluluk sınavlarında bir okuldaki her sınıftan 2 kişi kazanıyorsa biri bizim çocuk biri de normal hakkıyla kazanan çocuk. Yani bu bile aslında bana göre olmaması gereken bir şey çünkü çocuk hak etmeden bir şeyler kazanıyor...(KPE8).

Katılımcılardan okul personeli ve çocuklardan bazıları bursluluktan faydalanma hakkının çocuktan çocuğa değişkenlik gösterebilmesine rağmen çocukların bursunu kendilerini geliştirecek sosyal, kültürel ve akademik faaliyetler için kullanmaları durumunda akademik başarılarına da katkı sağlayacağını belirtmektedir:

Burs hakkından yararlanmanın akademik başarıya etkisine değinecek olursak aslında olumlu bir şey hatta eğitime devam eden aile yanında kalan çocuklara göre bir adım öne geçiriyor onları. Çünkü diğer çocuklardan daha fazla harçlıkları oluyor temel ihtiyaçlarının dışında kalan bir ödenek oluyor. Burada çocuğu yönlendirmek lazım çocuğun tabii ki kendi parasının olması güzel fakat kurumunda olumsuz alışkanlıklara imkan tanıyabilmesinden kaynaklı olarak kaygıları olabiliyor. Bu konuda eğer süreç iyi yönetilebiliyorsa çocukla açık iletişime dayalı bir ilişki varsa burs faydalı. Yani kendini gidip geliştirebilmesine yönelik kullanabileceği tiyatroya gider, sinemaya gider, kitap alır. Ama gidip sigara alıyor veyahut başka bir şekilde sürekli vaktini boşa harcayacak şekilde parasını harcıyorsa olumsuz etkisi olur (OP1).

Bu bursun olması iyi yandan da kötü yandan da insanlar için daha iyi akademik başarı yönünden olması çok iyi yani misalen dediğimiz gibi insanlar bursu akademik başarısını yükseltmek için kullanabilirler de bu bakımdan alan kişiye göre değişir...(EÇ2).

Araştırmaya katılan her kategorideki katılımcılar ise uygulama da bu tip ihtiyaçların kuruluş tarafından karşılanmakla birlikte bursun çocuklar tarafından bu tip ihtiyaçlar için çok nadir olarak kullanıldığını belirtmektedir:

...maddi açıdan maddi ihtiyaçlar kurum tarafından karşılanırsa da çocukların birikim yapması açısından o para iyi bence (KÇ4).

... bizim burada yediğimiz önümüzde yemediğiniz arkamızda da sonuçta o bursu almasakta bir şey kaybetmeyiz (EÇ1).

... Bursluluktan alınan parayı alıp kullanan çocuk sayısı çok az yani işte test kitabı alıp çözüyor ama genel olarak çocuklar o parayı yiyorlar ya abur cubur alarak yiyorlar ya da kıyafet alarak yiyorlar bunlar zaten kurum tarafından karşılanıyor ama çocuğun ekstra bir durumu oluyor belki de olumsuz alışkanlığı olan bir çocuğun daha fazla yapmasına sebep oluyor mesela sigara içen bir çocuk için bursluluğun gelmesi bir avantaja dönüşüyor çocuk bakış açısında sigaraya daha rahat ulaşabiliyor. Ben genel

olarak olumsuz olduğunu düşünüyorum özellikle bir başarı elde edilmeden kazanılan için söylüyorum bursluluk durumu (KPK12).

Yani 5 sınıfta olan bir çocuk benim oğlum 3 oldu diyelim senin yani bu çocuk ne yapacak yani parayı zaten onlar bakım evlerinde kalmıyorlar mı geziye gittiğinde harçlık veriliyor kıyafet de veriliyor her şey veriliyor yok ben doğru bulmuyorum. O kadar küçük yaşta böyle kolay kazanmaya alışırsa bu çocuğu siz topluma kazandırmazsınız bu çocuğu topluma kazandırmak mümkün değil yani nasıl olsa geliyor der (OP4).

Katılımcı çocuklar EÇ2 ve KÇ2 bursluluğun uygulamadaki şeklinin sınava girecek çocukların sınavda stres yapmamasına ve daha rahat olarak sınava odaklanmasına yol açtığını, çocukların kuruluş bakımı sonrasındaki hayatlarına birikim yaparak olumlu etki ettiğini, çocukların akademik başarı elde etme hedefiyle sınava girmelerinin çocukların akademik başarılarına daha fazla olumlu etki edebileceğini ve çocukların bunu deneyimleyerek yaşamlarına aktarabileceklerini belirtmektedir:

Ben 5 sınıfta girdim 6 sınıfta almaya başladım bursu. misalen yani bir birikimimiz oluyor. Bu birikim üniversiteye gitmeyecek insan için bile kendisinin hayata atılmasına yetecek bir parayla çıkıyorlar bu evlerden bursluluk yani bu bakımdan iyi. Akademik başarıya bir katkısı olmuyor ama yani sonuçta bir birikimi oluyor insanın ona güvenerek de bir şey yapmaya çalışıyor yani insan. Misalen abilerim yurttan çıktıktan sonra burs ile beraber evlerini dizdiler, ev tuttular arkadaşlarıyla beraber yani bu para verilmeseydi bunu yapamazlardı. Burs normalde çalışkan öğrenciye veriliyor yurtta kalanlar adını yazsa bile bunu alabiliyor. Sınav bakımından insanlar rahat giriyor. Yani rahat çözüyor yani çözmek isteyen çözüyor çözmek istemeyen çözmüyor o sınava girip ama diğer insanlar bunu bilmiyor yani bunun olacağı yok yani kendilerinde ondan dolayı onlar daha stresli giriyorlar sınava ama bizde öyle bir sıkıntı olmuyor yani sonuçta. Akademik başarı bakımından olumsuz tabii bu başarıyı arttırmak yerine tam tersine düşürüyor misalen o sınava çalışmıyor çalışmayarak giriyor o sınava ama bir düşünce olsaydı yani akademik başarıyı düşünerek girseydi insan ona çalışarak girer... (EÇ2).

... Burs almayı akademik başarıyla ilgili değil de gelecekle ilgili biriktirilmesi, altına alınması bu anlamda güzel çünkü üniversiteye gidecekler mesela bir arkadaşım da altın alıyor. Üniversitede bana imkanım olur kullanırım gezerim her türlü şeyi sağlarım kendime diye (KÇ2).

... Ama bursu kazanmanın akademik başarıya etkisi bence kesinlikle olumsuz. Mesela kız sınava hiç çalışmıyor. Diyor ki Aman tek parayı düşünüyor diyor ki zaten bir adımı yazıp çıksam da zaten her şekilde gelecek diyor kazanacağız diyor çalışmıyor mesela o sınava çalışsa kendisinin yapabildiğini görüp iyi bir puan aldığını görse derki yani ben yapabiliyorum deyip daha da çalışayım liseyi de daha iyi bir okulda okuyabilirim gibi (KÇ2).

Araştırmaya katılan özellikle çocuk olmak üzere, kuruluş ve okul personeli katılımcılar bursun mantığı gereği başarılı olan çocuklara verilmesi gerektiğini

belirtmektedir. Katılımcılar bursluluk sistemi hakkındaki görüşlerini bursun başarısızlık durumunda sonlandırılabilceği, faydalanabilmek için koruma ve bakım altında kalanlar için ayrı bir puan kıstasının veya kuruluşlar arası ayrı bir kontenjan değerlendirilmesinin olması gerektiğini ve burstan faydalanmanın çocuğun belirli bir yeterliliğe sahip olduğu lise döneminde olması gerektiği şeklinde belirtmektedir:

Burs hakkından yararlanma bence belirli bir düzeyde olmalı. Normal düzeyin biraz altına çekebilirler ama herkesin kazanması biraz saçma yani. Yani bir ders başarısı sınırı olması gerekiyor bence ... bu sınav başarısı da kontenjan konularak da olabilir. Mesela Hatay'dan 10 kişi girmiş baraj 70 ya da 65 olmalı mesela 5 kişi alınacak 5 kişi alınmalı bir sınırı olmalı (EÇ3).

Bu sistemin de bence çocuk evlerinde yani burada kalanların da bir şey de değerlendirilmeli. Tamam diğerleri kadar yüksek değil de yine bir seviye belirlenmeli bence her neyse 100 200 300 değil de Hani normalde 450 alan herhalde kazanıyor ya hani bir 350 olsa sınırlandırılabilir diye düşünüyorum (KÇ2).

... Onlara da şöyle bir şey getirilebilir kendi aralarında bir puanlama getirerek hiç diğer çocukları karıştırmadan diğerleri 500 alıyorsa sen 300 puan alırsan bursluluğunu alacaksın. Bunlar daha da olumlu etkiler çocuğu. Çocuk diyor ki: ben adımlı yazayım çıkayım zaten alacağım ki bana verecekler düşünce bu böyle olduğu sürece biz akademik başarıyı şey yapamayız ya bulamayız yüksek seviyelere getiremeyiz (KPK10).

Burs hakkı, her çocuğa verilmemeli. Başarısızlık durumunda kesileceği bilirse çocukların başarıya daha çok önem vereceğini düşünüyorum. (OP3).

Bursun ilkokuldan verilmeye başlanması bence erken oluyor. Liseden başlamalı diye düşünüyorum...(OP4).

Araştırmaya katılan katılımcıların ifadelerinden çocuklar açısından iyi niyetle yaklaşılan bu uygulamanın çocuklara kuruluş bakımından bir birikimle ayrılma imkânı sunması bakımından olumlu olmakla birlikte çocukların herhangi bir akademik başarı göstermeden bursluluktan faydalanabilmeleri açısından ise akademik başarıyı olumsuz etkilediği anlaşılmıştır.

3.6.3. MEB'e Bağlı Özel Okullardan ve Kurslardan Ücretsiz Faydalanma Hakkının Etkisi Üzerine Görüşler

MEB 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu (2007)'nin 13. Maddesindeki "...Kurumlar, öğrenim gören öğrenci sayısının yüzde üçünden az olmamak üzere ücretsiz öğrenci okutmakla yükümlüdür. Bakanlıkça bu oran yüzde ona kadar artırılabilir. Ücretsiz okutulacak öğrencilerin yüzdesi, seçimi ve kurumlara kabul şartlarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir..." ve buna istinaden

hazırlanan MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği (2012)'nin 57.(1). “Kurumlar, kurumda okuma hakkını kazananlardan ... haklarında koruma, bakım veya barınma kararı verilen çocuklara öncelik verilir” ile 58.(1). “Kurumlarda ücretsiz okumak için başvuracak öğrenci ve kursiyerlerden, ... haklarında koruma, bakım veya barınma kararı verilen çocuklar dışındaki öğrencilerin bir önceki sınıfını geçmiş ve davranış notunun tam olması şartları aranır” hükümlerine bağlı olarak kuruluş bakımı altında olan çocuklar herhangi bir başarı kıstası aranmadan özel okul ve kurslardan kontenjan dahilinde yararlandırılabilirlerdir.

Araştırmaya katılan katılımcılar devlet okullarına kıyasla özel okullarda verilen ders saatinin fazla olmasının ve sınıf mevcudu sayısının azlığının çocuklara gösterilen bireysel ilgiyi arttırdığını bunun da çocukların akademik başarısını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir.

Kurslardan ve özel okullardan yararlanmanın akademik başarıya olumlu etkisinin olduğunu söyleyebilirim. Açıklayacak olursam da özel okula kıyasla devlet okulunda ilgi ve alakanın olmadığını özel okulda ise ilgi ve alakanın çok fazla olduğunu bu nedenle akademik başarının daha yüksek olduğunu söyleyebilirim. Mesela okuduğum özel okulda sınıf mevcudu 13 kişi sınıf mevcudu az hocalarımız bizimle bireysel olarak ilgilenabiliyor bu da daha iyi oluyor akademik başarımız için. Normal devlet okulunda çok ilgi olmadığı için sen de hemen kendini salıyorsun zaten ilgilenilmiyor ne yapacağım diyerekten. (EÇ6).

Eğitimi açısından çok iyi ben özel okula gidiyorum 10 saat ders görüyorum diğer insanlara göre yani normal liseye göre 2 saat fazla etüt veriyorlar bana 8 saat normal ders görüyorum. İki saat etütte de istediğim gibi ders çalışıyorum istediğim gibi öğretmenlerin yanına gidip soru sorabilirim bu etüt saat içinde böyle iyi bir yanı var özel okulun kötü yanını hiç görmedim yani (EÇ2).

Sınıf mevcudu özel okullarda devlet okuluna göre daha az sayıda oldukları için belirli bir sayıda oldukları için akademik başarıyı artırıcı bir etken. Şimdi tabii ki devlet okulunda 40 tane 50 tane çocuk var ve onlar içerisinde başarılı olanlara öğretmenler zaten yöneliyorlar. Ama özel okulda akademik başarısına ya da kendisini ön plana çıkartmak için 20 25 kişilik bir sınıfta hepsine yönelmeye çalışıyorlar (KPK12).

Mesela Bizim okulumuzda sınıflarımız da en fazla 8-9 öğrenci var en kalabalık sınıfımız 13 öğrencili. Bu da çocukların bireysel ilgi almaları ve akademik başarılarının artmasında olumlu bir etken(OP2).

Katılımcılardan devlet lisesi öğrencisi çocuk EÇ3 ise özel liselerde sınıf mevcudunun az olup birebir ilginin az olmasına karşın devlet liselerindeki sınıf mevcudunun özel okullara kıyasla olumlu bir rekabet ortamı yarattığını belirtmektedir:

Özel okulun artışı ek dersler özel birebir derslerdir. Özel okulda sınıf mevcudunun az olması da bence çok etkili değil çünkü çalışmak isteyen çalışır bence az kişi çok kişi önemli değil çok kişi olunca da kişiler arasında olumlu bir rekabet oluyor (EÇ3).

Araştırmaya katılan özel okul öğrencisi çocuklar ve öğretmenleri okuldan okula değişkenlik gösterebileceği gibi eskiye nazaran özel okul sayısının artmasının da etkisiyle özel okullarda doğrudan bir puan yükseltmenin yani not şişirmenin olmadığını buna karşın yazılı ve sınavlara hazırlık kapsamında örnek sorularla sınava hazırlık çalışmalarının yapıldığını, sınavların nasıl yapılması gerektiğine dair çalışmaların yapıldığını bu şekilde çocukların notlarının yüksek tutulmaya çalışıldığını belirtmektedirler:

Özel okulda da normal devlet okulundaki gibi notlar veriliyor. Ders notunu kabartma hiç yok devamsızlıklarda sürekli işleniyor yarım gün geç kalırsan izin almak zorunda kalıyorsun yine aynı eski işleyiş herhangi değişen bir şey yok bence (KÇ5).

...Özel okullarda bence not şişirme yok öyle olmuyor ama yani yazılılara hazırlık oluyor. Mesela şu sorulara yakın çıkacak deniliyor o yönden iyi sınavların soruları yardımcı oluyorlar hani hazırlık yapıyorlar soruları birebir vermiyorlar. Mesela soru veriyorlar 50 tane bunların içinden 10 tane verebiliriz diyorlar ama vermeye de biliyorlar gene de yani 50 soruya çalışmakla o konuya çalışıyorsun (EÇ2).

Özel okullarda bence okuldan okula değişiyor notların şişirme puanlarla verilmesi. Mesela bizim okulda not şişirme denen bir şey yok siz bana direkt hocam 100 verin falan yok yani ama not şişirme olayı şöyle bir şey. Mesela alamayan öğrenci yine alamıyor gerçekten hocam. Mesela anlatayım bizim okulda mesela not kâğıdı veriyorlar mesela hocalar soracakları yerden özet kâğıdı veriyorlar diyorlar ki buna çalışın bunun içinden size soru soracağım mesela yani o kâğıdı verdiği halde 0 5 alanlar var. Soruları birebir olarak vermiyorlar bir benzerini veriyorlar diyebilirim yine çalışmayan öğrenci yine düşük alıyor yine düşük alıyor (KÇ4).

Şöyle özel okul sayısı son yıllarda arttığı için eskiden var olan özel okulların puanları şişirdiği algısının özel okul sayısı arttığı için yavaş yavaş kırıldığını görüyorum. Geçmiş yıllarda çok daha az özel okul olduğu için devlet okullarına göre bu sayı az olduğu için evet oralarda çocuklara ayrıcalık sağlanabiliyordu. Not şişirme üzerinde ele alacak olursak bu pek yapılmıyor genelde çocukların haklarını almasını sağlıyoruz. Ama tabii ki diğer devlet okullarına göre para ile okudukları için bir şekilde çocukların iyi not almasını sağlayabiliyoruz. Ama bunu not şişirme olarak değil de çocuklara daha çok yardımcı olma, yazılının nasıl yapılabileceği ile ilgili daha çok ipucu vermek gibi ama direkt soru vermek ya da çocuğun notunu şişirmek gibi bir şey olmuyor (OP2)

Araştırmaya katılan devlet okulu öğrencisi çocuklar ve kuruluş personeli ise özel okullarda doğrudan bir puan yükseltmenin yani not şişirmenin var olduğunu, sözlü notlarının yüksek tutulduğunu, öğrencilere yazılı sorularının önceden

verildiğini dolayısıyla öğrencilerin yazılılara çalışmadığı halde yüksek puanlar alarak hazıra alıştığını, normalde ders başarısı temel düzeyde olanları başarı belgesi aldığını, okulların kendi devamlılığını sağlamak adına notları yüksek tuttuğunu bununda suni bir başarıyla günü kurtarsa bile uzun vadede akademik başarıyı olumsuz etkilediğini belirtmektedirler:

Not şişirmeler var mesela sözlüden 30 almış birine gidiyorlar 100 veriyorlar ben 90 almışım bana da 100 veriyorlar. Adalet mi değil. Ben normalde çalışınca zaten yapabilirdim de lise bir zor ama yani ben takdir aldım. Belki de normal devlet okuluna gitsen teşekkür alırdım. Çünkü not şişirme oluyor kesinlikle ders çalışılmıyor mesela çok az çalışılıyor (KÇ2).

...Şöyle yani öğrencilere soru veriyorlar yazılı sorularını veriyorlar öğrencide hazır gördüğü için çalışmıyor. Puanlarda böyle yüksek oluyor. Öğrenci onun için hazıra alıyor. Ben bunun için çalışmayayım diyor (EÇ3).

... Benim de özel okula gönderdiğim giden çocuğum var. Çarpım tablosunu bilmeyen lise öğrencisi takdir alıyor zaten oraya genelde başarı seviyesi düşük olan çocuklar gidiyor zengin çocukları gidiyor (KPE1).

... akademik yönden baktığın zaman sahte bir not yükselmesi var ortada. Sahte karşılığı olmayan çünkü okul kendini başarısız göstermek istemiyor niye ertesi senede öğrenci alacak çünkü bir sonraki sene de öğrenci alacak doğal olarak notları yüksek tutuyor. Notları yüksek tuttuğu için biz gönderdiğimiz çocuktan istediğimiz başarıyı alamıyoruz şişirilmiş notları var ama gerçekte çocuk o seviyede değil (KPE13).

Katılımcılardan EÇ1 ve kuruluş personeli KPK11 ile KPE2 özel okullara gönderilen çocuklarda akademik başarının bir kriter olarak aranmadığını bunun da kuruluşa olan bakışı ve algıyı olumsuz etkilemekle birlikte akademik başarıya olumlu bir etki etmediğini belirtmektedir:

Özel okullarda burada sürekli başarısız öğrencileri gönderiyorlar. Tamam şimdi buradaki özel okulların çoğu başarısız ama yinede nerede başarısız var ahlak konusunda da eksik olan çocukların hepsini gönderiyorlar özel okullara buda bu kurumun adının lekelenmesine sebep oluyor yani o çocuk oraya gittiği zaman hocalar onlara böyle farklı gözle baktığında ya da acıdıklarından falan fistan notunu daha da yüksek veriyorlar çocuk ne yapıyor bu sefer ben anladım havasına giriyor geçiyor yani belgesini aldığı zaman sanki her şey o belge de bitiyormuş gibi düşünüyor (EÇ1).

Özel okullarda aynı şekilde yine çocuk özel okula girmek için akademik başarısını yüksek olması gerekmediği bilinci oluşuyor çocukta. Yani benim derslerimin çok iyi olması gerekmiyor. Ben sadece davranışsal anlamda birazcık daha kendimi kontrol edebilirim o kontenjanlara yerleşebilirim bilinci var... (KPK11).

Çocuklarımızın özel okula gönderilmesi yönünde çok yönlendirme alıyoruz açık olarak söylemek gerekirse özel okula gitmesini istediğimiz çocuklarımız olduğu gibi istemediğimiz çocuklarımız da bulunmakta fakat bu şekilde sayıyı arttırmak amaçlı yapılan uygulama kaş yapayım derken göz çıkarmaya neden oluyor...(KPE2).

Katılımcılardan KPK12 her çocuğun özel okula gönderilmemesi gerektiğini, kuruluşun özel okula gidecek olan çocukları belirlerken akademik başarıyı dikkate aldığını, okullarında çocuklar başarılı ise çocukları almak istediğini, özel okulların lise dönemi çocuklarını özellikle sınava yönelik müfredatları nedeniyle ders başarısı anlamında olumlu etkilediğini ve lise döneminde özel okula giden çocukların kendilerine tanınan bu imkânı değerlendirip akademik başarıyı olumlu etkileyen değişimlerin yaşandığını belirtmektedir:

Her çocuk için bence bu durumunda olmaması gerekiyor. Zaten biz bunu yaparken aslında akademik başarısı daha iyi olan çocukları tercih ediyoruz yerleştirmeye zaten. Özel okullarda başarısız olan bir çocuğu istemiyorlar çünkü kendi seviyelerini alta çekecekler daha önce böyle bir kaç uğraştığımız vaka olmuştu... Lise dönemi için baktığımızda bence özel okulun akademik başarıya olumlu etkisi var. Hani dersane ve kursların kaldırılması özel okul daha çok sınava hazırlanmaya yönelik normal müfredat derslerinin yanı sıra bunu yapıyor bu anlamda çok daha önemli. Bir de çocuk eğer küçüklükten itibaren özel okula gitmedi ise bunu bir şans olarak görüyor ve olumlu değerlendirmeye çalışıyor. Lise döneminde özel okula gitmeye başladıysa ve gerçekten olumlu anlamda da değişimleri görebiliyoruz...(KPK12).

Katılımcılardan idareci ve rehber öğretmen OP2'de devlet okullarına yerleşmenin zorluğu karşısında sağlanan kontenjanla özel okula gitmenin çocukların ilerleyen süreçte akademik başarılarını arttırmaları açısından büyük bir şans olduğunu vurgulamaktadır:

Bence kesinlikle böyle bir hak olmalı şimdi devlet okullarına bakıldığı zaman özellikle temel liseye bakılırsa çok yüksek bir başarı isteniyor çocuklardan ilk etapta kayıt olma aşamasında. Özel temel liseler buna göre çok daha rahat mesela ben temel lise olduğum için özel okullar daha rahat zaten ayrı bir kontenjan açıldığı için onlara. Ücretsiz başlayabildikleri için bu onlara akademik başarı ve ilerisi için çok büyük bir şans ve bence onları da iyi etkiliyor (OP2).

Katılımcılardan Rehber öğretmen OP1 günümüz koşullarında kolejlerin özel temel liselere kıyasla akademik başarıyı daha olumlu etkilediğini belirtmekte iken daha önce özel okul geçmişi olan çocuk KÇ2 de bunu doğrulamakta ve kendilerinin kolej tipindeki liselerden ziyade temel lise tipindeki liselere gönderildiklerini

belirtmektedir. Kuruluş Personeli KPE1 ise bunu nedeni kolejlerin çocukların sadece eğitim masraflarını karşıladığını çıkarılan ek masrafların ise kuruluş tarafından karşılanmasının zor olduğunu belirterek açıklamaktadır:

Temel lise ve kolej ayrımında olaya bakacak olursak açıkçası temel liselerin amacı zaten yükseköğretime hazırlama şeklinde diğer liselerin kampüs ortamında sosyal aktiviteler en yoğun yaşandığı öğrencilerin kişisel sosyal sportif kültürel gelişimlerinin önemsendiği yapıda olduklarını iddia ediyorlar ve fiziksel olarak da var o imkanları. O açıdan temel liselerden kampüsü olan ve kültürü olan okullarda eğitim görmeleri daha olumlu ve iyi olduğunu, arkadaş çevresi açısından kurum kültürü ve yerel faktörlerin devreye girdiğini söyleyebilirim (OP1).

... özel okullar bilindiği gibi değil yani hocam yani veliler diyor ya öyle özel okula göndereyim daha iyi filan diyor ya ben her özel okulu görmediğim için tam bilemiyorum. Mesela kolej olanlar daha iyi olabilir mesela t koleji gerçekten iyi bir okul ama bizi zaten gönderdikleri zaman kolej tipi iyi bir okula değil daha alt seviyedeki doğal olarak temel lise düzeyindeki liselere gönderiyorlar bunlarda ciddi iyi değerler (KÇ2).

Bizim çocuklarımız özel okula gittiğinde sıkıntı yaşıyor üst düzey veya kolej tipi özel okullarda da maddi olarak çocuklarımız çok eziliyorlar. Kolej tipi özel okullar sadece eğitim masraflarını karşılıyor ve ek masraflar çıkıyor bu okullarda. Bunun dışında bizim karşılayamayacağımız ek masrafları çıkıyor. Bir çocuk için 15 bin TL civarında servis vesaire öğlen yemeği masrafları çıkarılıyor yani o çocuğu okula göndermemiz 30-40 bin TL civarında masraf çıkarıyor bize. Bunu zaten bizim karşılamamız mümkün değil öyle bir kalemden yok ve göndermek de çok mantıklı da değil. Bu masraflar belki bir başışçı tarafından da karşılanabilir ama ne kadar karşılanırsa da karşılanırsın... (KPE1).

Katılımcılardan özel okul öğrencisi KÇ4 ile EÇ2 kendi ve Özel Temel Lise Öğretmeni OP2 ile kuruluş personeli KPE13 çocukların okudukları okulların temel lise düzeyinde ve maddi anlamda da herkesin gelebileceği bir okul olmasından dolayı akademik başarıda bir etken olan arkadaşlık ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaş grupları içerisinde yer aldıklarını, öğrenci profilinin sosyo kültürel anlamda biraz daha üst seviyede olduğunu ve herhangi bir olumsuz etkileşimin olmadığını belirtmektedir:

Arkadaşlık ilişkileri özel okullarda okuldan okula değişebiliyor mesela maddi durumları düşük olan okullar var ya da daha yüksek olanlar var mesela bizimki normal orta halli bir özel okul o yüzden yani herkesin gidebileceği bir türde bir okul zaten devlette teşvik veriyor ya o yüzden çoğu öğrenci zaten bu imkanı kullanarak gelmiş o yüzden hepsi benim seviyemde diyebilirim. O yüzden pek sıkıntı çekmedim (KÇ4).

Arkadaşlık ilişkilerinde çok iyi herkes yani misalen yurttan olduğumu bilmelerine rağmen herkesle eşit konumdayım herkes normal yani çocuk evlerinde kaldığımda biliniyor okulda arkadaşlarımdan hepsi de biliyor herhangi bir sıkıntı yaşamıyorum (EÇ2).

Çocuklarımızın okuldaki arkadaşlıkları iyi özellikle onuncu sınıfta olan çocuklarımız arkadaşlarıyla gayet iyiler 12.sınıfta olan çocuğumuz şöyle devamsızlık sıkıntısı var bu aralar. Yani öğleden sonraları pek okula gelmiyor ama geldiği zamanlarda okulda olduğu zamanlarda arkadaşlarıyla arası iyi genelde herhangi bir olumsuz iletişimleri yok arkadaşlarıyla. Okul arkadaşlarıyla etkileşimlerinden dolayı çocuk evlerindeki arkadaşlarıyla çok sık bir araya gelme durumları yok yani uzak kalma gibi bir şey de yok ama denk geldiklerinde konuşuyorlar. Ama sürekli birlikte takılalım birlikte gezelim gibi bir şey yok aralarında ikisi de farklı arkadaş çevrelerine sahipler (OP2).

Ortam değişikliği çocuklar üzerinde olumlu etki yapıyor mu yapıyor. Lise grubundaki çocuklar için nasıl oluyor değişik yapıdaki insanlarla biraz daha kültürel düzeyi üst düzeydeki insanlarla muhatap oluyorlar doğal olarak nasıl diyelim varoş yapıdaki çocuklarla varoş yapıdaki gençlerle muhatap olmuyorlar arkadaşlık ilişkileri özel okullarda daha seviyeli o yönden avantajları var mesela (KPE13).

Katılımcılardan kuruluş personeli KPE8 ise gözlemlerinden yola çıkarak özel okula giden çocukların arkadaşlarının etkisinde kalarak aşırı istek ve taleplerde bulunduğunu bu durumun da çocuğun daha sonraki yaşantısına yansımalarının nasıl olacağına dikkat çekerek arkadaşlık ilişkilerin olumsuz etkileyebileceğinden şüphe etmektedir:

Özel okuldan faydalanma hakkına değinecek olursak şimdi çoğu aile ekonomik yetersizliklerden dolayı özel okula çocuğunu gönderemiyor. E biz bu sefer gönderiyoruz özel okul içerisindeki çocukların hepsi zaten zengin şöyle yani şimdi bizim çocuklar özel okula gittiklerinde diğer arkadaşlarıyla beraber hareket etmeye çalışıyorlar. Zengin bir kitle ile birlikte oldukları için onlar gibi yaşamaya çalışıyorlar. Hocam işte şuradan şu ayakkabıyı alalım yani tamam burslulukları var para da var ama bu çocuk liseden sonra öyle de yaşayabilecek mi onu da düşünüyoruz. Ya da onların yaptığı bir sosyal etkinliğe adapte olursa liseden sonra da öyle yaşayabilecek mi diye ister istemez düşünüyoruz (KPE8).

Araştırmaya katılan katılımcılar çocukların özel okula özel okulda okuyan kişi sayısının artırılması amacıyla gönderilmemesi gerektiğini, akademik başarıları, derslerine ilgi duymaları, istekli olup olmama ve uyum sağlama durumları göz önüne alınarak gönderilmesi gerektiğini, gidilecek özel okulun başarı durumunun da göz önüne alınması gerektiğini, çocukların özel okula olgunlaşıp belirli bir yeterliliğe ve farkındalık seviyesine eriştikten sonra gönderilmesi gerektiğini bununda daha çok lise dönemine denk geldiğini, özel okulun aile odaklı hizmet modellerinden yararlanan çocuklar için daha faydalı olabileceğini belirtmektedirler:

Özel okula gidecek çocukları belirlerken daha çok derslerine ilgi duyan nasıl desem isteyen çocuğu gönderebiliriz ... (KÇ5)..

Özel okula giden bir çocuk olarak bu hakkı değerlendirirsek iyi bir özel okul sa evet mesela Meslek Lisesi olarak bence özel okula kesinlikle gidilmemeli. Ama normal bir Anadolu Lisesi ise gerçekten iyi bir Anadolu Lisesi ise mesela G. çok iyi bir Anadolu Lisesi yani ben oranın çok iyi bir lise olduğunu duydum. Çok iyi mezunlar verdi. O açıdan bence özel okula gitmenin kullanabilen için olumlu bir etkisi var bence. (KÇ4).

Özel okula bence ders ortalamasına bakılarak ve çocuğun uyum sağlayıp sağlayamayacağı göz önüne alınarak çocuklar gönderilmeli... özel okula gitme durumunun hazır olmanın beklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Özel okulunun lise için önemli olabileceğini düşünüyorum Ortaokul neyse ama liseye kadar insanlar olgunlaşıyor daha da kendinin farkında oluyor bence lisede olması daha mantıklı ilkokul ortaokul da özel okula gidilmesi biraz saçma bence (KÇ4).

Özel okula gitmek demek hepimizin bildiği gibi maddi açıdan çocuklarımızın okulda okuyan arkadaşlarıyla aynı şartlara sahip olmamasından dolayı çocuğun aldığı harçlıktan tutun giydiği ayakkabının markasına kadar kullandığı kalemin defterin markasına her şey çocuğa arkadaşların da olduğu gibi sağlanamadığından her çocuğun özel okula gönderilmesinden ziyade bu tip durumlarda olumsuz etkilenmeyecek çocukların kuruluş tarafından tespit edilerek gönderilmesinin uygun olacağı kanaatindeyim (KPE2).

Bu hakkı belki biraz daha koruyucu aile hizmetinden yararlanan çocukların daha rahat kullanabileceğini düşünüyorum. Onların orada daha kolay kendini ifade edebileceklerini düşünüyorum (KPE1).

Özel okullarda gerçekten nasıl diyeyim kafası çalışan deriz ya aslında ışık vardır biraz bilgi vermesi lazım hak ederek gerçekten o onu hak ediyor ona biraz destek olursa onu yapabilecek o çocukların gönderilmesi lazım gönderilmesinden yanayım (KPK10).

Özel okuldan yararlanmanın akademik başarıya etkisi açıkçası kararsız olduğum bir konu neden yararlanıldığına bakmak gerektiğini düşünüyorum. Eğer mesela Sağlık Meslek Lisesi'ne gönderdiğimiz bir öğrenci olmuştü yakın zamanda diye hatırlıyorum yanlış da hatırlıyor olabilirim akademik anlamda birazcık daha ön planda olan bir çocuksa belki yabancı dil öğrenip lisansta ona gidecek bir hedefi varsa emareleri de varsa bence olumlu olabilir. Ama bu devlet okulunda çok sorun yaşıyor veya sorun çıkartıyor. Bir de özeldede deneyelim bakalım orada düzeler yaklaşımla gönderiliyorsa o zaman olumsuz bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Yani aslında süreç içerisinde kişiye göre değerlendirilerek yapılması gereken güzel bir fırsat olarak gördüğümü söyleyebilirim (OP1).

Yani okul çok başarılıysa çocuk kazanmıştır gitmiştir özel okuldur keşke faydalansa. (OP4).

Katılımcıların paylaşımlarından özel okul ve kurslardan ücretsiz faydalanma hakkında akademik başarının çok belirgin bir kıstas olmaması bakımından akademik başarıyı olumlu etkileme konusunda büyük bir eksikliğin olduğu, özel okulda bireysel ilgi ve fazla ders alınabilmesinin akademik başarıyı olumlu etkileyebileceği, özel okullarda notların yüksek olması gerektiği algısının bir şekilde çocukların ders

notlarını suni olarak yükseltebildiği, arkadaşlık ilişkilerinin ağırlıklı olarak olumlu olduğu, bu hakkın kullanımında akademik başarı anlamında daha iyi olduğu kabul edilen kolejlerden ziyade ekonomik nedenlerden dolayı temel liselerden faydalanılabildiği, çocukların özel okula gönderilmesinde çocuğun, okulun akademik başarı durumunu ve farkındalık düzeyini kapsayan bir değerlendirmenin yapılması gerektiği anlaşılmıştır. Tüm bu nedenlerle özel okuldan faydalanma hakkının çocukların akademik başarısına olumlu etki etmede yetersiz kaldığı anlaşılmıştır.

3.6.4. İşe Yerleştirilme/İstihdam (Memuriyet) Hakkının Etkisi Üzerine Görüşler

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu (1983) Ek Madde 1. a), b) ve c)'deki "Bu Kanun veya 5395 sayılı Kanun uyarınca haklarında korunma veya bakım tedbir kararı alınmış olup fasıllı olarak geçen yararlanma süreleri dâhil iki yıldan az olmamak üzere, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sosyal hizmet modellerinden yararlanan çocuklardan reşit olduğu tarih itibarıyla bu hizmetlerden yararlanmaya devam edenler ... Kamu kurum ve kuruluşları tarafından hangi statüde olursa olsun serbest kadro ve pozisyonları toplamının binde biri, bu madde kapsamında istihdam edilecekler için ayrılır ve her yıl belirtilen oranda kişi istihdam edilir... Bu hükümden yararlanmak isteyenler, 18 yaşını doldurdıkları ve korunma, bakım tedbir kararı veya bu Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen himaye onayının sona erdiği tarihten itibaren beş yıl içinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına başvururlar ... Hak sahiplerinin atamaları il tercihleri de dikkate alınarak Başkanlıkça kura usulü ile yapılır. İşe yerleştirmede öncelik, sırasıyla lisans, ön lisans ve ortaöğretim mezunlarına verilir ... Bu madde kapsamına girenlerin yerleştirilmeleri; ortaöğretim ve daha üst öğrenim mezunları için kurumların talepleri doğrultusunda öğrenim durumları itibarıyla ihraz ettikleri unvanın 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname eki cetvellerde yer alması şartıyla ihraz etmiş buldukları unvanlara, bunların dışında kalan ortaöğretim ile yükseköğretim mezunları için memur unvanlı kadro ve pozisyonlara, diğer öğrenim mezunları için ise yardımcı hizmetler sınıfında yer alan kadro ve pozisyonlara yılda üç defadan az olmamak üzere Devlet Personel Başkanlığınca yapılır veya yaptırılır..." hükmüne bağlı olarak kuruluş bakımı altında olan çocuklar herhangi bir başarı kıstası aranmadan mezuniyet durumlarına göre çeşitli işlere yerleştirilmektedir.

Araştırmaya katılan özellikle çocuklar ve kuruluş personelinin önemli bir bölümü ve okul idarecileri ile öğretmenleri işe yerleştirilme hakkının çocuklar tarafından yaygın bir şekilde bilinmesi, bu durumun bilinmesiyle çocukların herhangi bir hedef sahibi olmaması ve bir çaba göstermekten ziyade yaşadıklarının da etkisiyle zorluklar karşısında çok çabuk pes edip kolayı tercih etmesine yol açması, çocukların hiçbir başarı göstermeden bir şey elde etmenin adaletsizliği ve hakkaniyetsizliği, devlet kurumlarına yeterliliği olmayan kişilerin yerleştirilmesine yol açmasının uzun vadedeki etkisi, hakkın aileler tarafından da bilinip ailelerin bunu suiistimal etmesi ve çocuklarını ders çalışmaya teşvik etmemesi, hakkın akademik başarı endeksli standartlarının olmamasının derslerin önemsenmemesi rehavetine yol açması gibi nedenlerden dolayı istihdam hakkının genel olarak çocukların akademik başarısını olumsuz etkileyen bir etken olduğunu belirtmektedir:

İş hakkı iyi bence. Ama bunu şöyle mesela keşke bilmese çocuklar yani biliyorlar şimdi. Ders çalışmayacaklarını biliyorlar. Ben zaten memur olur paramı yerim diyorlar ama biliyorlar. Bu bilinmese 10 kişiden 9'u eminim çalışır yani sonunda ne olacak yani bir şey olmayacağını biliyor 10 kişiden 9'u çalışır bence (EÇ7).

İş hakkı tanınması aslında çok güzel bir şey çok avantajlı bir şey burada kalan kızlar için çocuklar için hepsi için genelde hepimiz birçoğumuz buna ben dâhil değilim aslında ama olabilirim de şey mesela nasıl olsa ileride iş veriliyor çalışmama gerek yok gibi düşüncelere kapılıp ders anlamında düşünüş yaşanabiliyor. (KÇ6).

İş hakkı verilmesinin olumsuz etkisi de var çünkü bazıları aklına koymuş nasıl olsa ben yurttan çıktığım zaman elimde bir iş olacak iyi de olsa kötü de olsa diye düşünüyorlar. Bunu çocuk evindekilerde diğerleri de düşünüyor bir farkı yok bence çoğu kişi böyle. Bence bu adaletsiz bir sistem hani herkes o kadar çalışır çalışır üniversiteyi kazanır sonradan işsiz kalıyor ama bizde öyle bir durum yok bence bu çok adaletsiz. (KÇ5).

... Bence tamamıyla yanlış bir yasa çünkü böyle bir şey olduğu zaman şimdiki açıdan hem de gelecekteki açıdan baktığımız zaman devlet dairelerine çok saçma insanlar gelecek yani çünkü bu kurumda kalan kaç insanın kişiliği karakteri iyi ki ya da kaç insan işinde becerili ki. İşte bu da akademik başarıyı zayıflatıyor yani rahatlığı yetiyor çocukları çocuklar ne diyor Ben sınıfı geçersen iyi yeter benim için diyorlar. Bir başarı derece hedefi yok yada bir yüksek meslek hedefi yok bir hukuk gibi tıp gibi yada Bir mühendislik gibi hiçbirinin hedefi yok (EÇ1).

... hocam çok güveniyorlar buna gerçekten çok güveniyor hem aileler de Bunu biliyorlar yaşı büyük olduğu halde buraya gönderiyorlar kullanıyorlar bunu hiç doğru değil hani yine bir destek verilmeli yine bir imkan sağlanmalı Ama bu kadar değil Çünkü akademik başarıyı gerçekten yıldııyor. Çünkü ben sana Deseler ki memurluk olmasa daha çok çalışılır daha iyi yerlere gelinir (KÇ2).

İş hakkı tanınmasının çocuğun akademik başarısını kesinlikle olumsuz etkilediğini düşünmekteyim. Çünkü bir travma yaşayarak kuruma gelmiş bir çocuk en ufak çeldiricilere maruz kalarak eğitimle ilgili istek ve arzusunu alt seviyeye düşürüyor. Bir süre sonra akademik başarı düşünce başarısızlığı da tatmış oluyor bir süre sonra nasıl olsa ben buradan çıkınca memur olacağım hayatım garanti altında maaşım var şeklindeki algısına kapılarak bunu sıradanlaştırıyor. Böylece akademik başarının düşük olduğu birçok örnekle ne yazık ki karşılaştık (KPE2).

...Çocuklar zaten ben buradan çıkınca memur olacağım niye ders çalışmaya getirdiği için. Ailede onu birleştiriyor çocuğun burada kalmasını istiyor kurumdan çıkmasını istemiyor bu durumda tabii ki çocukların akademik başarısını kötü etkiliyor (KPE8).

İş hakkının belli bir standarda bağlanmaması 2 yıl yurtta kalıp reşit olarak ayrılan her çocuğun memur olarak devlete atanması yani bir işe girmesi çocuklarda çok büyük bir rehavete sebep oluyor. Çocuklar nasıl olsa memur olacaklarını biliyorlar ve hiçbir şekilde ders çalışmak istemiyorlar. Derslerinin kötü olması umurlarında değil devamsızlık yapmaları umurlarında değil dersten kalmaları önemsemiyorlar. Açıktan da bitirse oluyor lise mezunu olarak çıksa da oluyor liseyi bitirmese de oluyor (KPE1).

Bir de şöyle bunlar liseyi bitirenler hemen iş sahibi olacaklarını bildikleri için onun rahatlığı ile hareket ediyorlar. İşe girmenin ne kadar rahat olduğunun algısı bu çocukların hepsinde var (OP5).

Liseden mezun olduktan sonra KPSS ile birlikte direk devlette işe başlıyorlar diye biliyorum. Hani öyle bir ayrı kadroları var sanırım. Yani bu hakların etkisini değerlendirecek olursak mesela 12. Sınıf öğrencimizi ele alırsak kendisine akademik başarı anlamında olumsuz etkilediğini düşünüyorum ben. Çünkü nasıl olsa benim işim garanti diye düşünüyor biliyorum çünkü benim önümde de birkaç kere bunu dile getirdi. Bu yüzden mesela çabalaması biraz düştü. Şöyle söyleyeyim bu çocuğumuzun sene başındaki durumu ile şu anki durumu arasında çok fazla fark var, sene başında çok çabalayan ders çalışan. Ben yeni tanımama rağmen görüyordum, bu çocuk iyi çalışıyor diyordum, ama çok düşüş var ki bunun altında bence dediğim gibi hem ailesiyle ilgili birkaç bir şey öğrenmesi var hem de iş garantisi var...(OP2).

Araştırma kapsamındaki ders başarısı iyi olan ve akademik başarı elde etme uğraşısı içinde olan çocuklar istihdam hakkının çocukların belirledikleri hedef ve beklentilerini emek harcayarak gerçekleştirme doğrultusunda hareket etmeleri, vizyon, vefa sahibi olmaları ve liseye geçiş dönemine kadarki süreçte olumsuz etkilenilse de lise döneminde akademik başarıya olumsuz bir etki etmediğini; KPK12’de istisna da olsa hedefler doğrultusunda hareket eden çocukların akademik başarısının olumsuz etkilenmediğini ve Okul Rehber Öğretmeni OP1 ise ne olursa olsun iş hakkından faydalanılacağı bakışının kurumlar tarafından çocuklara yansıtılmadığı takdirde akademik başarıyı olumsuz etkilemeyeceğini ve kendi okullarında böyle bir yaklaşımın olduğunu belirtmektedir:

... Ortaokuldan liseye geçiş döneminde bu beni biraz olumsuz etkiliyordu. Derslerimi dikkate almıyordum ama şu an öyle bir şey yok bu beni etkilemiyor (EÇ6).

Ben pek öyle düşünmüyorum açıkçası çünkü bana göre bir hedefim var Ben bu hedefe ilerlemek zorundayım kendime hedefi koymuşum ne olursa olsun yani er ya da geç onu ulaşacağım memurluk verilmesi ya da verilmemesi benim açımdan pek önemli değil şahsen. Diğer arkadaşlar belki ders açısından daha düşük olabilirler o açıdan böyle bir düşünce de olabilirler ya da bilmiyorum. Benim yapımdan kaynaklı olarak ben hiçbir zaman böyle şeyi değilim yani hep bir hedefim vardır yani memurluk verilmişse de bu benim hedefimi değiştirmedir hedefim de avukat olmak (KÇ4).

Benim hiç böyle bir düşüncem olmadı öyle bir şey olsaydı üniversiteyi okumayı düşünmezdim. Devlet sonuçta bize bu kadar seni bakmış bana Ortalama bir 9 sene vermiş ben bunu bir borç olarak düşünüyorum bu devlete bir katkı olması gerektiğini düşünüyorum ondan dolayı üniversite okumalıyım. Hep dersler falan aldım özel dersler de aldım yani dershane falan da aldım (EÇ2).

Bende böyle bir düşünce bakış yok ya ben memur olmak istemiyorum. Yani aslında böyle kötü bir meslek değil ama çalışırsak daha iyisini yapabileceğimi bildiğim için mesela mühendis olmak istiyorum ben. Biraz daha çalışıp mühendis olmam varken neden memur olayım. İkisi de garanti ama mühendis olmak daha iyi geliyor (EÇ3).

... Ha tabii ki başarılı olan çocuklar var idealleri olan bu amaç doğrultusunda çalışan ve gerçekten akademik başarıları yüksek çocukları var Ama bunlar çok istisna (KPK12).

Bunun olumsuz etkisinin yani ben nasıl olsa memur olacağım bakışının bizim okuldaki öğrenciler üzerinde şu an için olmadığını söyleyebilirim. o birazcık da okulla ilgili bir yaklaşım sonuçta öğrenci çalışmazsa sınıfını geçemez. Sonuçta bu çocuklar illaki sınıflarını geçebilecek diye bir düzenleme yok bildiğim kadarıyla. Yani Okul bir şekilde siz zaten devlet koruması altındasınız mesajını sözlü ya da sözsüz olarak verirse çocuk tabii ki olumsuz etkilenir (OP1).

Araştırma kapsamındaki ders başarıları iyi olan ve akademik başarı elde etme uğraşısı içinde olan çocuklar ve Kuruluş Personeli KPE1 ile Okul Rehber Öğretmeni OP1 istihdam hakkının çocuklar üzerindeki gelecek kaygısını ortadan kaldırarak çocukların mental anlamda rahatlamasını ve çocuklara üniversiteyi kazanıp mezun oldukları bölümden kamuya atanma hakkı tanıyarak direk kendi ihtisas alanındaki işini yapma fırsatı sağlaması bakımından akademik başarıyı arttırmaya olumlu katkı sağladığını belirtmektedir:

... şey diyorlar işte liseyi bitireceğim direk atanacağım işe başlayacağım ama şöyle bir şey bitirdikten sonra ne olabiliyorsun bir devlette yazıcı ya da masa başı iş bulabiliyorsun ama üniversiteyi okursan okuduğunu üniversitedeki bölüm üzerinden atanacaksın üniversiteyi kazanmak için de belli bir düzeyde olmak gerekiyor (KÇ3).

... üniversite okuduktan sonra atanmakta çok zor. Şu an üniversitede istediğin bölümü oku doktorluk hariç bunu dışarıda tutuyorum atanman gerçekten çok zor çok yüksek bir puan alman gerekiyor ama benim mesela öyle bir derdim yok şu an burada tabii ki de bir rahatlama veriyor. Yani benim atanma gibi bir şeyim olmayacak iş bulabileceğim. Buda ben de bir rahatlık yaratıyor. Tabii benim hedefim genetik mühendisliği okumak. Mezun olduğunda iş hem de bir iş bulmuş olacağım (KÇ3).

Bu durum benim akademik başarı mı olumlu etkiliyor. Ben belki de çalışsam yapamayacağım ama şimdi çalışsam daha iyisini elde edeceğim bu kurumda bir iş imkânım var çalışınca yapabilirim yani buradan aldığım destekle daha iyi yerlere gelebilirim (KÇ5).

Olumlu etkileyen en son şöyle bir şey oldu üniversiteyi bitiren çocuklarımız için bitirdiği bölüm üzerinden atamasının yapılacağını dair bir genelge yayınlandı Bu da bazı gerçekten başarılı olan çocuklarımıza olumlu yönde sirayet etti çoğu öğretmen hukuk çeşitli branşlarda kendilerine hedefler belirlediler buraları bitirerek atanmayı, bir meslek sahibi olmayı istiyorlar. Düz memur olmak yerine çeşitli branşları tercih edebiliyorlar (KPE1).

İş hakkının akademik başarıya çok olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir insan geleceğe dair umutlu olduğu sürece mutlu olur. Eğer yarınından beklentisi olumsuzsa bazen yataktan bile kalkmak istemez. Ama yarın güvence altında olduğunu bilen insan daha olumlu bir bakış açısı ile hareket eder. Çevresiyle daha uyumlu olur yani bu daha genel kabul edilen bir şey o yüzden iş imkanı tanınması ben bu evden çıktuktan sonra ne olacağım sorusuna bir cevap verdiği için çocuğu başarı açısından da kesinlikle olumlu etkileyecektir. Bizim çocuklarımız da bazen işte zor zamanlarında veyahut geleceğe dair ne olacak işte ben nereye varacağım sorusunu sorduklarında bu cevabı kendilerine verip rahatladıklarını ve tabii ki bunu da elde edebilmek için sonuçta okullarını bitirmelerinin gerektiğini hatırlayıp da buradaki sorumluluklarını yerine getirdiklerini gözlemledim (OP1).

Araştırma kapsamındaki ders başarısı iyi olan ve akademik başarı elde etme uğraşısı içinde olan çocuklar KÇ4 ve EÇ1 ile kuruluş ve okul personelinin akademik başarı odaklı istihdam hakkının nasıl olması gerektiği konusunda temelde birbirleriyle benzer olan çeşitli düşünceler paylaştığı görülmüştür. İşe yerleştirilme hakkının var olduğunun bilinirliğinin çok fazla yaygınlaştırılmaması gerektiği, sınava ve mülakata tabii tutulması yeterliliğin dikkate alınması gerektiği, en az lise veya üniversite mezunu olma şartı aranması, liseyi örgün olarak bitirme ve KPSS puan barajı sınırlaması, yeterlilik aranması ama yeterliliği sağlamayanın da mağdur edilmemesi için meslek/zanaat/beceri edindirmeye dayalı mevcut olan ve teşvik edilen yasal boyuttaki sistemlerin uygulama da karşılığı olacak şekilde işlevselleştirilmesi, çocukların geçmiş kurum içi durumlarının ve elde edecekleri sınav başarısına dayalı bir değerlendirmenin, günümüz koşullarındaki iş bulma koşullarının zorluğu göz önüne alınarak çocuklarında bunun farkına varmasını

sağlama ve buna göre bir değerlendirme yapılmasının, çocukların bu hakkı mümkün ama kazanılması gereken bir hedef olarak algılamasının sağlanması, hangi çocuğun hangi işten yararlandırılabilceği konusunda kapsamlı mevzuatsal düzenlemeler getirilmesi, olumlu ve olumsuz örnekleri içeren rol model çalışmalarıyla çocukta dikkat çekilmesi gerektiği gibi paylaşımlarda bulunmuşlardır:

Ders çalışmaya teşvik açısından bence ilk başta bunun herkes tarafından duyulmaması gerekiyordu. Ya da hangi liseden mezun olduğuna bakılarak çocuk iyi bir yere gelemeyi iyi bir üniversite kazanamadı bir yere yerleşemedi o imtihandan faydalanması için onunla özel olarak konuşulabilir. Ama buna hiç gerek kalmayan öğrenciler de var mesela iyi bir üniversite kazanan (KÇ4).

Ben iş hakkı verilmesinin bilmiyorum ama ben yine sınava tabi tutma ya da mülakata tabi tutma taraftarıyım mülakatsız olmaz. Sınav olmasa bile hani her insan illa akademik başarılı olmak zorunda değil ama hani bir mülakata tutarım yani niye cahil ya da boş insan gelsin ki. Kişilerin düşüncesini kapasitesini yani ona göre yerleştirilmeli bence (EÇ1).

Bu sistem akademik başarıya yol açacak şekilde çevrilemez diye bir şey söz konusu değil tabii ki çevrilebilir. Ama aynı haktan hepsinin aynı şekilde faydalanması lazım aynı sistemden hepsini aynı şekilde faydalandırılması lazım. Standartlar konulmalı belli kapasite istenmeli ama o bir türlü şöylede bir durum ortaya çıkar. O kapasiteye ulaşamayan çocuk sokağa mı atılacak yaşı dolduktan sonra başıboş mu gezecek devletin temel mantalitesi zaten bu çocukların başıboş durmaması başıboş kalmaması ve kötü yollara sapmaması. Ama gel gör ki gerçeklere baktığın zaman kötü yollara sapma oranının en yüksek olduğu yapıda bu tür çocuklar okullarda okulların etrafına dadanan kötü insanların en çok tuzağına düşürdüğü insan yapısı anasız babasız çocuklar veyahutta parçalanmış aile yapısındaki çocuklar bu gerçekleri de göz ardı edemeyiz (KPE13).

Hani çocuğa her şeyin hazır olmadığını her şeyin istediği gibi pat diye önünde olmayacağını icabında sadece memurluk değil de iş alanına yani emek isteyen beceri isteyen yetenek isteyen alanlara da çocukların yönlendirilebileceği akademik başarısı zayıf olan çocukların o yönlere de yönlendirilerek yani meslek edindirilerek yetiştirilmesini sağlamak da çocuklarda gene olumlu yönler sağlanabilir. Nitekim Bizler Ahilik sistemini bilen ahilik sistemi ile büyük toplumlar olmuş büyük devletler kurmuş yapıdaki bir toplumuz biz. Şu anki sistem içerisinde meslek edindirme için normalde teşvik var ama ameliyat yok yani amel yok eylem yok eylem lazım. Yazı geliyor yazışmalar yapılıyor çocukların mesleki edindirmelere yönlendirilmesi deniyor ama tabii ki karşılığı yok. Bazı şeyler senin çocuğu akademik eğitimden çekip de meslekteki eğitime yönlendirmene engel oluyor çünkü 4 artı 4 artı 4 sistemimiz var. Çocuk 12 yıl okuyacak 12 yıl okuduktan sonra sen çocuğu okuldan çekemezsin meslek eğitimine devam edebilmesi için gün boyu eğitime giden bir çocuğu da meslek eğitimine ne ara göndereceksin. Yani diyorum ya amel yok işin içerisinde ameliyat yok hasta var ortada ama ameliyatı yapacak uygulayacak yer yok doktor yok ameliyathanemiz yok çünkü bizim. biraz tasvir yaptık ama ameliyathanemiz yok bizim (KPE13).

İş hakkıyla ilgili olarak benim şahsi kanaatim çocuk en az lise mezunu olarak bu hakkı elde edebilmeli. Çünkü böyle bir yeterlilik istenmeyince çocuk ister istemez akademik hayattan kendini uzaklaştırabiliyor. Bu da hem kuruluşun hem de çocuğun zarar görmesine yol açıyor (KPE2)

...Her şekilde devlet bu çocuklarımıza iş hakkı tanımış bunun bir standartta tanınması gerektiğini düşünüyorum. Yani en azından KPSS'ye girecek bir yeterliliğinin olması...Mesela en azından bir 70 puan seviyesi sınırı koyulabilir çocukların ders çalışmasının teşvik edilmesi açısından (KPE1).

İşe yerleştirme konusunda üniversite şartı getirilmeli bu biraz çocuklar açısından akademik başarıda yaptırım etkisi yaratabilir biraz daha kamusal düzenlemeler yapılmalı akademik başarıyı arttırmaya yönelik en azından lise mezunu değil, iki sene gitmiş sınıfta kalmış atılmış bir öğrencinin işe yerleştirme gibi bir hakkı olmamalı. Bu çita biraz daha yükseltilmeli bu seviyede kalmamalı. Yasal düzenlemeler gerekiyor şart yeniden değerlendirilmeli kimler iş sahibi olabilir nasıl tanınabilir hangi çocuğa ne yapılabilir. Bütün koruma altındaki çocukların ne yaparsa yapsın ne ederse etsin haklıdır görüşünün biraz daha daraltılması gerekiyor biraz daha yasal düzenlemeler şart çocukların gerek davranışsal gerek akademik durumları değerlendirilip o şekilde iş hakkı sunulmalı. Bununla ilgili bir komisyon kurulabilir çocuklar incelenmeli (KPK3).

Yani bir şeyleri eksik olmaz böyle olmamalı bence yani bence lise mezunu değil de bu işi çocuklara daha da zora sokmalılar. En azından 2 yıllık bir üniversite bitirmeyen çocuğa iş vermiyoruz biz dememeliler. Yani ya da üniversite bitirmeyenler liseyi bitirdikten sonra herkesin ailesi var herkes gidecek zaten çıraklık eğitimin herhangi bir kursundan şu kadar eğitim aldıktan sonra ben onları işe yerleştireceğim böyle yaptırımlar uygulanmalı bu çocuklar hiç okuyup ders çalışmadan sınıf geçerek sonra gidip devletin bazı kurumlarında çalışmamalıdır. Çünkü bizim devletimize de zarar bu devlet bunları sahipleniyor. Ama yarın bu çocuklar devlete zarar verecek böyle olursa ben böyle düşünüyorum açıkçası (KPK4)

Bu sistem tamamen diğer her çocukla aynı olmasın ama belli bir kıstas, geçmiş sicil (kurum içi davranışlar), az da olsa bir sınav başarısı (örnek olarak MTAL'den MYO'ya direk geçişteki 150 puan alma örneği gibi), kıstas merkezi bir sınavla hakkaniyet ve çocukta akademik başarıyı elde etme hevesine yol açacak şekilde olmalı. İş hakkı, eskiden yurt tipi dönemde bu sistem değişecek denmişti. Bu sistemin değişmesi gerektiğini düşünüyorum. Her yurt çocuğunun devlet memuru olması dışarıda hak edip iş bulamayan o kadar kişi varken gereklilik ve ihtiyaç değil (OP3).

Çocuk bunu çok mümkün ama kazanılması gereken bir hedef olarak görüyorsa biz bu algıyı ona verebilirsek şu an bizim okulumuzdaki çocukların algısının öyle olduğunu düşünüyorum o zaman olumlu etkiliyor. Çünkü kendisinin de üzerine düşeni yapması gereken şeyler var bu hedefini elde edebilmesi için ama hedefinde orada durduğunu bilmesinin yeterli olduğunu düşünüyorum. Belirli şartları yerine getiren çocukların kesin olarak o işe kavuşacağını bilmesi o şartlarında biraz çaba ile herkes tarafından yerine getirilebileceğinin bilinmesi yeterlidir ve olumludur bence bu da nasıl olsa işim hazır değil tabiri caizse salmayı engeller diye düşünüyorum. Bir sınav sistemi de olabilir ama sınav konusu biraz tartışmalı bir konu. En azından somut deliler dayandırılmış olur ve çocuk bir şeylere hazırlanmak zorunda hisseder kendini (OP1).

Bir de şöyle bunlar liseyi bitirenler hemen iş sahibi olacaklarını bildikleri için onun rahatlığı ile hareket ediyorlar. Yani bunun daha da zorlaştırılması lazım belirli bir kriterlerinin olması lazım üniversite mezunu olma gibi (OP5).

Katılımcıların paylaşımlarından işe yerleştirilme/istihdam hakkında faydalanılmada sadece sınırlı sayıda olan akademik başarı edinme çabası içinde olanların üniversite okuyarak okudukları mesleğe atama kolaylığı sağlanmasıyla akademik başarıya olumlu etki ettiği, çocukların tamamı için genel olarak herhangi bir belirgin kıstasının olmaması bakımından ise akademik başarıyı olumlu etkileme de yetersiz kaldığı ve akademik başarıya olumlu etki edecek bir sisteme geçiş yapılmasına yönelik bir beklentinin olduğu anlaşılmıştır.

4. TARTIŞMA

Çocuk evlerinde koruma ve bakım altında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarı durumunu etkileyen bileşenlerin belirlenmesi adına gerçekleştirilen bu araştırmada önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Çocuk evlerinde kalan lise öğrencisi çocuklar içerisinde akademik başarı edinmek için çaba harcayan az sayıda çocuğun var olduğu vurgulanmıştır. Genel olarak çocukların akademik başarılarının yeterli seviyede olmadığı, akademik başarıyı arttırmada sunulan imkânların yetersiz kaldığı ve akademik başarı seviyesinin yeterli olmamasında çeşitli bileşenlerin etkili olduğu görülmüştür. Çocuk evlerinde kalmakta olan lise öğrencisi çocuklar üzerine gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen bulguların bazılarının koruma ve bakım altında olan çocuklar üzerine yapılan çalışmalarla örtüştüğü kiminin ise sunulan hizmet modeli olan çocuk evleri sisteminin de etkisiyle farklılaştığı görülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde altı ana tema altında ulaşılan bulgular literatürdeki koruma ve bakım altında olan çocuklara ve çocuk evlerinde kalan çocuklara yönelik yapılan çalışmaların bulguları ele alınarak çalışmaların ortak noktaları ve farklılıkları değerlendirilerek literatürdeki önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Akademik Başarı Kavramlarına İlişkin Algılara Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Çalışmada ele alınan sorulardan ilki ve temeli konumunda olan akademik başarı ile başarılı öğrenci kavramlarını katılımcıların nasıl algıladıkları ve tanımladıkları çalışmanın odak noktasında yer almaktadır. Çalışmada elde edilen bulgulardan çocukların akademik başarı ve başarılı öğrenci kavramlarını, esas olarak okuldaki ders başarısı doğrultusunda alınan notla ve başarı belgeleriyle değerlendirmekle birlikte nadir olarak da bu ders başarısına ek olarak sosyal, sportif, kültürel ve bir alanda elde edilen başarılar şeklinde algıladığı görülmektedir. Kuruluş ve okul personeline göre de akademik başarı ve başarılı öğrenci kavramları çocukların tanımlamalarında olduğu gibi esas olarak okuldaki ders başarısıyla alınan not ve başarı belgeleri ile ölçülen performans olarak tanımlanmaktadır. Fakat çocuklarda olduğu gibi okul ve kuruluş personeli de kavramı sadece ders başarısı ile nitelendirmenin yetersiz olduğunu vurgulayarak gelişim bütünlüğü içinde sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda gösterilen başarılar şeklinde açıklamaktadır.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden akademik başarı kavramının uygulama da kendisine MEB'in (2017) "öğretim programı öğrenme kazanımları esas alınarak dersin özelliğine göre yazılı sınavlar, uygulamalı sınavlar, performans çalışmaları ve projeler ile işletmelerde beceri eğitiminde/stajda alınan puanlara göre tespit edileceği" tanımıyla karşılık bulduğu anlaşılmaktadır. Fakat yapılan görüşmelerde katılımcıların kavram arayışlarının Özgüven'in (1998) "okul ortamında belirli bir dersten, akademik veya sosyal programlardan bireyin ne derece yararlandığının bir ölçüsü" tanımıyla paralellik taşıdığı görülmektedir.

Çalışmada elde edilen bulgulardan çocuklar çoğunlukla akademik başarı seviyelerini orta olarak kabul etmekle birlikte nadir olarak da seviyelerinin düşük olduğunu kabul etmektedir. Akademik başarı seviyesinin çocuklar tarafından yeterli görülmediği ifade edilmekle birlikte bunun nedeninin bilinmediği veya sağlanan imkânlar doğrultusunda yeterli olmadığı yönünde açıklamalarda bulunmaktadır. Kuruluş personelinin bakım elemanlarına göre çocukların akademik başarı seviyeleri çocukların bakışına benzer olarak orta seviyede görülmektedir. Kuruluş personelinin idareci ve meslek elamanlarına göre çocukların akademik başarı seviyesi çeşitlilik göstermekle birlikte genel olarak düşük kabul edilmektedir. Okul personeline göre ise akademik başarı seviyesi çocuklardan ve kuruluş personelinin farklı bir değerlendirmeye düşükle orta arası olarak kabul edilmektedir. Gerek kuruluş gerek okul personeli seviyesinin yeterli olmadığını ifade etmektedir.

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında Yıldırım (2013) tarafından yapılan çalışma da çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmakta olan 30 lise öğrencisinden 23'ünün Meslek Lisesi öğrencisi, 4'ünün Anadolu Lisesi öğrencisi, 3'ünün ise Açık Lise öğrencisi olduğu; çocuk evleri hizmet modelinden yararlanan çocukların hepsinin eğitim-öğretim içerisinde yer almasına karşın akademik başarı seviyelerinin hala çok üst düzeylere taşınmadığı bulgusuna varılmıştır. Bu bulgu araştırma kapsamındaki 15 lise öğrencisi çocuktan 10'unun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 3'ünün Anadolu Lisesi, 2'sinin Özel Temel Lise olması ve ifade edilen diğer tespitlerin araştırmamızla da birebir karşılık bulması bakımından değerlendirildiğinde sonuçların örtüştüğü görülmektedir. Bulgu özellikle akademik başarı seviyesinin gösterdiği değişkenliği ortaya koyması ve genel manada yeterli görülmemesini desteklemesi bakımından da önemlidir.

Konuya ilişkin literatür ve yapılan çalışmalar incelendiğinde korunma ve bakım altında olan çocuklar ile ilgili ortaya çıkan tablo çocukların genellikle akademik anlamda sorunlar yaşadığını ve akademik başarılarının düşük olduğunu göstermektedir (Karabekir 2010). Durualp ve Çiçekçioğlu'nun (2013) erkek yetiştirme yurdunda özelinde yaptığı çalışmadaki çocukların öğrenim gördükleri okullardan yola çıkarak akademik durumlarına bakıldığında araştırma da yer alan ergen çocukların % 78,7'sinin eğitim-öğretime devam ettiği bunlardan % 61,7'sinin meslek lisesinde eğitim-öğretim gördüğü ve % 17'sinin ilköğretime devam ettiği bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgular araştırmamızda elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirildiğinde çocukların tamamının aktif olarak eğitim öğretim içerisinde yer aldığı, eğitim öğretim devamlılığının sağlandığı ve lise türlerinin farklılaşp anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin az sayıda da olsa var olduğu görülmüştür. Bu durum çocuk evleri hizmet modelinin okul türünde sağlanan olumlu çeşitlik ve çocukların eğitim öğretim süreçlerinde daha yüksek oranda yer alması bakımından hizmet modelinin akademik başarıya olumlu etki eden farkını ortaya koymaktadır.

Akademik Başarıda Çocuk Kaynaklı Bileşenlere Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Yapılan çalışmalara bakıldığında çocuk kaynaklı bileşenlere yönelik olarak Karabekir (2010) tarafından yetiştirme yurdu özelinde yapılan çalışma da çocukların bakım altında olduklarını gizlemeye çalışmaları, çocukların bakım altında olmalarını mazeret olarak kullanmaları, okulda yaşanan belli başlı olumsuz davranışlar olarak öğretmene saygısızlık, kıyafet kurallarına uymama, bakım altında olan çocukların akademik başarısızlıklarının çocuklar tarafından kabullenilmesi gibi bulgulara ulaşılmıştır. Elmacı (2016) ise çalışmasında koruma altındaki çocukların davranış sorunları olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Başer (2013) tarafından çocuk evleri modeli üzerine yapılan çalışmada kuruluş öncesi döneme ilişkin verileri elde edilen %91,6 çocuktan, %46,7'si kuruluş bakımına alınmadan önce içe dönük özellik gösterirken bu kuruluş sürecinde %25,1'e düşmüş, kuruluş bakımı öncesinde %45'inin dışa dönük özellik gösterirken bu kuruluş bakımında %66,5'e yükseldiği bulgusuna varılmıştır. Araştırmamız kapsamında elde edilen bulgulardan çocukların kişilik özelliklerine ilişkin bulgular çok büyük oranda literatürdeki belirtilen çalışmalarla

örtüşmekle birlikte özellikle çocukların akademik başarı konusundaki farkındalıklarına ve motivasyon kaynaklarına ilişkin bulguların yok denecek kadar sınırlı sayıda olması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Akademik Başarıda Aile Kaynaklı Bileşenlere Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında çocukların aile ilişkilerinin ve kuruluş-aile işbirliğinin ele alındığı aile kaynaklı bileşenlere yönelik olarak Yıldırım (2013) tarafından çocuk evleri özelinde yapılan çalışmada çocukların yarısının ebeveyninin hayatta olmasına rağmen ebeveynleriyle ilişkilerinin olmaması kurumun çocukların aileleri ile ilişkilerini geliştirmeleri konusunda yeterince çaba göstermediği buna karşılık kardeşle görüşme sıklığına bakıldığında çocukların yarıdan fazlasının kardeşleriyle sıklıkla görüşebildiği, çocukların aile ilişkilerinin oldukça yetersiz olduğu bulgusuna varılmıştır. Başer (2013) tarafından çocuk evleri modeli üzerine yapılan çalışmada personel tarafından çocukların gönüllüleri ve aileleriyle çok sık görüştürülmemesi gerektiği şeklinde görüş belirtilmiş, çocukların ailesi ile ilişkisinin, eve uyumu ile istatistiksel açıdan anlamlılığının olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmamız kapsamında aile kaynaklı bileşenler başlığı altında aile ilişkilerinin ve kuruluş-aile işbirliğinin etkisi başlıklarında elde edilen bulgular özellikle çocuk evleri hizmet modelinde gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilen literatürdeki bulgularla karşılaştırıldığında bulguların örtüştüğü, kuruluş aile işbirliğinin yetersiz kaldığı ve çocukların akademik başarılarının aile ilişkilerinden olumsuz etkilendiği sonucuna varıldığı görülmektedir.

Akademik Başarıda Kuruluş Kaynaklı Bileşenlere Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Yapılan çalışmalara bakıldığında kuruluş kaynaklı bileşenlere yönelik olarak Yıldırım (2013) tarafından çocuk evleri özelinde çocukların ilişki dinamikleri üzerine yapılan çalışmada ev dışındaki sosyal faaliyetlere katılma oranlarına bakıldığında da dershaneye gitmek, sinema/tiyatro gibi kültürel etkinliklere katılmak ve çeşitli kurslara gitmek konusunda çocuk evinde kalanların aile yanında olan çocuklara göre daha avantajlı olduğu, çocuk evinin konumunun çocukların katıldığı sosyal faaliyetleri etkileyici bir unsur olduğu, çocuk evinde yaşayan çocukların evlerinde

yemek, uyku, ders çalışma, oyun oynama, televizyon izleme ve eve geliş saatleriyle ilgili çok net kurallar olduğu, kuralların belirlenmesinde ise en net otoritenin çocuk evleri koordinatörlüğü olduğu, çocukların sadece % 29,6'sı bu kurallara çocukların da görüşlerinin alınarak karar verildiği, mahrum bırakma, harçlık kesme ve evden çıkma yasağı verme gibi uygulamaların olduğu, çocuk evi kurallarının katı olması ve kuralların ihlali durumunda ardından gelen mahrum bırakma cezalarının özellikle lise döneminde olan çocuklar tarafından önemli bir mutsuzluk kaynağı olduğu, eve gelen gönüllülerin yaptığı etkinliklere bakıldığında en yoğun olarak dini sohbetler yapıldığı, çocuk evinin ve çevresinin fiziksel koşullarından çocukların genellikle memnun olduğu, çocuk evinin kurum bakımı hizmetinden daha iyi olarak değerlendirirken sosyal etkinlikler açısından çocuk evinin daha yetersiz olduğu, çocuk evinin en iyi yanının bakım elemanlarının ve grup sorumlusu meslek elemanlarının çocuklara çok daha iyi davranması olduğu bulgularına varılmıştır. Yağcı (2017) tarafından çocuk refahı kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarına yönelik yapılan çalışma da katılımcıların büyük çoğunluğunun (%87,7) çalışmaları sırasında mesleki yardım ve desteğe ihtiyaç duydukları, devamında sorulan açık uçlu soruya cevaben en çok meslektaşlardan yardım aldıkları, büyük çoğunluğunun (%79) meslek yaşamları boyunca tükenmişlik yaşadıkları, yarıya yakını (%47,5) günde 30 dakika ile 2 saat arasında müracaatçılarıyla yüz yüze görüşerek geçirdikleri, yarıdan fazlası (%58,8) günde 1 saat ile 4 saat arasında kayıt ve rapor yazma işine zaman ayırdıkları bulgularına varılmıştır. Başer (2013) tarafından çocuk evleri modeli üzerine yapılan çalışma da personel arasında yoğunlukta olan (%87,8) bakım elemanı, teknik ve mesleki personel sayısının arttırılması, izinlerin düzenli kullanılabilmesi, sorumluluğun paylaşılması, eğitim ve psikolojik destek hizmetlerinin arttırılması konularında değişiklik istediği, bakım elemanlarının işi iyi yapabilecek yeterlilikte, eğitilmiş, bilgili, becerili, donanımlı, istekli, çocuk psikolojisinden anlayan ve çocukları seven kişiler arasından, kesinlikle torpil olmadan seçilmesi gerektiği, bürokrasinin gecikmelere ve zamanın iyi kullanılmamasına neden olduğu işin verimliliğini düşürdüğü, çocukların başlangıçta okul çevre ve komşular tarafından kabul görmediği, düzenli görüşme ve çalışmalarla kabul görülmelerinin sağlandığı, zaman zaman mesken sahipleri ile sorunlar yaşandığı, toplumun yardımcı olacağı yerde çocuklara ön yargılı baktığı, personelin ekip ruhu ile çalışması gerektiği, deneyimli olmamaları nedeniyle zaman zaman sorunlar yaşandığı, personelin; evi, çocukları ve sorumluluklarını kabul etmede sorun

yaşanabildiği, çocukların ödevlerinde yardımcı olabilecek, öğretmen ve gönüllülere ihtiyaç duyulduğu, Personelin çocuklarla ilgili yaşanan sorunları çözmede yalnız kaldığı, çocuk evine yaş grupları birbirine uygun, kardeş olan, korunma altına yeni alınan, küçük yaş grubu, davranış bozukluğu ve psikiyatrik ilaç tedavisi olmayan uygun çocukların yerleştirilmesi gerektiği, çocuk evine zaman zaman uygun olmayan çocukların yerleştirildiği, onların da diğer çocukları olumsuz etkilediği ve çocukların aynı ev içinde birbirini kabul etmekte zorlandığı, çocukların önce evi benimsemesi ve evdeki diğer çocuklarla geçinmelerinin sağlanmasının önemli olduğu, çalışanların sorumluluğunun çok fazla olduğu bulgularına ve personelin sosyal faaliyetlerin artırılması, her çocuk evinin bir psikologunun olması, profesyonel elemanlarla çalışılması, tedavisi gereken veya sorunlu çocukların daha detaylı oluşturulmuş ayrı bir çocuk evine alınması, kardeşlerin bir arada olması ve çocukların alıştıkları yerden başka yere gönderilmemesi, daha fazla çocuk evi açılması, çocuk evinin ani harcamalar için bütçesinin olması, çocukların evin gelir ve gideri hakkında bilgilendirilmesi böylelikle israfın önüne geçilmesi, çocukların aktivitelere aktif katılımının sağlanması, çocukların derslerine yardımcı kurslar olması, ev gönüllüsü sisteminin geliştirilmesi gerektiğine yönelik beklentilerinin olduğu, çocukların %63,5'ü çocuk evine yerleştirmeden önce kuruluştaki çocuklarla, %71,9'u personelle sağlıklı ilişkiler içinde olup, %32,9'u çocuklarla, %24,6'u personelle zaman zaman uyum sorunları yaşadığı gibi bulgulara varılmıştır. Karabekir (2010) tarafından yetiştirme yurdu özelinde yapılan çalışma da bakım altında olan çocukların akademik başarısızlıklarının kuruluş personeli tarafından kabullenilmediği, kuruluş personelinin veli toplantılarına katılmadığı veya katılmaktan çekindiği, kuruluşlarda ders çalışma ortamı sıkıntısı olduğu, etüt uygulamaları sorunu, personel yetersizliği, çocukların okul takiplerinin genellikle kuruluşta görevli öğretmenler tarafından gerçekleştirilmesi sosyal hizmet uzmanının nadir olarak etütleri düzenlemek için çalışmakla birlikte iş yoğunluğu vb. gerekçelerle çocuklarla birebir çalışmalar gerçekleştirememesi gibi bulgulara ulaşılmıştır.

Çalışmamız kapsamında elde edilen bulgular belirtilen literatürdeki özellikle çocuk evleri hizmet modeli üzerine yapılan çalışmalardan elde edilen konu başlığındaki bulgularla büyük oranda örtüşmektedir. Farklılaşmanın özellikle gerçekleştirilen sosyal kültürel sanatsal sportif vb. alanlardaki etkinliklerde çocukların isteklerinden ziyade kuruluşun bünyesindeki etkinliklerle sınırlı

kalinmasında olduğu gör÷lmektedir. Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında kuruluş kültüründe akademik başarıya ilişkin bir bulguya ulaşılamaması çalışmanın bu konudaki özgünlüğünü ortaya koymasından önemlidir.

Akademik Başarıda Okul Kaynaklı Bileşenlere Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında Elmacı (2016) çalışmasında koruma altındaki çocukların korunmasında okulun mevcut rolünü yerine getirirken karşılaşılan başlıca sorunları, okul ile sosyal hizmet kurumu arasındaki iletişimin yeterli düzeyde sağlanamaması, okul personelinin koruma altındaki çocuklarla ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması ve etiketleme olarak belirtmiştir. Korunma ihtiyacı olan çocukların akademik anlamda yaşadığı sıkıntılar ÷lkemizde olduğu gibi dünyanın birçok ÷lkesinde karşılaşılan bir durum olarak gerçekleştirilen çalışmalarla kendini göstermektedir. Bu kapsamda ABD’de Vera Institute of Justice (2004) tarafından yapılan çalışmada korunma ve bakım altında olan çocukların akademik yaşamdaki durumlarının ve akademik yaşamda karşılaştıkları sorunların kuruluş bakımı sonrasındaki yaşamlarını etkileyen önemli bir etken olduğu, bakım altında olan çocukların akademik yaşamda önemli derecede sıkıntılarının olduğu, aileye yanında yaşayan çocuklara kıyasla okul devamsızlıklarının daha çok olduğu, akademik başarılarının daha düşük seviyelerde olduğu, disiplin sorunlarını daha çok yaşadıkları, okuldaki öğretmenlerinin ve idarecilerinin konunun tam olarak bilincinde olmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Choice ve ark. (2001) ise Kaliforniya Üniversitesi Sosyal Hizmetler Araştırma Merkezi tarafından gerçekleştirilen çalışmada korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarı seviyelerinin düşük olduğu üzerinde durmuş ve bu akademik başarısızlığa müdahale edilme noktasında çocukların korunma ve bakım altında olduğu kuruluş ile eğitim-öğretim gördükleri okulların ortak çalışmalar gerçekleştirmesi gerektiğini belirtmiştir (Bakırcı 2014). Karabekir (2010) tarafından yetiştirme yurdu özelinde yapılan çalışma da bakım altında olan çocukların akademik başarı durumlarında etkili olan kuruluş personelinin veli toplantılarına katılmaması veya katılmaktan çekinmesi, okul öğretmenlerinin kuruluş bakımı konusundaki bilgi eksikliği ve bunun etkisiyle kuruluşta görevli öğretmenlerin çocuklara ders anlattıklarını sanması, okuldaki öğretmenlerin çocuklara ilgisizliği, okuldaki psikolojik danışman ve rehber öğretmenler ile sınıf öğretmenlerinin yoğunluk vb. gerekçelerle çocuklarla bire bir

olarak ilgilenememesi, gençlerin okul gruplaşmaları gibi olumsuz davranışların olumsuz görülmediği gibi bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırmamız kapsamında değerlendirdiğimizde ev sorumlusu üzerinden yürüyen kuruluş-okul işbirliğinin yetersiz görülmesi, gerek çocuklar ve gerek kuruluş ile okul personeli tarafından belirtilen okul personelinin hizmet modelleri konusundaki bilgi yetersizliği ve kirliliği, okul personelinin çocukların okullarına kayıt olmasına ön yargılı olarak yaklaşması gibi bulgular araştırma sonuçlarının örtüştüğüne işaret etmektedir. Yukarıda bahsi geçen farklı ülkelerde yapılan çalışmalar çalışmamızla kıyaslandığında çalışmamızın sonuçlarının literatürdeki çalışmaların sonuçlarıyla büyük oranda benzerlikler taşımaya karşın çocuk evleri hizmet modelinin etkisiyle akademik başarısı yüksek ve okul devamlılığı bilincinde olan çocukların olmasından dolayı hizmet modelindeki başarılı öğrencilerin varlığıyla sonuçların az da olsa farklılaşabildiği görülmektedir. Çocukların okuldaki olumlu arkadaşlık ilişkileri ve çeşitli arkadaş grupları içerisinde yer almaları bakımından da çocuk evleri hizmet modelinin farklılaştığı görülmektedir.

Akademik Başarıda Çocuk Koruma Alanındaki Pozitif Haklar Bileşenlerine Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında ABD’de Vera Institute of Justice (2004) tarafından yapılan çalışmada koruma ve bakım altında olan çocukların diğer öğrencilere kıyasla okul devamsızlıklarının daha çok olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Bakırcı 2014). Karabekir’in (2010) yetiştirme yurtları örneğindeki çalışmasında da hemşirelerin devamsızlık için sevk vermeleri, okul ve kuruluş tarafından okul devamsızlığına göz yumulması, bakım altında olan çocuklara iş hakkı tanıyan 3413 sayılı yasanın çocukların kendilerini ders çalışmaya motive etmesindeki olumsuz etkisi olduğu gibi bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. Aykul’da (2019) yaptığı çalışmada 3413 sayılı yasa ile koruma ve bakım altında olan çocuklara tanınan iş hakkından faydalanma şartları, adaletsizliği gibi nedenlerle çocukların eğitim motivasyonunu olumsuz etkilediği, ders ve etüt imkanlarının iyileştirilmesi için çalışma yapılması gerektiği, MEB bursunun başarı endeksli olarak verilmemesinin akademik başarıyı olumlu yönde etkilemediği gibi bulgulara ulaşılmıştır. Başer (2013) tarafından çocuk evleri modeli üzerine yapılan çalışmada ise çocuk evlerinde kalan çocukların ailelerine dönmelerinin azalabileceği, her şeyin çocuklara hazır sunulması

nedeniyle evlerden ayrıldıktan sonraki hayatlarında çocukların zorlanabilecekleri bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmamızda okul devamsızlığı süresinin arttırılması, MEB bursundan faydalanılması, özel okul ile kurslardan ücretsiz faydalanılması ve işe yerleştirilme hakkının akademik başarıyı olumlu etkileme konusunda yetersiz kaldığı ve çocukların bu haklardan olumsuz etkilenmelerinin olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular büyük oranda literatürdeki bulgularla örtüşmektedir. Çalışmamızda elde edilen bulgular literatürdeki bulgulardan çocuklara işe yerleştirilme hakkının üniversite okuyup okuduğu bölüm üzerinden herhangi bir sınava tabi tutulmadan iş sahibi olma fırsatı sunması bakımından farklılaşmaktadır. Bu durum akademik başarı elde etmiş veya elde etme çabası içinde olan çocukları gelecekte saygın meslekler edinebilecekleri yükseköğretim programlarında okumaya teşvik etmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk evleri hizmet modeli kapsamında koruma ve bakım altında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarı bileşenlerinin belirlenmesini ele alan çalışmanın bu bölümünde ulaşılan sonuçlar ve öneriler iki ayrı başlık olarak alınacaktır.

5.1. Sonuç

- Katılımcıların akademik başarı ve başarılı öğrenci kavramlarına yönelik algıları ağırlıklı olarak ders ve not başarısı temellidir. Fakat katılımcılar bu temeldeki tanımlamanın yetersiz olduğunu vurgulayarak farklı alanlarda elde edilen başarı temelli bir akademik başarı kavramı arayışındadır.
- Çocuk evleri hizmet modelinden yaralanan akademik başarısı olan veya başarı edinme çabası içinde olan çocukların az sayıda da olsa varlığı göz ardı edilmemek koşuluyla akademik başarı seviyesi genel olarak düşük olup yeterli seviyede görülmemektedir.
- Çocukların çok farklı kişilik özelliklerine sahip olduğu ve kişilik özelliklerinin akademik başarılarını olumsuz etkileme potansiyelinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
- Akademik başarının önemi konusunda çocukların farkındalıklarını etkileyecek olan çocuklara verilen eğitimlerin çok az sayıda olduğu, çocuklar tarafından hatırlanmadığı, sürekli bir etki yaratamadığı ve süreklilik arz eden bir şekilde gerçekleştirilmediği ve bunun da akademik başarıya olumlu etki etme noktasında yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır.
- Akademik başarıyı sağlamada önemli bir etken olan akademik başarı edinmeye yönelik tutum edinme ve motive olma konusunda çocukların zorlandığı anlaşılmıştır. Akademik başarı edinme çabası içinde olan az sayıdaki çocuğun motivasyon kaynağının daha önceki yaşantılarından çıkarmış oldukları hayat tecrübeleri, ailelerine faydalı olabilme düşüncesi, hedeflerine ve hayallerine ulaşabilme isteği, ders çalışmayı sıkıntılarından kaçış yeri olarak görme durumu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
- Katılımcıların çoğunluğu hizmet grubundaki çocukların aile ilişkilerinin çocuklar üzerinde genellikle olumsuz etkisi olduğunu belirtmektedir. Fakat bazı çocuk katılımcılar bu durumu aile olgusuna duydukları sevgi ve özlem bağının

etkisiyle kabul etmemektedir. Katılımcıların çoğunluğu ebeveynleriyle bağlarını koruyan çocukların ebeveynlerinin yaşantılarındaki olumsuzlukları çocuklara yansıtması, ebeveynleriyle görüşmelerinin geçmiş yaşantılarındaki olumsuzlukları hatırlatması, uzun süredir koruma altında olmanın aileye karşı olan duyguları köreltmesi, var ile yok arasındaki ailenin duygu karmaşası yaratması, aile yanına izinli verilen çocukların adaptasyon sorunu yaşamaması ve ailelerin yersiz vaatlerinin olması gibi bileşenlerin akademik başarıyı olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Aile olgusunun etkisine baktığımızda çocukların kardeşleri tarafından teşvik edilmesinin, kardeşlerine rol model olma düşüncesinin ve kendilerini ailelerine karşı ispat etme düşüncesinin ise kimi zaman akademik başarıyı olumlu etkileyebildiği belirtilmektedir. Aile ilişkileri bakımından içinde buldukları durumu kabullenme ve buna göre hareket etme yetisine sahip çocukların akademik başarı edindiği veya edinme çabası içinde olduğu sonucuna varılmıştır.

- Yapılan görüşmelerde kuruluş-aile işbirliğinin aileleriyle olumlu veya olumsuz ilişkileri devam eden çocuklar için anlam taşıdığı, ailelerin çocuklar üzerinde yarattığı duygu durumları nedeniyle çocukların akademik başarılarını etkilediği, işbirliğinin önemli olduğu ve bu işbirliğinde sosyal servisin önemli bir rol üstlendiği vurgulanmıştır.
- Çocuk evlerinin fiziki yapısının aile yanında bir çocuğa sunulan imkânlar, eski koğuş tipi ve yeni diğer kuruluş bakım modelleri karşılaştırılarak çocukların akademik başarısına olumlu etki etme potansiyelinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Çocuk evlerinin fiziki yapısının akademik başarıya olumsuz yansımalarının gündelik hayatta karşılaşılan donatısal sorunlar ve olumsuz komşuluk ilişkilerinden kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerde okul personelinin çocuk evlerinin fiziki yapısı hakkındaki bilgisinin başkalarından duyduklarıyla sınırlı kaldığı ifade edilmiştir. Çocuk evlerinin fiziki yapısı bileşenin akademik başarıya olumlu etki ettiği üzerinde katılımcıların hem fikir olduğu görülmüştür.
- Ders başarısını arttırmaya yönelik olarak kuruluş tarafından gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında çocuklara her türlü kaynak kitap, özel ders vb. sağlanmaya çalışılmasının akademik başarıyı arttırmaya yönelik olumlu bir etken olduğu belirtilmiştir. Derslere doğrudan birebir destek olması açısından lise son ve üçüncü sınıf öğrencilerine yönelik olarak gönüllü özel ders hocaları sağlandığı belirtilmiştir. Fakat derslerinde desteğe ihtiyaç duyan ve akademik başarı edinme çabası içinde olan çocuklara bu desteğin daha erken sınıflarda verilememesinin akademik başarıya

etki etme konusunda yetersiz kaldığı görülmüştür. Yapılan görüşmelerde çocukların ders başarısını arttırmaya yönelik olarak çocuk evi veya kuruluş bünyesinde kurs verilmesi gibi bir uygulamanın olmadığı ve gönüllülük esasıyla verilen bu dersler için gönüllü öğretmen bulunmasında sıkıntı yaşandığı vurgulanmıştır.

- Kuruluş bünyesinde sosyal-kültürel-sanatsal-sportif-beceri kurslarının akademik başarıya etki edecek bir bakış açısıyla gerçekleştirilmediği çocukların beklenti ve taleplerinden ziyade eldeki imkânlar çerçevesinde sadece belirli alanlar üzerine yoğunlaşıldığı belirtilmiştir. Bu nedenle bu kursların da çocukların beklentilerini karşılamadığı ve belirli bir etkinlik dalında kendilerini geliştirip akademik başarıya olumlu etki etme noktasında eksik kaldıkları ifade edilmiştir.

- Kuruluş tarafından düzenlenen çeşitli etkinliklerin, çocukların katılmasının zorunlu tutulduğu resmi törenlerin ve kutlamaların bürokratik anlayış içerisinde çocukların okul ders saatlerine ve ders çalışma saatlerine denk gelip uzun sürelerde gerçekleştirildiği çocukların ders çalışmasını dolayısıyla akademik başarılarını da olumsuz etkileyebildiği ifade edilmiştir. Özellikle toplu olarak katılım sağlanan etkinliklerde çocukların çocuk evi içerisinde refakatsiz bırakılmadığı ve sınav döneminde olup ders çalışmak isteyen çocukların da etkinliklere katılımının zorunlu tutulduğu belirtilmiştir.

- Yapılan görüşmelerde kuruluş tarafından gerçekleştirilen bazı uygulamalarda herhangi bir sorunla karşılaşmanın ve sorun durumunda hesap verme sürecinin önüne geçilebilmesi için herhangi bir risk almadan geleneksel bakış açısıyla ve aşırı korumacı bir yaklaşımla olaylara yaklaşıldığı, çocukların sınırlandırıldığı belirtilmiştir. Bu tip durumların çocuklar ve çocukların paylaşımında bulunduğu öğretmenlerinin çocukların baskı altında olduklarını düşünmelerine ve hissetmelerine yol açtığı vurgulanmıştır. Bu durumlar karşısında çocukların anlayamadıkları hissiyatına kapıldıkları, kendilerine olan güvenlerini kaybettikleri, arkadaş çevrelerinden soyutlanarak ilişkilerinin zayıfladığı ve olumsuz ruh halinin de etkisiyle akademik başarıya odaklanamadıkları belirtilmiştir.

- Yapılan görüşmelerde çeşitli etkinlikler, bakım elemanlarının sınırlı sayıda olması, çocukların aileleri yanına izinli verilmesi gibi nedenlerle ev kapatma ve birleştirme uygulamasının gerçekleştiği belirtilmiştir. Özellikle okul dönemlerinde bir evde maksimum sınır olan altı kişi kalma sayısının çok nadir de olsa aşılması ve lise döneminin altındaki yaş grubunda yer alan çocukların kısa süreliğine bir çocuk

evinde toplanmasının evin düzenini bozarak ve ders çalışmaya engel olarak akademik başarıyı olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

- Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulanması Hakkında Genelge'nin (2011) 4.(b). maddesinde "...Kabulü yapılan çocuklardan uyum sorunu yaşayan çocuklar ile ilgili olarak gerektiğinde psikolog/psikiyatr destek alınarak ve mesleki çalışma yapılarak, çocuğun eve uyum sağlaması yönünde mesleki çalışma yapılır. Hiçbir şekilde uyum sağlayamayan çocuklar için kuruluş bakımı tekrar değerlendirilebilir." hükmü yer almaktadır. Fakat araştırma neticesinde uygulama da bu nakil süreciyle ilgili olarak bir takım sorunlar yaşandığı sonucuna varılmaktadır. Yapılan görüşmelerde sorunun kaynağı olarak çocuk evleri hizmet modelinden yararlanan çocuklardan davranış ve uyum problemi yaşayan çocukların durumuna uygun olarak yararlandırılacağı kuruluş bakım modellerinin illerde çeşitlilik bakımından sınırlı olması, farklı bir ile naklin aile bağlarını koparacağı düşüncesi ve sorunu başka yere taşıma olarak bakılması, çocuğun durumuna uygun il dışındaki uygun bir kuruluşa naklinin son çare olarak kabul edilmesi gibi nedenler belirtilmiştir. Yapılan görüşmeler bu durumla özellikle kız çocukların yoğun bir şekilde karşılaştığı ifade edilmektedir. Bunda da il içinde kız çocuklarına yönelik kuruluş bakım modelleri olarak Çocuk Evleri ile Çocuk Destek Merkezinin (ÇODEM) bulunması ve çocuk evlerine uyum sağlayamayıp durumu ÇODEM'in ihtisas alanına girmeyen çocuklarında il dışı naklin en son çare olarak düşünülmesi ve sürecin uzaması etken olmaktadır. Yapılan görüşmelerde uyum sorunu yaşayan çocukların çocuk evinin mevcut kişi sayısı içinde tolere edilebileceği düşüncesinin var olduğu fakat böyle durumlarda apartman dairesi olan çocuk evinin komşulardan tepki alınmasına ve ev içi dinamikleri zedeleyip uyumlu çocukların düzenini bozarak ev sorumlusunun o çocuk üzerine yoğunlaşmasına yol açtığı vurgulanmıştır. Bu tip durumların uyumlu çocukların göz ardı edilmesine sebebiyet vermesinden ve uyumlu çocukları engellemesinden dolayı akademik başarıya olumsuz etki ettiği belirtilmiştir.

- Çocuk evleri hizmet modelinin kuruluş kültürü olarak sunulan imkânlar bakımından akademik başarıyı hedeflemekle birlikte uygulamada davranışsal uyumun ve ahlaki değerlerin daha çok ön planda tutulup akademik başarının sınıf geçme, okul devamlılığı, ders çalışma çabası ile değerlendirilebildiği bu durumda akademik başarıyı üst seviyelere taşımada yetersiz kaldığı görülmektedir.

- Yapılan görüşmelerde her kuruluş personelinin akademik başarıda farklı bir etkisi olduğu, akademik başarı için yeterli ilgiyi göstermediği, nitelik bakımından yetersiz olduğu ve eksiklikler olduğu vurgulanmıştır.
- Yapılan görüşmelerde kuruluş personelinin bakım elemanlarının birçoğunun lise mezunu olduğu, bakım hizmetleri (temizlik, yemek, gözetim vb.) odaklı çalıştığı, akademik başarı odaklı görev tanımlarının olmamasından dolayı ve özellikle lise grubunda akademik anlamda yetersiz oldukları, yönlendirme ve teşvik yapmaya çalıştıkları belirtilmiştir. Fakat çok özverili olmadıklarından ve yeterliliğe sahip olmadıklarından, çocuklara yaklaşımlarında bilimselden öte gündelik hayattan elde ettikleri kazanımlarını kullanmalarından dolayı akademik başarıya olumlu anlamda katkıda bulunma konusunda yetersiz oldukları vurgulanmıştır.
- Çocuklarla etkileşimleri dolayısıyla akademik başarıya etkileri bakımından ikinci sırada yer alan ev sorumlularının etkisine baktığımızda ev sorumlularının okul devamsızlık ve ders takiplerini yaptığı, akademik durumlarıyla ilgili olarak çocuklar ile görüştüğü ve okulla kurulan iletişim bağlamında en büyük sorumluluğun ev sorumlularına yüklendiği görülmüştür. Ev sorumlularının fırsat buldukça ve yeri geldikçe bu yönde herhangi bir görevlendirmeleri olmamasına rağmen çocukların derslerine de bireysel olarak yardımcı olmaya çalıştıkları fakat çocuk evinin her türlü idaresi, okul takipleri vb. işlemler nedeniyle akademik başarıya katkı sağlama konusunda yetersiz kaldıkları belirtilmiştir.
- Çocukları etkileşimleri bakımından bir diğer grup olan sosyal servis meslek elemanları çocuklarla ilgili olarak kuruluştaki her türlü mesleki çalışmalarını gerçekleştirmektedir. Sosyal servis meslek elemanlarının çocukların akademik başarı durumlarına ilişkin rutin olarak doğrudan akademik başarı ve etkileyen faktörleri belirleme üzerine herhangi bir mesleki çalışma gerçekleştirmedikleri ve bu yönde bir görevlerinin olmadığı yönünde katılımcıların bir algısının olduğu görülmüştür. Sosyal servis meslek elemanlarının davranış problemleri temelinde gerçekleştirdiği sorun odaklı veya vaka boyutundaki mesleki çalışmalarında dolaylı olarak akademik başarı konusunun ele alındığı ve arada bir kuruluştaki düzenlenen akademik başarı odaklı eğitimlerin düzenlenmesinde organizatör veya eğitimci olarak katkıda bulunabildikleri fakat bu çalışmaların akademik başarıya katkı sağlamada yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Kuruluşun yapılması içerisinde personel yetersizliğinden dolayı kendisine sosyal servis içerisinde yer bulan psikologun işleyiş içerisinde çocuklarla

olan iletişimde objektifliğini kaybedebildiği ve çocuklara fayda sağlama konusunda eksik kaldığı belirtilmiştir. Bu duruma iş yoğunluğunun, gerçekleştirilen büro işlerinin fazla olmasının ve bu işlerin meslek elemanları tarafından gerçekleştirilip mesleki çalışmalara zaman yaratılamamasının yol açtığı ifade edilmiştir. Böylece davranış problemi odaklı mesleki çalışmaların kısa sürede ve çözüme dayalı olarak ele alındığı, problemin altında yatan nedenlerin gerçekleştirilecek mesleki çalışmalarla ortaya çıkarılmasına olanak tanınmayarak akademik başarı ile işkili çalışmaların ciddi akademik başarısızlık, okul devamsızlığı halinde vaka boyutuna varınca basit düzeyde ve günü kurtarma amaçlı olarak ele alındığı belirtilmiştir.

- Kuruluş idarecilerinin akademik başarı odaklı olarak rutin olmamakla birlikte gerçekleştirilen eğitim programlarının ve akademik amaçlı kursların organizasyonunda rol oynayarak, çocukların okuldaki vaka boyutundaki davranış problemlerine, akademik başarıyı teşvik amaçlı çocuklara verilecek ödüllerin organize edilmesine, akademik başarı üzerine gerçekleştirdikleri kısa konuşmalarla katkıda bulunabildikleri ifade edilmiştir. Fakat bu çalışmaların idarecilerin iş yoğunluğu ve vakalar karşısında dönem dönem profesyonel yaklaşımlardan uzaklaşmaları gibi nedenlerle akademik başarıya olumlu katkı sağlamada yetersiz kaldıkları belirtilmiştir.

- Koruma ve bakım altındaki çocukların akademik başarıları konusunda kuruluş personelinin eğitim durumuna bakıldığında çalışma hayatında bu konuda eğitimlerin sadece nadir olarak bakım elemanları için yapıldığı bu eğitimlerin de etki bakımından süreklilik, kalıcılık ve işlevsellik taşımadığından çocukların akademik başarısında olumlu bir etken olmada yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Kuruluş personelinin eğitim-öğretim hayatında da doğrudan bu konu başlığı altında eğitimlerinin bulunmadığı, çocukların akademik başarı edinme çabası içinde olmaları adına motivasyonlarını eğitim döneminde edindikleri mesleki bilgileri, iş ve gündelik hayatlarındaki deneyimlerine dayanarak çeşitli şekillerde sağlamaya çalıştıkları ve bu konuda eğitim programlarının düzenlenmesine yönelik beklentilerinin olduğu belirtilmiştir.

- Kuruluş-sosyal çevre işbirliğinin ve etkileşiminin çocuk evleri sisteminde çocukların her birinin farklı kişilik yapısının olması ve birbirinden farklı konumda on altı çocuk evinin bulunmasından dolayı olumlu ve olumsuz olmak üzere farklı şekilde etkilerinin olduğu görülmüştür. Çocuk evlerinin genellikle nezih mekânlarda

kiralanmaya çalışıldığı belirtilse de olumsuz özellikler içeren çevrelere sahip çocuk evlerinin olduğu da katılımcılarla yapılan görüşmelerden tespit edilmiştir. Bu durumun nadir olarak çocukları olumsuz etkilediği, çocukları korumak adına sosyal çevreden soyutlanmalarına yol açtığı, sosyal çevre ile işbirliğinde gündelik hayattaki dinamiklerin etkisiyle komşuluk ilişkilerinin sınırlı seviyede olmasına rağmen kısmen de korunduğu yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir. Çocukların ev çevrelerinde yer alan mahalle arkadaşlıklarının çocuk evi içerisinde aynı yaştaki akran grubunda arkadaşlarının bulunmasının etkisiyle hizmet modelinden istenen beklentiyi karşılamadığı ifade edilmiştir. Okul çevresinden sahip oldukları arkadaşlıklarının araştırmamızın kapsamındaki çocuklarda gelişmiş olduğu, çocukların okul ortamlarında farklı arkadaş gruplarında kendilerine yer buldukları, farklı arkadaş grupları içerisinde sık sık birbirleriyle bir araya gelme yönelimlerinin olmadığı ve olumlu arkadaşlık ilişkileri içerisinde yer almalarının akademik başarılarına olumlu etki ettiği belirtilmiştir.

- Çocukların mevcut sınav sistemine bağlı olarak yerleştirildikleri liselerin akademik başarı seviyesinin genellikle düşük olduğu, öğrenci ve öğretmen profilinin çeşitli nedenlerle gerçekleştirilen okul değişikliklerinin genel olarak çocukların akademik başarısını artırma konusunda yeterince etkili olamadığı belirtilmiştir.
- Çocukların korunma ve bakım altında olduklarının genellikle okuldaki müdür, kendilerinden sorumlu müdür yardımcıları, rehber öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından bilindiği fakat çocukların hangi hizmet modelinden yararlandığı, hizmet modelinin içeriği, sunduğu imkânların neler olduğunun tam olarak bilinmediği, kulaktan dolma ve kısmen yanlış bilgilerin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Okul idarecilerinin ve öğretmenlerinin okulda okuyan kuruluş bakımındaki çocuklara karşı sergilediği tavır ve tutumun olumlu olduğu kadar olumsuz da olarak değişken olduğu, idarecilerin en azından çocukları tanıdıklarının ifade edildiği görülmüştür. Özellikle okul mevcudunun daha az olup akademik başarının iyi seviyede olduğu anadolu liselerinde çocuklara yaklaşımın daha olumlu olduğu ifade edilmiştir. Olumlu etkileşimler çocukta yarattığı aidiyet duygusuyla davranışları içerecek şekilde akademik başarıyı olumlu yönde etkilemektedir. Okul idareci ve öğretmenlerinin okul kaydı yapılmadan önce veya başlangıçta çocuklara karşı olan olumsuz kalıplaşmış yargılar nedeniyle olumsuz bir tavır ve tutum sergiledikleri bu

durumun da çocukların akademik başarılarına olumsuz etki ettiği eğitim sürecinde sergilenen tutuma paralel olarak değişkenlik gösterdiği belirtilmiştir.

- Okul idarecilerinin ve öğretmenlerinin eğitim ve iş hayatlarında koruma ve bakım altındaki çocuklar ile akademik başarıları konusunda doğrudan herhangi bir eğitim bulunmadığı, çocukların akademik başarı uğraşısı içinde olmaları adına motivasyonlarını eğitim döneminde edindikleri mesleki bilgileri, iş ve gündelik hayatlarındaki deneyimlerine dayanarak çeşitli tekniklerle sağlamaya çalıştıkları, bu durumun akademik başarıyı olumlu etkilemede yetersiz kalmalarına neden olduğu ve bu konuda eğitim programlarının düzenlenmesine yönelik beklentilerinin olduğu sonucuna varılmıştır.

- Çocuklara yönelik olarak okullarda herhangi bir özel uygulama olmamakla birlikte çocukların talepleri doğrultusunda okulda sunulan her türlü imkândan faydalanabildiği belirtilmiştir. Okulda çocuklarla ilgili olarak kurulan iletişim kanallarından olan okulun ilk hafta tanışma uygulamasının sınıfın tamamı önünde çocuğun kendisini ve ailesini açıklamak zorunda bırakması ve çocukların hassasiyetinin göz ardı edilmesi nedeniyle çocukları olumsuz etkilediği, çocukların bu nedenle ilk hafta okula gitmek istemediği özellikle çocuk katılımcılardan bazıları tarafından ifade edilmiştir. Bir diğer uygulama olan veli toplantılarıyla ilgili çocukların tamamına açık şekilde yapılan paylaşımların ve veli toplantılarına kuruluş tarafından katılım sağlanma oranının üst seviyelere taşınmadığı belirtilmiştir. Bu durum ebeveyn yoksunluğu içinde olan çocukları olumsuz etkilemektedir. Bu uygulamalar çocukların eğitim öğretim kurumu olan okula karşı olan bağlarını, okul içi öğretmen ve arkadaş sistemleriyle olan ilişkilerini zedeleyerek çocukların akademik başarılarına olumsuz etki edebilmektedir.

- Akademik başarıda etkili olan kuruluş-okul işbirliğinin genel olarak sadece ev sorumlularının okul takip ve ziyaretleriyle sınırlı kaldığı bu kapsamda okulların üzerlerine herhangi bir misyon yüklenmediği görülmüştür. Gerçekleştirilen ziyaretlerin yoğun olarak devamsızlık ve davranış problemi odaklı olduğu ve ev sorumlusunun ilgi durumuna göre değişkenlik gösterdiği belirtilmiştir. Bu durum özellikle akademik anlamda başarılı olan çocukların aidiyet hissiyatını zedeleyerek akademik başarıya olumlu etki etmede yetersiz kalmaktadır.

- Çocuklara sağlanan okul devamsızlığı süresinin arttırılabilmesi, MEB bursundan faydalanma, MEB'e bağlı özel okul ve kurslardan faydalanma ve işe yerleştirilme

gibi pozitif haklar çocukların refahını arttırma amaçlı olarak geliştirildiği kabul edilmektedir. Fakat yapılan görüşmelerde çocukların zorluklarla mücadele etme konusundaki yapısının zayıf olduğu, bunların koşulsuz ve garanti haklar olarak görüldüğü, çocukların akademik başarıyı deneyimlemeden bu haklardan faydalandığı, bu hakların çocukların akademik başarısını ağırlıklı olarak olumsuz etkilediği ve çocukları akademik başarı edinme uğraşısına teşvik etmediği belirtilmiştir.

- Sağlanan pozitif haklardan okul devamsızlığı süresinin arttırılabilmesinin uygulamada çocukların zorunlu haller dışındaki devamsızlıkları için de kullanılması şeklinde de karşılık bulmasından dolayı akademik başarıya etkisi olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

- MEB Bursundan faydalanmanın birikim yapıp kuruluş bakımı sonrasında kullanma bakımından akademik anlamda olmasa da çocuklar için olumlu bir etkisinin olduğu belirtilmiştir. Çocukların ihtiyaçlarının bakım altında iken kuruluş tarafından karşılandığı, bursların nadir olarak çocuklar tarafından kaynak kitap, kurs, sosyal etkinlik vb. amaçlarla kullanılmasının akademik başarıya olumlu bir etkisi olduğu fakat bursu hak etmenin akademik başarı göstermeye endeksli olmamasının akademik başarıyı teşvik etmediği bulgusuna ulaşılmıştır.

- Yapılan görüşmelerde özel okuldaki yararlanma hakkının özel okulda öğretim gören çocukların özel okulda sınıf mevcudu sayısının az olmasına bağlı olarak bireysel ilgi alabildiği ve ders saatinin arttırılabildiği, farklı arkadaş grupları içinde yer alıp farklı bakış açıları kazandırabildiği, ilerleyen süreçte özel okulun akademik başarılarını olumlu etkilediği belirtilmiştir. Fakat var olan ders notuna destek olma olayının sağladığı anlık suni başarıyla akademik başarıyı ileriye çok fazla taşımadığı da belirtilmiştir. Özel okuldaki yararlanma hakkının uygulama da akademik başarısı daha üst seviyelerde olan kolej tipi özel okulların eğitim masrafları dışında kalan masrafları kuruluş tarafından karşılanması çok mümkün olmayan yüksek meblağlarda talep etmesi nedeniyle çocukların bir anlamda kapatılan dershanelerin yerini alan özel temel liselerden faydalanmasına karşılık geldiği belirtilmiştir. Bu özel temel liselerin de genel olarak çocukların sadece notlarına ve üniversite sınavına hazırlanmalarına etki etmekle sınırlı kaldığı belirtilmiştir. Bu nedenlerle sağlanan bu pozitif hakkın akademik başarıya olumlu etki etme konusunda yetersiz olduğu anlaşılmıştır.

- İŖe yerleŖtirilme hakkının çocuklara sağladığı üniversiteyi kazandığı bölüm üzerinden iŖe yerleŖtirilme uygulaması özellikle hedef sahibi olup akademik başarı edinme çabasında olan az sayıdaki çocuk üzerinde gelecek kaygısını ortadan kaldırarak mental anlamda sağladığı rahatlıkla akademik başarıya olumlu etki ettiği belirtilmiŖtir. İŖe yerleŖtirilme hakkının aileler tarafından bilinip çocuklara da tesir eden çocukların nasıl olsa memur olacağı düşüncesinin de akademik başarıyı teşvik etme konusunda olumsuz bir etkisinin olduğu belirtilmiŖtir. Çocuklar iŖe yerleŖtirilme hakkının garanti olmasının çocukların kendi akademik başarılarını olumsuz etkilediğini veya kendisini olumsuz etkilemese de genel olarak çocukları olumsuz etkilediğini vurgulamaktadır. Bu bakımdan ele alındığında hakkın çocukların akademik başarısında genel olarak olumsuz bir etki taşıdığı, çocukları akademik başarı göstererek bir yer edinmeye sevk etmediği ve akademik başarıya olumlu etki edecek bir sisteme geçiŖ yapılmasına yönelik bir beklentinin olduğu anlaşılmaktadır.

- Hizmet modeli bazında bir değerlendirme yapıldığında çocuk evleri hizmet modelinin diğer kuruluş bakım hizmeti modellerine kıyasla akademik başarı bakımından öne çıktığı ve hizmet modeli içerisinde akademik başarı edinme çabası içerisinde olup ön plana çıkan az sayıda çocuğun bulunduğu görölmektedir. Sunulan imkânlar ve mevcut durum göz önüne alınarak değerlendirildiğine çocuk evleri hizmet modeli genel olarak çocukların akademik başarısına olumlu etki etme noktasında yetersiz kalmaktadır.

5.2. Öneriler

- Mevcut akademik başarı kavramında bir algı kırılması veya deđiŖimi yaratmak ve çocukların akademik başarı seviyesini arttırmak için çocukların ilgi alanları, yetenekleri, davranıŖsal durumları vb. kapsayacak Ŗekilde eğitim-öğretim müfredatı düzenlenmelidir. Algısal farkındalığın oluŖturulması adına teoriye ve pratiğe dönük çalıŖmalar çok boyutlu olarak çocukların aktif katılımı sağlanarak ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından yapılmalıdır.

- Çocukların akademik başarılarında etken olan farklı ve kolaylıkla olumsuz meyil edebilen kiŖilik özellikleri nedeniyle içinde buldukları psiko-sosyal durum göz önüne alınarak kuruluş bünyesinde bireylerle ve gruplarla mesleki çalıŖmalar gerçekteŖtirilmelidir.

- Koruma ve bakım altındaki çocuklara akademik başarı ve akademik başarının önemi konusunda farkındalık kazandırmak adına kuruluş bünyesinde rutin olarak gerçekleştirilecek olan bireye yönelik ve gruplara yönelik mesleki çalışmalarda oturumlarda konu gündem maddesi olarak ele alınmalıdır. Ayrıca her eğitim-öğretim dönemi başında bu konuda Üniversiteler ve ilgili kurum, kuruluş ve yetkin kişilerin de dâhil olduğu eğitim programları rutin olarak düzenlenerek konu çocuklara hatırlatılmalı ve çocukların konunun önemini içselleştirerek motive olmaları sağlanmalıdır.
- Özellikle çocukların akademik başarıları üzerinde olumsuz etkileri olan olumsuz aile ilişkilerinin önüne geçilmesi ve ailenin çocuk ile ilişkisinin yapılandırılması adına kuruluş-aile arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi önemlidir. Araştırma kapsamındaki çocukların ebeveyn profilleri göz önüne alındığında akademik başarıya olumsuz etkilerinin önüne geçilmesi adına kuruluşun paydaşı olduğu diğer sosyal hizmet kuruluşlarıyla işbirliğinde ASDEP vb. kapsamında çocukların ailelerine yönelik olarak mesleki çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Çocukların akademik başarılarının önemi konusunda ebeveynlere farkındalık oluşturularak olumsuz etkilerinin kırılabileceği ve sürece dâhil edilebilecekleri göz ardı edilmemelidir.
- Akademik başarıya etkisi bakımından ağırlıklı olarak olumlu görüş bildirilen çocuk evinin fiziki yapısı konusunda dile getirilen ve akademik başarıyı da olumsuz etkileyebilecek olan donatısal problemlerin ivedi şekilde giderilmesi önemlidir.
- Ders başarısını arttırmaya yönelik olarak kuruluş tarafından gerçekleştirilen lise ve üniversiteye hazırlanmaya yönelik olarak çalışmalar son iki yıla sıkıştırılmamalıdır. Özellikle akademik başarı edinme çabası içinde olan çocuklara bu imkânlar geniş zaman aralığında sunularak eğitim-öğretim dönemine yayılmalıdır. Çocukların istekleri ve maksimum faydaları gözetilerek ihtiyaç halinde kuruluş bünyesinde veya çocuk evi bazında ders çalışma odaklı kurs programları düzenlenmelidir. Bu doğrultuda çocuk evlerine ilişkin mevzuatta yer alan ev gönüllüğü kapsamında özellikle üniversitelerin eğitim fakülteleriyle protokoller yapılarak topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında öğretmen adaylarının kendilerinin de deneyim kazanmasına imkân tanıyacak olan kurs programları organize edilerek çocukların akademik başarılarına olumlu etki edilmelidir. Bu

uygulama gerçekleştirilecek olan tanıtımların ev gönüllüsü olan öğretmenlerin süpervizörlüğüyle de desteklenebilmelidir.

- Araştırma kapsamındaki çocukların faydalandığı sosyal-kültürel-sanatsal-sportif-beceri kursları profesyonel bir bakış açısıyla çocukların beklenti ve talepleri dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir. Bu kapsamda yapılacak kurslar ilde bu alanlarda faaliyet gösteren üniversitelerin BESYO başta olmak üzere ilgili bölümleri, kurum, kuruluş, il ve ilçe belediyeleri, kulüpler vb. ile işbirliği içerisinde akademik başarıya olumlu etki edecek şekilde gerçekleştirilmelidir.

- Gerçekleştirilen etkinliklerde çocukların özellikle akademik durumlarıyla ilgili hassasiyetleri ve özel durumları göz önüne alınarak katılım bu şartlar doğrultusunda zorunlu tutulmadan esnetilebilmelidir. Bu kapsamda etkinlik sırasında katılım sağlayamayacak çocukların ildeki kütüphane vb. faydalanması veya kendisine refakat edecek personel görevlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu nokta da ek ücret karşılığında fazladan mesai yapacak bakım elemanının istihdam edilmesi gibi uygulamalar akademik başarıya olumlu anlamda etki edebilecektir.

- Gerçekleştirilecek uygulamalarda profesyonel yaklaşımlar sergilenerek sosyal hizmet bilimi ve mesleğinin self determinasyon ilkesi gereği çocukların aktif katılımı ve kendilerini gerçekleştirebilmelerine imkân sağlanmalıdır. Böylece çocukların kendilerini baskı altında hissetmelerinin önüne geçilerek düşüncelerinin değerli olduğu ve karşılık bulduğu hissiyatı sağlanarak çocuklar mental olarak rahatlığa kavuşabilecektir. Bu da çocukların akademik başarıya odaklanmalarını sağlayabilecek ve akademik başarıyı elde etmelerine katkıda bulunulabilecektir.

- Çeşitli nedenlere bağlı olarak nadir de olsa gerçekleştirilen ev birleştirme ve kapatma uygulamalarının bakım elemanından kaynaklı olanların önüne geçilmesi adına personel görevlendirilmesi ve gerekirse görevlendirilecek kişinin ek mesai ücreti karşılığı çalıştırılması gibi uygulamalar geliştirilmelidir.

- Çocuk evinde bir apartman dairesinde maksimum altı çocuğun kaldığı, evin sahip olduğu bir güvenlik personelinin olmadığı ve çevresel şartlar göz önüne alındığında kurumsal kimliğin zedelenmemesi adına da komşulara rahatsızlık verilmemesi gerekmektedir. Bu nedenle ev içerisinde kalacak çocukların rehabilitasyon sürecinin tamamlanmış olup çocuk evine uyum sağlayabilecek yeterlilikte olması gerek çocuğun kendisinin gerek evdeki diğer çocukların hizmet modelinden maksimum fayda alması ve toplumda kuruluşa yönelik olarak

oluşabilecek olumsuz algının önlenmesi bakımından önemlidir. Bu nedenle uyum sorunu yaşayan çocuğun altı çocuk içerisinde tolere edilebileceği anlayışından uzaklaşarak çocuğun psiko-sosyal durumuna uygun alternatif hizmet modelinden yararlanması sağlanmalıdır. Bu şekilde ev düzeni korunarak ve hizmet modeline uygun çocuklara yönelik yapılacak çalışmalara yoğunlaşarak akademik başarıya olumlu etki edilebileceği göz ardı edilmemelidir.

- Kuruluş kültürü içerisinde akademik başarının yerinin ve öneminin çocukların dikkatini çekecek şekilde belirginleştirilmesi akademik başarıya katkı sağlayacak olması bakımından önemlidir. Bunun içinde kuruluş tarafından gerçekleştirilecek olan bazı etkinliklerde yer alabilmek ve özellikle belirlenen bazı çocuk evlerinde kalabilmek için akademik başarının aranan bir koşul olacağı uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

- Mevcut bakım elemanlarının iş motivasyonlarının artırılmasına ve hizmet grupları olan çocuklara maksimum fayda sağlanmasına yönelik olarak gerek kendi kurumları gerekse de diğer kamu kurumları ve üniversiteler iş birliğinde hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir. Yapılacak olan yeni bakım elemanı alımları için liyakat ve nitelik esas olmak üzere mümkün olduğunca üniversitelerde var olan veya açılacak olan Çocuk Bakım Hizmetlerine yönelik oluşturulan bölümlerden mezun bakım elemanları istihdam edilmeli ve akademik başarıya destek amaçlı derslere katkı verebilme aranan bir şart olmalıdır. Bu gelişim ve yenilikler doğrultusunda bakım elemanlarının çocuklarla direk temas halinde oldukları göz önüne alınarak görev tanımlamaları akademik başarıyı etkileyecek şekilde güncellenmelidir.

- Çocukların okul derslerine destek olma konusundaki yetersizlik ve iş yoğunluğu nedeniyle bunun karşılanamaması nedeniyle çocukların akademik başarılarını arttırabilmek amacıyla Bakanlık bünyesinde branş dersi verecek şekilde öğretmen istihdam edilmesinin veya İl Müftülüğü ile yapılan protokol gereği müftülük görevlilerinin çocuk evlerine gelip değerler eğitimi vermesi örneğinde olduğu gibi branş öğretmenlerinin çocuk evlerinde ek ders ücreti karşılığında destek amaçlı dersler vermesinin akademik başarıya olumlu katkıda bulunacağı göz ardı edilmemelidir.

- Çocuklarla mesleki çalışmalar gerçekleştirmekle görevli olan sosyal servis meslek elemanlarının (sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci vb.) çocuklarla akademik başarı odaklı rutin mesleki çalışmalar (bireysel ve grup görüşmeleri)

gerçekleştirmelerinin akademik başarısızlığın altında yatan nedenlerin belirlenmesine ve bu doğrultuda uygulamaların gerçekleştirilmesine katkıda bulunacağı göz ardı edilmemelidir.

- Meslek elemanlarının mesleki çalışmalarını gerçekleştirebilmesi adına iş yoğunluğu dikkate alınarak doğrudan bireyle ve gruplarla mesleki çalışmalar yürütecek meslek elemanı sayısı arttırılmalı ve büro işlerini yürütecek ön lisans sosyal hizmet bölümü mezunu yardımcı personel istihdam edilmelidir.

- Koruma ve bakım altındaki çocukların özellikleri ve akademik başarılarının önemi konuları kuruluş personelinin bu konudaki hassasiyetleriyle ve kişisel çabalarıyla edinecekleri bilgilerle geliştirebilecekleri bir alan olmayıp bu konuda derinlemesine bilginin önemli olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu doğrultuda alanda çalışacak kuruluş personelini yetiştiren yükseköğretim programlarının müfredatına doğrudan alandaki bu konu başlığında dersler eklenmelidir. İş hayatında ise kuruluş personeline her eğitim-öğretim dönemi başında eğitim-öğretim süreçlerinin de ele alındığı üniversiteler ve ilgili kurum, kuruluş ve yetkin kişilerin de dâhil olduğu eğitim programları düzenlenmesinin akademik başarının arttırılmasına katkı sağlayacağı göz ardı edilmemelidir.

- Meslek elemanlarının çocuklarla gerçekleştirecekleri mesleki çalışmalarında nitelik bakımından donanımlı olmaları adına Bakanlık tarafından akademik başarı başta olmak üzere spesifik konularda eğitim programları düzenlenerek ihtisaslaşma sağlanmalıdır. Özellikle kendi bireysel çabalarıyla kendilerini geliştirme çabası içinde olan meslek elemanlarının edindikleri bilgi ve becerilerle hizmet ettikleri gruba katkı sağlayacakları göz önüne alınmalıdır. MEB'in lisansüstü eğitim gören öğretmenlere sağladığı yasal izin örneğinde olduğu gibi AÇSHB'de bünyesindeki meslek elemanlarının kendilerini geliştirmelerinin önünü açmak adına gerekli mevzuat düzenlemelerini yapmalı ve meslek elemanları eğitim-öğretim faaliyetleri için bu konuya özel izin hakkına sahip olmalıdır.

- Çocuk evleri hizmet modelinin çocuklara ve çalışanlara maksimum verimlilik sağlaması açısından personel ve donanımsal alt yapının hazır olmasının akabinde Bakanlığın farklı hizmet modellerinde uygulanan hizmet modelinin sunduğu tüm işlemlerini içeren ve ilgili meslek elemanını yönlendirici bir modül geliştirilmelidir.

- Çocuk evlerinin bulunduğu mahalledeki ve apartmandaki komşuluk ve arkadaşlık ilişkileri doğal rol model etkisi ve olumlu arkadaşlık paylaşımları

bakımından çocuklar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çocuk evlerinin nezih ve olumlu sosyal çevrelere sahip olması akademik başarıya olumlu etki etme özelliğine sahip olduğundan çocuk evlerinin belirlenmesinde bu kriterlere hassasiyet gösterilmelidir. Aksi takdirde olumsuz sosyal çevre içerisinde yer alan çocuk evlerindeki çocukların sosyal çevreden mahrum bırakılarak korunmaya çalışılması çocukların gelişimlerinin etkilenmesine yol açabilecektir.

- Koruma ve bakım altındaki çocukların özellikleri ve akademik başarılarının önemi konuları okul personelinin bu konudaki hassasiyetleriyle ve kişisel çabalarıyla edinecekleri bilgilerle geliştirebilecekleri bir alan olmayıp bu konuda derinlemesine bilginin önemli olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu doğrultuda okul personelinin yetiştiren yükseköğretim programlarının müfredatına doğrudan bu konu başlığında dersler eklenmelidir. İş hayatında da okul idareci ve öğretmenlerine her eğitim-öğretim dönemi başlarında bu konuda farkındalık uyandırmak ve bilinç seviyesini arttırmak adına kurum bakımı hizmet modelleri, çocuklara yaklaşım, sunulan imkânlar gibi çeşitli konu başlıklarında eğitim/seminer programları düzenlenmelidir. Bu şekilde okul personelinin çocukların akademik başarılarının artırılmasına katkı sağlayacağı göz ardı edilmemelidir.
- Okuldaki idareci ve öğretmenler koruma ve bakım altında olan çocukları tanımaları, çocukların durumuna hâkim olmaları, çocuklara karşı ortak bir tavır takınmaları ve gerçekleştirdikleri uygulamaların çocuklar üzerindeki etkisinin farkına varabilmeleri adına kendi aralarında bu konunun gündem olduğu toplantılar gerçekleştirmelidir.
- Okulda gerçekleştirilen toplu tanışma ve veli toplantıları gibi aileyle ilişkili uygulamalarda çocukların özel durumlarının ve hassasiyetlerinin olabileceği göz önüne alınmalıdır. Çocukların okul içi ilişkileri ve okula aidiyetleri üzerinden akademik başarılarını olumsuz etkileyecek uygulamalardan kaçınılmalıdır.
- Okul-kuruluş işbirliğinde tek sorumluluğun ev sorumlusu üzerinden kuruluştaki olduğuna yönelik var olan algı kırılmalıdır. Okul, kısa vadede rehberlik servisi ve görevlendirilecek idareci koordinesinde kuruluş ve çocuk evi ziyareti gibi uygulamalarla işbirliğinde aktif olarak yer alması gerektiğini kendine misyon edinmelidir.
- Çocukların eğitim ve öğretim gördükleri okullarla gerek koruma ve bakım altında olan çocukların kaldıkları kuruluşlar ve gerek aileleri ile okul arasındaki

çeşitli nedenlerle sağlanmakta zorluk çekilen iş birliğinin geliştirilmesi adına MEB bünyesinde “Okul Sosyal Hizmeti” alanı ivedi bir şekilde açılmalıdır. Böylece görevlendirilecek olan okul sosyal hizmeti uzmanları koordinesinde gerçekleştirecek kuruluş ve hane ziyaretleriyle gerek kuruluşa kalan çocuklar gerek ailesiyle birlikte kalan çocukların hanesine ziyaretleriyle/incelemlerle işbirliğine dolayısıyla çocukların akademik başarısına olumlu katkı sağlanabileceği ve alana hâkim meslek elemanı aracılığıyla başarılı müdahalelerde bulunulabileceği göz ardı edilmemelidir.

- Çocuklara sağlanan MEB bursu, özel okul ve kurslardan yararlanma, işe yerleştirilme, okul devamsızlığı gibi pozitif hakların çocukların akademik başarılarına katkı sağlamak adına korunmalıdır. Fakat doğrudan elde etmek yerine hakkaniyet odaklı olarak koruma altında olan çocuklar için belirlenecek ve geliştirilecek olan sistemlerle ilgili bakanlıklar tarafından yeniden düzenlenmelerinin çocukların akademik başarısına olumlu katkı sağlayacağı göz ardı edilmemelidir.

- İşe yerleştirilme hakkının akademik başarı odaklı olmayan yapısı nedeniyle AÇSHB nezdinde ilgili diğer kurumlar devreye sokularak bu hak üzerine çocukların akademik başarısını arttırmayı hedefleyen düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenleme de günümüz koşullarında bir iş edinmenin zorluğunun çocukların farkında olmasını, uygulamadaki üniversite mezunu olan çocukların mezuniyetleriyle sahip oldukları unvanlara atanma koşulunun alt mezuniyet gruplarındaki atamaları da kapsamasını, haktan yararlanacak kişilerin akademik başarıları kazanımları becerileri ve yeterlilikleri göz önüne alınarak değerlendirilmesini, uygulama da hak sahibi kişilerin arkadan gelen kişilere örnek olması bakımından kadrolarındaki görevlerde çalıştırılmasını ve çocukların yerleştirileceği işe kuruluş bakımında olduğu süreçten başlayarak yetiştirilmesini içerecek şekilde gerçekleştirilmelidir. Akademik başarı ders başarısından öte belirli bir alanda başarı elde etme çabası olarak ele alınmalıdır. Okulda verilen müfredat derslerinde not anlamında başarı gösteremeyen çocukların belirlenen ilgi alanları doğrultusunda meslek/zanaat/beceri edindirmeye dayalı mevcut olan ve teşvik edilen yasal boyuttaki sistemler uygulamada karşılığı olacak şekilde işlevselleştirilmeli ve bu alanlardan birinde elde edilen kazanımlara bağlı olarak işe yerleştirmeler gerçekleştirilmelidir. İşe yerleştirme hakkının uygulanması açısından çocuğun yerleştirileceği iş göre yetiştirileceği bir sisteme geçilmesi çocukların belirli bir alanda başarı göstermesini sağlayacağından akademik başarılarına katkıda bulunulacaktır.

- Özel okuldaki yararlanma hakkıyla ilgili olarak AÇSHB ve MEB nezdinde akademik başarıyı odak alan gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Düzenleme hak sahibi olan tüm çocuklar arasında ders başarısının ötesindeki belirli bir alandaki başarıyı içeren akademik başarı kavramını ve çocukların okula uyum sağlama durumunu da kapsayan bir değerlendirmeyle oluşturulacak sıralamaya istinaden belirlenen kontenjan doğrultusunda çocukların merkezi bir yerleştirmeye tabi tutulmasını esas alan, akademik başarıyı eğitim-öğretim hayatı boyunca süreklilik arz eden bir koşul olarak içeren ve özellikle kolej tipi özel okullardan herhangi bir ücret ödenmeden faydalanabilmenin önünü açan bir uygulama olacak şekilde tasarlanmalıdır. Akademik başarı endeksli geliştirilecek olan bu sistem doğrultusunda kolej tipi özel okulların dile getirdiği ek masraflarla çocukları okullarına alma konusunda gösterdikleri direnç de doğal olarak kırılabilir.
- Okul devamsızlığı süresinin arttırılabilmesi hakkının uygulama şekliyle çocukların okula devam sağlama konusunda hissetmeleri gereken zorunluluğu ortadan kaldırarak çocukların derslerden geri kalıp akademik başarılarını olumsuz etkilemesine yol açmaktadır. Bu hakkın koşulsuz olarak her çocuk için kullanılmasının önlenmesi için hangi şartlarda kullanılması gerektiği ve çocukların gerektiğinde sınıf tekrarı yapabileceği konusunda kuruluş ve okul personeline yönelik seminerler düzenlenmelidir.
- Çocuklara sağlanan MEB bursundan faydalanma hakkının, çocukların her türlü ihtiyacının kuruluş tarafından karşılandığı göz önüne alınarak bursun mantığı gereği akademik başarıyla kazanılmasının haktan yararlanmak için koşul olarak kabul edilmesi gereklidir. Burs hakkındaki düzenlemeler çocukların akademik başarı çabası içinde olmasını ve deneyimleyerek elde etmeye teşvik edecek şekilde ayrı bir değerlendirme kistasının aranmasını, çocukların eylemlerinin sonucunun farkına varabilmeleri adına bir defa hak edildiğinde asgari başarı seviyesiyle sonsuza kadar devam etmeyip sonlanabileceğini içerecek şekilde AÇSHB ve MEB nezdinde yapılmalıdır.
- Çocuklara sağlanan pozitif haklar konusunda çocukların kulaktan dolma bilgiler yerine doğru kaynaklardan doğru bilgilerle bilinçlendirilmesi amacıyla konunun gündem maddesi olduğu seminer programları kuruluş koordinesinde ilgili kurum, kuruluş ve alanında yetkin kişilerin katılımıyla gerçekleştirilmelidir.

- En nihayetinde Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde akademik başarı odaklı kuruluş bakım modelleri geliştirmelidir. Merkezde ve taşrada çocuklara sunulan bakım hizmeti modellerinin hizmet grubundaki çocukların özellikleri, ihtiyaçları doğrultusunda çeşitlendirilmesinin ve uygulamalarında bu doğrultuda geliştirilmesinin akademik başarıya olumlu anlamda katkı sunacak bir gerçeklik olduğu açıktır.
- Araştırma neticesinde çocukların yararlandığı bakım hizmeti modellerinin ve çocuklara sunulan imkânların öğretmenler tarafından tam anlamıyla bilinmediği görülmüştür. Bu konudaki bilgilerin kulaktan dolma bilgiler olması göz önüne alınarak konuya ilişkin kamu spotları hazırlanmalı gerek ulusal gerek sosyal medya aracılığıyla toplum bilinçlendirilmelidir. Ayrıca araştırma kapsamında değinildiği gibi öğretmen meslek grubu özelinde olduğu gibi çeşitli kamu kurum ve kuruluşlar, meslek odaları, sivil toplum örgütlerine seminer şeklinde koruma ve bakım hizmeti modelleri tanıtılarak AÇSHB bünyesindeki yenilikler ve sunulan hizmet modelleri konusunda halkın güncel ve doğru bilgilerle bilinçlenmesi sağlanmalıdır.

6. KAYNAKLAR

- Abay AR ve Keleşoğlu F, 2011. Okul sosyal hizmeti perspektifinden lise öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (11), s. 9-25.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2017. AÇSHB 2016 yılı faaliyet raporu. Erişim tarihi: 11.06.2017. Erişim adresi: <http://www.aile.gov.tr/data/58b58e4c691407119c139239/2016%20%20Faaliyet%20Raporu.pdf>
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2012a. Çocuk hizmetlerine ilişkin genelge 2012/15, Genelge Sayısı: 23. Genelge Tarihi: 07.05.2012.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2012b. Koruyucu Aile Yönetmeliği, Yönetmelik Sayısı: 28497 R.G., Yönetmelik Tarihi: 14.12.2012.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2015a. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, Yönetmelik Sayısı: 29284, Yönetmelik Tarihi: 03.03.2015.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2015b. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetine İlişkin Genelge 2015/05, Genelge Sayısı: 145560, Genelge Tarihi: 06.10.2015.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 2011. KHK Numarası: 633. KHK Tarihi: 03.06.2011. Resmi Gazetede Yayınlanma Tarihi: 08.06.2011.
- Akçay S, 2016. Ruh sağlığı ve Erkeklik: Hegemonik erkeklik bağlamında ruhsal hastalığı olan erkeklerin yaşam deneyimlerini anlamak. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altunışık R, Coşkun R, Bayraktaroğlu S ve Yıldırım E, 2010. Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı, 6. Baskı, Sakarya, Sakarya Yayıncılık.
- Arslan E, Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aykara A, 2010. Kaynaştırma eğitimi sürecindeki bedensel engelli öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler ve okul sosyal hizmeti. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aykul M, 2019. Korunmaya ihtiyacı olan çocukların sosyal gelişiminde çocuk evlerinin rolü (Sakarya örneği). Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Bakırcı M, 2014. Yetiştirme yurdunda kalan çocukların eğitim problemleri: değerler eğitimi ile ilişkili bir değerlendirme, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14 (1), s. 75-106.
- Balcı A, 2009. Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler, Ankara, Pegem Akademi,.
- Başer H, 2013. Çocuk refahı alanında yeni hizmet modeli "Çocuk Evleri". Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Baykara Acar Y ve Acar H, 2002. Sistem kuramı-ekolojik sistem kuramı ve sosyal hizmet: temel kavramlar ve farklılıklar. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi. 13.1, 29-35.

- Benli T, 1998. Yetiştirme yurdu öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Bırtıl FS, 2011. Kız meslek lisesi öğrencilerinin akademik başarısızlık nedenlerinin veri madenciliği tekniği ile analizi. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Cüceloğlu D, 2011. İnsan ve davranışı, 22. Baskı, İstanbul, Remzi Kitapevi.
- Çavuşoğlu T, 2005. Sosyal hizmetlerin yakın tarihinden sayfalar-Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu yayrakları 1917-1983, Ankara, SABEV Yayınları No: 9.
- Çengelci E, 1998. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Türk Sosyal Güvenlik ve Sosyal Hizmetler Yönetim Sistemi İçindeki Yeri, Ankara, Aydınlar Matbaacılık.
- Çetin S, 2016. İlkokul öğrencilerinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisine ilişkin görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çocuk Koruma Kanunu, 2005. Kanun Numarası: 5395. Kabul Tarihi: 03.07.2005. Resmi Gazetede Yayımlanma Tarihi: 15.07.2005.
- Darüşşafaka Cemiyeti, 2017. Darüşşafaka Tarihçesi, Erişim tarihi: 07.06.2017. Erişim adresi: <https://www.darussafaka.org/hakkimizda/cemiyet/tarihce>
- Durmuşçelebi M, 2013. Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğrenci başarısını etkileyen değişkenlerin incelenmesi (Erciyes Üniversitesi Örneği), Eğitim ve Bilim Dergisi, 38 (168), s. 373-385.
- Duruoalp E ve Çiçekçioğlu P, 2013. Yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin yalnızlık düzeylerinin internet bağımlılığı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15 (1), s. 29-46.
- Duyan V, 2010. Sosyal hizmet temelleri, yaklaşımları, müdahale yöntemleri. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayın No: 10.
- Duyan V, Sayar ÖÖ ve Özbulut M, 2008. Sosyal hizmeti tanımak ve anlamak. Ankara, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayın No: 11.
- Elmacı D, 2016. Koruma altındaki çocukların korunmasında okulun rolüne ilişkin öğretmenlerin, yöneticilerin ve alandaki uzmanların görüşleri, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdal L, 2014. Türkiye’de sosyal politika ve koruyucu aile hizmet modeli, Sosyo Ekonomi Dergisi, 2014-2(July-December), s. 171-192.
- Erdoğdu MY, 2006. Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (17), s. 95-106.
- İl S, 2003. HIV/AIDS’le yaşayan bireylere yönelik güçlendirme yaklaşımı. HIV/AIDS Dergisi (<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/hiv aids.htm>, Erişim: 24.11.2013). 6.1, 17-23.
- İşler G, 2016. Anadolu liselerinde akademik başarının artırılmasına yönelik yönetici ve öğretmen görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kahramanoğlu E, 1991. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Türkiye’de ve Almanya’da sosyal hizmetler ansiklopedik sözlük, Editör: R. Keleş, J. Nowak ve İ. Tomanbay, Ankara, Selvi Yayınları, 159-162.
- Karabekir H, 2010. Yetiştirme yurtları örneğinde sosyal hizmet uzmanlarının sosyal hizmet değerlerini mesleki uygulamalarına aktarışı. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Keskin G ve Sezgin B, 2009. Bir grup ergende akademik başarı durumuna etki eden etmenlerin belirlenmesi, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 4 (10), s. 3-18.
- Kongar E, 1972. Sosyal çalışmaya giriş, Ankara, SABEV Yayınları No: 20 (Tıpkı Basım: 1, Yıl: 2007).
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2007. Özel öğretim kurumları kanunu. Erişim tarihi: 10.06.2019. Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5580.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2012. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği. Erişim tarihi: 10.06.2019. Erişim Adresi: https://ookgm.meb.gov.tr/meb_ys_dosyalar/2019_04/15095220_YZEL_YYRETYM_KURU MLARI_YYNETMELYYY__20.6.2017-30102.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2013-14-15-16-17. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. Erişim tarihi: 07.11.2017. Erişim adresi: http://sapancaanadolu.meb.k12.tr/meb_ys_dosyalar/54/09/959231/dosyalar/2017_09/2022614_20161748_MYLLY_EYYTYM_BAKANLIYI_ORTAYYRETYM_KURUMLARI_YYNETMELYYY.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2016. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği. Erişim tarihi: 10.06.2019. Erişim Adresi: <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/87454?AspxAutoDetectCookieSupport=1>
- Sayar K ve Dinç M, 2011. Psikolojiye giriş, 3. Basım, İstanbul, Dem yayınları.
- Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983. Kanun Numarası: 2828. Kabul Tarihi: 24.05.1983. Resmi Gazetede Yayımlanma Tarihi: 27.05.1983.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (Mülga), 2008. Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. Erişim tarihi: 15.04.2019. Erişim Adresi: <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/38652>.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (Mülga), 2011. Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulanması Hakkında Genelge 2011/02. Erişim tarihi: 11.06.2017. Erişim adresi: http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/54f6bfa2369dc5214cf853fb/cocuk_evleri_calisma_usul_ve_esaslari_hakkinda_yonetmeliğin_uygulanması_hakkinda_genelge_2.pdf.
- Şeker A, 2012. Sosyal hizmete giriş, Editör: İ. Tomanbay, Eskişehir, AÖF Yayını No: 1504.
- T.C. Anayasası, 1982. Kanun Numarası: 2709. Kabul Tarihi: 07.11.1982. Resmi Gazetede Yayımlanma Tarihi: 09.11.1982.
- Tatlıhoğlu K ve Sorgun RAM, 2016. Okul başarısızlığının nedenleri üzerine bir değerlendirme: Sorgun örneği. I. Uluslararası Bozok Sempozyumu 05-07 Mayıs 2016 Bildiri Kitabı, III. Cilt, Yozgat, Bozok Üniversitesi.
- Tomanbay İ, 1999. Sosyal Çalışma Sözlüğü, Ankara, SABEV.
- Tomanbay İ, 2013. Genel ve kavramsal giriş, Sosyal hizmet kuruluşları, Editör: İ. Tomanbay ve N. Gökçek Karaca, Eskişehir, AÖF Yayını No: 1830, 2-35.
- Özateş, ÖS, 2009. Sosyal hizmet uzmanlarının 'Aileye dönüş ve aile yanında destek projesi'nin uygulama sürecine ilişkin değerlendirmeleri. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özbesler C ve Duyan V, 2009. Okul ortamlarında sosyal hizmet, Eğitim ve Bilim Dergisi, 34 (154), s. 17-25.

- Özdemir AA, 2009. Türkiye’de sosyal refah devletinin ve sosyal hizmetlerin tarihsel gelişimi, Sosyal hizmete giriş, Editör: Y. Şişman, Eskişehir, AÖF Yayını No: 1011, 113-139.
- Özkan S, 2006. Türkiye’de Darüleytamların gelişimi ve Niğde Darüleytamı. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 19, s. 211-229.
- Yaman ÖM, 2014. Apaçi gençlik, İstanbul, Türkiye Yeşilay Cemiyeti.
- Yaman ÖM, Kabakulak K ve Dağlar F, 2015. Kavramlar ve kuramlar bağlamında sosyal hizmeti tanımak ve anlamak -bibliyografik bir değerlendirme (1950-2013), İstanbul, Açılım Kitap.
- Yıldırım İ, 2000. Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 167-176.
- Yıldırım Ş, 2013. Çocuk evinde kalan çocukların ilişki dinamikleri: İzmir örneği, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Yıldırım A ve Şimşek H, 2013. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Zastrow C, 2013. Sosyal hizmete giriş, Ankara, Nika Yayınevi.

7. EKLER

EK A: BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sayın Katılımcı,

Sizi Dr. Öğr. Üy. Sinan AKÇAY ve Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Sosyal Çalışmacı Kenan KABAKULAK tarafından yürütülen “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çocuk Evleri Hizmet Modeli Kapsamında Korunma ve Bakım Altında olan Lise Öğrencisi Çocukların Akademik Başarı Durumları” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararı vermeden önce araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz. Bu araştırmanın amacı çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarı durumlarını tespit etmek ve etkileyen faktörleri belirlemektir. Araştırmada sizden tahminen 30-40 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda Hatay ilinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesindeki Çocuk Evlerinde fiilen korunma ve bakım altında olan yaklaşık 35 lise öğrencisi çocuk, çocukların korunma ve bakım altında oldukları kuruluş personeli (İdareciler, meslek elemanları ve bakım elemanları), okudukları okuldaki öğretmenleri ve idarecileri katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya görüşme sırasında soru sorabilir veya kenankabakulak@gmail.com e-posta adresi ve 0534 034 01 77 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının Adı Soyadı:

Tarih:

İmza:

Görüşmecinin Adı Soyadı:

Tarih:

İmza:

EK B: ÇOCUK EVİNDE KALAN ÇOCUKLARIN TANITIM BİLGİ FORMU

(Araştırmacı tarafından dosya bilgilerinden yararlanılarak doldurulabilecek gerek duyulması halinde görüşme sırasında çocuklardan da bilgi alınabilecektir.)

1. Adı ve Soyadı (Kodlama şeklinde):

2. Doğum Tarihi:

3. Doğum Yeri:

4. Devam Ettiği Okul Türü:

5. Devam Ettiği Sınıf-Not Ortalaması-TEOG/YGS/LYS Sonucu:

6. Korunma Altına Alınma Yaşı:

7. Korunma Altında Kaldığı Toplam Süre:

8. Yararlandığı Bakım Hizmetleri ve Süresi:

1)Koruyucu aile:

2)Evlat edindirme:

3)Çocuk Evleri Sitesi (0-12):

4)Çocuk Evleri Sitesi (13-18):

5)ÇODEM:

6)Çocuk Evi:

9. Ebeveyn Durumu:

1) Anne Sağ () 2) Baba Sağ () 3) Her ikisi de sağ ()

10. Kardeş Durumu

1) Yok ()

2) Var () Yaş? Cinsiyet ? Bakım ve Korunma Altında ise Hangi Hizmet Modeli ?

1. Kardeş:

2. Kardeş:

3. Kardeş:

4. Kardeş:

5. Kardeş:

6. Kardeş:

7. Kardeş:

11. KORUNMA ALTINA ALINMA NEDENİ:

1) Annenin Ölümü ()

2) Babanın ölümü ()

3) Her ikisinin de ölümü ()

4)Anne ve/veya babanın terk etmesi ()

5) Anne ve babanın boşanması ()

6)Anne ve/veya baba tarafından ihmal ve istismar edilme ()

7)Diğer:.....

12. ANNE VAR İSE GÖRÜŞÜYOR MU?

1) Evet ()

2) Hayır ()

13. BABA VAR İSE GÖRÜŞÜYOR MU?

1) Evet ()

2) Hayır ()

14. KARDEŞ VAR İSE GÖRÜŞÜYOR MU?

1) Evet ()

2) Hayır ()

15. GÖRÜŞTÜĞÜ YAKIN AKRABA VAR MI?

1) Büyükanne ()

2) Büyükbaba ()

3) Amca, dayı ()

4) Hala, teyze ()

5) Diğerk.....

EK C: ÇOCUK GÖRÜŞME FORMU

Sevgili Çocuklar,

“Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çocuk Evleri Hizmet Modeli Kapsamında Korunma ve Bakım Altında olan Lise Öğrencisi Çocukların Akademik Başarı Durumları” adlı yüksek lisans tezim kapsamında akademik başarı durumunuzu tespit etmek ve etkileyen faktörleri belirlemek adına sizden bu görüşmemizde aşağıdaki soruları samimiyetle cevaplamanızı talep ediyorum. Gerçekleştireceğimiz bu görüşmede vereceğiniz bilgilerin çalışmanın amacı dışında kullanılmayacağından ve kişisel bilgilerinizin gizli tutulacağından emin olabilirsiniz. Görüşmeye başlamadan önce sizin sormak istediğiniz bir soru veya ifade etmek istediğiniz bir düşünce bulunmakta mıdır?

Sosyal Çalışmacı Kenan KABAKULAK
Selçuk Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Hizmet A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi

1) Size göre akademik başarı nedir? Başarılı öğrenci kimdir? Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarıları hangi seviyededir ve bu seviyeyi yeterli buluyor musunuz?
Biraz açıklayabilir misiniz?

2) Çocuk evleri hizmet modelinin/kuruluşunun akademik başarı açısından etkisini (olumlu/olumsuz) değerlendirir misiniz?

Fiziki yapı

Personel (Sosyal Servis Meslek Elemanı/Ev Sorumlusu/Bakım Elemanı) Niteliği

Kuruluş kültürü

Okul-Kuruluş-Aile-Sosyal Çevre işbirliği

İdareci niteliği

Çocuğun toplumsal hayata uyum ve davranış durumu

3) Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarılarını olumlu ve olumsuz etkileyen faktörlerin neler olduğunu açıklayabilir misiniz?

Kişisel

Aile ile ilgili

Kurumsal İşleyiş-Yasal(Mevzuat) Etkisi

Kuruluş Personeli (İdareci/Sosyal Servis Meslek Elemanı/Ev Sorumlusu/Bakım Elemanı) Etkisi

Okul Personeli (İdareci/Öğretmen) Etkisi

Çevresel Etki

4) Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarı seviyesini yükseltmek için yapılan ve yapılabilecek uygulamalar nelerdir?

Bireysel/Mesleki Çalışmalar

Akademik

Sosyal

Kültürel

5) Eğitim-öğretim hayatınız boyunca akademik başarı üzerine herhangi bir ders/seminer/eğitim aldınız mı? Eğer aldıysanız bunun size faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Eğer bu alanda bir eğitim almadıysanız bu konuda kendinizi nasıl motive ediyorsunuz?

İlginiz ve Sabrınız için *TEŞEKKÜR EDERİM...*

EK Ç: ÇOCUK EVLERİ KOORDİNASYON MERKEZİ PERSONELİ GÖRÜŞME FORMU

Sayın Kuruluş Personeli,

“Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çocuk Evleri Hizmet Modeli Kapsamında Korunma ve Bakım Altında olan Lise Öğrencisi Çocukların Akademik Başarı Durumları” adlı yüksek lisans tezim kapsamında müdürlüğüne bağlı çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan lise öğrencisi çocukların akademik başarı durumlarını tespit etmek ve etkileyen faktörleri belirlemek adına sizden bu görüşmemizde aşağıdaki soruları samimiyetle cevaplamanızı talep ediyorum. Gerçekleştireceğimiz bu görüşmede vereceğiniz bilgilerin çalışmanın amacı dışında kullanılmayacağından ve kişisel bilgilerinizin gizli tutulacağından emin olabilirsiniz. Görüşmeye başlamadan önce sizin sormak istediğiniz bir soru veya ifade etmek istediğiniz bir düşünce bulunmakta mıdır?

Sosyal Çalışmacı Kenan KABAKULAK
Selçuk Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Hizmet A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyet: () Kadın () Erkek

Yaşınız:

Evlilik Durumu:

Mezuniyet dereceniz: () Lise () Ön Lisans () Lisans () Yüksek lisans () Doktora

Mesleki Unvanınız:

Meslekteki hizmet süreniz:

Kuruluşunuzdaki hizmet süreniz:

Kuruluşunuzdaki çalışma durumunuz: () Kadrolu () Görevlendirme () Şirket
Elemanı

Göreviniz: () İdareci () Sosyal Servis Meslek Elemanı () Ev Sorumlusu () Bakım
Elemanı

Ev Sorumlusu iseniz;

Kaç çocuk evinden sorumlusunuz:

Sorumlu olduğunuz çocuk evinden ne kadar süredir sorumlusunuz:

- 1) Size göre akademik başarı nedir? Başarılı öğrenci kimdir? Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarısı hangi seviyededir ve bu seviyeyi yeterli buluyor musunuz? Biraz açıklayabilir misiniz?
- 2) Çocuk evleri hizmet modelinin/kuruluşunun akademik başarı açısından etkisini (olumlu/olumsuz) değerlendirir misiniz?

Fiziki Yapı
Personel (Sosyal Servis Meslek Elemanı/Ev Sorumlusu/Bakım Elemanı) Niteliği
Kuruluş Kültürü
Okul-Kuruluş-Aile-Sosyal Çevre İşbirliği
İdareci Niteliği
Çocuğun toplumsal hayata uyum ve davranış durumu

3) Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarısını olumlu ve olumsuz etkileyen faktörlerin neler olduğunu açıklayabilir misiniz?

Kişisel

Aile ile ilgili

Kurumsal-Yasal(Mevzuat) Etkisi

Kuruluş Personeli (İdareci/Sosyal Servis Meslek Elemanı/Ev Sorumlusu/Bakım Elemanı) Etkisi

Okul Personeli (İdareci/Öğretmen) Etkisi

Çevresel Etki

Çocuklar ile çalışanların akademik başarı konusundaki eğitim durumu

4) Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan çocukların akademik başarı seviyesini yükseltmek için yapılan, yapılması planlanan ve yapılabilecek uygulamalar nelerdir?

Bireysel/Mesleki Çalışmalar

Akademik

Sosyal

Kültürel

Kurumsal

5) Eğitim ve çalışma hayatınız sürecinde okul sosyal hizmeti veya koruma ve bakım altında olan çocukların akademik başarıları üzerine herhangi bir ders/seminer/eğitim aldınız mı? Eğer aldıysanız bunu uygulamalarınıza yansıtabiliyor musunuz? Eğer bu alanda bir eğitim almadıysanız çocuklara bu konuda nasıl/neye dayanarak destek oluyorsunuz?

İlginiz ve Sabrınız için *TEŞEKKÜR EDERİM...*

EK D: OKUL PERSONELİ GÖRÜŞME FORMU (İdareci, Okul Rehber Öğretmeni, Sınıf Rehber Öğretmeni-Branş Öğretmeni)

Sayın Okul Personeli,

“Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çocuk Evleri Hizmet Modeli Kapsamında Korunma ve Bakım Altında olan Lise Öğrencisi Çocukların Akademik Başarı Durumları” adlı yüksek lisans tezim kapsamında çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan okulunuz öğrencisi çocukların akademik başarı durumunu tespit etmek ve etkileyen faktörleri belirlemek adına sizden bu görüşmemizde aşağıdaki soruları samimiyetle cevaplamanızı talep ediyorum. Gerçekleştireceğimiz bu görüşmede vereceğiniz bilgilerin çalışmanın amacı dışında kullanılmayacağından ve kişisel bilgilerinizin gizli tutulacağından emin olabilirsiniz. Görüşmeye başlamadan önce sizin sormak istediğiniz bir soru veya ifade etmek istediğiniz bir düşünce bulunmakta mıdır?

Sosyal Çalışmacı Kenan KABAKULAK
Selçuk Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Hizmet A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyet: () Kadın () Erkek

Yaşınız:

Mezuniyet dereceniz: () Lisans () Yüksek lisans () Doktora

Göreviniz: () İdareci () Öğretmen

Branşınız:

Görev yaptığınız okulun türü: () Fen Lisesi () Anadolu Öğretmen Lisesi () Anadolu Lisesi () Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi () Anadolu İmam Hatip Lisesi () Meslek Lisesi

Okulunuzdaki çalışma durumunuz: () Kadrolu () Sözleşmeli () Ücretli

Okulunuzdaki hizmet süreniz:

Meslekteki hizmet süreniz:

1) Devlet koruması ve bakımı altında olan çocuklar için uygulanan kuruluş bakım veya hizmet modelleri hakkında bilginiz var mı? Var ise bu modeller nelerdir? Okulunuzda devlet koruması ve bakımı altında olan çocuk var mı? Varsa hangi hizmet modelinden veya kuruluş bakımından yararlandığını biliyor musunuz?

2) Size göre akademik başarı nedir? Başarılı öğrenci kimdir? Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan okulunuz öğrencisi çocukların akademik başarıları hangi seviyededir ve bu seviyeyi yeterli buluyor musunuz? Biraz açıklayabilir misiniz?

3) Çocuk evleri hizmet modelinin/kuruluşunun akademik başarı açısından etkisini (olumlu/olumsuz) değerlendirir misiniz?

Fiziki Yapı

Personel (Sosyal Servis Meslek Elemanı/Ev Sorumlusu/Bakım Elemanı) Niteliği

Kuruluş Kültürü

Okul-Kuruluş-Aile-Sosyal Çevre İşbirliği

İdareci Niteliği

Çocuğun toplumsal hayata uyum ve davranış durumu

4) Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan okulunuz öğrencisi çocukların akademik başarısını olumlu ve olumsuz etkileyen faktörlerin neler olduğunu açıklayabilir misiniz?

Kişisel

Aile ile ilgili

Kurumsal-Yasal(Mevzuat) Etki

Kuruluş Personeli (İdareci/Sosyal Servis Meslek Elemanı/Ev Sorumlusu/Bakım Elemanı) Etkisi

Okul Personeli (İdareci/Öğretmen) Etkisi

Çevresel Etki

Korunma ve bakım altındaki çocukların akademik başarıları konusunda okul personelinin (İdareci/Öğretmen) eğitim durumu

5) Okulunuzdaki öğrencilerin akademik başarı seviyesini yükseltmek için yapılan, yapılması planlanan ve yapılabilecek uygulamalar nelerdir? Çocuk evlerinde korunma ve bakım altında olan okulunuz öğrencisi çocukların akademik başarı seviyesini yükseltmek için özel olarak yapılan ve yapılması planlanan uygulamalar var mı? Varsa bu uygulamalar nelerdir?

Bireysel/Mesleki Çalışmalar

Akademik

Sosyal

Kültürel

İlginiz ve Sabrınız için *TEŞEKKÜR EDERİM...*

EK E: ARAŞTIRMA İZİNLERİ

Araştırma İzni 1

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Bakan Yardımcılığı
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı, Yayın ve Dokümantasyon Birimi

Sayı : 73595336-605.01[605.01]-E.827518 01/04/2019
Konu : Kenan KABAKULAK

BAKAN YARDIMCILIĞI MAKAMINA

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 26.03.2019 tarihli ve E.803584 sayılı yazısı ile Hatay Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğünde görev yapmakta olan Sosyal Çalışmacı Kenan KABAKULAK'ın "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çocuk Evleri Hizmet Modeli Kapsamında Korunma ve Bakım Altında Olan Lise Öğrencisi Çocukların Akademik Başarı Durumları" başlıklı araştırmasını, Hatay Valiliği Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile bağlı kuruluşlarında uygulayabilme talebi iletilmiştir.

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 26.03.2019 tarihli ve E.803584 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirildiği bildirilen söz konusu araştırmanın İl Müdürlüğü koordinesinde, kuruluş müdürlüğü gözetim ve denetiminde, günlük işleyiş aksamadan, çocukların kişilik hakları ve güvenlikleri gözetilerek, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, iş akışını aksatmayacak şekilde gönüllülük esası çerçevesinde, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve araştırma bitiminde birer örneğinin Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne ve Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesi hususunu;

Ohurlarınıza arz ederim.

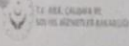
e-İmzalıdır
Salih BOZKURT
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkan V.

OLUR
01/04/2019

e-İmzalıdır
Ayşe ERGEZEN
Bakan Yardımcısı

Ek : Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 26.03.2019 tarihli ve E.803584 sayılı yazısı.

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde güvenli elektronik imzalı adı ile ayınadır.

 12. ARA. ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27
Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara
(312)765 57 00
(312)765 57 57

Bilgi için: Cemalettin ULUFER
Sosyal Çalışmacı

Araştırma İzni 2

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 32889839-605.01-E.9091820
Konu : Kenan KABAKULAK'ın
Araştırma İzin Onayı

08.05.2019

VALİLİK MAKAMINA

Konya Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Kenan KABAKULAK'ın "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çocuk Evleri Hizmet Modeli Kapsamında Korunma ve Bakım Altında Olan Lise Öğrencisi Çocukların Akademik Başarı Durumları" başlıklı tez çalışmasını 2018-2019 eğitim öğretim yılı 2. Yarıyılında İlimiz geneli resmi ve özel liselerde görev yapmakta olan idarecilere ve öğretmenlere uygulamak istemektedir.

Söz konusu çalışma ile ilgili olarak komisyonumuzca inceleme yapılmış olup, "Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22.08.2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E.12607291 ve 2017/25 nolu Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Genelgesine" uygun olduğundan, ilgilinin 2018-2019 eğitim öğretim yılı 2. Yarıyılında İlimiz geneli resmi ve özel lise idarecilerinin uygun göreceği tarih ve saatlerde, çalışma yapmasını, olurlarınıza arz ederim.

Ayşegül AYDIN
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
08.05.2019

Kemal KARAHAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

EK F: ETİK KURUL İZİNİ

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Tarih: ././2019

Sayı:

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Toplantı tarihi: 27.02.2019
Toplantı no: 06
Proje no: 73
Karar no: 2019/73

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKÇAY "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çocuk Evleri Hizmet Modeli Kapsamında Koruma ve Bakım Altında olan Lise Öğrencisi Çocukların Akademik Başarı Durumları" adlı çalışması görüşüldü. Çalışma etik açıdan uygun bulunmuştur.

Doç. Dr. Handan ERTAŞ (Başkan)

Doç. Dr. Didem ONAY DERİN (Üye)

Doç. Dr. Kezban TEPELİ (Üye)

Doç. Dr. Nur FEYZAL KESEN (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Emel FİLİZ (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Gülneri DEMİR (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Emine ERGİN (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Nestihan LÖK (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Bilguer AKIN (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Seyhan ÇANKAYA (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Özden KUSCU (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKÇAY (Üye)

Arş Gör Dr. Canaz ÇELİK (Üye)

KATILMADI

EK G: DANIŞMAN DEĞİŞİKLİĞİ YAZISI

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/12/2018-E.127355

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 74668451-100/
Konu : KENAN KABAKULAK

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKÇAY

Enstitü Yönetim Kurulunun 27.12.2018 tarih ve 48/55 sayılı kararı ekte gönderilmiştir.
Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Abdullah KAYA
Enstitü Müdür Yardımcısı

1 Adet Yönetim kurul kararı

Dağıtım:
Sosyal Hizmet Bölüm Başkanlığına
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sinan Akçay
Sayın Doç. Dr. Özlem Karakuş

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı: 42933958- *2364*

KONYA, *28.12*/2018

Dosyasına

Enstitü Yönetim Kurulumuzun 27.12.2018 tarih ve 48/55 sayılı karar sureti
aşağıya çıkartılmıştır.
Gereğini ve bilginizi rica ederim.

Prof. Dr. Ender ERDOĞAN
Enstitü Müdürü

Karar Tarihi: 27.12.2018	Karar No : 48/55
<p>Aşağıda kimliği belirtilen öğrenciye, ilgili Anabilim Dalı Kurul Kararı doğrultusunda ve Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin 14. maddesi gereğince yeni bir danışman atanmasına, durumun eski ve yeni danışmanlar ile öğrenciye bildirilmesine oy birliğiyle karar verildi.</p> <p>Öğrenci: KENAN KABAKULAK (Yüksek Lisans) Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET Karar uyarınca atanan yeni danışman: Dr. Öğr. Ü. Sinan AKÇAY Eski danışman: Doç. Dr. Özlem KARAKUŞ Öğrenci No: 143271001004</p> <p> ASLI GİBİDİR Cengiz ATEŞ Enstitü Sekreteri</p>	

8. ÖZGEÇMİŞ

1992 yılında Hatay'da doğdu. Lise eğitimini Hatay/Antakya Necmi Asfuroğlu Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2010-2014 yılları arasında Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde lisans eğitimi aldı. 2014 yılında lisans eğitimini tamamlamasının ardından aynı yıl Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı.

2015 yılında Hatay Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne Sosyal Çalışmacı olarak atandı. Şu an halen Hatay Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı Antakya Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'nde sosyal çalışmacı olarak görev yapmakta olup daha önce iki yıl Hatay Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü sosyal servisinde görev yaptı.